

# 1 RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY  
PIERWSZA KLASA SZKOŁY BRANŻOWEJ 1. STOPNIA

DROGA  
DO DOJRZAŁEJ  
WIARY



Święty Wojciech  
wydawnictwo

D R O G A D O  
D O J R Z A Ł E J  
**W I A R Y**

PORADNIK METODYCZNY  
PIERWSZA KLASA SZKOŁY BRANŻOWEJ  
PIERWSZEGO STOPNIA

pod redakcją  
ks. dra Radosława Mazura



Święty Wojciech  
wydawnictwo

**Autorzy katechez**

Aleksandra Bryła  
Maria Brzostowska  
Beata Girzyńska  
Krzysztof Kamiński  
Łukasz Łukasiak  
Grzegorz Pyrek  
Ks. Jacek Zjawin

**Koordynator prac zespołu autorskiego**

Ks. dr Radosław Mazur

**Koordynator projektu Nowe Podręczniki**

Ks. dr Marcin Wojtasik

**Podręcznik nr AZ-51-01/18-PO-5/20**

do nauczania religii rzymskokatolickiej na terenie całej Polski,  
z zachowaniem praw biskupów diecezjalnych,  
przeznaczony dla I klasy szkoły branżowej pierwszego stopnia,  
zgodny z programem nauczania numer AZ-5-01/18.

**Recenzenci**

Ks. prof. dr hab. Marian Zając  
Ks. mgr lic. Piotr Pierzchała

**NIHIL OBSTAT**

Poznań, dnia 2 czerwca 2020 roku  
Ks. dr Adam Adamski CO, Cenzor

**IMPRIMATUR**

Poznań, dnia 3 czerwca 2020 roku  
N. 2320/2020  
Bp Damian Bryl, Wikariusz Generalny  
Ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

## / SPIS TREŚCI /

### Słowo wstępne / 7

### Część 1 / Jestem Bożym stworzeniem

1. Spotkaj Go żywego / 10
2. W drodze ku dojrzałości / 14
3. Człowiek stwórcą czy stworzeniem? / 19
4. „Wolność kocham i rozumiem” / 23
5. Wolność w wirtualnym świecie / 28
6. Jak i dlaczego powstał świat? / 32
7. Skąd wziął się człowiek? / 36
8. Człowiek „ulepiony” przez Boga / 40
9. „Uczyńmy człowieka...” (Rdz 1,26) / 44
10. Wiara czy nauka – komu zaufać? / 47
11. Prawda Biblii – jak ją rozumieć? / 50

### Część 2 / Jestem chrześcijaninem

12. Głosić Dobrą Nowinę / 54
13. Źródło szczęścia / 58
14. Istota grzechu / 62
15. Miłość silniejsza od grzechu / 68
16. Kiedy jestem naprawdę wolny? / 72
17. „Ja, proch, z Panem będę gadał...” / 76
18. Modlitwa niejedno ma imię / 81

### Część 3 / KOMU I W CO WIERZĘ?

19. Wierzę w Boga – co to dla mnie znaczy? / 86
20. Wiara czy wiary? Religia czy religie? / 90

21. „Aby stanowili jedno” (J 17,22) / 94
22. Bóg jest jeden / 100
23. Sprawiedliwość i miłosierdzie / 104
24. Bóg jest Ojcem / 109
25. Jezus Chrystus – umiłowany syn Ojca / 116
26. „Stał się człowiekiem” / 122
27. Jezus – Bóg i człowiek / 127
28. Historyczność Jezusa z Nazaretu / 132
29. Ziemskie życie Jezusa / 137
30. Umarł za nas i dla naszego zbawienia / 141
31. Zmartwychwstał, jak zapowiedział / 146
32. Duch Święty – spełniona obietnica Ojca / 153
33. Śmierć... i co dalej? / 158

#### **Część 4 / Bóg w dorosłym życiu**

34. Wiara w jednego Boga / 164
35. Kto (co) jest moim Bogiem? / 169
36. „Słowo powiedziane, nieszczęście zasiane” / 174
37. Szacunek wobec imienia Bożego / 178
38. Niedziela – dzień dla Boga, dla bliźniego i dla siebie / 184
39. Niedziela czy szabat? / 190
40. Własny rytm życia (ora et labora) / 196

#### **Część 5 / Jestem spadkobiercą tradycji Kościoła**

41. Dlaczego historia jest ważna? / 201
42. Pierwszy Kościół / 206
43. Jak nazwać to, w co wierzymy? / 210
44. Początki chrześcijaństwa na ziemiach polskich / 215
45. Chrzest Polski dziś / 220
46. „Ciemne średniowiecze” – czy na pewno? / 224
47. Życie i dzieło św. Tomasza z Akwinu / 229
48. Wierność prawdzie – św. Stanisław, biskup / 234
49. Być czy mieć? Święta Jadwiga królowa / 239

## **Część 6 / PULS ŻYCIA KOŚCIOŁA**

- 50. Czas oczekiwania (Adwent) / 244
- 51. Nadzieja wolności (Boże Narodzenie) / 247
- 52. Wolność Jezusa (Wielki Post) / 254
- 53. Przez śmierć do chwały (Triduum Paschalne) / 260
- 54. Odejście i obecność (Wniebowstąpienie Pańskie) / 267
- 55. Wiara domaga się deklaracji (Boże Ciało) / 273

## Drodzy Katecheci,

oddajemy do Waszych rąk nowy pakiet edukacyjny do nauki religii w pierwszej klasie szkoły branżowej, opracowany zgodnie z wymogami zawartymi w nowej *Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* z 9 czerwca 2018 roku, a skonkretyzowanymi w dokumencie *Program nauczania religii w przedszkolach i szkołach*.

Niniejszy poradnik metodyczny wraz z dołączonym do niego pakietem materiałów dodatkowych został przygotowany z myślą o Was, drodzy Katecheci. Liczymy, że znajdziecie tu wiele ciekawych pomysłów, które pozwolą Wam przeprowadzić interesujące zajęcia.

W **poradniku metodycznym** znajdziecie scenariusze lekcji do wszystkich katechez zawartych w podręczniku ucznia. Wszystkie one sprzyjają dyskusjom – tak ważnym dla młodzieży w tym wieku i tak chętnie przez nią podejmowanym. Treści katechetyczne zintegrowane są z edukacją szkolną, dzięki czemu przekaz wiary jest bliski życiu młodego człowieka. Mogą one być punktem odniesienia do dyskusji na lekcjach innych przedmiotów i do pogłębionej refleksji w edukacji szkolnej. Przede wszystkim zainspirują do zastanowienia się nad własnymi wyborami. Wesprą w budowaniu mądrych i przemyślanych argumentów w dyskusjach o wierze, o kwestiach moralnych, społecznych, codziennych. Zachęcą uczniów do aktywnego poszukiwania odpowiedzi na pytania związane z wiarą, będą towarzyszyć w uzgadnianiu jej z nauką, pokażą świadectwa wiary innych ludzi, które są mocnym argumentem obecności Boga w świecie. Zaproponują prawdziwie chrześcijański styl życia, który nie jest jedynie zbiorem nawyków, przyzwyczajzeń i zwyczajów przekazywanych z pokolenia na pokolenie.

Każda jednostka katechetyczna realizowana jest w kilku krokach: odkrywam, spotykam, poznaję, odpowiadam, utrwalam, modlę się. Najpierw stawiamy problem (ta część lekcji nosi nazwę **ODKRYWAM**). Następnie proponujemy Wam i Waszym uczniom spotkanie z osobą, która z tym problemem się mierzyła. Albo z taką, która zaproponowała jakieś rozwiązanie. Trzeci krok – i trzecia część jednostki lekcyjnej: **POZNAJĘ** – to budowanie wiedzy. Krok czwarty to kształtowanie postaw ucznia i czas na jego osobistą odpowiedź – ta część jednostki nosi nazwę **ODPOWIADAM**. Dalej podpowiadamy, jak utrwalić wiadomości. Przy wielu tematach w podręczniku ucznia znajdziecie jeszcze jeden krok:

PODEJMUJĘ WYZWANIE. Proponujemy w nim jakieś działanie lub zostawiamy uczniom coś do przemyślenia, poukładania sobie w głowie. Zwieńczeniem każdej jednostki katechetycznej jest modlitwa. Mamy nadzieję, że uczniowie – z Waszą pomocą – skorzystają z tej propozycji. Jest też sporo miejsca na notatki – prawdę powiedziawszy, ten podręcznik może służyć również jako zeszyt.

Do poradnika metodycznego dołączony jest **pakiet materiałów dodatkowych** (aby z nich skorzystać, wystarczy kliknąć w podświetlony tekst i otworzyć bądź pobrać plik). Znajdziecie tam cytaty, prezentacje multimedialne, karty pracy, teksty do pracy indywidualnej i wspólnej, zdjęcia i ilustracje, które można wyświetlić (korzystając z komputera i rzutnika) bądź wydrukować. Każdy krok scenariusza, w którym proponujemy skorzystanie z materiału dodatkowego, oznaczony jest stosowną ikoną. Inne ikony sygnalizują, kiedy warto zajrzeć do Pisma Świętego, a kiedy przyda się Wam (lub Waszym uczniom) urządzenie z dostępem do internetu – komputer z rzutnikiem lub uczniowskie smartfony. Oto one:



skorzystaj z materiału dostępnego w linku



zajrzyj do Pisma Świętego



wyświetl informacje z internetu

Liczymy na to, że praca z pakietem edukacyjnym *Droga do dojrzałej wiary* będzie dla Was i dla Waszych uczniów niezwykłą przygodą i że pozwoli Wam wciąż na nowo odkrywać Boga i odnajdywać coraz to nowe sposoby, by powiedzieć Mu „wierzę”.

*Autorzy i Wydawca*



CZĘŚĆ 1

**JESTEM BOŻYM  
STWORZENIEM**

# 1/

## SPOTKAJ GO ŻYWEGO

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** wskazanie, co jest fundamentem i istotą chrześcijaństwa.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, co jest fundamentem i istotą chrześcijaństwa,
- > przekonuje się, że istnieją zagrożenia, przez które wiara może zatracić swoją istotę,
- > na podstawie perykopy biblijnej przedstawia główne cele i założenia chrześcijaństwa,
- > deklaruje, że relacja z Jezusem zależy również od jego osobistego zaangażowania,
- > wyjaśnia, że dbałość o żywą relację z Bogiem ma swoje pozytywne odzwierciedlenie w życiu.

**Postawy:** uczeń kształtuje właściwą relację z Bogiem.

**Metody i techniki:** „słoneczko”, wykład, rozmowa kierowana, analiza tekstu biblijnego, praca w parach.

**Środki dydaktyczne:** tablica, podręcznik, Pismo Święte, wycinki z gazet, zeszyty, ikona Zacheusza (do wyświecenia), prezentacja z cytatem z Demotywtorów.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ **ODKRYWAM** /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Napisz na środku tablicy wielkimi literami: CHRZEŚCIJAŃSTWO.

Zapytaj: *Z czym kojarzy wam się to słowo? Odpowiedzcie jednym słowem lub jednym zdaniem.*

Odpowiedzi uczniów zapisuj na tablicy (metoda „słoneczko”).

**Wariant II:** Rozdaj uczniom przygotowane wcześniej wycinki artykułów z gazet. Uczniowie, zamiast wymyślać skojarzenia, szukają ich w otrzymanych artykułach. Propozycje, jak poprzednio, wynotuj na tablicy wokół słowa CHRZEŚCIJAŃSTWO.

3. Uczniowie, korzystając z wynotowanych na tablicy skojarzeń, w parach wyjaśniają pojęcie „chrześcijaństwo” – pisemnie. Następnie każda dwójka odczytuje swoje wyjaśnienie.

UWAGA: Prace uczniów mogą mieć różny charakter; niektóre będą niepełne, negatywne, nawet karykaturalne. Pozwól je odczytać – nie komentuj.

4. Poproś jednego z uczniów, aby przeczytał karykaturalne pojęcie chrześcijaństwa, które zostało umieszczone w internecie. Możesz też wyświetlić je na ścianie:



Chrześcijaństwo – wiara w to, że jakieś żydowskie kosmiczne zombie może dać ci wieczne życie, jeśli symbolicznie zjesz jego ciało i telepatycznie powiesz mu, że akceptujesz go jako zbawiciela po to, aby usunął grzech pierworodny z twojej duszy, który to grzech ludzkość posiada, ponieważ stworzona z żebra kobieta została namówiona przez gadającego węża do zjedzenia jabłka z magicznego drzewa. To ma sens<sup>1</sup>.

Porozmawiaj z uczniami o tym tekście. Poproś, by wspólnie zastanowili się, co stoi za takim obrazem chrześcijaństwa.

UWAGA: Jeśli uważasz, że grupa, w której prowadzisz zajęcia, nie zareaguje dobrze na taki cytat, możesz pominąć ten punkt lub poprosić uczniów, by sami wskazali jakieś wypaczone pojęcie chrześcijaństwa, z którym się zetknęli.

---

<sup>1</sup> <http://demotywatory.pl/862361/Chrzescijanstwo> (dostęp: 11.08.2017).

## 5. Wyjaśnij krótko cel dotychczasowej pracy:

- > Kiedy mamy niepełne informacje bądź informacje jednostronne, nie dające pełnego obrazu (na przykład oparte na jednym tylko źródle), możemy się łatwo pomylić.
- > Czasem dysponując wiedzą encyklopedyczną, też możemy się rozminąć z prawdą – może umknąć nam istota jakiejś sprawy. Zdarza się, że ktoś zna cechy Boga, jakie można odnaleźć w Starym Testamencie, ale nie potrafi powiedzieć, jakiego Boga dzisiaj spotkał. Podobnie znajomość historii Kościoła nie musi iść w parze ze znajomością chrześcijaństwa, jego istoty.
- > Żeby naprawdę poznać chrześcijaństwo, trzeba czegoś więcej niż wiedza.

## / SPOTYKAM I POZNAJĘ /



6. Jeśli dysponujesz wizerunkiem Zacheusza, umieść go na tablicy. Możesz też wydrukować lub wyświetlić **ikonę** zamieszczoną w linku.

Następnie przeczytaj z uczniami fragment Ewangelii przybliżający historię Zacheusza (Łk 19,1–10), zamieszczony w podręczniku (dział POZNAJĘ, s. 11–12).

Potem wszedł do Jerycha i przechodził przez miasto. A pewien człowiek, imieniem Zacheusz, który był zwierzchnikiem celników i był bardzo bogaty, chciał koniecznie zobaczyć Jezusa, któż to jest, ale sam nie mógł z powodu tłumu, gdyż był niskiego wzrostu. Pobiegł więc naprzód i wspiął się na sykomorę, aby móc Go ujrzyć, tamtędy bowiem miał przechodzić. Gdy Jezus przyszedł na to miejsce, spojrzał w górę i rzekł do niego: „Zacheuszu, zejdz prędko, albowiem dziś muszę się zatrzymać w twoim domu”. Zszedł więc z pośpiechem i przyjął Go rozradowany. A wszyscy, widząc to, szemrali: „Do grzesznika poszedł w gościnę”. Lecz Zacheusz stanął i rzekł do Pana: „Panie, oto połowę mego majątku daję ubogim, a jeśli kogo w czymś skrzywdziłem, zwracam poczwórnienie”. Na to Jezus rzekł do niego: „Dzisiaj zbawienie stało się udziałem tego domu, gdyż i on jest synem Abrahama. Albowiem Syn Człowieczy przyszedł szukać i zbawić to, co zginęło”.

7. Wspólnie z uczniami zastanów się, co ta perykopa mówi nam o istocie chrześcijaństwa. Prowadź rozmowę tak, by zaakcentować w niej następujące kwestie:

- > Chrześcijaństwo opiera się na osobie Jezusa Chrystusa – to On pierwszy przychodzi do człowieka. Podobnie jak w tej historii: to Jezus przyszedł do miasta, w którym mieszkał Zacheusz.  
Jezus przychodzi do nas w swoim słowie, w sakramentach, w Kościele, w drugim człowieku. I chce zatrzymać się w naszym domu.
- > Spotkanie z Jezusem: od nas zależy, jak odpowiemy na propozycję Jezusa. Zacheusz nie zważał na swój status społeczny (zwierzchnik grzeszników), na swoje kompleksy (niski wzrost) czy ograniczenia, utrudnienia (tłum). Od nas zależy, czy jak on mimo przeszkód dopniemy swego i spotkamy się z Jezusem, czy pozostaniemy na swojej kanapie beczynności.
- > Troska o żywą relację z Jezusem: spotkać się, to jedno. Potem trzeba tę relację pielęgnować. Szukać sposobów, by ją wzmocnić. By nasza przyjaźń z Bogiem była coraz dojrzsza.

### **/ ODPOWIADAM /**

8. Jako podsumowanie przeczytaj wspólnie z uczniami słowa, które papież Franciszek skierował do młodych podczas czuwania modlitewnego w Brzegach 30 lipca 2016 roku (podręcznik, s. 12–13).
9. Propozycja zadania domowego: Zrób sondę wśród swoich krewnych, przyjaciół, znajomych (niech to będą co najmniej 3 osoby) – zadaj im pytanie: „Co to jest chrześcijaństwo?”. Odpowiedzi spisz.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

10. Przeczytaj wspólnie z uczniami fragment homilii wygłoszonej podczas pogrzebu Heleny Kmieć, młodej misjonarki (podręcznik, s. 11).

Następnie zaproponuj uczniom, by w cichej modlitwie podziękowali Bogu za Jego miłość. Modlitwę zakończ wspólną doksologią (*Chwała Ojcu...*).

# 2/

## W DRODZE KU DOJRZAŁOŚCI

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** wskazanie, że w drodze ku dorosłości ważna jest praca nad sobą, oparta na nauczaniu Jezusa Chrystusa.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > przyznaje, że dorosłość nie musi iść w parze z dojrzałością,
- > deklaruje, że to on sam, już teraz wprowadzając dobre zasady w swoim środowisku, zmienia świat na lepszy,
- > dostrzega, że zasady są konieczne, by społeczeństwo mogło funkcjonować,
- > wskazuje zadania, jakie powinien podejmować każdy uczeń Jezusa w pracy nad sobą.

**Postawy:** uczeń podejmuje pracę nad sobą.

**Metody i techniki:** pogadanka, rozmowa kierowana, metaplan, krótki wykład, analiza tekstu, praca w grupach.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, tablica, Pismo Święte, cytat z homilii Jana Pawła II (wydrukować po egzemplarzu na ławkę), zeszyty, urządzenie multimedialne, komputer.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

Zapytaj uczniów: *Na jakie uprawnienia, które można nabyć po ukończeniu osiemnastego roku życia, czekacie najbardziej?* (Potencjalne odpowiedzi: możliwość zdawania na prawo jazdy, kupno alkoholu, dowód osobisty, prawa wyborcze...)

Porozmawiaj z uczniami o tych uprawnieniach, które wskazali. Prowadź rozmowę tak, by dojść do konstatacji, że dorosłość nie zawsze idzie w parze z dojrzałością.

Podsumuj: *Zakłada się, że dorosłość powinna iść w parze z dojrzałością, jednak nie sposób wyznaczyć moment, w którym człowiek staje się naprawdę dojrzały. Z dorosłością (tą realną, nie tą wynikającą z ukończenia osiemnastu lat) jest podobnie. Człowiek rozwija się przez całe życie, nasze dojrzewanie to proces, który tak naprawdę nie ma końca.*

2. Wyjaśnij uczniom pojęcie dojrzałości. Możesz skorzystać z informacji zawartych w podręczniku (dział ODKRYWAM, s. 14):

Dojrzałość oznacza samoświadomość, poczucie odpowiedzialności za siebie i innych, gotowość do związku, umiejętności społeczne, zdolność przewidywania, rozsądnego myślenia i ponoszenia konsekwencji za swoje czyny i słowa.

## / SPOTYKAM /

3. Jako przykład przeczytaj wspólnie z uczniami wypowiedź Davida Pierce'a (podręcznik, dział SPOTYKAM, s. 15).

Zapytaj uczniów, jak odbierają postawę młodego Davida. Poproś, by określili, jak zmieniło się jego myślenie od czasów, które wspomina, do momentu, w którym to opowiada.

4. Zaproponuj uczniom wspólne zdiagnozowanie świata ludzi dorosłych.

Forma pracy: metaplan.

Rozrysuj na tablicy planszę do metaplanu, następnie pracujcie wspólnie. Po każdej diagnozie częściowej (Jaki jest świat?) – np. jest zabiegany, nie ma w nim czasu na... – od razu szukajcie odpowiedzi na pytania 2 i 3 (Dlaczego taki jest? Jaki powinien być?). Pole 4 zostaw na sam koniec.

1. Jaki jest świat?	3. Jaki powinien być świat?
2. Dlaczego świat taki jest?	4. Co zrobić, żeby świat był lepszy?

5. Po wypełnieniu metaplanu podsumuj informacje, które wspólnie umieściliście w polu 4. Wskaż przy tym, że nie wszystko jest do poprawy. Zaznacz w podsumowaniu następujące kwestie:

- > Współczesny świat ma swoje dobre i złe strony. Może on przyciągać możliwościami rozwoju, jakie nam daje, ale też odpychać, bywa bowiem brutalny i pełen nieuczciwości.
- > Każdy człowiek powinien chcieć żyć w świecie dobrym.
- > Przygotowując się do dorosłego i dojrzałego życia, już teraz powinniśmy pracować nad sobą i nad światem – zmieniać siebie i świat na lepsze.
- > Zasady, choć młodym ludziom często wydają się bezzasadne, zazwyczaj niosą ze sobą dobro, przynajmniej w postaci jakiegoś ładu.

6. Poproś uczniów, by wskazali przykłady zasad, które bywają dla nich trudne – i czasem mają ochotę je odrzucić, choć w gruncie rzeczy wiedzą, że brak tej zasady obróciłby się przeciwko nim samym.

Przykłady: staram się być zawsze uczciwy, nie ściągam na sprawdzianach (skoro nie chcę, by inni podciągali sobie oceny nieuczciwie, ja też tego



nie robię); jestem lojalny (dbam o powierzone mi sekrety, nawet o sekrety tych, których nie lubię), nie odpowiadam złem na zło.

## / POZNAJĘ /

7. Poproś któregoś z uczniów, by odczytał z Biblii fragment Księgi Powtórzonego Prawa 30,15–20. Jeśli nie masz Biblii, możesz odczytać go z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 15–16):



Patrz! Kładę dziś przed tobą życie i szczęście, śmierć i nieszczęście. Ja dziś nakazuję ci miłować Pana, Boga twego, i chodzić Jego drogami, zachowywać Jego polecenia, prawa i nakazy, abyś żył i mnożył się, a Pan, Bóg twój, będzie ci błogosławił w kraju, który idziesz osiąść. Ale jeśli swe serce odwrócisz, nie usłuchasz, zbłądzisz i będziesz oddawał pokłon cudzym bogom, służąc im – oświadczam wam dzisiaj, że na pewno zginiecie, niedługo zabawicie na ziemi, którą idziecie osiąść, po przejściu Jordanu. Biorę dziś przeciwko wam na świadków niebo i ziemię, kładę przed wami życie i śmierć, błogosławieństwo i przekleństwo. Wybierajcie więc życie, abyście żyli wy i wasze potomstwo, miłując Pana, Boga swego, słuchając Jego głosu, Ignąc do Niego; bo tu jest twoje życie i długie trwanie twego pobytu na ziemi, którą Pan poprzysiągł dać przodkom twoim: Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi.

8. Podejmij z uczniami rozmowę o przeczytanym fragmencie. Poproś, by go zinterpretowali. Możesz zadawać pytania pomocnicze:

- > *Czemu służą Boże polecenia?* (zabezpieczają nasze życie i nasze szczęście)
- > *Na co narażają się ci, którzy je lekceważą?* (na śmierć, na utratę tego, co mają, na utratę szczęścia)

9. Podsumuj rozmowę. Możesz zaznaczyć następujące myśli:

- > Pan Bóg chce dla nas prawdziwego szczęścia (życia) i wskazuje nam najlepsze drogi, które do szczęścia prowadzą.
- > Warto podążać tymi drogami, nawet jeśli jeszcze ich nie rozumiemy.
- > Nie jest to łatwe zadanie. Tu potrzebne jest zaufanie i doświadczenie Bożej miłości. Z takiej wiary wypływa chęć pomocy drugiemu, kocha-

nia drugiego, bo człowiek nie może zatrzymać tylko dla siebie tego, czym został obdarowany.

### / ODPOWIADAM /



10. Rozdaj uczniom fragment homilii Jana Pawła II i zaproponuj wspólną lekturę tego tekstu.

Następnie poproś uczniów, by wyłuskali z niego zadania, jakie ma przed sobą uczeń Jezusa Chrystusa. Zadania te wypiszcie na tablicy.

Uczeń Jezusa Chrystusa:

- > słucha słowa Jezusa,
- > rozważa słowo Jezusa,
- > sięga w głąb własnego serca,
- > otwiera serce przed Jezusem,
- > z Jezusem cierpliwie i wytrwale kształtuje w sobie nowego człowieka.

11. Podziel uczniów na 5 grup. Każdej grupie przydziel jedno zadanie z listy wypisanej na tablicy. Członkowie poszczególnych grup wspólnie odpowiadają na 3 pytania (czas: 4 minuty):

- > Jak dzisiaj można zrealizować to zadanie?
- > Co realizacja tego zadania może wnieść w moje życie?
- > Co realizacja tego zadania może wnieść do świata?

Po wykonaniu zadania przedstawiciele poszczególnych grup prezentują wyniki swojej pracy.

### / MODLĘ SIĘ /



12. Zaproponuj uczniom wspólne obejrzenie teledysku (lub wysłuchanie piosenki) *Chcę tak jak On* grupy Anastasis. Jeśli nie masz dostępu do internetu, możesz zastąpić piosenkę inną modlitwą.

# 3/

## CZŁOWIEK STWÓRCĄ CZY STWORZENIEM?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** wskazanie, że każdy człowiek został stworzony przez Boga na Jego podobieństwo.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > zdaje sobie sprawę z ludzkiej ograniczoności,
- > deklaruje, że są sytuacje, na które pomimo chęci i wysiłku może nie mieć wpływu, i takie, których może nigdy nie zrozumieć,
- > wskazuje zadania i obowiązki człowieka wobec świata stworzonego,
- > wyjaśnia, że przez swoją pracę, talenty, pomysły człowiek może brać twórczy udział w dziele stworzenia.

**Postawy:** uczeń kształtuje w sobie pokorę.

**Metody i techniki:** praca plastyczna, przedstawienie postaci, odtworzenie fragmentu filmu (lub opis wątku z filmu), rozmowa kierowana, elementy wykładu, praca z tekstem, prezentacja prac różnych twórców.

**Środki dydaktyczne:** plastelina, nota biograficzna prof. Religi, fragment filmu, Pismo Święte, podręcznik, wybrane prace twórców.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Rozdaj uczniom po kawałku plasteliny. Powiedz, by każdy ulepił coś, co będzie przedstawiało żywą istotę (zwierzę, jakąś postać).
3. Kiedy uczniowie wykonają i zaprezentują swoje prace, poproś, by je ożywi-  
li (oczywiście jest to niemożliwe, gdyż człowiek sam w sobie nie ma takiej  
mocy).
4. Podsumuj: *Są sprawy, nad którymi nie mamy władzy – mimo najszczer-  
szych chęci. Takie, wobec których jesteśmy bezradni, takie, w których jeste-  
śmy zależni od innych, boleśnie odczuwamy własną ograniczoność, nawet  
niemoc – podobnie jak wy przed chwilą.*

## / SPOTYKAM /



5. Przybliż w kilku zdaniach postać znanego polskiego lekarza prof. Zbignie-  
wa Religi. Możesz skorzystać z informacji zawartych w biogramie albo po-  
prześcić na krótkiej informacji z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 19):

Zbigniew Religa był kardiochirurgiem, jednym z najlepszych w Europie, nawet na świecie. Dokonywał rzeczy, które innym wydawały się niemożliwe. Zbudował szpital w czasach, gdy brakowało środków praktycznie na wszystko. Przeprowadził pierwsze w Polsce przeszczepy serca. Pracował nad budową sztucznego serca.

Kilka lat temu do kin wszedł film biograficzny opowiadający o profesorze Relidze. Nosi on tytuł *Bogowie*. Tak określono profesora Religę oraz jego współpracowników. Byli tymi, którzy przeszczepiając serca, rozdawali życie.

Możesz też zaproponować uczniom obejrzenie fragmentu filmu *Bogowie* – jeśli nim dysponujesz.

6. Przeprowadź z uczniami rozmowę na temat działań Religi, wspólnie wyliczcie ograniczenia, z którymi borykał się ten wybitny profesor.

Podsumuj tę część lekcji komentarzem: *W życiu są takie sytuacje, na które pomimo wielkiego wysiłku nie mamy wpływu. Nierzadko nie potrafimy nawet powiedzieć, dlaczego tak jest – przyczyna naszych niepowodzeń pozostaje zagadką, tym bardziej jeśli w grę wchodzi ludzkie życie. Musimy przyjąć prawdę o nas samych: jesteśmy tylko ludźmi, często omylnymi, a przede*

*wszystkim nie wszechmogącymi i nie wszechwiedzącymi. Nie jesteśmy Bogiem.*

## **/ POZNAJĘ /**

7. Poproś jednego z uczniów, aby odczytał fragment z Pisma Świętego: Księga Rodzaju 1,26–31a. Jeśli nie dysponujesz Biblią, odczytaj go z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 20).



A wreszcie rzekł Bóg: „Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami pełzającymi po ziemi!”. Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. (...) A Bóg widział, że wszystko, co uczynił, było bardzo dobre.

Wspólnie z uczniami – w rozmowie kierowanej – wydobądźcie prawdę zawartą w tym fragmencie: człowiek jest stworzeniem; jest przy tym stworzeniem wyjątkowym, gdyż podobnym do samego Boga. To podobieństwo daje nam pewne prawa, ale i nakłada na nas obowiązki, których nie mają żadne inne byty.

## **/ ODPOWIADAM /**

8. Poproś uczniów, by w ciszy ponownie przeczytali z podręcznika ten fragment biblijny, a następnie wymienili zadania i obowiązki, jakie ma człowiek wobec siebie i wobec innych stworzeń. Odpowiedzi zapisz na tablicy. Przykładowe rozwiązanie zadania:

Człowiek ma:

- > panować nad wszelkimi zwierzętami morskimi, latającymi, chodzącymi po ziemi,
  - > zaludnić ziemię,
  - > czynić sobie ziemię poddaną – to znaczy opiekować się nią,
  - > żyć się plonami ziemi.
9. Podsumowując lekcję, przedstaw uczniom wybrane przez siebie dzieła twórców z różnych dziedzin (nie tylko *stricte* artystycznych), np. przykłady architektury, malarstwa, sztuki kulinarnej...

Zaznacz, że człowiek nie jest Stwórcą, lecz stworzeniem – ale stworzeniem szczególnym, takim, które przez swoją szeroko rozumianą twórczość uczestniczy w Bożym dziele stworzenia, np. tworząc rodzinę, dbając o przyrodę, tresując zwierzęta, rozwijając swoje talenty...



10. Na zakończenie lekcji możesz wspólnie z uczniami wysłuchać piosenki *Pejzaż horyzontalny* do słów Wiesława Dymnego.

11. Jako modlitwę końcową zaproponuj uczniom Psalm 139 (podręcznik, s. 21):

Panie, przenikasz i znasz mnie,  
Ty wiesz, kiedy siadam i wstaję.  
Z daleka przenikasz moje zamysły,  
widzisz moje działanie i mój spoczynek  
i wszystkie moje drogi są Ci znane.  
Choć jeszcze nie ma słowa na języku:  
Ty, Panie, już znasz je w całości.  
Ty ogarniasz mnie zewsząd  
i kładziesz na mnie swą rękę.  
Ty bowiem utworzyłeś moje nerki,  
Ty utkałeś mnie w łonie mej matki.  
Dziękuję Ci, że mnie stworzyłeś tak cudownie,  
godne podziwu są Twoje dzieła.  
I dobrze znasz moją duszę,  
nie tajna Ci moja istota,  
kiedy w ukryciu powstawałem,  
utkany w głębi ziemi.  
Zbadaj mnie, Boże, i poznaj me serce;  
doświadcź i poznaj moje troski,  
i zobacz, czy jestem na drodze nieprawej,  
a skieruj mnie na drogę wieczną!

# 4/

## „WOLNOŚĆ KOCHAM I ROZUMIEM”

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** wskazanie, że wolność jest wielką wartością, która niesie za sobą określone prawa.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > rozumie, że wolność nie jest samowolą,
- > wyjaśnia, że wolność jest człowiekowi dana i zadana,
- > deklaruje, że w wolności należy kierować się przede wszystkim prawem miłości.

**Postawy:** uczeń właściwie korzysta z daru wolności.

**Metody i techniki:** opowiadanie, praca w grupach, „słoneczko”, scenka, słuchanie.

**Środki dydaktyczne:** fragmenty KKK do pracy w grupach (do wydrukowania po 1 egzemplarzu dla każdej z grup), Pismo Święte, pomoce do scenki (mисeczka lub pudełko, rozmaite drobne słodycze: rodzyнки, cukierek, żelki, kawałek czekolady; woda, kubek, płyn do naczyń, opaska na oczy).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Opowiedz anegdotę: *Któregoś dnia Kasia, licealistka, zapytała swojego brata, kiedy czuje się wolny. A on po chwili zastanowienia odpowiedział jej, że naprawdę wolny czuje się, kiedy jedzie na motorze prosto przed siebie.*

3. Dodaj: *Wyobraźmy więc sobie młodego człowieka jadącego na motorze.*

*Jest na przykład 5 lipca, ładna letnia pogoda. Drogą krajową nr 11 jedzie wolny dwudziestolatek. Przejeżdża przez lasy, mija miasta i wsie. Nagle staje przed przejazdem kolejowym w momencie, w którym opuszczany jest szlaban. Hm... musiał się zatrzymać. Czy ta sytuacja okradła go z wolności?*

4. Powiedz uczniom, że to pytanie pozostawicie na razie bez odpowiedzi.

## / POZNAJĘ /

5. Podziel klasę na trzy grupy (według dowolnego klucza) i zaprosz uczniów do pracy w zespołach.



Rozdaj grupom materiały do dalszej pracy (fragmenty KKK).

Wyjaśnij, jak będzie przebiegał kolejny etap lekcji: *Zadaniem każdego zespołu jest wynotowanie cech wolności na podstawie otrzymanego materiału.*

Czas na wykonanie zadania: 5 minut.

6. Kiedy uczniowie analizują otrzymane teksty, napisz na tablicy słowo WOLNOŚĆ (wielkimi literami).

Następnie przedstawiciele poszczególnych grup wynotowują wokół tego słowa wszystko, czego dowiedzieli się o wolności z przeczytanych fragmentów katechizmu.

7. Podsumuj wyniki pracy uczniów:

*Kiedy przyjrzymy się temu, co wynotowaliście na tablicy, możemy z łatwością wywnioskować, że wolność to nie samowola ani pusty slogan, tylko wielka wartość, a zarazem obowiązek. Dlatego mówi się, że jest ona człowiekowi dana, a także zadana.*

*To oznacza, że jako jednostka mam prawo wymagać od innych, aby w tym, co robią, co mówią, jak mnie traktują, uwzględniali moją wolność – szanowali ją i nie naruszali jej. A zarazem: że inni mają prawo wymagać tego samego ode mnie.*

*Czym zatem mamy się kierować na drodze ku wolności? Jakie prawo nią rządzi? Odpowiedź na to pytanie znajdziemy w Piśmie Świętym.*





8. Poproś jednego z uczniów, aby głośno odczytał z podręcznika fragment 1 Listu do Koryntian (dział POZNAJĘ, s. 23 – Hymn o miłości).

9. Zapytaj: *Czym mamy kierować się w swojej wolności? Co jest najlepszym kompasem?*

Pozwól uczniom na swobodne odpowiedzi. Jeśli schodzą na manowce, kieruj ich ku słowom z listu św. Pawła. Następnie podsumuj: *Na drodze ku wolności każdy z nas powinien kierować się miłością. Bez miłości człowiek jest po prostu niczym, choćby wydawać się mogło, że „cały świat zyskał”. Wolność budowana na miłości do Boga, do drugiego człowieka, jak również na zdrowo pojętej miłości do samego siebie, jest: twórcza, budująca, człowiecza. Dlatego nie ma wolności bez miłości.*

10. Zapowiedz, że tę kwestię pomoże wam zrozumieć pewna scenka.

Wybierz spośród uczniów dwie osoby (najlepiej te bardziej ułożone). Jednej z nich zawiąż oczy, a drugiej wręcz pudełko ze smakołykami. Osoba, która ma pudełko, daje tej z zawiązanymi do spróbowania to, co w nim znajdzie (rodzynki, cukierek, kawałek czekolady, galaretkę...).

W którymś momencie poproś, aby uczeń z niezastłoniętymi oczami podał temu drugiemu pewien napój (coś niedobrego i niezdatnego do picia, na przykład wodę z dodatkiem płynu do naczyń). Napój ten przygotuj na oczach wszystkich uczniów. Zwróć szczególną uwagę na to, by osoba, która karmi kolegę, dobrze widziała, co to jest.

UWAGA! Założenie jest takie, że ów uczeń powinien odmówić wykonania tego ostatniego polecenia. Dlatego do wykonania tego zadania trzeba wybrać bardzo ułożoną osobę!

11. Porozmawiaj z uczniami o tym, co się właśnie wydarzyło.

Zapytaj: *Czy odmowa jest tu właściwą postawą? Jeśli tak, to dlaczego?*

Zadbaj o to, by w dyskusji wybrzmiały następujące kwestie:

- > Poszanowanie czyjeś wolności (nikt z własnej woli by tego nie wypił; nie można nadużywać czyjeś chwilowej niewiedzy i wykorzystywać jej przeciw tej osobie).

- > Miłość bliźniego i troska o niego (ten napój mógłby zagrażać zdrowiu; nie chcę nikomu szkodzić – i nie mam prawa nikomu szkodzić, nawet temu, kogo nie lubię).

Na koniec wyraźnie zaznacz, że nie pozwoliłbyś nikomu napić się płynu do naczyń. Pozwoliłeś sobie na taką małą prowokację, wiedząc, że masz do czynienia z dojrzałymi osobami.

## 12. Wróć do przykładu wolnego motocyklisty.

Poproś uczniów, aby spróbowali odpowiedzieć na pytanie z początku lekcji.

Oczekiwana odpowiedź: Opuszczony szlaban, który wymusił na motocykliście zatrzymanie się, nie jest w żadnym wypadku naruszeniem jego wolności. Gdyby ten człowiek nie dostosował się do zasad ruchu drogowego, zagrażałby zdrowiu i życiu swojemu i innych uczestników ruchu. Nie kierowałby się prawem miłości.

## / ODPOWIADAM /



13. Podsumowaniem lekcji niech będzie świadectwo Piotra Zalewskiego. Poproś jednego z uczniów, aby przeczytał informacje zawarte w podręczniku, w dziale SPOTYKAM (s. 23). Możesz też odtworzyć fragment tego świadectwa (jest dostępne w internecie, na blogu Yuweg: <https://yuweg.pl/piotr-zalewski-swiadectwo-nawrocenia/>).

Podsumuj: *Piotr był tak zniewolony, że wręcz skończony w swoich oczach i w oczach wielu innych ludzi. Po ludzku można było by powiedzieć, że „z niego nic nie będzie”. A jednak Miłość – Bóg widzi inaczej. To właśnie ta Miłość daje nam prawdziwą wolność. Bo „ku wolności wyswobodził nas Chrystus”.*

## / UTRWALAM /

14. Zadanie domowe: Uwzględniając informacje i wnioski z dzisiejszej lekcji, wyjaśnij, jak rozumiesz słowa św. Augustyna: „Kochaj i rób, co chcesz”.

**/ MODLĘ SIĘ /**

**15.** Odczytaj modlitwę z podręcznika (s. 25). Uczniowie niech odpowiedzą „amen”:

Zabierz, Panie, i przyjmij całą wolność moją, pamięć moją i rozum, i wolę moją całą, cokolwiek mam i posiadam. Ty mi to wszystko dałeś – Tobie to, Panie, oddaję. Twoje jest wszystko. Rozporządzaj tym w pełni wedle swojej woli. Daj mi jedynie miłość Twoją i łaskę, albowiem to mi wystarcza. Amen.

# 5/

## WOLNOŚĆ W WIRTUALNYM ŚWIECIE

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** wskazanie, że internet jest ważną sferą życia człowieka, która również domaga się wolności.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > przyznaje, że w internecie mogą czyhać na niego pułapki w postaci kłamstwa itp.,
- > wyjaśnia, że korzystanie z sieci może przynieść wiele dobra w jego życiu, jeśli tylko opiera się na dobru,
- > przyznaje, że świat wirtualny nie może zastępować świata rzeczywistego,
- > wyjaśnia, że Bóg w sieci też jest „zalogowany”.

**Postawy:** uczeń właściwie korzysta z daru wolności.

**Metody i techniki:** zaczepka, pogadanka, indywidualna praca z tekstem.

**Środki dydaktyczne:** przezroczysta reklamówka; przedmioty, które można do niej wrzucić (ołówek, zeszyt, kawałek kredy, ale też coś zepsutego, np. nadgniłe jabłko).

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat lekcji (internet a wolność), ale zamiast słowa „internet” używaj słowa „sieć”. Na przykład:

*Tyle już zostało powiedziane o wolności. Jest jeszcze jedna ważna sfera naszego życia, która również domaga się wolności. Jest nią sieć.*

3. Weź przeźroczystą reklamówkę i wrzucaj do niej różne przedmioty (ołówki, kredę, zeszyt, gąbkę, coś zepsutego, np. nadgniłe jabłko) i dalej opowiadaj o sieci: *Sieć, jak ta torba, przyjmie wszystko – to, co dobre, i to, co złe.*

Kiedy wrzucisz tam zgniłe jabłko, zapytaj uczniów: *Czy ktoś chciałby wrzucić tutaj swój zeszyt albo telefon?*

Większość odmówi, może nawet wszyscy.

4. Przypomnij uczniom, że w Biblii również mamy przypowieść o sieci: Mt 13,47–52. Poproś ich, by ją odczytali (podręcznik, dział POZNAJĘ, s. 27–28).



Kiedy uczniowie przeczytają tekst, powiedz, że dziś każdy ma do czynienia z taką siecią. Jest nią internet. To on zagarnia i przynosi nam różne rzeczy: bardzo ważne informacje, błędne informacje, dobre filmy, złe filmy...

## **/ SPOTYKAM /**

5. Zaprosz uczniów do poznania dwóch osób: Agaty i Karola (odczytaj z podręcznika ich opowieści: dział SPOTYKAM, s. 27).

*Mamy tu do czynienia z jednym źródłem, jakim jest internet, i dwiema różnymi relacjami opartymi na sieci: prawdziwą (pozytywną) i zafałszowaną.*

6. W luźniej rozmowie poproś uczniów, by ocenili te dwie wypowiedzi i sytuacje w nich przedstawione.
  - > *Co informacje zaczerpnięte z internetu wniosły do życia tych dwóch osób?*  
(Agata: prawdziwe informacje, pozytywny dalszy los znajomości, miłość itp.  
Karol: informacje pozytywne, ale nieprawdziwe; zafałszowany obraz, wątpliwości itp.)
  - > *Czy na tych przykładach możemy stwierdzić, że wolność którejś z tych osób została naruszona?*

(skoro wolność opiera się na prawdzie, to naruszona została ona w przypadku Karola)

7. Podsumuj: *Prawie każdy korzysta dziś z rzeczywistości wirtualnej i informacji w niej zawartych; więcej nawet: my tę rzeczywistość i te informacje tworzymy. Powyższe przykłady mają nam pokazać, że nie jest bez znaczenia, jakie informacje są nam przekazywane i jakie my umieszczamy w sieci – wszystko to ma wpływ na nasze życie, na to, co wydarza się w świecie rzeczywistym.*

## / POZNAJĘ /

8. Nawiąż do przeczytanego tekstu biblijnego: *Przypowieść o sieci, która została odczytana na początku lekcji, wskazuje również na królestwo Boże. W sieci – w internecie – też ono jest. Zadaniem naszym jest je odnajdywać (korzystam tylko z tego, co pomaga mi wzrastać w moim świecie rzeczywistym), jak również je poszerzać (wrzucam tylko to, co jest prawdą niekrywdzącą u innych, i to, co innych może zbudować).*

*Zważywszy na ogrom informacji, jakie do nas docierają, na tempo życia i inne ludzkie czynniki, to normalne, że czasami czujemy się zagubieni. Zamazuje się nam obraz internetu i jego ocena – zwłaszcza wpływu, jaki powinien on mieć na nas. Warto wtedy sięgnąć do słów papieża Benedykta XVI z jego orędzia na Światowy Dzień Środków Masowego Przekazu i w oparciu o tę wypowiedź zadać sobie pytanie: A jak z tą siecią jest u mnie?*

9. Poproś uczniów o odczytanie fragmentu orędzia z podręcznika (dział ODPOWIADAM, s. 28) i zaproś ich do pięciominutowej refleksji nad tym pytaniem.

Cytat z podręcznika:

Pojęcie przyjaźni (...) jest jedną z najszlachetniejszych zdobyczy ludzkiej kultury. W przyjaźni i poprzez przyjaźń wrostamy i rozwijamy się jako istoty ludzkie. Z tego względu prawdziwa przyjaźń od zawsze uznawana jest za największe bogactwo, jakie może zyskać człowiek. Dlatego też należy uważać, by pojęcia i doświadczenia przyjaźni nie banalizować. Byłoby rzeczą smutną, gdyby nasze pragnienie podtrzymywania i rozwijania przyjaźni online realizowało się kosztem czasu dla rodziny, sąsiadów i tych wszyst-

kich, których spotykamy na co dzień – w miejscu pracy, w szkole czy w wolnym czasie. Kiedy bowiem pragnienie wirtualnej łączności staje się obsesją, człowiek zaczyna się izolować, zrywając realne więzi społeczne. Prowadzi to także do zakłócenia sposobu wypoczynku, ciszy i refleksji, które są niezbędne dla zdrowego rozwoju człowieka.

### **/ ODPOWIADAM /**

10. Porozmawiaj z uczniami o przeczytanych właśnie słowach papieża Benedykta XVI. W konkluzji zaznacz, że są one przestrożą do nas wszystkich: niech sieć nigdy nie zastępuje nam rzeczywistego spotkania z drugim człowiekiem.

### **/ UTRWAŁAM /**

11. Zaproponuj zadanie domowe dla chętnych: *Podjmij wyzwanie zaproponowane w podręczniku (s. 29). Kiedy je zrealizujesz, podziel się jego skutkami z jedną wybraną przez siebie osobą lub z całą klasą.*

### **/ MODLĘ SIĘ /**

12. Zważywszy na to, że na przerwie z pewnością wielu uczniów sięgnie po komórki, zaproponuj im wspólne odmówienie modlitwy przed wejściem do internetu (podręcznik, s. 29):

Wszchemocny i wieczny Boże, który stworzyłeś nas na swoje podobieństwo i poleciłeś nam szukać przede wszystkim tego, co dobre, prawdziwe i piękne, szczególnie w Boskiej Osobie Twego Jednorodzonego Syna, Pana naszego, Jezusa Chrystusa, pomóż nam, błagamy Ciebie, przez wstawienie św. Izydora, biskupa i doktora, abyśmy podczas naszych wędrówek w internecie kierowali nasze ręce i oczy tylko na to, co podoba się Tobie, i traktowali z miłością i cierpliwością wszystkie te osoby, które spotkamy. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.  
Święty Izydorze, módl się za nami!

# 6/

## JAK I DLACZEGO POWSTAŁ ŚWIAT?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zaprezentowanie uczniom chrześcijańskiej kosmogonii i rozbudzanie zainteresowania biblijnym spojrzeniem na dzieło stworzenia.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wymienia różne poglądy i hipotezy na temat powstania świata,
- > wyciąga wnioski na temat powinności człowieka wynikających z uznania Boga za Stwórcę,
- > odkrywa punkty styczne pomiędzy współczesnymi badaniami kosmosu a biblijną nauką o stworzeniu świata.

**Postawy:** uczeń identyfikuje się z chrześcijańską koncepcją człowieka i świata oraz konsekwentnie stosuje ją w swoim życiu.

**Metody i techniki:** burza mózgów, rozmowa.

**Środki dydaktyczne:** czyste kartki A4, markery, szary papier, klej, masa modelująca, zdjęcie Międzynarodowej Stacji Kosmicznej do wyświetlenia lub wydrukowania.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Pokaż uczniom **zdjęcie Międzynarodowej Stacji Kosmicznej (ISS)**. Wyjaśnij, że stacja ta krąży po orbicie ziemskiej od 1998 roku i realizowany jest





na niej program stałego pobytu ludzi w kosmosie. Mieszka tam 6 osób, które prowadzą rozmaite badania naukowe.

Możesz również odtworzyć transmisję widoku Ziemi z kosmosu<sup>1</sup>.

### / SPOTYKAM /

3. Zapytaj uczniów, czy znają nazwisko jedyne polskiego kosmonauty. I co o nim wiedzą.

Następnie zaproponuj im wspólne przeczytanie fragmentu rozmowy z nim (podręcznik, dział SPOTYKAM, s. 31). Nawiąż do wywiadu z Mirosławem Hermaszewskim.

### / POZNAJĘ /

4. Przedstaw zagadnienie powstania świata w formie pytań:

- > *Po co w ogóle powstał świat?*
- > *Czy Bogu czegoś brakowało?*

5. Burza mózgów.

- a. Podziel uczniów na grupy 4–5-osobowe.
- b. Postaw pytanie: *Po co powstał świat?*
- c. Wyjaśnij, że pierwsze zadanie każdej z grup polega na znalezieniu jak największej liczby odpowiedzi.
- d. Zaznacz, by uczniowie, pracując w grupach, bez dyskutowania i oceniania zapisali wszystkie propozycje odpowiedzi, które się pojawią – nawet pozornie szalone i nierealne. (Najciekawsze pomysły przychodzą zwykle pod koniec poszukiwań).
- e. Rozdaj materiały (dla każdej z grup: kartka A4 i marker) i wyznacz czas na wykonanie zadania: około 5 minut.
- f. Po zakończeniu tego etapu poproś, aby każda grupa wybrała spośród wynotowanych odpowiedzi jedną, ich zdaniem najlepszą. Niech zaznaczy ją na swojej liście, np. obrysowując lub podkreślając.

---

<sup>1</sup> <https://youtu.be/4993sBLAzGA> (dostęp: 3.11.2018).

- g. Przedstawiciele grup prezentują wszystkie pomysły. Jako ostatni prezentują pomysł, który uznali za najlepszy. Kartki z pomysłami umieść na tablicy lub na arkuszu szarego papieru.

Przykładowe prawdopodobne odpowiedzi: Bóg miał taki „kaprys”; świat stał się przez przypadek i nie ma celu; świat jest zdeterminowany przez prawa ewolucji; świat jest zaplanowany i stworzony dla człowieka.

6. Podsumuj ten etap pracy, podkreślając różnorodność koncepcji dotyczących powstania świata. Na tym tle przedstaw katolicką naukę o stworzeniu.

### **/ ODPOWIADAM /**

7. Zapytaj: *Jak pogląd na temat powstania świata wpływa na codzienność człowieka?*

Odpowiedzi uczniów zapisuj markerem na szarym arkuszu.

Możesz połączyć je strzałką z odpowiedziami zapisanymi na kartkach grup, jeśli dostrzegasz powiązania. Przykłady:

- > Świat jest zaplanowany przez Boga – nic nie dzieje się przypadkowo, wszystko ma sens.
- > Świat jest przypadkowy – życie człowieka jest zbiegiem przypadków, nie ma nic pewnego.
- > Świat kieruje się tylko prawami biologii – człowiek jest zdeterminowany przez biologię, nie może wyjść poza jej prawa.
- > Świat powstał z kaprysu Boga – człowiek jest zdany na nieprzewidywalne pomysły Boga, żyje w ciągłym poczuciu zagrożenia.

### **/ UTRWALAM /**

8. W puencie podkreśl myśl przewodnią tej lekcji:
- > Wiele jest koncepcji dotyczących powstania świata. Nauka Kościoła nie akceptuje tych, które nie stawiają w centrum człowieka i jego szczęścia.
  - > Biblia tłumaczy, że świat powstał, ponieważ Bóg chciał się podzielić z człowiekiem swoją wolnością.
  - > Człowiek coraz lepiej poznaje świat i doskonałość Bożego dzieła.

## / MODLĘ SIĘ /

9. Zakończ lekcję pochwałą stworzenia – fragmentem *Pieśni słonecznej* św. Franciszka (podręcznik, s. 33):

Pochwalony bądź, Panie mój, przez brata wiatr i przez powietrze,  
i chmury, i pogodę, i każdy czas,  
przez które Twoim stworzeniom dajesz utrzymanie.  
Pochwalony bądź, Panie mój, przez siostrę wodę,  
która jest bardzo pożyteczna i pokorna, i cenna, i czysta.  
Pochwalony bądź, Panie mój, przez brata ogień,  
którym rozświetlasz noc: i jest on piękny, i radosny, i krzepki, i mocny.  
Pochwalony bądź, Panie mój, przez siostrę naszą matkę ziemię,  
która nas żywi i chowa,  
wydaje różne owoce z barwnymi kwiatami i trawami. Amen.

# 7/

## SKĄD WZIAŁ SIĘ CZŁOWIEK?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie uczniom miłości Boga jako głównego motywu stworzenia człowieka i umacnianie ich w odkrywaniu właściwego obrazu Boga – Miłości.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > identyfikuje znaki miłości Boga w świecie,
- > wyjaśnia konsekwencje stwórczej miłości Boga dla człowieka,
- > charakteryzuje główne cechy miłości Boga.

**Postawy:** uczeń wyraża wdzięczność za dar stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boże.

**Metody i techniki:** list, metoda dramowa, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** kartka do napisania listu dla każdego ucznia.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Podejmij rozmowę o twórczości osób zakochanych i tzw. walentynek. Zapytaj uczniów o kilka ich pomysłów walentynkowych.
3. Następnie zaprezentuj ciekawą informację prasową, przybliżającą pewien konkurs na najciekawszą walentynkę (podręcznik, dział ODKRYWAM, s. 34–35); powiedz, że artykuł ten pokazuje, jak bardzo ludzkie rozumienie miłości oddaliło się od miłości Boga.

Fragment z podręcznika:

Pewien producent słodczy zorganizował konkurs na hasło walentynkowe. Zwycięskie projekty miały trafić na plakaty, które planowano rozwiesić w kilku miastach. Uczestnicy konkursu wskazywali też miejsca, w których według nich konkretne billboardy mogłyby się pojawić. Najwięcej głosów zyskało hasło Karoliny, jednak organizator zdecydował, że nie umieści go na żadnym ze swych plakatów. Dlaczego?

„Walentynka zaprojektowana przez mnie była następującej treści: Bóg kocha Ciebie dzisiaj, i ja też. Gdy zgłosiłam się do konkursu, nikt nie zanegował mojej walentynki: przeszła pozytywnie przez proces moderacji” – pisze Karolina w liście do redakcji jednego z czasopism. Jej hasło zebrało ponad trzy tysiące głosów i było na pierwszym miejscu w rywalizacji o billboard w Sopocie. Wtedy jednak autorka hasła otrzymała komunikat od organizatorów konkursu: „Witam. Przykro nam bardzo, ale za względu na liczne zgłoszenia ze strony użytkowników byliśmy zmuszeni usunąć walentynkę z konkursu. Użytkownicy uważają, że ich uczucia religijne są w ten sposób naruszane, a my jako organizatorzy nie możemy się na takie coś zgodzić. Pozdrawiam [nazwa firmy]”.

Podobny los spotkał inne walentynki nawiązujące do religii, zgłoszone w całej Polsce:

„Bo jak śmierć potężna jest miłość... Kocham Cię. Ja też. I Ja – Ojciec, Syn i Duch Święty” (5,5 tys. głosów, 1. miejsce, Warszawa, Al. Jerozolimskie/Emilii Plater, ponad 2 tys. głosów przewagi nad hasłem, które zajęło 2. miejsce); „Kocham Cię i zawsze mówię do Ciebie, zawsze gdy czytasz Biblię, jestem blisko... Jezus” (5. miejsce, Warszawa, Metro Politechnika); „Jezu, jesteś największą Miłością mojego życia, dziękuję za to, że tą miłością mogę się dzielić. Ks. Rafał Jarosiewicz” (Warszawa, ul. Krucza; tę walentynkę usunięto z konkursu, kiedy znalazła się na 1. miejscu, czyli miała szansę rzeczywiście trafić na plakat)<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Na podstawie: Michał Stąporek, *Bóg nie pasuje do walentynek?*, <https://www.trojmiasto.pl/wiadomosci/Bog-nie-pasuje-do-walentynek-Milka-ocenzurowala-wlasny-konkurs-n31533.html#tri> (dostęp: 25.06.2018).

## / SPOTYKAM /

4. Przejdź do głównego tematu katechezy. Pomocą w rozmowie z uczniami mogą być pytania:

*Po co w ogóle powstał człowiek?*

*Czy nie byłoby mniej problemów na świecie, gdyby nie było ludzi?*

*Po co ja powstałem?*

5. Zaznacz, że odpowiedzi na te pytania będziecie szukać metodą dramową.

- a. Rozdaj uczniom kartki.
- b. Wyjaśnij zasady obowiązujące w technice dramowej: piszemy spontanicznie, wczuwając się w daną osobę.
- c. Sformułuj zadanie: *Każdy z was niech napisze list Boga Ojca do Syna Bożego o pomyśle stworzenia człowieka – ludzkości. Próbujcie wczuć się w Pana Boga.*
- d. Po zakończeniu pisania listów chętni uczniowie prezentują je na forum klasy (pozostałe listy możesz zebrać do późniejszego wykorzystania).

## / POZNAJĘ /

6. Podsumowując tę część lekcji, podkreśl, że w takim liście Bóg wyraża swoją miłość do Syna i pragnienie, by tą miłością podzielić się ze stworzeniem. Niejako przedstawia prototyp człowieka, który będzie miał zdolność kochania, nawiązywania relacji i grzeszenia. Ojciec tłumaczy też Synowi, że przyjdzie taki czas, kiedy Syn będzie musiał zejść na ziemię i oddać życie, by uratować człowieka przed śmiercią wieczną. Ojciec pyta Syna, czy się na to zgadza.

## / ODPOWIADAM /

7. Postaw problem, zachęć do dyskusji: *Skoro Bóg stworzył nas z miłości – jakie ma to konsekwencje? Jak wpływa na mój stosunek do:*
- > *Boga?* (moją odpowiedzią na miłość powinna być miłość)
  - > *Siebie samego?* (mogę pokochać moje życie takie, jakie ono jest)
  - > *Drugiego człowieka?* (widzę w drugim człowieku umiłowane dziecko Boga)
  - > *Świata?* (świat jest pełen znaków miłości Boga do każdego człowieka)

## / UTRWALAM /

8. W puencie podkreśl myśl przewodnią:

- > Człowiek powstał z miłości Boga.
- > Skoro Bóg stworzył mnie z miłości, moją odpowiedzią również powinna być miłość.
- > Człowiek jest wobec Boga wolny, ponieważ prawdziwa miłość daje wolność.

9. Wskaż uczniom trzy krótkie cytaty dotyczące miłości, zawarte w podręczniku (dział PODEJMUJĘ WYZWANIE, s. 36). Zaproponuj, by odgadli autorów.



Jeśli nie odgadną sami, pozwól im skorzystać z telefonu i odnaleźć te cytaty w internecie.

Zapytaj, jak rozumieją słowa Augustyna z Hippony. Jeśli trzeba będzie, wyjaśnij zamysł św. Augustyna (kto kocha n a p r a w d ę, ten z pewnością nie zbłądzi w swym postępowaniu względem tego, kogo kocha).

## / MODLĘ SIĘ /

10. Wspólnie odczytajcie fragment z Księgi Mądrości 11,21–26 (podręcznik, s. 37).



Potęźnie działać zawsze jest w Twej mocy  
i któż się oprze potędze Twojego ramienia?  
Świat cały przy Tobie jak ziarnko na szali,  
kropla rosy porannej, co spadła na ziemię.  
Nad wszystkim masz litość, bo wszystko w Twej mocy,  
i oczy zamykasz na grzechy ludzi, by się nawrócili.  
Miłujesz bowiem wszystkie stworzenia,  
niczym się nie brzydzisz, co uczyniłeś,  
bo gdybyś miał coś w nienawiści, nie byłbyś tego ukształtował.  
Jakżeby coś trwać mogło, gdybyś Ty tego nie chciał?  
Jak by się zachowało to, czego byś nie wezwał?  
Oszczędzasz wszystko, bo to wszystko Twoje,  
Władco miłujący życie!

# 8/

## CZŁOWIEK „ULEPIONY” PRZEZ BOGA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zaprezentowanie uczniom chrześcijańskiej antropologii oraz rozbudzanie w nich wrażliwości na wymiar cielesny i duchowy istnienia.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > opisuje „konstrukcję człowieka” według antropologii chrześcijańskiej,
- > objaśnia, w jaki sposób wymiar duchowy i cielesny współistnieją w człowieku,
- > wykazuje, jak wizja człowieka wpływa na kwestie moralne.

**Postawy:** uczeń identyfikuje się z chrześcijańską koncepcją człowieka i świata oraz konsekwentnie stosuje ją w swoim życiu.

**Metody i techniki:** „w płaszczu eksperta”, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** identyfikatory z napisami: dyrektor Instytutu Rozwiązywania Trudnych Spraw (IRTS), proboszcz, doktor biologii, profesor historii, kierownik katedry literatury, ekspert od nowoczesnych technologii, profesor teologii biblijnej; koperta ze wskazówkami od dyrektora dla każdej grupy (ekspert od biologii: to są mechanizmy fizjologiczne, trzeba grzeszyć, bo tak chce natura; ekspert od historii: ludzie zawsze grzeszyli i będą grzeszyć; ekspert od literatury: grzech może zostać pięknie opisany i staje się sztuką; ekspert od technologii: cel uświęca środki, rozwój techniczny wymaga łamania zasad moralnych, ale ostatecznie życie staje się wygodniejsze; ekspert od Biblii: grzech pierwotny to choroba, którą można uleczyć).



# PRZEBIEG KATECHEZY

## / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Podejmij rozmowę na temat kremacji ludzkich zwłok. Możesz wykorzystać poniższe informacje:

W nowoczesnych krematoriach miejskich proces spalania ludzkiego odbywa się w piecu rozgrzanym do około 700 do 900 stopni Celsjusza. Cały proces kremacji jest monitorowany i sterowany przez system komputerowy, który zapisuje datę i godzinę kremacji, czas trwania kremacji, kontroluje temperaturę i dostęp powietrza. Czas kremacji to od 60 do 70 minut. Później następuje proces chłodzenia popiołu (od 10 do 20 min) i proces przeróbki popiołu (10 do 20 min). Z kremacji pozostaje średnio około 3 litrów prochów, które wsypywane są do woreczka foliowego w celu uniknięcia rozsypania, zaopatrzone w kartkę z danymi osoby skremowanej. Do urny dołączane jest świadectwo kremacji<sup>1</sup>.

## / SPOTYKAM /

3. Wyjaśnij stanowisko Kościoła katolickiego:

*Kościół katolicki nie zabrania kremacji zwłok, ale jednocześnie zachęca do tradycyjnego pochówku, który jest zgodny z tradycją i mocniej podkreśla wiarę w zmartwychwstanie. Jeśli zaś decydujemy się na kremację, to pierwsza część liturgii pogrzebowej – msza i modlitwa przy ciele zmarłego – powinna odbywać się przed spopieleniem zwłok<sup>2</sup>.*

4. Zaznacz, że proces kremacji bardzo wyraźnie pokazuje nam prawdę wyrażoną w Księdze Rodzaju „Prochem jesteś i w proch się obrócisz” (Rdz 3,19). Czy jednak to cała prawda o człowieku?

---

<sup>1</sup> Na podstawie: *Przebieg kremacji*, [http://walicki.eu/index.php/przebieg-kremacji-wideo/#\\_](http://walicki.eu/index.php/przebieg-kremacji-wideo/#_) (dostęp: 8.11.2018).

<sup>2</sup> Zob. Instrukcja *Ad resurgendum cum Christo*, 15.08.2016, <https://episkopat.pl/28991-2/> (dostęp: 8.11.2018).

## / POZNAJĘ /

5. Zaprosz uczniów do dyskusji nad dwoma wymiarami człowieka: duchowym i fizycznym.
  - a. Omów metodę („w płaszczu eksperta”) i zagadnienie szczegółowe: *Człowiek jako istota cielesna „musi grzeszyć”*.
  - b. Podziel klasę na pięć grup, każdej przydziel dziedzinę: biologia, historia, literatura, nowoczesne technologie, bibliistyka.
  - c. Poproś, by każda grupa wybrała swojego przedstawiciela.
  - d. Wprowadz uczniów w role: *Na pewno słyszeliście o Instytucie Rozwiązywania Trudnych Spraw (IRTS) – jest to instytut badawczy rozwiązujący kryzysowe sytuacje. Za chwilę, gdy przedstawiciele grup przypną identyfikatory i zajmą miejsca na krzesłach, staną się członkami IRTS. Ja (katecheta) będę dyrektorem. Będziemy się do siebie zwracać: „Panie dyrektorze, panie doktorze, panie profesorze...”*
  - e. Kiedy wszyscy usiądą w kręgu, przywitaj ich już w roli dyrektora. Zaprocedz, że za chwilę przybędzie gość (proboszcz mający dość spowiadania swoich parafian, którzy nie chcą się nawracać i ciągle grzeszą tak samo) i przedstawi swój problem.
  - f. Wstań, wyjdź na chwilę z kręgu, zmień wizytówkę dyrektora na wizytówkę proboszcza i w tej roli powierz instytutowi swój problem. Odpowiedz na rodzące się pytania.
  - g. Wstań, wyjdź z kręgu i wejdź w pierwotną rolę. Przedyskutuj (będąc w roli dyrektora) problem. Podczas dyskusji cały zespół jest w roli.
  - h. Zakończ dyskusję, ustalając z grupą, jakie konkretne zadania wiodące do rozwiązania problemu można wykonać już teraz.
  - i. Poproś, by każdy z ekspertów wrócił do swojej grupy i spróbował ukazać problem grzechu ze swojej perspektywy. Grupy przygotowują prezentacje: wywiady, scenki, wiersze, piosenki, ulotki, plakaty itp. Można poszczególnym grupom pomóc, wręczając kopertę ze wskazówkami od dyrektora (ekspert od biologii: to są mechanizmy fizjologiczne, trzeba grzeszyć, bo tak chce natura; ekspert od historii: ludzie zawsze grzeszyli i będą grzeszyć; ekspert od literatury: grzech może zostać pięknie opisany i staje się sztuką; ekspert od technologii: cel uświęca środki, rozwój techniczny wymaga łamania zasad moralnych, ale ostatecznie życie staje się wygodniejsze; ekspert od Biblii: grzech pierwotny to choroba, którą można uleczyć).

- j. Jako dyrektor IRTS chodź między grupami, udzielaj konsultacji, pomagaj, dopinguj.
  - k. Poproś, by poszczególne grupy zaprezentowały wyniki swojej pracy, a następnie jako dyrektor podsumuj pracę i podziękuj Instytutowi.
6. Po wyjściu z roli podkreśl, że każda grupa ekspertów patrzyła na człowieka w kontekście grzechu z innej perspektywy, a przez to dostrzegała w mniejszym lub większym stopniu (albo wcale) jego wymiar duchowy. Perspektywa Biblii (antropologia biblijna) pozwala dostrzec w człowieku zarówno element duchowy, jak i cielesny.

### **/ ODPOWIADAM /**

7. Powiedz: *„Prochem jesteś i w proch się obrócisz” – słyszymy, kiedy kapłan posypuje nasze głowy w Środę Popielcową. W niektórych państwach miesza się proch z olejem i robi się na czole krzyż. Te same słowa wypowiada ksiądz rzucający grudkę ziemi na trumnę podczas liturgii pogrzebu. W jakim celu Kościół zastosował w liturgii taki obrzęd?*

### **/ UTRWALAM /**

8. W puencie podkreśl myśl przewodnią: *Człowiek ma w sobie pierwiastki z tablicy Mendelejewa i to go jednoczy ze światem materialnym. Jednocześnie wychodzi z Bożych rąk jako istota obdarzona życiem duchowym.*

### **/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /**

9. Zaproponuj uczniom, by zajrzeli do podręcznika na stronę 40 i podjęli wyzwanie towarzyszące tej lekcji.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

10. Jako modlitwę końcową przywołaj krótki fragment z obrzędów pogrzebowych (podręcznik, s. 41):

Twoje ciało było świątynią Ducha Świętego,  
niech Bóg przyjmie cię do swojej chwały.  
Prochem jesteś i w proch się obrócisz,  
ale Pan cię wskrzesi w dniu ostatecznym.  
Żyj w pokoju. Amen.

# 9/

## „UCZYŃMY CZŁOWIEKA...” (RDZ 1,26)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zapoznanie uczniów z biblijną koncepcją stworzenia człowieka na obraz Boga oraz kształtowanie postawy szacunku wobec siebie i innych opartego na wierze.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > opisuje sytuacje, w których człowiek ujawnia pragnienie, by stać się jak Bóg,
- > wyjaśnia fragment Rdz 1,26,
- > uzasadnia, że wiara daje człowiekowi możliwość naśladowania Boga.

**Postawy:** uczeń wyraża wdzięczność za dar bycia stworzonym na obraz i podobieństwo Boga.

**Metody i techniki:** prezentacja fragmentu filmu, rozmowa kierowana, dyskusja nad sceną filmową metodą formularza.

**Środki dydaktyczne:** przygotowane fragmenty filmu, formularz do pracy z filmem.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Opowiedz uczniom o thrillerze science fiction zatytułowanym *Jesteś Bogiem* w reżyserii Neila Burgera z 2011 roku; zwiastun tego filmu dostępny jest w internecie<sup>1</sup>.



Wyjaśnij pokrótce fabułę: *Film ukazuje człowieka, który dzięki specjalnej tabletkie w pełni wykorzystuje możliwości swojego mózgu, stając się „nadczłowiekiem”. To odwieczna pokusa człowieka – być jak Bóg. Postęp techniki, farmakologii, medycyny wydaje się coraz bardziej umożliwiać realizację tego pragnienia.*

### / SPOTYKAM /

3. Postaw pytanie: *Biblia mówi nam, że zostaliśmy stworzeni na obraz i podobieństwo Boga. W czym jesteśmy podobni do Boga?*
4. Wyjaśnij: *W odpowiedzi na to pytanie pomoże nam historia ukazana w bestsellerowej powieści W. Younga „Chata” (możesz pokazać książkę, jeśli masz egzemplarz, lub plakat filmowy)<sup>2</sup>. Główny bohater, ojciec zamordowanej w tajemniczych okolicznościach córki, nosi w sercu ogromny żal do Boga za to, że nie zapobiegł tragedii. Dlaczego nie ukarał mordercy za bestialski czyn? Ów bohater zapada w niezwykle sen, w którym spotyka Boga. Bóg – Boża Mądrość – ukazuje się mu w postaci kobiety, która proponuje zamianę ról: to ojciec zamordowanej ma stanąć na miejscu Boga i osądzić swoje dzieci, rodzeństwo porwanej i zamordowanej dziewczynki.*
5. Wyświetl dostępny w internecie fragment ekranizacji powieści *Chata* (reż. S. Hazeldine, 2017), rozdział 7 (1:15:37–1:24:58)<sup>3</sup>. Możesz też przeczytać ów fragment z książki.



### / POZNAJĘ /

6. Postaw trzy pytania:
- > *Co przeżywał podczas sądu ojciec?*
  - > *Co przeżywały dzieci?*
  - > *Co przeżywa Bóg – Mądrość?*

<sup>1</sup> Do celów poglądowych: [https://youtu.be/Z\\_d6vFcg2vA](https://youtu.be/Z_d6vFcg2vA) (dostęp: 8.11.2018).

<sup>2</sup> Do celów poglądowych: <https://1.fwcdn.pl/po/50/07/715007/7782724.6.jpg> (dostęp: 8.11.2018).

<sup>3</sup> Fragment w celach poglądowych: [https://youtu.be/x0Fsh\\_5gfpU](https://youtu.be/x0Fsh_5gfpU) (dostęp: 8.11.2018).

7. Dalej uczniowie pracują metodą formularza – uzupełniają rozpoczęte zdania:

- > Ojciec dziecka... (zaczyna patrzeć na to, co się stało, z nowej perspektywy, przestaje obwiniać Boga o śmierć córki).
- > Dzieci... (chcą, aby ojciec kochał każde z nich tak samo).
- > Bóg... (jest sprawiedliwy i nie chce niczyjej śmierci ani niczyjego cierpienia).

### **/ ODPOWIADAM /**

8. Podejmij z uczniami rozmowę kierowaną:

- > *Jesteśmy podobni do Boga w miłości, ale czy tylko?*
- > *Bóg jest Stwórcą, czyli potrafi zrobić coś z niczego. W jakich dziedzinach życia próbujemy naśladować tę cechę Boga? (wszelka twórczość: artystyczna, wychowawcza, kulinarna, techniczna)*
- > *W czym jeszcze możemy być podobni do Boga?*

### **/ UTRWALAM /**

9. W puencie podkreśl myśl przewodnią: Człowiek jest (powinien być!) podobny do Boga w wolności i miłości.

### **/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /**

10. Zaproponuj uczniom mały sprawdzian z miłości: znajdą go w podręczniku, w dziale PODEJMUJĘ WYZWANIE, s. 44. Zadanie należy wykonać indywidualnie – na przykład przed wieczorną modlitwą.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

11. Zakończ lekcję:

*„Żadna kobieta nigdy nie mogła mieć Boga tak blisko jak Maryja, Boga-Dziecię, które mogła brać na ręce i okrywać pocałunkami, Boga oddychającego i rozpromienionego, Boga, którego można było dotknąć i który się uśmiechał”. To słowa Sartre’a.*

*Pomyśl o tym, że Bóg jest teraz blisko...*

# 10/

## WIARA CZY NAUKA - KOMU ZAUFAĆ?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zapoznanie uczniów z zagadnieniem pozornego konfliktu wiary i nauki, kształtowanie ciekawości poznawczej świata, która nie sprzeciwia się głębokiemu życiu duchowemu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > zna zagadnienie konfliktu wiary i nauki,
- > wyjaśnia metaforę skrzydeł unoszących ludzkiego ducha z encykliki *Fides et ratio*,
- > uzasadnia naukowy i religijny punkt widzenia oraz możliwość ich współdziałania.

**Postawy:** uczeń kształtuje postawę szacunku i posłuszeństwa wobec Pisma Świętego.

**Metody i techniki:** kolaż/plakat, wykład.

**Środki dydaktyczne:** kolorowe gazety, nożyczki, klej, duże arkusze papieru, markery.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. By wprowadzić w temat, dokonaj prezentacji jednego z największych autorytetów w badaniach nad ludzkim mózgiem, laureata Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny (1963), australijskiego neurofizjologa

Johna Carew Ecclesa (1903–1997), który w oparciu o wyniki swoich naukowych dociekań doszedł do wniosku, że każdy człowiek ma nieśmiertelną duszę. John Eccles, opierając się na wynikach swoich wieloletnich naukowych obserwacji i analiz, stwierdza, że materia nie jest w stanie wytwarzać zjawisk psychicznych, a energia fizyczna nie może przechodzić w psychiczną. Oznacza to, że tylko duchowa rzeczywistość może wytwarzać zjawiska psychiczne. Australijski noblista uświadamia nam, że z naukowego punktu widzenia trzeba jednoznacznie odrzucić twierdzenie materialistów, jakoby ludzka świadomość była produktem materii<sup>1</sup>.

3. Możesz przytoczyć słowa Ecclesa zacytowane w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 47):

Wierzę, że moje istnienie jest fundamentalną tajemnicą, która przekracza każdą biologiczną ocenę rozwoju mojego ciała (również mózgu) z jego genetycznym dziedzictwem i ewolucyjnym pochodzeniem. Byłoby czymś nierozsądnym wierzyć, że ten wspaniały dar świadomego istnienia nie ma dalszej przyszłości oraz możliwości egzystencji w innej niewyobrażalnej rzeczywistości<sup>2</sup>.

## / POZNAJĘ /

4. Postaw pytanie: *Dlaczego tak wielu ludzi uważa, że naukowy i religijny opis świata są ze sobą sprzeczne?*

Dodaj: *Jan Paweł II, tłumacząc relację wiary i rozumu do prawdy w encyklice Fides et Ratio, użył obrazu ducha ludzkiego unoszącego się na dwóch skrzydłach.*

5. Podziel uczniów na kilkusobowe grupy i zaproponuj, by wykonali kolaż/plakat na temat: „Wiara i nauka są jak dwa skrzydła, na których duch ludzki unosi się ku kontemplacji prawdy”.
6. Rozdaj grupom duże arkusze papieru, gazety (tygodniki i pisma popularnonaukowe), nożyczki, klej, kolorowe flamastry. Uczniowie robią kolaż

---

<sup>1</sup> Na podstawie: Mieczysław Piotrowski, *Naukowcy o duszy, umyśle i świadomości człowieka*, „Miłujcie się” 2009 nr 2, [https://archiwum.milujciesie.org.pl/nr/wiara\\_i\\_nauka/laureat\\_nagrody\\_nobla\\_o.html](https://archiwum.milujciesie.org.pl/nr/wiara_i_nauka/laureat_nagrody_nobla_o.html) (dostęp: 8.11.2018).

<sup>2</sup> John C. Eccles, *Facing reality: Philosophical Adventures by a Brian Scientist*, Springer 1970, s. 83.



z fragmentów kolorowych gazet, łącząc je z testami, schematami swojego autorstwa.

7. Po czasie przeznaczonym na pracę w grupach prezentują swoje dzieła. Podkreśl, że każdy z tych kolaży ukazuje dwa wymiary ludzkiego poznania, które nie rywalizują, ale uzupełniają się.

### **/ ODPOWIADAM /**

8. Zainicjuj rozmowę:

- > *Co się dzieje, kiedy te dwa skrzydła funkcjonują bez równowagi i synchronizacji? (wiara bez rozumu staje się zabobonem, rozum bez wiary nie może przekroczyć granic swoich możliwości)*
- > *Gdzie w źródłach internetowych możemy znaleźć więcej informacji o wybitnych naukowcach przyznających się do wiary w Boga?*
- > *Co bardziej zbliża cię do Boga, wiara czy nauka?*

### **/ UTRWALAM /**

9. W puencie podkreśl myśl przewodnią:

- > *Wiara i nauka są jak dwa skrzydła unoszące ludzkiego ducha, a nie jak sportowcy siłujący się „na rękę”.*
- > *Ważne, by oba te skrzydła były sprawne.*
- > *Wiara bez rozumu staje się zabobonem, a rozum bez wiary nie zdoła przekroczyć swoich ograniczeń.*

### **/ MODLĘ SIĘ /**

10. Jako modlitwę przeczytajcie na głos fragment świadectwa ks. Blachnickiego – opowieść o jego nawróceniu (podręcznik, s. 49).

# 11/

## PRAWDA BIBLII – JAK JĄ ROZUMIEĆ?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie Biblii jako słowa Bożego i kształtowanie właściwego podejścia to tekstu Pisma Świętego.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wie, jak w ikonografii przedstawia się słowo Boże,
- > rozróżnia tekst Pisma Świętego i słowo Boże, które poprzez tekst dociera do wierzącego,
- > odkrywa obecność Boga poprzez modlitwę medytacyjną.

**Postawy:** uczeń jest przekonany o konieczności poznawania Pisma Świętego.

**Metody i techniki:** analiza obrazu religijnego, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** komputer, rzutnik multimedialny, ikona *Mater Verbis* do wyświetlenia – jeśli to możliwe, również wydrukowana w formie obrazka dla każdego ucznia.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat: *Biblia Gutenberga wydrukowana w 1452 roku to pierwsze i najdoskonalsze dzieło wynalazcy ruchomej czcionki. Dziś po ponad 500 latach możemy korzystać z aplikacji, dzięki którym mamy całe Pismo Święte w smartfonie. Jednak Biblia to nie tylko tekst – jest w niej*

*zawarta rzeczywistość o wiele głębsza i bogatsza niż sama informacja. Jaka to rzeczywistość?*

3. *Rozwiń: Na pierwszy rzut oka tekst Pisma Świętego wydaje się trudny do zrozumienia, starodawny, nieaktualny i niepasujący do problemów naszych czasów. Jest jednak inny sposób patrzenia na tekst biblijny, inny sposób słuchania świętych słów. Spróbujemy go dziś odkryć.*

## **/ SPOTYKAM /**

4. Po krótkim wprowadzeniu w symbolikę ikon zaprezentuj ikonę *Mater Verbis*. Zapytaj:
  - > *Co w tej ikonie nas dziwi, zaskakuje? (Na ikonie zamiast Jezusa siedzącego na kolanach Maryi jest kartka papieru).*
  - > *Co autor ikony chciał przez to wyrazić? (Jezus jest Słowem).*
5. *Podsumuj: Jezus jest Słowem. A zatem Biblia nie jest przedmiotem. Słowo Boże jest Osobą.*



## **/ POZNAJĘ /**

6. *Jednym z fragmentów Biblii, które mocno to podkreślają, jest prolog Ewangelii Janowej. (Zachęć uczniów, by odczytali fragment tego prologu zacytowany w podręczniku – dział POZNAJĘ, s. 51). Słowo Boże zostaje tam utożsamione z drugą Osobą Trójcy Świętej – Synem Bożym. Jezus jest zatem Słowem Boga – słowem, które stało się Ciałem. Biorąc do ręki Biblię, mam do czynienia nie tylko z informacją, ale i z Bogiem samym. Nie tylko czytam o Bogu, ale Go spotykam.*



## **/ ODPOWIADAM /**

7. *Powiedz: W Biblii spotkam Boga, jeśli nie będę tam szukał informacji, ale Osoby. Chrześcijanie wypracowali wiele szkół medytacji, która polega na szukaniu w słowie Osoby Boga (np. Lectio divina czyli „boskie czytanie”, które polega na powolnym, uważnym czytaniu fragmentu Pisma Świętego z jednoczesnym podążaniem myślą za czytany słowem. Lectio divina poprzez medytację prowadzi do kontemplacji, czyli zachwyty Bogiem).*

8. Zaproponuj chwilę osobistej refleksji nad tekstem, który widnieje u dołu ikony *Mater Verbis: Lecz Maryja zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu* (Łk 2,19).

Następnie zapytaj: *Jak myślisz, dlaczego na ikonie Matka Boża trzyma palec na ustach?* (Krótka dyskusja).

### / UTRWALAM /

9. W puencie podkreśl myśl przewodnią: *Biblia jest katechezą o miłującym Bogu, a nie tekstem naukowym czy książką historyczną. Czytając Biblię, nie tylko czytam o Bogu, ale także słucham Boga i przebywam w Jego obecności.*

### / MODLĘ SIĘ /

10. W kilku słowach przybliż uczniom osobę św. Hieronima – genialnego tłumacza ksiąg biblijnych z języków oryginalnych na łacinę.
11. Lekcję zakończ modlitwą za wstawiennictwem św. Hieronima (podręcznik, s. 53).

Święty Hieronimie, doktorze Kościoła i strażniku czystości wiary, który jako pierwszy obdarował Kościół jednolitym tłumaczeniem Biblii z języków oryginalnych, wspomóż nas we właściwym rozważaniu Słowa Bożego.

Poprowadź nas drogą medytacji biblijnej, abyśmy w Piśmie dostrzegli głębię Bożej Mądrości i miłość, z jaką Bóg przemawia do swoich dzieci.

Wyproś nam u Ducha Świętego dar odnalezienia na kartach Biblii naszego Pana Jezusa w Jego Słowie, ukochania tego Słowa i łaskę życia Nim każdego dnia.

Chroń nas od błędów, które próbują się wedrzeć do nauki Kościoła, a zwłaszcza naucz nas odpierać teorie niezgodne z Prawdą zawartą w Biblii lub tę Prawdę wymijające.

Niech Twoja opieka zaowocuje naszym wzrastaniem w wierze, miłością do Słowa i wiernością we wprowadzaniu Go w życie. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

CZĘŚĆ 2

**JESTEM  
CHRZEŚCIJANINEM**

# 12/

## GŁOSIĆ DOBRĄ NOWINĘ

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** Kształtowanie gotowości świadczenia o swojej wierze.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, czym jest kerygmat i Dobra Nowina,
- > deklaruje, że najlepszym sposobem ewangelizacji jest dawanie świadectwa,
- > wskazuje, kiedy w życiu dajemy świadectwo wierze.

**Postawy:** uczeń uznaje i przyjmuje Chrystusa jako Pana i Zbawiciela.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, wspólne wypełnianie tabeli, praca indywidualna.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat lekcji: *Dzisiejszą katechezą rozpoczynamy kolejny cykl spotkań, związany z odkrywaniem naszej chrześcijańskiej tożsamości. Jako człowiek, poprzez wydarzenie chrztu, zostałem zaproszony do wspólnoty życia z Bogiem. Ale co to znaczy, że jestem chrześcijaninem? Czego Bóg, Kościół oczekuje ode mnie?* (dyskusja nad postawionym problemem).

## / POZNAJĘ /

3. Powiedz: *Dzisiejszym tematem jest Dobra Nowina – kerygmat (zapisz na tablicy). Postarajcie się (przy pomocy telefonów) odnaleźć definicje pojęć „Dobra Nowina” i „kerygmat”.*

Zapisz na tablicy cechy wspólne i różnice haseł (o ile takowe będą; chodzi głównie o to, aby uczniowie zauważyli, że nauczanie = świadectwo).

4. Kontynuuj: *Dlaczego mam głosić ewangelię? Postaramy się odpowiedzieć na to pytanie w tej części katechezy.*
5. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 61) fragment Ewangelii według św. Mateusza 28,16–20.



Jedenastu zaś uczniów udało się do Galilei na górę, tam gdzie Jezus im polecił. A gdy Go ujrzeni, oddali Mu pokłon. Niektórzy jednak wątpili. Wtedy Jezus podszedł do nich i przemówił tymi słowami: „Dana Mi jest wszelka władza w niebie i na ziemi. Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem. A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”.

6. Narysuj na tablicy tabelę:

Mt (28,16–20)	KKK 900

Zadaj pytania do fragmentu Ewangelii:

- > *Kiedy to się wydarzyło?* (po zmartwychwstaniu i przed wniebowstąpieniem)
- > *Jaki nakaz pada w tej opowieści?* (Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przykazałem)
- > *Kto dał ten nakaz?* (Jezus Chrystus)

- > *Do kogo w pierwszym rzędzie go kierował? (do apostołów)*
- > *Co charakterystycznego zawiera ten fragment? (formułę chrztu)*
- > *Jakie zapewnienie otrzymujemy? (Jezus pozostanie z uczniami – i z nami na zawsze, do końca świata)*

Odpowiedzi zapisuj na tablicy w pierwszej kolumnie.

7. *Powiedz: Zastanówmy się: Jak dzisiejszy Kościół interpretuje ten nakaz? Przeczytajcie tekst KKK 900. Postaramy się wspólnie odpowiedzieć na kilka pytań. (Chwila na zapoznanie się z tekstem – podręcznik, dział POZNAJĘ, s. 62).*

Świeccy, jak wszyscy wierni, wezwani są przez Boga do apostołstwa na mocy chrztu i bierzmowania, dlatego mają obowiązek i prawo, indywidualnie lub zjednoczeni w stowarzyszeniach, starać się, by orędzie zbawienia zostało poznane i przyjęte przez wszystkich ludzi na całej ziemi. Obowiązek ten jest tym bardziej naglący tam, gdzie jedynie przez nich inni ludzie mogą usłyszeć Ewangelię i poznać Chrystusa. Ich działalność we wspólnotach eklezjalnych jest tak konieczna, że bez niej w większości przypadków apostołstwo pasterzy nie może być w pełni skuteczne.

8. Zadaj pytania do tekstu:

- > *Kto zleca misję apostołstwa i dlaczego? (Bóg na mocy chrztu i bierzmowania)*
- > *Komu powierzana jest ta misja? (wszystkim wierzącym)*
- > *Co daje nam prawo i obowiązek głoszenia Ewangelii? (przyjęty sakrament chrztu i bierzmowania)*
- > *Jaki jest cel tego głoszenia? (aby wszyscy ludzie poznali orędzie zbawienia i przyjęli je)*

Odpowiedzi zapisz na tablicy w drugiej kolumnie.

## **/ ODPOWIADAM /**

9. Przeczytajcie wspólnie tekst z podręcznika o Asii Bibi (jej zdjęcie również znajduje się w podręczniku) – działy ODKRYWAM i SPOTYKAM, s. 60–61.

Przeanalizujcie tę historię, zastanawiając się nad świadectwem wiary Asii.



10. Następnie powiedz: *Popatrzcie na tablicę i przyjrzyjcie się naszym zapiskom. Skonfrontujcie je z historią Asii i spróbujcie wyciągnąć jakieś wnioski.* (chwila na zastanowienie)

### **/ UTRWALAM /**

11. Podsumuj, wykorzystując tekst z podręcznika:

*Podobnie jak apostołowie, tak i my wszyscy (nie tylko księża i katecheci) mamy obowiązek głoszenia Dobrej Nowiny oraz obrony wiary, co wynika ze ślubowania złożonego Bogu podczas przyjmowania sakramentu bierzmowania. Najlepszym sposobem ewangelizowania jest składanie świadectwa swojej wiary.*

### **/ MODLĘ SIĘ /**

12. Katechezę zakończ modlitwą w intencji prześladowanych chrześcijan (podręcznik, s. 63). Poproś jedną osobę o jej odczytanie, na koniec wszyscy odpowiadają „Amen”:

Boże, poprzez tajemnicze zrządzenie Twej miłości pozwoliłeś swemu Kościołowi uczestniczyć w cierpieniu Twego Syna, wzmocnij nasze siostry i braci, którzy z powodu swej wiary są prześladowani. Obdarz ich swoją mocą i wytrwałością, aby w każdym ucisku pokładali w Tobie całą swą ufność, a w cierpieniu wiernie świadczyli o Tobie.

Podaruj im radość z uczestnictwa w ofierze Chrystusa i obdarz pewnością, że ich imiona są zapisane w księdze życia. Daj im siłę do naśladowania Chrystusa, która wesprze ich w dźwiganiu krzyża, a w utrapieniu ustrzeże ich chrześcijańską wiarę. Przez Chrystusa, Pana naszego. Amen.

# 13/

## ŹRÓDŁO SZCZĘŚCIA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie postawy zaufania do Boga i postrzegania Go jako jedyne go dawcy szczęścia.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > deklaruje, że podejmowanie dobrych decyzji ma znaczenie,
- > przyznaje, że każda jego decyzja pociąga za sobą konsekwencje,
- > wymienia pozytywne skutki otwartości na Boga.

**Postawy:** uczeń kształtuje w sobie postawę pokory, świadomość własnej grzeszności, ale również pragnienie jej przezwyciężania oraz zaufania Bogu.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, dyskusja, praca w grupach, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (co najmniej po jednym na ławkę; jeśli to niemożliwe, należy wydrukować kartki z potrzebnymi fragmentami, po jednym egzemplarzu na każdą ławkę: Rdz 2,8–25 i Rdz 3,1–24), pytania do tekstu – do wydrukowania w 1 egzemplarzu.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź w temat: *Na dzisiejszej katechezie zajmiemy się tematyką raj, a dokładniej: szczęścia. Spróbujcie określić waszą wizję szczęścia.* (wolne wypowiedzi, rozmowa)

Podsumuj: *Jak zapewne zauważyliście, te wizje są dość zróżnicowane. Zastanówmy się nad przyczyną tych różnic.*

## / POZNAJĘ /

3. Rozdaj uczniom Pismo Święte (pod jednym egzemplarzu na każdą ławkę). Jeśli nie dysponujesz tyloma egzemplarzami, możesz wydrukować **plik z niezbędnymi do pracy fragmentami** (Rdz 2,8–25 i 3,1–24).

Podziel klasę na dwie grupy: poproś, by jedna odszukała fragment 2,8–25, a druga 3,1–24. Zadaniem uczniów jest przeanalizowanie treści – indywidualnie, w parach lub w czwórkach. Rozdaj **kartki z pytaniami**.

Pytania dla **grupy I** (Rdz 2,8–25):

- > *Co możecie powiedzieć o pierwotnym stanie szczęścia?* (pozwól uczniom na różne odpowiedzi)
- > *Kto jest autorem tego szczęścia?* (Bóg)
- > *Kto był dopełnieniem szczęścia mężczyzny i całego raju?* (kobieta, która była równa mężczyźnie)

Pytania dla **grupy II** (Rdz 3,1–24):

- > *Co waszym zdaniem było kluczowe w utracie szczęścia z Bogiem?* (nieposłuszeństwo)
- > *Jak postępowali pierwsi rodzice po wystąpieniu przeciwko Bogu?* (uciekli, schowali się)
- > *Czy potrafili przyjąć skutek swego postępowania?* (nie, jeden drugiego oskarżał)
- > *Jaka kara spotkała ich za nieposłuszeństwo?* (zostali wypędzeni z raju, pozbawieni wspólnoty z Bogiem)



## / SPOTYKAM /

4. Zaproponuj uczniom lekturę fragmentu wywiadu z Muńkiem Staszczykiem (podręcznik, dział SPOTYKAM, s. 65–66). Dodaj, że autorem wywiadu jest syn Muńka, Janek Staszczyk.
5. Zaczynij rozmowę kierowaną:
  - > Jakie było podejście młodego Muńka Staszczyka do wiary i Kościoła?
  - > Jak dzisiaj, jako dorosły człowiek, Muniek widzi wartość swojej relacji z Bogiem?
  - > Co, na podstawie wywiadu, można powiedzieć o szukaniu szczęścia (raju) przez człowieka?

## / ODPOWIADAM /

6. Powiedz: *W oparciu o fragmenty KKK zawarte w podręczniku (dział POZNAJĘ, s. 66) i poznaną historię Muńka Staszczyka zastanówmy się, czy nie szukamy czasem fałszywych rajów i pozornych szczęść. Pomyślmy także, co zrobić, aby szukać prawdziwego, wiecznego szczęścia.*

**KKK 54** Bóg, który przez Słowo wszystko stwarza i zachowuje, daje ludziom w rzeczach stworzonych wieczne świadectwo o sobie. Zamierzając zaś otworzyć drogę zbawienia wiecznego, objawił ponadto siebie samego pierwszym rodzicom na początku. Wezwał ich do wewnętrznej komunii z sobą, przyoblekając ich blaskiem łaski i sprawiedliwości.

**KKK 161** Wiara w Jezusa Chrystusa i w Tego, który Go posłał dla naszego zbawienia, jest konieczna do zbawienia. „Ponieważ »bez wiary... nie można podobać się Bogu« (Hbr 11,6) i dojść do udziału w Jego synostwie, nikt nie może być bez niej usprawiedliwiony ani nie otrzyma życia wiecznego, jeśli nie »wytrwa w niej do końca« (Mt 10,22; 24,13)».

**KKK 166** Wiara jest aktem osobowym, wolną odpowiedzią człowieka na inicjatywę Boga, który się objawia. Wiara nie jest jednak aktem wyizolowanym. Nikt nie może wierzyć sam, tak jak nikt nie może żyć sam. Nikt nie dał wiary samemu sobie, tak jak nikt nie dał sam sobie życia. Wierzący otrzymał wiarę od innych, dlatego powinien ją przekazywać innym. Nasza miłość do Jezusa i ludzi skłania nas do mówienia innym o naszej wierze. Każdy wierzący jest jakby ogniwem w wielkim łańcuchu wierzących. Nie

mogę wierzyć, jeśli nie będzie mnie prowadziła wiara innych, a przez moją wiarę przyczyniam się do prowadzenia wiary innych.

Cicha lub głośna lektura tekstu – zdecyduj, zależnie od preferencji i możliwości zespołu.

7. Zaprosz uczniów do rozmowy na zasygnalizowany temat. Nie oceniaj odpowiedzi – kieruj rozmową tak, by uczniowie korygowali się nawzajem.

### **/ UTRWALAM /**

8. Podsumuj. Powiedz, że Bóg nigdy nas nie skreśla i pomaga nam naprawiać błędy. Mówi do każdego z nas: Masz w sobie królewską godność i życiodajność. Walcz o siebie! A my musimy tylko odpowiedzieć na to wezwanie.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

9. Pomódlcie się słowami Psalmu 11 (podręcznik, s. 67):

Do Pana się uciekam; dlaczego mi mówicie:  
„Niby ptak uleć na górę!”  
Bo oto grzesznicy łuk napinają,  
kładą strzałę na cięciwę,  
by w mroku razić prawych sercem.  
Gdy walą się fundamenty,  
cóż może zdziałać sprawiedliwy?  
Pan w świętym swoim przybytku,  
Pan ma tron swój na niebiosach.  
Oczy Jego patrzą,  
powieki Jego badają synów ludzkich.  
Pan bada sprawiedliwego i występłego,  
nie cierpi Jego dusza tego, kto kocha nieprawość.  
On sprawi, że węgle ogniste i siarka będą padać na grzeszników;  
wiatr palący będzie udziałem ich kielicha.  
Bo Pan jest sprawiedliwy, kocha sprawiedliwość;  
ludzie prawi zobaczą Jego oblicze.



# 14/

## ISTOTA GRZECHU

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie umiejętności rozpoznawania grzechów w relacji z Bogiem i ludźmi.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia pojęcie grzechu,
- > wyznacza granice swojego postępowania,
- > wyjaśnia potrzebę regularnego przystępowania do sakramentu pokuty i pojednania.

**Postawy:** uczeń ma świadomość własnej grzeszności.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, praca w grupach, dyskusja, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte na każdą ławkę lub teksty biblijne do pracy w grupach (do wydrukowania po egzemplarzu dla każdej grupy), pozostałe teksty do pracy w grupach (do wydrukowania, przynajmniej jedna karta na parę).

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Powiedz: *Na poprzedniej katechezie mówiliśmy o utraconym raju. Dowiedzieliśmy się, że Bóg nie pozostawił człowieka samemu sobie. Poznaliśmy także historię Muńka Staszczyka i dowiedzieliśmy się, co sądzi o tym, że*

„młodzi gniewni” tak łatwo pozbawiają się możliwości komunii z Bogiem. Dzisiaj pójdziemy o krok dalej: spróbujemy dotrzeć do istoty grzechu, ale za nim to zrobimy, porozmawiajmy o tym, czym jest grzech i co o nim myślicie.

Zapisz na tablicy: GRZECH.

3. Spytaj: Ostatnio w mediach bardzo często słyszymy określenia „fake news” lub „fake love”. Co to oznacza w slangu młodzieżowym? (zakłamaną wiadomość, fałszywa miłość)

Dodaj: Jak to możliwe, by Bóg – który jest samą Miłością – dopuścić do tego, że na świecie istnieje grzech? Co to jest grzech?

Możecie na ten temat podyskutować – istotne jest, by padło, jak tę kwestię postrzega młodzież.

Spytaj: Może pamiętacie, jakie wyróżniamy rodzaje grzechów? (prawdopodobne odpowiedzi: ciężkie i lekkie lub powszednie)

Porozmawiaj z uczniami o tym, jak postrzegają granicę między tymi grzechami. Dlaczego jedne są lekkie, inne nie.

## / POZNAJĘ /

4. Po krótkiej dyskusji podziel klasę na grupy (trzy lub sześć – jeśli będzie ich sześć, każda otrzymuje jeden fragment Pisma Świętego zamiast dwóch).

Rozdaj Pismo Święte lub wydrukowane **karty pracy z tekstami biblijnymi i pytaniami**. Powiedz: *Zastanówmy się, co Pismo Święte mówi na temat grzechu.*

Jeśli nie korzystasz z załącznika, podyktuj każdej grupie sigła biblijne oraz pytania (bez odpowiedzi):

**Grupa I:** Mk 7,14–23 i 1 Kor 6,9–10

- > Co jest powodem nieczystości człowieka? (jego wewnętrzne nastawienie)
- > Jakie grzechy pochodzą z wnętrza człowieka? (zob. Mk 7,21–22)

**Grupa II:** 1 Kor 6,12–20 i Ef 5,3–6

- > Dlaczego nie zawsze mogą robić to, co chcą? (bo nie wszystko przynosi mi korzyść)



- > Jakie grzechy, o których nie mówiliśmy, wylicza jeszcze św. Paweł? (kiedy przedstawiciel grupy będzie odpowiadał na to pytanie, zapisz wyliczone przez niego grzechy na tablicy)

### **Grupa III:** Kol 3,5–9 i 1 Tm 1,8–10

- > Jak mamy zachowywać się w relacjach międzyludzkich na co dzień? (zob. Kol 3,11–15a).
- > Jakie inne grzechy wymienia św. Paweł? (kiedy przedstawiciel grupy będzie odpowiadał na to pytanie, zapisz wyliczone przez niego grzechy na tablicy, pod poprzednimi)

Uczniowie w grupach odpowiadają na pytania – na podstawie tekstu biblijnego. Następnie przedstawiciele grup przedstawiają wyniki pracy. Notuj ich odpowiedzi na tablicy.

5. Podsumuj ten etap: *To wszystko, co pojawiło się na tablicy, możemy nazwać biblijnym katalogiem grzechów.*
6. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 70) dwa fragmenty katechizmowe: KKK 392 i KKK 395.

**KKK 392** Pismo Święte mówi o grzechu tych aniołów. Ich „upadek” polega na wolnym wyborze dokonany przez te duchy stworzone, które radykalnie i nieodwołalnie odrzuciły Boga i Jego Królestwo. Odbicie tego buntu znajdujemy w słowach kusiciela skierowanych do naszych pierwszych rodziców: „tak jak Bóg będziecie” (Rdz 3,5). Diabeł „trwa w grzechu od początku” (1 J 3,8) i jest „ojcem kłamstwa” (J 8,44).

**KKK 395** Moc Szatana nie jest jednak nieskończona. Jest on tylko stworzeniem; jest mocny, ponieważ jest czystym duchem, ale jednak stworzeniem: nie może przeszkodzić w budowaniu Królestwa Bożego. Choć Szatan działa w świecie przez nienawiść do Boga i Jego Królestwa w Jezusie Chrystusie, a jego działanie powoduje wielkie szkody – natury duchowej, a pośrednio nawet natury fizycznej – dla każdego człowieka i dla społeczeństwa, działanie to jest dopuszczone przez Opatrzność Bożą, która z mocą i zarazem łagodnością kieruje historią człowieka i świata. Dopuszczenie przez Boga działania Szatana jest wielką tajemnicą, ale „wiemy, że Bóg z tymi, którzy Go miłują, współdziała we wszystkim dla ich dobra” (Rz 8,28).



7. Na czystej tablicy zapisz hasło „Szatan”. W rozmowie kierowanej wspólnie przeanalizujcie przeczytane fragmenty KKK. Wnioski wypisz na tablicy, pod słowem „Szatan”.

Propozycja pytań do rozmowy kierowanej:

- > *Kto według Pisma Świętego i Kościoła jest „ojcem kłamstwa” i grzechu? (Szatan, diabeł)*
- > *Czego dowiadujemy się o szatanie? (jest stworzeniem, jego moc jest ograniczona, nienawidzi Boga...)*
- > *Dlaczego Bóg dopuścił działanie szatana? (to wielka tajemnica Boga)*

8. Podziel klasę na sześć grup. Każda grupa otrzymuje kartki (przynajmniej jedną dla dwóch osób) z kilkoma punktami KKK i pytaniami do tekstu. Uczniowie odczytują tekst i pisemnie odpowiadają na zadane pytania.



**Grupa I:** KKK 1846–1848

- > W jaki sposób w życiu grzesznika objawia się Boże miłosierdzie?
- > Na czym polega twój udział w zbawianiu siebie?

**Grupa II:** KKK 1849–1851

- > Co to jest grzech?
- > Podaj przykład grzechu względem Boga, bliźnich i samego siebie.

**Grupa III:** KKK 1852–1853

- > W oparciu o co dokonuje się podział grzechów?
- > Co jest źródłem grzechu?

**Grupa IV:** KKK 1855–1859 oraz 1861

- > Co to jest grzech śmiertelny i jakie są jego skutki?
- > Podaj trzy kryteria kwalifikujące grzech jako śmiertelny.

**Grupa V:** KKK 1855 oraz 1862–1863

- > Co to jest grzech powszedni i jakie są jego skutki?
- > Który z grzechów powszednich usposabia nas stopniowo do popełnienia grzechu śmiertelnego?

**Grupa VI:** KKK 1866–1869

- > Kiedy ponosimy odpowiedzialność za grzechy popełniane przez innych?
- > Wymień siedem grzechów głównych.

Przeznacz kilka minut na pracę w grupach. Poproś przedstawicieli zespołów, by podsumowali efekty pracy.

### / SPOTYKAM /

9. Zaproponuj uczniom, by przeczytali informacje o dwóch postaciach, zawarte w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 69): o Maksymilianie Kolbem i o Rudolffie Hessie.

Kiedy uczniowie przeczytają tekst, poproś, by wskazali, co łączy te postaci, a co je dzieli.

Przykładowa odpowiedź: obaj byli wychowywani w rodzinach katolickich, każdy ostatecznie wybrał inną drogę: jeden odrzucił wartości, w których go wychowano, drugi został zakonikiem; jeden mordował ludzi, drugi oddał życie za współwięźnia.

### / ODPOWIADAM /

10. Podsumuj: *Człowiek został stworzony jako istota wolna; sam wybiera swoją drogę. Zestawienie św. Maksymiliana i Rudolffa Hessa bardzo mocno to pokazuje: taki sam początek drogi, a jakże odmienne wybory życiowe (i ich konsekwencje!).*

*A zatem mamy wybór. Wprawdzie Bóg proponuje ludziom najlepsze rozwiązanie, pokazuje, co jest dla nas dobre, ale człowiek może wybrać co innego. Niemniej nasze wybory nigdy nie pozostają bez konsekwencji, pamiętajmy o tym.*

*Nasze „tak” bywa czasem trudne, ale kryje w sobie dużo uroku – właśnie dlatego, że towarzyszy mu zawsze możliwość naszego „nie”.*

11. Jeśli wystarczy czasu, zaproponuj uczniom rozmowę o tym, czy trudno być dobrym.

### / UTRWALAM /

12. Podsumuj lekcję. Zaakcentuj najważniejsze informacje, wyłuskane z przeczytanych tekstów i z rozmowy:

- > Grzech polega na odrzuceniu Boga i Jego miłości. Przejawia się w lekceważeniu Jego przykazań. Grzech odłącza nas od Boga.
- > Grzech to świadomie i dobrowolnie popełnione zło. Dlatego jesteśmy za swoje czyny (te dobre i te złe) odpowiedzialni.
- > Są sytuacje, w których odpowiadamy również za grzechy innych ludzi.

## **/ MODLĘ SIĘ /**

### **13. Zaproponuj wspólne odmówienie aktu nadziei i aktu miłości.**

Ufam, Tobie, boś Ty wierny,  
wszechmogący i miłosierny.  
Dasz mi grzechów odpuszczenie,  
łaskę i wieczne zbawienie.

Boże, choć Cię nie pojmuję,  
jednak nad wszystko miłuję.  
Nad wszystko, co jest stworzone,  
boś Ty dobro nieskończone.

# 15/

## MIŁOŚĆ SILNIEJSZA OD GRZECHU

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie postawy zaufania Bogu i wiary w Jego miłość do człowieka.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, że miłość Boga jest nieskończona,
- > na podstawie przypowieści i sytuacji z życia swojego lub innych osób określa, kiedy popełnia grzech,
- > konstatuje, że Bogu może zaufać w każdej sytuacji.

**Postawy:** uczeń z ufnością modli się do Boga Ojca.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, analiza tekstu, rozmowa kierowana, praca w grupach.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (na każdą ławkę), KKK, materiały do pracy w grupach (do wydrukowania, przynajmniej jedna kartka na parę).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Nawiąż do poprzedniej katechezy (przypomnijcie sobie, czym jest istota grzechu, jak dochodzi do zerwania więzi).

Powiedz: *Prawdopodobnie każdy z was przynajmniej raz w życiu stwierdził, że właśnie znalazł się w sytuacji bez wyjścia. Co wówczas myślałeś lub*

myślałaś? Czy zdobyłaś się na to, by poprosić kogoś o pomoc? Jak się wtedy czułaś? (chętni wypowiadają się swobodnie)

## / POZNAJĘ /

3. Podsumuj: *Jezus Chrystus doskonale rozumiał, że w życiu dochodzi do wielu takich sytuacji, dlatego udzielał słuchaczom wskazówek. Bardzo często używał porównań i przypowieści. Jedną z nich dzisiaj przeanalizujemy.*
4. Rozdaj uczniom Pismo Święte. Odczytajcie przypowieść o synu marnotrawnym: Łk 15,11–32.
5. Kiedy przeczytacie tekst, podziel uczniów na cztery grupy i rozdaj im **kartki z pytaniami do pracy**.



### Grupa I

- > Co uczynił młodszy syn?
- > Jak zareagował ojciec, widząc powracającego syna?

### Grupa II

- > Co zrobił młodszy syn, gdy roztrwonił majątek?
- > W jaki sposób syn przeprosił ojca?

### Grupa III

- > Dlaczego młodszy syn zdecydował się powrócić do ojca?
- > Jaka była reakcja ojca na uniżenie się syna?

### Grupa IV

- > Jak zachował się starszy syn wobec brata?
- > Jak zachował się starszy syn wobec ojca?

6. Podsumuj: *Tak jak syn marnotrawny powrócił do ojca, tak my zwracamy się do Boga Ojca. W sakramencie pokuty i pojednania na nowo stajemy się Jego dziećmi.*

Wspólnie przypomnijcie sobie warunki dobrej spowiedzi (rachunek sumienia; żal za grzechy; mocne postanowienie poprawy; szczerza spowiedź; zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu).

7. Zaproponuj kolejną pracę w grupach. Poproś, by uczniowie pracowali w tych samych zespołach. Powiedz, że zapoznacie się z **fragmentami KKK**



dotyczącymi sakramentu pokuty i pojednania (rozdam kartki z cytatami). Zadaniem uczniów jest stworzenie krótkiej notatki – podsumowania przydzielonych fragmentów.

**Grupa I:** KKK 1422

**Grupa II:** KKK 1424

**Grupa III:** KKK 1427

**Grupa IV:** KKK 1436

### / SPOTYKAM /

8. Zapytaj uczniów, co wiedzą o ojcu Pio. Pozwól im się swobodnie wypowiedzieć.

Następnie powiedz, że ojciec Pio – człowiek święty – spowiadał się bardzo często. Innym również to zalecał – proponował, by korzystać z tego sakramentu przynajmniej raz w tygodniu. Uważał, że to doskonali człowieka, podobnie jak codzienny rachunek sumienia i częsta lektura Pisma Świętego.

Ojciec Pio powtarzał ludziom: „Kiedy pojawia się pokusa, wówczas zaraz uciekaj do Boga. Tu zwycięża ten, kto ucieka. Nie gódź się dobrowolnie na to, co podsuwa ci wróg”.

### / ODPOWIADAM /

9. Powiedz uczniom, by zajrzeli do podręcznika i odczytali propozycję zamieszczoną w dziale PODEJMUJĘ WYZWANIE (s. 74). Pozwól chętnym odpowiedzieć na zawarte tam pytanie: który z warunków dobrej spowiedzi sprawia im największą trudność.
10. Następnie zaproponuj, by w duchu zasady „trening czyni mistrza” podjęli wyzwanie i poćwiczyli ten warunek przez najbliższy tydzień – codziennie.

### / MODLĘ SIĘ /



11. Pomódlcie się na koniec słowami Psalmu 51 (podręcznik, s. 75). Możesz przedtem opowiedzieć uczniom historię powstania tego psalmu (Dawid, Batszeba, skrucza króla i żal wobec popełnionego zła; ufność, że Bóg wybacza).

Zmiłuj się nade mną, Boże, w swojej łaskawości,  
w ogromie swego miłosierdzia wymaż moją nieprawość!  
Obmyj mnie zupełnie z mojej winy  
i oczyść mnie z grzechu mojego!  
Uznaję bowiem moją nieprawość,  
a grzech mój jest zawsze przede mną.  
Tylko przeciw Tobie zgrzeszyłem  
i uczyniłem, co złe jest przed Tobą,  
tak że się okazujesz sprawiedliwym w swym wyroku  
i prawym w swoim osądzie.  
Oto zrodzony jestem w przewinieniu  
i w grzechu poczęła mnie matka.  
Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste  
i odnow w mojej piersi ducha niezwyciężonego!  
Nie odrzucaj mnie od swego oblicza  
i nie odbieraj mi świętego ducha swego!  
Przywróć mi radość z Twojego zbawienia  
i wzmocnij mnie duchem ochoczym!

# 16/

## KIEDY JESTEM NAPRAWDĘ WOLNY?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** uświadomienie konieczności pracy nad kształtowaniem swojego sumienia.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, na czym polega prawdziwa wolność,
- > wyjaśnia, dlaczego powinien pracować nad własnym sumieniem,
- > określa, na czym polega zasada wolności.

**Postawy:** uczeń kształtuje postawę odpowiedzialności i dbałości o swoje życie, w tym życie duchowe.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupie, dyskusja.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte dla każdej grupy (4–6 egzemplarzy).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Zaproponuj modlitwę *Ojcze nasz*.
2. Nawiąż do poprzedniej katechezy, w której była mowa o Jezusie czekającym na nas w sakramencie pokuty i pojednania. Zapowiedz temat dzisiejszej lekcji: wolność i jej brak.
3. Zapytaj: *Jakie formy zniewolenia potraficie wymienić?* Zapisz propozycje uczniów na tablicy.



Po krótkiej dyskusji skieruj rozmowę na temat wolności. Spytaj: *Jak rozumiecie wolność, czym ona dla was jest?*

### **/ SPOTYKAM /**

4. Zaproponuj, by uczniowie wskazali kilka przykładów radykalnej (albo po prostu trudnej) rezygnacji z siebie, ze swojej woli. Zapytaj, jak odbierają taką rezygnację: jako przejaw wolności czy jako jej utratę. Zaznacz, by uzasadnili swoje odpowiedzi.
5. Powiedz, że chcesz, by poznali przykład konkretnej osoby, która stanęła przed takim wyborem. Wspólnie odczytajcie z podręcznika krótki akapit o Agacie Mróz-Olszewskiej (dział SPOTYKAM, s. 77), wraz z podsumowaniem.

Agata Mróz-Olszewska była świetną siatkarką. Wraz ze swoją drużyną zdobywała złote medale. W bardzo młodym wieku zachorowała na białaczkę. Kiedy dowiedziała się o chorobie, spodziewała się narodzin dziecka. Niektórzy lekarze sugerowali, że to za duże ryzyko: jeśli Agata zacznie się leczyć, leki mogą zaszkodzić jej nienarodzonej córce. Jeśli nie będzie się leczyć, prawdopodobnie wkrótce umrze. Agata wybrała życie córki, nie swoje. Liliana przysła na świat 22 kwietnia 2008 roku. Agata dopiero potem podjęła silniejszą terapię. Leczenie było bardzo skuteczne i wszystko wskazywało na to, że siatkarka wróci do zdrowia. Niestety, z czasem pojawiły się powikłania, a lekarze nie zdołali im zaradzić. Ale Agata liczyła się z takim ryzykiem. Zmarła 4 czerwca 2008 roku. Miała 26 lat.

Skomentuj: *Wolność to umiejętność wyboru, wolnego wyboru, wyboru dobra. Nawet za cenę własnego życia.*

### **/ POZNAJĘ /**

6. Wróć do tematu braku wolności. Zapytaj: *Czy wolność ma jakieś ograniczenia?*

Możesz zapisać na tablicy odpowiedzi uczniów, ich najważniejsze spostrzeżenia.

Kieruj rozmową tak, by oprócz wolności drugiego człowieka uczniowie wskazywali też „ograniczenia” w postaci norm moralnych, również religijnych.

Jeżeli nie padnie odpowiedź „grzech”, przywołaj ją; zaznacz, że jest on największym zagrożeniem dla naszego zbawienia.



7. Podziel klasę na grupy (4–6). Każdej z grup podaj Pismo Święte i poproś, by uczniowie odnaleźli fragment: Rz 14,16–23.

Zadaniem uczniów jest analiza tekstu i zapisanie wniosków. Wyznacz czas na wykonanie zadania: 5–8 minut. Możesz ukierunkować uczniów pytaniami:

- > *Jakich wskazówek udziela św. Paweł?*
- > *Co analizowany tekst wnosi do wcześniejszej dyskusji na temat wolności?*

Tekst biblijny:

Niech więc posiadane przez was dobro nie stanie się sposobnością do bluźnierstwa! Bo królestwo Boże – to nie sprawa tego, co się je i pije, ale to sprawiedliwość, pokój i radość w Duchu Świętym. A kto w taki sposób służy Chrystusowi, ten podoba się Bogu i ma uznanie u ludzi. Starajmy się więc o to, co służy sprawie pokoju i wzajemnemu zbudowaniu. Nie burz dzieła Bożego ze względu na pokarmy. Wprawdzie każda rzecz jest czysta, stałaby się jednak zła, jeśliby człowiek spożywając ją, dawał przez to zgorzzenie. Dobrą jest rzeczą nie jeść mięsa i nie pić wina, i nie czynić niczego, co twego brata razi, <gorszy albo osłabia>. A swoje własne przekonanie zachowaj dla siebie przed Bogiem. Szczęśliwy ten, kto w postanowieniach siebie samego nie potępia. Kto bowiem spożywa pokarmy, mając przy tym wątpliwości, ten potępia samego siebie, bo nie postępuje zgodnie z przekonaniem. Wszystko bowiem, co się czyni niezgodnie z przekonaniem, jest grzechem (Rz 14,16–23).

8. Przedstawiciele grup zdają relacje z efektów pracy. Ważne hasła, które padną, możesz zapisać na tablicy.

Podsumuj: *Święty Paweł pisał o kształtowaniu sumienia. Chodzi o postępowanie zgodne z dobrze ukształtowanym sumieniem, które jest rozumiane jako głos Boży. To głos Boży potwierdza słuszność naszych czynów.*

9. Wspólnie przeczytajcie fragment *Gaudium et spes* (KDK 16), dotyczący godności sumienia (podręcznik, dział POZNAJĘ, s. 77–78).

10. Zainicjuj dyskusję: *Czym jest zatem prawdziwa wolność?*

Pozwól uczniom na różnorakie wypowiedzi. Jeśli stanowiska mocno się spolaryzują, podziel uczniów na dwie grupy i zaproponuj debatę.

Jako utrudnienie (albo większe wyzwanie) możesz zaproponować, by wszystkie argumenty oparli na Piśmie Świętym (w tym celu pozwól im skorzystać z darmowej aplikacji biblijnej w telefonach komórkowych).

### **/ ODPOWIADAM /**

**11.** Przywołaj słowa św. Pawła z 1 Listu do Koryntian (dział ODPOWIADAM, s. 78):



Wszystko mi wolno, ale nie wszystko przynosi korzyść. Wszystko mi wolno, ale ja niczemu nie oddam się w niewolę (1 Kor 6,12).

Skomentuj te słowa. Zaznacz, że to właśnie jest chrześcijańska miara wolności. Możesz dodać cytaty z Księgi Rodzaju:

Jeżeli zaś nie będziesz dobrze postępował, grzech leży u wrót i czyha na ciebie, a przecież ty masz nad nim panować (Rdz 4,7b).

### **/ UTRWAŁAM /**

**12.** Wspólnie zbierzcie najważniejsze wnioski z lekcji:

- > „Wszystko mi wolno, ale nie wszystko przynosi korzyść. Wszystko mi wolno, ale ja niczemu nie oddam się w niewolę” – oto chrześcijańska miara wolności.
- > By rozpoznać tę miarę i umiejętnie przykładać ją do konkretnych sytuacji, potrzeba dobrze ukształtowanego sumienia.

Możesz dodać: *Grzech zniewala, ale każdy z nas ma wystarczająco dużo siły, by go pokonać. Choć łatwo wpaść w zło, można się przed nim bronić.*

### **/ MODLĘ SIĘ /**

**13.** Zaproponuj wspólną modlitwę do Anioła Stróża.

# 17/

## „JA, PROCH, Z PANEM BĘDĘ GADAŁ...”

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie u uczniów postawy zaufania i wytrwałości w modlitwie.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, że modlitwa to dialog z Bogiem,
- > wyjaśnia, na czym polega dialog z Bogiem,
- > potrafi i chce prowadzić dialog z Bogiem.

**Postawy:** uczeń podczas modlitwy przyjmuje postawę dziecka Bożego.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, słuchanie psalmu, rozmowa kierowana, ew. praca w grupie.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, komputer z dostępem do internetu i głośnikami lub płyta *Przyjdź* zespołu 2 Tm 2,3 i odtwarzacz.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /



1. Włącz podkład lub nagranie Psalmu 8 (np. w wykonaniu zespołu 2 Tm 2,3). Tekst psalmu znajduje się w podręczniku (dział MODLĘ SIĘ, s. 83).

Zaproponuj odsłuchanie psalmu (niech to będzie wasza modlitwa na rozpoczęcie lekcji). Możesz też, jeśli uczniowie są na to otwarci, zaproponować wspólny śpiew. Jeśli nie dysponujesz nagraniem, po prostu odczytajcie psalm z podręcznika.

2. Zaczynij rozmowę kierowaną: *Jaka jest różnica między rozmową a dialogiem?* (swobodne wypowiedzi, co cenniejsze możesz notować na tablicy)

## / POZNAJĘ /

3. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego: Mt 13,10–17 (podręcznik, dział POZNAJĘ, s. 81–82).



Zarysuj kontekst: Jezus skończył właśnie jedną ze swych przypowieści: o siewcy i ziarnie padającym na różnoraki grunt; opowiedział ją tłumom, które zgromadziły się nad jeziorem, by Go posłuchać (tłum był tak wielki, że Jezus wszedł do łodzi i odbił nieco do brzegu – dzięki temu Jego głos niósł się po wodzie i był lepiej słyszany).

Przystąpili do Niego uczniowie i zapytali: „Dlaczego w przypowieściach mówisz do nich?”. On im odpowiedział: „Wam dano poznać tajemnice królestwa niebieskiego, im zaś nie dano. Bo kto ma, temu będzie dodane, i nadmiar mieć będzie; kto zaś nie ma, temu zabiorą również to, co ma. Dlatego mówię do nich w przypowieściach, że otwartymi oczami nie widzą i otwartymi uszami nie słyszą ani nie rozumieją. Tak spełnia się na nich przepowiednia Izajasza:

Słuchać będziecie, a nie zrozumiecie,  
patrzeć będziecie, a nie zobaczycie.

Bo stwardniało serce tego ludu,  
ich uszy stępiły i oczy swe zamknęły,  
żeby oczami nie widzieli ani uszami nie słyszeli,

ani swym sercem nie rozumieli: i nie nawrócili się, abym ich uzdrowił.

Lecz szczęśliwe oczy wasze, że widzą, i uszy wasze, że słyszą. Bo zaprawdę, powiadam wam: Wielu proroków i sprawiedliwych pragnęło ujrzeć to, na co wy patrzycie, a nie ujrzeli; i usłyszeć to, co wy słyszycie, a nie usłyszeli”.

Zaczynij rozmowę kierowaną. Spytaj: *Jak rozumiecie ten tekst?* Jeśli nie ma reakcji, zadaj pytania pomocnicze:

- > *Do kogo mówi Pan Jezus?* (do uczniów)
- > *Dlaczego mówi, że ludzie będą słuchać, oglądać, a nie usłyszą i nie zobaczą?* (zapewne z powodu uprzedzeń i błędnych wyobrażeń o Mesjaszu; Jezus stopniowo ujawniał się jako Mesjasz, Jego godność mesjańska wciąż jeszcze pozostawała tajemnicą)

- > *Czyje proroctwo spełnia się na słuchaczach?* (Boże proroctwo przekazane przez Izajasza)
- > *Jak rozumiecie werset 15: „Bo stwardniało serce tego ludu, ich uszy stępsiały i oczy swe zamknęły, żeby oczami nie widzieli ani uszami nie słyszeli, ani swym sercem nie rozumieli: i nie nawrócili się, abym ich uzdrowił”?* (swobodne wypowiedzi)

Wyniki interpretacji można zapisać na tablicy.

4. W podsumowaniu możesz wykorzystać tekst z podręcznika (dział POZNAJE, s. 82):

Powyższe słowa Jezusa w pierwszym rzędzie zostały skierowane do tych spośród żydów, którym bardzo często tradycja religijna, zwyczaje były przeszkodą na drodze wiary, zbawienia. Wiara rodzi się z prawdy usłyszenia, która może zmienić życie obecne i otworzyć nas na życie wieczne. Wiara wymaga otwarcia się na słuchanie, poznawanie i zaufanie. Tak rodzą się relacje, a później i czyny. Pogłębia się przez słuchanie słowa Bożego, a także przez częsty dialog z Bogiem.

## / ODPOWIADAM /

5. Spytaj: *Jaki był początek waszej wiary?* (swobodna dyskusja)

Podsumowując dyskusję, podkreśl następujące kwestie: *Pierwszymi przekazicielami wiary byli wasi rodzice, najbliższa rodzina, następnie kapłan, katecheta. Nasza wiara pogłębia się przez słuchanie Słowa Bożego, a także przez częsty dialog z Bogiem.*

6. Poproś uczniów, by wskazali różnice między dialogiem i monologiem. Następnie przywołaj temat modlitwy jako rozmowy, dialogu.

Zadbaj o to, by w dyskusji pojawiły się następujące kwestie (jeśli uczniowie sami ich nie podejmą, podprowadź ich pytaniami albo przywołaj w podsumowaniu rozmowy):

- > Podstawową zasadą dialogu jest to, że gdy jeden mówi, to drugi słucha.
- > Modlitwa to rozmowa z Bogiem, nawiązanie z Nim relacji. Aby ta rozmowa była możliwa, tak jak w każdej rozmowie niezbędne są otwarcie i umiejętność słuchania.

- > Do ważnych rozmów (egzamin, rozmowa kwalifikacyjna, omówienie istotnej kwestii w rodzinie czy w szkole) starannie się przygotowujemy. Podobnie powinniśmy przygotowywać się do rozmowy z Bogiem.
- > Rozmowa wymaga odpowiedniej postawy. Właściwa postawa wyraża szacunek (pracownik wielkiej formy podczas rozmowy z szefem wszystkich szefów zachowuje się inaczej niż podczas rozmowy z kolegą zajmującym sąsiednie biurko). Podobnie jest podczas modlitwy: Bóg jest trochę jak Szef wszystkich szefów (najlepszy Szef!).

7. Pytanie do przemyślenia: *Dlaczego w relacjach z drugim człowiekiem jestem bardziej rozważny niż w relacji z Bogiem?*

### **/ UTRWALAM /**

8. Podsumuj lekcję. Zwróć uwagę na następujące kwestie:

- > Modlitwa to rozmowa z Bogiem.
- > By ta rozmowa była możliwa, potrzebne są otwarcie i umiejętność słuchania.

### **/ SPOTYKAM /**

9. Opowiedz uczniom o modlitwie, którą Jan Paweł II codziennie odmawiał. Kiedy dziewięcioletni Karol nie mógł się odnaleźć po śmierci swojej mamy i jego praktyki religijne nie były wzorowe (zwłaszcza jako ministrant nie był najgorliwszy), tata nauczył go tej właśnie modlitwy (sam ją dla niego ułożył). Karol, późniejszy papież Jan Paweł II, odmawiał ją codziennie, do końca życia.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

10. Pomódlcie się słowami tej modlitwy (podręcznik, dział SPOTYKAM, s. 81):

Duchu Święty, proszę Cię  
o dar mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich  
doskonałości Bożych,  
o dar rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary  
świętej,

o dar umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary,  
o dar rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją  
zawsze znajdował,  
o dar męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły  
mnie od Ciebie oderwać,  
o dar pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi  
z synowską miłością,  
o dar bojaźni Bożej, abym lękał się grzechu, który Ciebie, o Boże,  
obraża.  
Amen.



# 18/

## MODLITWA NIEJEDNO MA IMIĘ

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie u uczniów postawy potrzeby nieustannej modlitwy do Boga.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wypowiada się o konieczności stałego kontaktu z Bogiem,
- > wymienia cechy modlitwy,
- > wyjaśnia, jaka jest wartość modlitwy dla chrześcijanina,
- > wyjaśnia, że chrześcijanin nigdy nie jest sam.

**Postawy:** uczeń przyjmuje postawę modlitewną adekwatną do przeżywanej sytuacji.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu biblijnego, dyskusja.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Modlitwa na rozpoczęcie lekcji: *Ojcze nasz*.
2. Krótko przypomnij temat ostatniej katechezy: modlitwa jako dialog, rozmowa z Bogiem. Zaznacz, że dziś dalej będziecie zgłębiać temat modlitwy.

## / SPOTYKAM /

3. Opowiedz w kilku zdaniach o bł. Piotrze Jerzym Frassatim – młodym człowieku, bardzo żywiołowym, a zarazem głęboko duchowym. Wspomnij o jego miłości do sportu (alpinizm, pływanie, narty, jazda konna). Zaznacz, że był też człowiekiem głębokiej modlitwy. I że wyprawy w góry były dla niego – oraz dla jego przyjaciół ze Stowarzyszenia Ciemnych Typów, które założył – spotkaniem z Bogiem, szczególną modlitwą.

Możesz skorzystać z informacji o Frassatim zawartych w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 85):

Piotr Jerzy Frassati był chłopakiem pełnym życia i miał wiele ambitnych planów. Bardzo solidnie podchodził do nauki i swoich codziennych obowiązków. Nie miał jednak w sobie nic z kujona zamkniętego na kontakty z rówieśnikami. Wprost przeciwnie, lubił uprawiać sport, zwłaszcza alpinizm, pływał, jeździł na nartach i konno. Organizował dla swoich przyjaciół górskie wspinaczki w Alpy, które widział na horyzoncie ze swojego domu w Turynie. Był głęboko wierzącym katolikiem, miał odwagę zapraszać młodych ludzi do udziału w nabożeństwach kościelnych, procesjach i adoracjach. Nie wystarczało mu jedynie osobiste doświadczenie wiary, dlatego w 1924 roku założył z grupą przyjaciół nieformalne Stowarzyszenie Ciemnych Typów, do którego mogli należeć studenci pragnący pogłębiać wiarę i ducha modlitwy. Chwile skupienia dla Stowarzyszenia Piotr Jerzy organizował w górach. To poprzez piękno alpejskich szczytów i majestatycznych lodowców Bóg wzywał go razem z przyjaciółmi do życia pięknego, które pachnie żywicą i świeżym powiewem wiatru.

Po latach jego metodą apostołowania inspirował się młody duszpasterz akademicki w Krakowie, ks. Karol Wojtyła. Ambitne plany Frassatego pod sam koniec studiów przerwała nagła choroba. Dwudziestoczteroletni wówczas Piotr Jerzy, pomagając biednym, zaraził się chorobą Heinego-Medina. Zmarł 4 lipca 1925 roku. Jan Paweł II beatyfikował go w maju 1990 roku, wskazując jako patrona młodzieży i studentów. Jest on także opiekunem tych wszystkich, którzy kochają góry, odnajdując w nich ślady piękna Boga i ciszę, która jest zaproszeniem do modlitwy.

4. Rozpocznij z uczniami rozmowę: *Czym jest dla was modlitwa?*

Pozwól na swobodne wypowiedzi. Jako podsumowanie możesz wykorzystać tekst z podręcznika (s. 86):

Modlitwa to rozmowa serca z Bogiem. Henri Nouwen zatytułował swoją niedużą książeczkę z medytacjami eucharystycznymi: *Serce mówi do Serca*. To rzeczywiście się dzieje, gdy przystępujemy do modlitwy. Z serca powinna płynąć każda nasza prośba, każde podziękowanie, w sercu rodzi się potrzeba uwielbienia Boga, wreszcie w sercu odnajdujemy potrzebę pokornego przeproszenia za to, co złe w naszym myśleniu i postępowaniu.

## / POZNAJĘ /

5. Poproś uczniów, by wymienili cztery podstawowe typy modlitwy (uwielbienia, dziękczynienia, prześlągania, prośby). A następnie – by wymienili przykłady modlitw, które znają (*Ojcze nasz, Zdrowaś Mario, Aniele Boży*).
6. Spytaj: *Co mówicie, kiedy bardzo potrzebujecie Bożej pomocy?* (tak prowadź rozmowę, aż padnie „pomóż mi”).

Podsumuj: *„Pomóż mi” to jedna z najkrótszych modlitw. Takie westchnienie nazywamy aktem strzelistym – to jak wystrzelony z łuku strzał miłości, strzał w stronę nieba, w samo serce Boga.*

7. Powiedz: *Modlitwa od zawsze towarzyszyła człowiekowi. Możemy przytoczyć przykłady wielu postaci, które bardzo poważnie podchodziły do spotkania z Bogiem. Jedną z takich postaci był Salomon.*
8. Zaproponuj uczniom lekturę fragmentu biblijnego: 1 Krl 3,5–14 (podręcznik, dział POZNAJĘ, s. 85–86). Powiedz, że to modlitwa młodego Salomona, który właśnie został królem. Dziś Salomon jest symbolem mądrości.



Zadanie dla uczniów: odnaleźć w tym fragmencie główne cechy modlitwy. Uczniowie mogą wynotować je w podręczniku, w części przeznaczony na notatki (s. 88–89). Wyznacz czas na wykonanie zadania: 3–5 minut.

Po wykonaniu zadania poproś chętnych, by odczytali swoją notatkę. Spodziewane odpowiedzi: wyznanie wiary (tu: wspomnienie pomocy udzielonej Dawidowi), ufność (jw.), prośba, zdanie się na wolę Boga (Salomon używa pokornej formy: „racz...”), pokora (Salomon nazywa się sługą Bo-

zym), właściwe rozeznanie, o co się modlić (tu: nie o bogactwa i władzę, lecz o mądrość).

9. Podsumuj: *Salomon dobrze rozeznał, o co się modlić. Dlatego został wysłuchany i obdarzony bardzo obficie. Jeśli nasza modlitwa wypływa z głębi serca i z właściwych pobudek, Bóg jej wysłuchuje.*

10. Zainicjuj krótką dyskusję: *Gdyby Bóg przemówił do ciebie, podobnie jak do Salomona, zachęcając, byś poprosił o to, co dla ciebie najważniejsze, to co by to było?*



11. Przeczytajcie kolejny fragment biblijny – rady Jezusa dotyczące modlitwy: Mt 6,5–8 (podręcznik, s. 86).

Następnie zacznij rozmowę kierowaną. Spytaj: *Na co zwraca uwagę ewangelista Mateusz? (na właściwą postawę człowieka na modlitwie, która powinna wyrażać się w poddaniu się działaniu Boga w nas)*

### / ODPOWIADAM /

12. Powróć w rozmowie do Frassatiego. Przypomnij, że potrafił łączyć bardzo aktywne i wesołe życie z głęboką modlitwą oraz pomocą osobom potrzebującym.

13. Przejdź do rozmowy na temat potrzeby i wartości modlitwy w życiu człowieka.

### / UTRWALAM /

14. Podsumujcie lekcję. Pozwól, by uczniowie wskazali, co z tej lekcji i waszych rozmów każdy z nich uważa za najcenniejsze.

15. Następnie poproś, by zajrzeli do podręcznika i przeczytali propozycję wynotowaną w dziele PODEJMUJĘ WYZWANIE (s. 87).

### / MODLĘ SIĘ /

16. Lekcję zakończcie doksologią: *Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu. Jak była na początku, teraz i zawsze, i na wieki wieków. Amen.*

CZĘŚĆ 3

**KOMU I W CO  
WIERZĘ?**

# 19/

## WIERZĘ W BOGA – CO TO DLA MNIE ZNACZY?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie uczniom wartości życia wiarą, umacnianie uczniów w rozwoju wiary.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, że wierzyć to przyjąć prawdę objawioną przez Boga,
- > wyjaśnia potrzebę pogłębiania swojej wiary,
- > objaśnia sformułowanie „posłuszeństwo wiary” na przykładzie Abrahama i Maryi,
- > podejmuje postanowienie pogłębienia swojej relacji z Bogiem.

**Postawy:** uczeń utożsamia się z wyznawaną wiarą.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, metaplan, niedokończone zdania, ew. film, praca w grupach.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, ew. komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, karty do pracy w grupach.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję *Wyznaniem wiary*.
2. Poproś o przeczytanie tekstu z podręcznika z działu ODKRYWAM (s. 92):

Zdarza się, że bezkrytycznie przyjmujemy usłyszane informacje, nie weryfikujemy ich, ponieważ wydają nam się wiarygodne. W rozmowach przy-

wołujemy medialne newsy, argumentując, że są zgodne z rzeczywistością, bo słyszeliśmy o nich w telewizji albo czytaliśmy w internecie. Twierdzimy, ponad wszelką wątpliwość, że są prawdą. Czy z taką samą dozą pewności przyjmujemy to, co mówi Bóg? Uznajemy, że istnieje, ale czy przyjmujemy również prawdę, którą nam objawił? Wszakże w akcie wiary wypowiadamy słowa: „Wierzę, coś objawił, Boże, Tve słowo mylić nie może”.

Spytaj: *Dlaczego ludziom łatwiej uwierzyć w różne informacje niż w prawdy objawione przez Boga? A może problem wynika z niezrozumienia, czym jest wiara i co to znaczy „wierzyć w Boga”?*

### / SPOTYKAM /

3. Przeczytajcie tekst z działu SPOTYKAM, dotyczący Kamila Stocha (s. 93).

Jeśli dysponujesz rzutnikiem multimedialnym oraz komputerem z dostępem do internetu, możesz odnaleźć w zasobach YouTube i wyświetlić uczniom film *Każdy skok oddaję Bogu* (świadczenie wiary Kamila Stocha).



4. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- > Jaki Kamil ma stosunek do swoich sukcesów sportowych?
- > Na czym buduje swoje życie?
- > Co dla Kamila znaczy wierzyć w Boga?

W podsumowaniu podkreśl, że Kamil żyje postawą wdzięczności wobec Boga i przyjmuje zarówno dobre, jak i trudne wydarzenia.

### / POZNAJĘ /

5. Przejdź do kolejnej części katechezy. Spytaj: *Czym jest wiara w życiu człowieka? W jaki sposób pomaga ona człowiekowi?*

Możesz zastosować metodę niedokończonych zdań. Napisz na tablicy:

- > Wierzę, ponieważ...
- > Wiara pomaga mi...

Poproś uczniów, by w krótkich wypowiedziach dokończyli zdania. Mogą je też zapisać w podręczniku, w miejscu przeznaczonym na notatki (s. 156–159).

6. Poproś o przeczytanie tekstu o wierze z działu POZNAJĘ (s. 149).

Wiara – uczy *Katechizm Kościoła katolickiego* – jest odpowiedzią człowieka daną Bogu, który mu się objawia i udziela, przynosząc równocześnie obfite światło człowiekowi poszukującemu ostatecznego sensu swego życia (por. KKK 26). Przez swoje Objawienie niewidzialny Bóg w swojej miłości przemawia do ludzi jak do przyjaciół, zaprasza ich i przyjmuje do wspólnoty ze sobą. Naszą odpowiedzią na to zaproszenie jest wiara (por. KKK 142). Pismo Święte nazywa tę odpowiedź człowieka „posłuszeństwem wiary” (por. KKK 143). Być posłusznym w wierze oznacza poddać się w sposób wolny słowu usłyszanemu od Boga, który jest samą Prawdą. Wzorem takiego posłuszeństwa, znanym z kart Pisma Świętego, jest Abraham oraz Matka Najświętsza (por. KKK 144). I Abraham, i Maryja bezgranicznie uwierzyli i zaufali Bogu, a Pan Bóg wypełnił daną im obietnicę – sądząc po ludzku, niemożliwą do wypełnienia: Abraham stał się ojcem wielkiego narodu, a Dziewica Maryja została Matką Zbawiciela świata.

Zadaj pytania do tekstu:

- > Jaką postawę wobec objawiającego się Boga powinien przyjąć człowiek?
- > Dlaczego Abraham i Maryja są wzorem posłuszeństwa wiary?

Zaznacz, że warunkiem wypełnienia obietnicy Boga w naszym życiu jest wiara. Bóg zaprasza nas do współpracy i czeka na naszą odpowiedź.

## / ODPOWIADAM /

7. Poproś o przeczytanie działu ODPOWIADAM z podręcznika (s. 94).



8. Podziel uczniów na czteroosobowe grupy. Rozdaj im karty pracy. Uczniowie będą pracować metodą metaplanu. Ich zadaniem jest odpowiedzieć, w oparciu o teksty z podręcznika, na trzy pytania:

- > Jaka jest nasza wiara?
- > Jaka powinna być?
- > Dlaczego nie jest taka, jaka powinna być?



Kiedy trzy pola metaplanu zostaną wypełnione, poproś uczniów, by w polu czwartym każdy z nich wpisał swoją odpowiedź na pytanie: Co to dla mnie znaczy wierzyć w Boga?

Po wykonaniu zadania poproś przedstawicieli grup o odczytanie wniosków.

9. Zadanie domowe dla chętnych: podręcznik, dział PODEJMUJĘ WYZWANIE (s. 95).

### **/ UTRWALAM /**

10. Podsumuj lekcję.

- > Wiara to odpowiedź, jaką człowiek daje Bogu.
- > Wiara jest osobowym przyłgnięciem człowieka do Boga.
- > Wierzyć znaczy przyjąć prawdę, którą Bóg objawia.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

11. Poproś jednego z uczniów, by odczytał z podręcznika fragment 1 Listu św. Jana 5,4–5:



Wszystko bowiem, co z Boga zrodzone, zwycięża świat: tym właśnie zwycięstwem, które zwyciężyło świat, jest nasza wiara. A kto zwycięża świat, jeśli nie ten, kto wierzy, że Jezus jest Synem Bożym?

# 20/

## WIARA CZY WIARY? RELIGIA CZY RELIGIE?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie związków głównych religii i innych wyznań niekatolickich z chrześcijaństwem.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > podaje wiadomości na temat najważniejszych religii świata oraz wyznań chrześcijańskich,
- > charakteryzuje specyfikę chrześcijaństwa na tle innych religii,
- > przedstawia różnice i podobieństwa głównych wyznań chrześcijańskich.

**Postawy:** uczeń szanuje inne religie i ich wyznawców. Zachowuje tożsamość katolika.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, praca w grupach, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, fragmenty *Lumen gentium* do pracy w grupach (do wydrukowania, po dwa egzemplarze dla każdej grupy), pytania do tekstu (do wydrukowania, po jednym egzemplarzu dla każdej grupy); karteczki z nazwami różnych religii występujących w Polsce (tyle karteczek, ile jest osób w klasie, nazwy mogą się powtarzać – do samodzielnego przygotowania).

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję dowolną modlitwą.
2. Następnie zacznij rozmowę kierowaną:
  - > *Znacie osobiście osoby innych wyznań chrześcijańskich lub innych religii?*
  - > *Jakie religie, poza chrześcijaństwem, są obecnie wyznawane w Polsce? Wymieńcie kilka.*

### / SPOTYKAM /

3. Opowiedz uczniom o Dalajlamie XIV. Spytaj, co wiedzą na jego temat. Odczytajcie wypowiedź Dalajlamy z jego wizyty w Polsce (podręcznik, dział SPOTYKAM, s. 97):

Miałem wiele okazji do spotkań z przywódcami różnych tradycji religijnych, a szczególnie z katolikami, katolickimi mnichami i mniszkami. Kiedy nasza relacja staje się bliższa, wtedy okazuje się, że mamy wiele wspólnych praktyk. Szczególnie na płaszczyźnie monastycznej jest wiele podobieństw; prostota, zadowolenie, oddanie się dyscyplinie, medytacji, modlitwie, dlatego praktyka i przekaz, który jest podstawą w różnych tradycjach religijnych, jest podobny: miłość, pokojowe podejście do rzeczywistości... Ponieważ mamy wiele podobnych praktyk, toteż poprzez zbliżenie naszych relacji możemy przekazywać sobie wiele doświadczeń z naszego własnego życia, w ten sposób możemy wzajemnie się wzbogacać. Buddyści mogą wiele się nauczyć od innych tradycji i inni mogą się uczyć patrzeć na świat z perspektywy buddyzmu. Myślę, że ważne jest, aby trzymać się własnej religii i jednocześnie rozwinać w sobie pewien szacunek do innych tradycji.

4. Spytaj, czy uczniowie zgadzają się ze słowami Dalajlamy, czy coś wydaje im się niepewne. Możesz podkreślić kontrowersyjny charakter ostatniego zdania, wskazując, że człowiek powinien mieć możliwość wyboru i nie jest ograniczony tradycją religijną, w której się narodził i wychował.

## / POZNAJĘ /

5. Jako wprowadzenie do pracy w grupach odczytaj tekst z podręcznika z działu POZNAJĘ (s. 97–98) lub poproś o to jednego z uczniów.
6. Podziel klasę na trzy grupy (ewentualnie sześć – zależnie od liczby uczestników zajęć). Każda grupa otrzymuje fragment Konstytucji dogmatycznej o Kościele *Lumen gentium* oraz pytania do niego.



Zadaniem zespołów jest zapoznanie się z tekstem i zastanowienie się nad pytaniami:

**Grupa I** czyta i analizuje wskazany fragment pod kątem Kościoła katolickiego,

**Grupa II** – pod kątem Kościołów i wspólnot chrześcijańskich niebędących w jedności z papieżem,

**Grupa III** – pod kątem religii niechrześcijańskich.

Kilka minut później grupy przedstawiają wyniki swojej pracy (notatka z lekcji).

## / UTRWALAM /

7. Podsumuj, wykorzystując tekst z podręcznika z działu UTRWALAM (s. 98):

Religie nie są sobie równe, nie oznacza to jednak, że muszą być wrogo do siebie nastawione. Możemy, zachowując oczywiście ostrożność, korzystać z elementów tradycji religijnej innych chrześcijan, a nawet innych religii. Dobrym przykładem są tu różne formy modlitwy czy życia monastycznego. Wspólnie też możemy jako ludzie różnych religii stawać w obronie ważnych dla nas wartości: pokoju, rodziny, moralności.

8. Zadanie domowe: Przedstaw w kilku zdaniach najważniejsze cechy wybranej religii innej niż chrześcijaństwo. Zwróć uwagę na to, co wspólne z naszą wiarą, i na to, co nas oddziela.

(Polecenie jest zapisane w podręczniku w dziale PODEJMUJĘ WYZWANIE).

Jeśli wyzwanie ma być większe, możesz przygotować karteczki z nazwami różnych religii (tyle kartek, ilu uczestników zajęć) i poprosić, by każdy wylosował jedną. Przygotowując je, zwróć uwagę na to, by były to religie obecne w naszym kraju.

## **/ MODLĘ SIĘ /**

9. Na zakończenie pomódlcie się słowami modlitwy św. Franciszka, podobnie jak Jan Paweł II podczas spotkania w Asyżu w 1986 roku (podręcznik, s. 99):

Uczyń mnie, Panie, narzędziem Twojego pokoju, bym tam, gdzie jest nienawiść – zakorzeniał miłość, tam, gdzie obraza – wnosił przebaczenie, tam, gdzie jest wątplenie, żebym krzewił wiarę, tam, gdzie jest rozpacz, bym budził nadzieję, tam, gdzie są ciemności, bym zapalał światło, a tam, gdzie smutek, żebym wnosił radość. Spraw, Panie, żebym nie o to zabiegał, by mnie pocieszano, lecz żebym pocieszał, nie szukał zrozumienia, lecz żebym rozumiał, nie pragnął być kochany, ale żebym kochał. Albowiem siebie dając – coś się otrzymuje, siebie zapomniawszy – można znaleźć siebie, innym wybacząc – doznam przebaczenia, a umierając – zmartwychwstaję wiecznie.

# 21/

## „ABY STANOWILI JEDNO” (J 17,22)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** rozwijanie zainteresowania swoją wiarą w świetle innych religii i wyznań chrześcijańskich.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia pojęcie dialogu międzywyznaniowego i ekumenizmu,
- > wskazuje perspektywy i granice ekumenizmu,
- > podaje zasady dialogu ekumenicznego,
- > wskazuje podejmowane przez Kościół katolicki drogi dialogu międzykulturowego i międzywyznaniowego,
- > w kontekście ekumenizmu wyjaśnia pojęcia: interkomunii, sukcesji apostoelskiej, konieczności łaski Bożej do zbawienia, a także ukazuje miejsce Pisma Świętego w życiu chrześcijanina.

**Postawy:** uczeń okazuje szacunek osobom innych wyznań. Rozwija postawę zrozumienia, tolerancji i dialogu, skoncentrowanego na dobru.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, praca z obrazem (prezentacja).

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Wspólna deklaracja w sprawie nauki o usprawiedliwieniu (fragment), prezentacja multimedialna *Trudna historia podziału chrześcijaństwa* oraz komentarz do niej, komputer, rzutnik multimedialny lub tablica interaktywna.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję Modlitwą Pańską.

2. Wprowadź uczniów w temat, odczytując tekst z podręcznika z działu ODKRYWAM (s. 100):

Przykładem szczególnego czasu dla dialogu z ludźmi innych wyznań i religii, a także z ateistami, jest czas świąt. W wielu kręgach przyjęto się ostatnio, by w Boże Narodzenie nie składać życzeń o religijnym charakterze osobom, dla których te święta nie mają takiego znaczenia – by ich nie urazić. To błąd. Właściwą postawą jest przyjmowanie takich życzeń, ponieważ ten, który mi je składa, świętuje i z tej okazji właśnie życzy mi dobrze.

### **/ SPOTYKAM /**

3. Wprowadź klasę w tematykę ekumeniczną, przedstawiając postać brata Rogera i założoną przez niego wspólnotę. Możesz zapytać, czy uczniowie mają jakieś doświadczenia ze wspólnotą z Taizé.
4. Wyjaśnij, że dialog ekumeniczny toczy się na różnych płaszczyznach. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika z działu SPOTYKAM (s. 101):

Dialog ekumeniczny odbywa się na różnym poziomie. Zazwyczaj prowadzi go wysocy rangą przedstawiciele poszczególnych Kościołów i wspólnot chrześcijańskich oraz uczeni i teologowie. Istnieje jednak jeszcze inny wymiar dialogu – rzeczywiste spotkanie chrześcijan różnych denominacji. Jednym z miejsc takich spotkań jest wspólnota z Taizé założona przez brata Rogera Schütza – protestanckiego pastora, który zebrał wokół siebie chrześcijan różnych wyznań.

Dzięki braciom z Taizé zbliżają się do siebie młodzi chrześcijanie różnych wyznań, zaangażowani w życie swoich wspólnot. Dzieje się to zarówno w Taizé, jak i w czasie organizowanych co roku Europejskich Spotkań Młodych. Śpiewy i modlitwy wspólnoty z Taizé można usłyszeć w wielu naszych parafiach.

Jan Paweł II, odwiedzając tę wspólnotę, powiedział: „Drodzy młodzi, by nieść światu radosną nowinę Ewangelii, Kościół potrzebuje waszego entuzjazmu i waszej wspaniałomyślności. Wiecie, że dorośli, którzy czasem przebyli trudną, pełną doświadczeń drogę, ulegają obawom, są zmęczeni i wówczas słabnie zapał, który powinien być cechą każdego powołania chrześcijańskiego. Zdarza się także, że instytucje z powodu rutyny

i niedomagań swych członków niezadowolająco służą ewangelicznemu posłannictwu. Kościół potrzebuje zatem świadectwa waszej nadziei i waszej żarliwości, by lepiej wypełniać swoją misję”.

Możesz opowiedzieć ciekawostkę: *Kościół katolicki, w uznaniu zasług dla dialogu ekumenicznego, zaprosił brata Rogera jako obserwatora na obrady Soboru Watykańskiego II.*

## / POZNAJĘ /



5. Włącz prezentację multimedialną *Trudna historia podziału chrześcijaństwa* i opowiedz, jak te podziały się kształtowały.
6. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika, z działu POZNAJĘ (s. 101, początkowy cytat z Ewangelii możesz pominąć, czytacie do słów „prawdziwy przełom”).

Skomentuj te słowa. Zaznacz różnice między Kościołami i wspólnotami. Podkreśl też, jak ważną kwestią jest dążenie do porozumienia między chrześcijanami.

7. Kontynuujcie czytanie (lub sam przekaz uczniom poniższe informacje w kilku zdaniach):

Dialog ekumeniczny to między innymi rozpoznawanie tego, co wspólne, i tego, co różne w poszczególnych wyznaniach. Ciekawym i ważnym przykładem takich poszukiwań jest Wspólna deklaracja w sprawie nauki o usprawiedliwieniu, dokument katolicko-luterański z 1999 roku. Pokazuje on, jak blisko obie te wspólnoty znajdują się w rozumieniu najważniejszej z kwestii, jaka stanęła u początków luteranizmu, czyli roli wiary i uczynków w zbawieniu człowieka. Deklaracja pokazuje, że to, co łączy obie wspólnoty w tej kwestii, jest zdecydowanie ważniejsze od tego, co dzieli. Jednocześnie jej przyjęcie pokazało, że istnieje wiele innych spraw, w których te dwie wspólnoty różnią się jedna od drugiej.

Zaznacz, że ta wspólna deklaracja jest efektem wspólnej modlitwy i wspólnego wczytywania się w słowo Boże. Jak napisali jej sygnatariusze: „Do tych nowych przeświadczeń doszliśmy dzięki wspólnemu sposobowi wsłuchiwania się w Słowo Boże w Piśmie Świętym. Wspólnie słuchamy Ewangelii, która mówi, że tak Bóg umiłował świat, że Syna swego jednor-



dzzonego dał, aby każdy kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny (J 3,16)” (deklaracja, nr 8).

8. Jeśli wystarczy czasu, możecie przeczytać i zanalizować fragment tej deklaracji.



9. Przywołaj osobę Jana Pawła II – papieża bardzo mocno zaangażowanego w sprawę dialogu między chrześcijanami. Powiedz, że jest on autorem jedynej, jak dotąd, encykliki poświęconej ekumenii: *Ut unum sint* („Aby byli jedno”). To pierwsza taka encyklika w Kościele katolickim i drugi – po soborowym dekreście o ekumenizmie – tak wysokiej rangi dokument poświęcony dialogowi między chrześcijanami.

10. Zapytaj: *Po co prowadzimy dialog?*

Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi; następnie zawęż pytanie:

*Po co Kościoły i wspólnoty prowadzą dialog ekumeniczny?*

W kilku zdaniach przedstaw cele dialogu ekumenicznego:

- > Zaznacz, że są one różne; *de facto* każda wspólnota i każdy Kościół postrzega je inaczej.
- > Główny cel to przypominać o wspólnym fundamencie naszej wiary – z otwartością na to, co nas różni.
- > W dialogu ekumenicznym chodzi przede wszystkim o stopniowe przezwyciężanie przeszkód, które stoją nam na drodze do tego celu.
- > Odpowiedz w kilku zdaniach o jednym z największych marzeń wielu chrześcijan, zwłaszcza tych, którzy żyją w rodzinach wielowyznaniowych: móc wspólnie przystępować do komunii świętej. Zaznacz, że do tego droga bardzo daleka, być może pełnej interkomunii – czyli możliwości przystępowania do Stołu Pańskiego podczas liturgii w każdym Kościele – nigdy nie osiągniemy. Nie oznacza to jednak, byśmy mieli rezygnować ze starań o jedność.
- > Możesz wspomnieć, że w Polsce bardzo ważnym wydarzeniem ekumenicznym było podpisanie Deklaracji o wzajemnym uznaniu chrztu (w 2000 roku). Wzajemną ważność chrztu świętego udzielonego przez duchownego poszczególnych Kościołów uznały: Kościół rzymskokatolicki, Kościół greckokatolicki, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Methodystyczny, Kościół Ewangelicko-Reformowany,

### **/ ODPOWIADAM /**

**11.** Spytaj: *Czy chrześcijanie mogą żyć w pokoju? Czy mogą ze sobą rozmawiać?*

Po krótkiej rozmowie na ten temat poproś uczniów o odczytanie z podręcznika tekstu zamieszczonego w dziale ODPOWIADAM (s. 102).

**12.** Jeśli w waszej okolicy obchodzony jest Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan, sprawdź, czy uczniowie o nim wiedzą. Jeśli nie wiedzą – opowiedz im w kilku zdaniach o tym ekumenicznym wydarzeniu. Możesz zaznaczyć następujące informacje i ciekawostki:

- > Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan obchodzony jest na świecie od ponad stu lat.
- > Jako pierwszy taką modlitwę zainicjował papież Leon XIII w 1897 roku; zaproponował on, by dni od Wniebowstąpienia do Zesłania Ducha Świętego poświęcone były modlitwie w tej właśnie intencji.
- > Od 1910 roku Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan obchodzony jest w innym terminie: od 18 do 25 stycznia. W tych dniach chrześcijanie różnych denominacji modlą się wspólnie w kościołach różnych wyznań, a także organizują rozmaite spotkania poświęcone dialogowi międzywyznaniowemu.

### **/ UTRWALAM /**

**13.** Podsumowuj lekcję. Pozwól uczniom, by sami wskazali, które informacje były dla nich najważniejsze. Spisz je na tablicy, następnie dodaj do tej puli informacje, które ty uważasz za ważne.

**14.** Propozycja zadania domowego: Co jest dla ciebie ważne w katolicyzmie? Co ze swej wiary i swego katolicyzmu chciałbyś przekazać innym chrześcijanom?

Jeśli w grupie są uczniowie innych wyznań, niech wykonają zadanie w odniesieniu do swojej denominacji chrześcijańskiej.

## **/ MODLĘ SIĘ /**

- 15.** Na koniec katechezy pomódlcie się słowami brata Aloisa z Taizé (podręcznik, s. 103):

Jezu Chryste, jako Zmartwychwstały stałeś się naszą nadzieją. Do śmierci, przemocy, porzucenia nie należało ostatnie słowo. Chociaż jesteś niewidzialny, możemy Cię przyjąć w naszej modlitwie i służyć Tobie w każdej osobie, którą spotykamy, w szczególności w tych, którzy cierpią. Wszystkim obiecujesz Bożą radość na zawsze.

# 22/

## BÓG JEST JEDEN

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** uznanie wiary w jednego Boga i miłowanie Go ze wszystkich sił.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia znaczenie pojęć „jeden Bóg” i „jedyny Bóg”,
- > wyjaśnia, co to znaczy wierzyć w jednego Boga,
- > określa, jakie znaczenie dla jego życia ma wiara w jedyne Boga,
- > podejmuje refleksję nad swoją relacją do Boga.

**Postawy:** uczeń utożsamia się z wyznawaną wiarą.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, film, praca w grupie, niedokończone zdania, list.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna, karteczki w dwóch kolorach (do podziału na grupy – tyle samo karteczek z każdego koloru, tyle, by starczyło dla każdego ucznia).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą do Ducha Świętego.
2. Poproś kogoś, by powiedział, kiedy ostatni raz kupił sobie spodnie (lub nową bluzę, sukienkę...) i jakie to były spodnie (lub bluza, sukienka...). Porozmawiajcie o tym chwilę, zwróć uwagę na ewentualne marki, komentarze co do tego, co się dziś nosi, a czego nie.

Zapytaj, na ile to dla nich ważne, by ubranie było modne. Pozwól na swobodne wypowiedzi. Spróbujcie wspólnie złapać balans, pokazać, że w podążaniu za modą – podobnie jak w każdej innej dziedzinie – potrzebna jest zdrowa miara.

3. Przeczytajcie fragment tekstu z działu ODKRYWAM (s. 104):

Gilbert Keith Chesterton, brytyjski pisarz żyjący na przełomie XIX i XX wieku, powiedział niemal prorocze słowa: „Zło, że ludzie przestali wierzyć w Boga, nie polega na tym, iż nie wierzą już w nic, ale że są gotowi uwierzyć we wszystko”. Żyjemy bowiem w czasach, w których z łatwością odrzucamy wiarę w Boga, nie zdając sobie sprawy, że w miejsce JEDYNEGO Boga pojawiają niezliczone rzesze „bożków”: pieniądze, kariera, władza, sława, drugi człowiek, doznania zmysłowe, moda... Nie zauważamy, że z czasem zaczynamy im oddawać kult niczym Izraelici złotemu cielcowi u stóp góry Synaj.

Zadaj pytania do tekstu:

- > Jak rozumiecie słowa Chestertona?
- > Na ile rzeczywiście te słowa stały się prorocze?

**/ SPOTYKAM /**

4. Poproś o przeczytanie tekstu z podręcznika z działu SPOTYKAM – jest to historia Patrycji Hurlak, aktorki (jeśli masz dostęp do internetu i dysponujesz rzutnikiem multimedialnym, możesz odtworzyć film *Nawrócona więdźma – świadectwo*).

Nim uczniowie zaczną czytać tekst, podaj kilka podstawowych informacji o Patrycji: aktorka, która wystąpiła w kilku popularnych serialach, takich jak *Klan*, *M jak miłość*, *Blondynka* czy *Na Wspólnej*. Historię swojej duchowej przemiany przedstawiła w książce *Nawrócona więdźma*, jest to zapis rozmowy, którą przeprowadził z aktorką ks. Mateusz Czubak.

5. Rozmowa kierowana:

- > Co stało się bożkiem dla Patrycji?
- > Jakie były konsekwencje uprawiania magii w jej życiu?
- > Jaki był punkt krytyczny, od którego zaczął się powrót do Boga?
- > Co dało jej pełne uwolnienie od wpływu złego ducha?

Podsumuj rozmowę. Podkreśl negatywne konsekwencje zajmowania się magią i odejścia od Boga: doświadczenie pustki, różnego rodzaju lęki, poczucie niespełnienia, a przede wszystkim unieszczęśliwienie.

6. Przywołaj pierwsze przykazanie: „Nie będziesz miał bogów cudzych przede Mną” i pokaż na przykładzie Patrycji, co może wydarzyć się w życiu człowieka, gdy odrzuci Boga.

Odwołaj się do wyznania Patrycji „Tylko Jezus jest Panem”. Zaprosz uczniów do przybliżenia sobie fundamentalnej prawdy wiary, że Bóg jest jeden.

## / POZNAJĘ /

7. Poproś uczniów, by przeczytali z podręcznika dział POZNAJĘ (s. 106).

8. Podziel uczniów na dwie grupy (najlepiej metodą losową).

Zadaniem uczniów, którzy znaleźli się w grupie pierwszej, jest dokończyć zdanie: „Bóg jest jeden, to znaczy...”.

Zadaniem uczniów z grupy drugiej jest dokończyć zdanie: „Bóg jest jedyny, to znaczy...”.

Proponowane odpowiedzi:

Bóg jest jeden	Nie ma innych bogów, Jego działanie i moc nie są uzależnione od działania i mocy innych bóstw, jest nieskończony, niezmienny, niepojęty, wszechmocny, niewymowny.
Bóg jest jedyny	Jest niepowtarzalny, niepodobny do jakiegokolwiek innego bytu, nie ma sobie równego.

## / ODPOWIADAM /



9. Podejmijcie refleksję nad konsekwencją wiary w jednego Boga. Możesz odtworzyć pierwszy odcinek krótkiego cyklu *6 prawd wiary*, zatytułowany *Jest jeden Bóg*<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> W celach poglądowych: <https://www.youtube.com/watch?v=jfoJVDC9ss4> (dostęp: 11.11.2019).

Spytaj:

- > Na jaki aspekt wiary w jednego Boga zwraca uwagę ojciec Jacek Szymczak?
- > Jaki wpływ na moje życie ma wyznanie, że Bóg jest jeden?

W odpowiedzi uczniowie powinni podkreślić, że z wyznaniem wiary wiąże się osobiste nawrócenie, jak to było w przypadku Patrycji Hurlak, a także uznanie faktu, że ani ja, ani drugi człowiek nie jesteśmy bogami.

10. Zaprosz uczniów do osobistej refleksji i poproś, by przeczytali z podręcznika tekst znajdujący się w dziale ODPOWIADAM (s. 106–107).

Porozmawiajcie o tym tekście. Proponowane pytania:

- > Czy jesteś wdzięczny/a Bogu za dar życia, zdolności, talenty?
- > Każdy człowiek, niezależnie od twoich wrażeń, jest obrazem Boga, tak jak ty. Co pomogłoby ci o tym pamiętać?
- > Kiedy najczęściej uświadamiasz sobie, że Bóg czuwa nad twoim życiem? A kiedy najtrudniej ci o tym pamiętać? Dlaczego?
- > Na początku lekcji powiedzieliśmy sobie, że żyjemy w czasach, w których z łatwością odrzucamy wiarę w Boga, nie zdając sobie sprawy, że w miejsce JEDYNEGO Boga pojawiają niezliczone rzesze „bożków”. Co jest dla ciebie takim niebezpieczeństwem? W jakim punkcie swego życia, w jakiej sprawie musisz szczególnie na to uważać? Co ci w tym pomaga?

**/ UTRWALAM /**

11. Raz jeszcze podkreśl, że jedyność Boga to fundamentalna prawda naszej wiary.

**/ MODLĘ SIĘ /**

12. Wspólnie odmówcie akt wiary:

Wierzę w Ciebie, Boże żywy,  
w Trójcy jedyny prawdziwy.  
Wierzę, coś objawił, Boże,  
Twe słowo mylić nie może.

# 23/

## SPRAWIEDLIWOŚĆ I MIŁOSIERNIE

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie prawdy, że Bóg jest sprawiedliwy i miłosierny.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, na czym polega miłosierdzie i sprawiedliwość Boga,
- > wyjaśnia, że miłosierdzie nie wyklucza sprawiedliwości Boga,
- > rozumie, że odkupienie realizuje się nie w wymierzeniu sprawiedliwości, ale w przywróceniu miłości.

**Postawy:** uczeń rozwija w sobie chrześcijańską nadzieję.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, film.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, komputer z dostępem do internetu, rzutnik albo tablica interaktywna.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą *Ojcze nasz*.  
Poproś, by uczniowie podczas modlitwy zwrócili uwagę na słowa o przebaczeniu.
2. Przypomnijcie sobie wiadomości z poprzedniej katechezy. Porozmawiaj z uczniami na temat konsekwencji przyjęcia prawdy, że Bóg jest jeden i jedyny.
3. Poproś uczniów, by odczytali z podręcznika tekst ODKRYWAM (s. 108):



Z nutą niedowiarstwa przyjmujemy informację o nawróceniach, zwłaszcza widowiskowych, znanych z przekazów medialnych. Jeszcze bardziej zaskakuje nas przemiana ludzi z tzw. marginesu. Myślimy, a raczej osądzamy, że takim ludziom nic dobrego się nie należy, gdyż sami sobie zgotowali ten los. Uważamy się za lepszych i niepojęte wydaje nam się, że Bóg może im wszystko wybaczyć. Ewangelia gorszy nas, tak jak Jezus gorszył faryzeuszów. A czy biblijne nawrócenia nie były spektakularne i nie wywoływały oburzenia? Czy postawa Jezusa wobec kobiety cudzołożnej nie wzburzyła obserwatorów, przecież zgodnie z prawem żydowskim powinna zostać ukamienowana? A jaka była reakcja starszego syna, gdy ojciec, w znanej przypowieści o synu marnotrawnym, przywitał z radością młodszego?

#### 4. Powtórz głośno pytania postawione w tekście:

- > Czy postawa Jezusa wobec kobiety cudzołożnej nie wzburzyła obserwatorów? Przecież zgodnie z prawem żydowskim powinna zostać ukamienowana.
- > A jaka była reakcja starszego syna, gdy ojciec, w znanej przypowieści o synu marnotrawnym, przywitał z radością młodszego?

Podczas rozmowy z uczniami zwróć uwagę na postawę rozgoryczenia, niedowierzania i pretensji.

### / SPOTYKAM /

#### 5. Poproś jednego z uczniów, by odczytał z podręcznika kolejny fragment, historię Anny Gołędzinowskiej (dział SPOTYKAM, s. 109).

Omówcie wspólnie tę historię. Pytania pomocnicze:

- > W jaki sposób Ania doświadczyła Bożego miłosierdzia?
- > Jakie były konsekwencje jej przemiany?

W podsumowaniu warto podkreślić, że Ania przebaczyła wszystkim, którzy ją skrzywdzili.

#### 6. Jeśli masz dostęp do internetu i rzutnik multimedialny, możesz też wyświetlić uczniom film *Świadectwo miłosiernego Boga*, dostępny na YouTube<sup>1</sup>.



<sup>1</sup> W celach poglądowych: <https://youtu.be/JX98JMEOtss> (dostęp: 11.11.2019).

Pytania do dyskusji:

- > W jaki sposób Dobromir doświadczył Bożego miłosierdzia?
- > Jakie były konsekwencje tej przemiany?
- > Jaki miał obraz Boga?
- > Jaki miał obraz siebie? Co inni sądzili na jego temat?

W podsumowaniu zwróć uwagę na fakt, że Dobromir miał negatywny obraz samego siebie, wynikający z niepochlebnych opinii, jakie otrzymywał na swój temat od otoczenia; żył w przekonaniu, że na nic dobrego w życiu nie zasługuje. Niezwykle ważne w jego historii jest również przebaczenie rodzicom.

### / POZNAJĘ /

7. Poproś uczniów, by w ciszy przeczytali kolejny fragment z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 109) i zaproś do dalszej pracy w zespołach dwuosobowych.

Postaw trzy pytania do tekstu:

- > Jaka jest relacja między miłosierdziem a sprawiedliwością?
- > Dlaczego miłosierdzie nie wyklucza sprawiedliwości?
- > Co dzieje się, kiedy zapominamy o miłosierdziu? A o sprawiedliwości?

Poproś uczniów, by odpowiedzieli na nie w dwójkach. Następnie zaproś do krótkich wypowiedzi na forum klasy. Zwróć uwagę przede wszystkim na fakt, że odkupienie człowieka dokonało się nie przez wymierzenie sprawiedliwości, ale w przywróceniu miłości.

### / ODPOWIADAM /

8. Wspólnie odczytajcie fragment *Dzienniczka* siostry Faustyny (podręcznik, dział ODPOWIADAM, s. 110–111).
9. Poproś, by uczniowie w trzech zdaniach scharakteryzowali postawę Jezusa wobec duszy grzesznej (mogą zapisać to w notatniku na końcu działu, s. 156–159).

Kiedy wykonają zadanie, zaproponuj, aby kilkoro z nich przeczytało wypowiedź na forum klasy.

10. Podsumuj pracę. Zaznacz, że warunkiem otrzymania miłosierdzia jest zwrócenie się do Jezusa, który „dla ciebie zstąpił z nieba na ziemię, dla ciebie pozwolił przybić się do krzyża, dla ciebie pozwolił otworzyć włóczęnią Najświętsze Serce Swoje i otworzył ci Źródło Miłosierdzia”.

Ważne jest, aby uczniowie uświadomili sobie, że dla Jezusa każdy z nas jest ważny, cenny.

### / UTRWALAM /

11. Wspólnie podsumujcie najważniejsze informacje:

- > Bóg jest miłosierny i sprawiedliwy. Jedno drugiego nie wyklucza.
- > Odkupienie to przywrócenie miłości, a nie wymierzenie sprawiedliwości.
- > Możemy powierzyć się Bożemu miłosierdziu, ufnie i z bojaźnią Bożą, ponieważ bojaźń bez ufności przechodzi w rozpacz, a ufność bez bojaźni – w zuchwałość.

12. Propozycja zadania domowego: Znasz już spisany przez św. Faustynę dialog Jezusa z grzeszną duszą. Jak mogłaby przebiegać taka rozmowa między Jezusem a Tobą? Ułóż dialog.

Zapisz go w podręczniku, w miejscu do tego przeznaczonym (s. 112).

13. Przygotowanie do kolejnej lekcji: poproś uczniów, by korzystając z dowolnych źródeł, dowiedzieli się, kim był Karol de Foucauld. A także by odnaleźli w podręczniku jego modlitwę zawierzenia: „Zdaję się na Ciebie, Ojcze” i zastanowili się nad sensem jej słów.

### / MODLĘ SIĘ /

14. Wspólnie pomódlcie się Psalmem 40 (podręcznik, s. 113).

Złożyłem w Panu całą nadzieję;  
On schylił się nade mną  
i wysłuchał mego wołania. (...)



Wielu zobaczy i przejmie ich trwoga,  
i położą swą ufność w Panu. (...)  
Głosiłem Twoją sprawiedliwość w wielkim zgromadzeniu;  
oto nie powściągałem warg moich – Ty wiesz, o Panie.  
Sprawiedliwości Twojej nie kryłem w głębi serca.  
Głosiłem Twoją wierność i pomoc.  
Nie tałem Twej łaski ani Twej wierności  
przed wielkim zgromadzeniem.  
A Ty, o Panie, nie wstrzymuj  
wobec mnie Twego miłosierdzia;  
łaska Twa i wierność  
niech mnie zawsze strzegą!

# 24/

## BÓG JEST OJCEM

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** rozbudzanie w uczniach zaufania do Boga Ojca.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > odkrywa pogłębione rozumienie Bożego ojcostwa (także przez głębsze rozumienie modlitwy *Ojcze nasz*),
- > definiuje pojęcie *capax Dei*,
- > znajduje powiązania i rozwój rozumienia Bożego ojcostwa w Starym Testamencie i w Nowym Testamencie,
- > rozróżnia synostwo wobec Boga Ojca i wobec ojca ziemskiego.

**Postawy:** uczeń wierzy, że historia jego życia jest również włączona w wielki plan Bożej miłości.

**Metody i techniki:** miniwykład, pogadanka, świadectwo, praca z tekstem, praca z podręcznikiem.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (3–4 egzemplarze, po jednym na grupę), wydrukowany fragment KKK 27–30 – po jednym egzemplarzu na ucznia.

**Zadanie dla uczniów – do wykonania przed tą katechezą:**

Poproś uczniów, by korzystając z dowolnych źródeł, dowiedzieli się, kim był Karol de Foucauld. A także – by odnaleźli w podręczniku jego modlitwę zawierzenia: „Zdaję się na Ciebie, Ojcze” i zastanowili się nad sensem jej słów.

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Zapowiedz modlitwę *Ojcze nasz*. Poproś, by uczniowie skupili szczególną uwagę na pierwszych słowach Modlitwy Pańskiej, które jednoznacznie wskazują na naszą synowską relację (jako przybranych dzieci Bożych) względem Boga.
2. Wspólnie odmówcie modlitwę.
3. Porozmawiaj o relacjach dziecko – ojciec. Zaznacz, że mają one wpływ na całe nasze życie, również dorosłe.

Powiedz, że podobnie jest w przypadku naszej relacji z Bogiem Ojcem. Z tą jednak różnicą, że o ile ziemscy ojcowie przyjmują wobec swych dzieci różne postawy – dobre i złe – o tyle Bóg Ojciec jest zawsze otwarty na każdego z nas i każdego darzy miłością. Bo sam jest Miłością.

### / SPOTYKAM /

4. Kontynuuj rozmowę. Pozwól, by padło w niej zastrzeżenie, że dla niektórych ludzi ta Boża miłość wcale taka oczywista nie jest.

Powołaj się wówczas na słowa papieża Franciszka, który też przyznaje, że postrzeganie Boga jako miłującego Ojca i zwracanie się do Niego w ten sposób nie jest czymś oczywistym. Przeczytajcie z podręcznika (dział SPOTYKAM, s. 115) jego słowa:

W istocie przyzywanie Boga imieniem „Ojcze” nie jest bynajmniej czymś oczywistym. Bylibyśmy skłonni do używania tytułów wznioślejszych, które wydają się okazywać więcej szacunku dla Jego transcendencji. Natomiast przyzywanie Go jako Ojca stawia nas w relacji zażyłości z Nim, jak dziecko, które zwraca się do swojego tatusia, wiedząc, że jest przez niego kochane i otoczone opieką. To jest wielka rewolucja, jaką chrześcijaństwo wnosi do psychiki religijnej człowieka. Tajemnica Boga, który stale nas fascynuje i sprawia, że czujemy się mali, ale już nie przeraża, nie powala, nie przytłacza. Jest to rewolucja, którą trudno nam przyjąć w naszej ludzkiej duszy.

Podkreśl słowa: „To jest wielka rewolucja”. Dodaj: *Taka relacja wymaga też zaufania.*

## / POZNAJĘ /

5. Podkreśl, że budowanie zaufania do Boga związane jest z naszą otwartością na Niego. Tak zresztą czytamy w *Katechizmie Kościoła katolickiego*: człowiek jest otwarty na Boga – *capax Dei*.
6. Poproś jednego z uczniów o rozdanie wszystkim **kartek z fragmentem katechizmu (KKK 27–30)**. Wybrani uczniowie odczytują kolejno cztery artykuły z KKK. Po każdym punkcie postaw pytanie:

> Czym charakteryzuje się otwartość na Boga (*capax Dei*)?

Zachęć uczniów, by odpowiedzi szukali w przeczytanym tekście. Pozwól na wypowiedzi. Nim przejdziesz do kolejnego punktu, spuentuj je krótko.

Zwróć szczególną uwagę na następujące sprawy:

- > W KKK 27 zaakcentuj zdanie „tylko w Bogu człowiek znajdzie prawdę i szczęście”.
  - > Podkreśl, że człowiek jest istotą religijną i w różny sposób może wyrażać swoje poszukiwanie Boga (swoją otwartość na Boga).
  - > Mając na uwadze KKK 28, podkreśl, że otwartość na Boga – i droga ku niej, czasem trudna – związana jest z różnymi problemami, które człowieka mogą zniechęcać, ale które należy przewycięzać.
  - > Podsumowując rozmowę o KKK 30, zaznacz, że Bóg zawsze czeka na człowieka (jest zawsze na człowieka otwarty – *Deus capax hominis*), a człowiek nie powinien ustawać w wysiłkach poszukiwania Go; z pomocą może przyjąć mu tutaj świadectwo życia innych ludzi.
7. Podkreśl: *Otwartość człowieka na Boga związana jest m.in. z kształtowaniem tradycji dostrzegania w Bogu Ojca i nazywania go Ojcem. Początki tej tradycji widzimy już w najstarszych księgach Pisma Świętego. Na przykład w opowieści o stworzeniu świata, która jednoznacznie sugeruje, że Bóg jest Ojcem wszystkich ludzi i całego świata, choć w słowo „Ojciec” jeszcze tu nie pada.*



8. Wyjaśnij uczniom powody, dla których początkowo niechętnie zwracano się do Boga imieniem „Ojciec”:

- > Po pierwsze, obawiano się porównań z mitologią pogańską. Bóg Biblii jest Bogiem Stwórcą, a człowiek – Jego obrazem. Między Bogiem a człowiekiem nie ma żadnego pokrewieństwa czy więzów krwi.
- > Drugi powód znaleźć można w biblijnym prymacie idei Przymierza, w którym na różne sposoby ukonkretnia się przede wszystkim łaskawość Boga względem swego ludu.
- > Trzecim wreszcie powodem tych obaw było zauważenie i mocne podkreślenie odmienności Boga, Jego transcendencji. Pojęcie Bożego ojcostwa, jak wówczas się obawiano, mogłoby skłaniać do myślenia o Bogu w kategoriach zbyt naturalnych<sup>1</sup>.

Przy okazji możesz wyjaśnić termin „transcendencja”, który wskazuje na istnienie bytu absolutnego (Boga) poza rzeczywistością poznającego (z łac. *transcendens* – przekraczający).

9. Kontynuuj wykład: *Z czasem świadomość Bożego Ojcostwa stawała się coraz silniejsza. Boga coraz śmiej nazywano Ojcem; na przykład Ojcem określonych grup ludzi: Ojcem pobożnych, sierot, ubogich, uciśnionych, a w końcu – Ojcem każdego człowieka z osobna.*

10. Zapowiedz: *Aby się o tym przekonać, zajrzemy do Pisma Świętego i odnajdziemy cytaty, które ten fakt poświadczają.*



Podziel klasę na trzy (ew. cztery) grupy. Każdej daj egzemplarz Pisma Świętego. Zadaniem uczniów będzie odnalezienie fragmentu wskazanego przez nauczyciela i powiedzenie, co ten tekst mówi nam o Bogu jako Ojcu – jak Go ukazuje.

Wyznacz każdej z grup cytaty:

**Grupa I** – Ps 68,6–7; 89,27

**Grupa II** – Iz 63,16

**Grupa III** – Jr 3,4

**Grupa IV** – Iz 49,14–15; 66,13 (opcjonalnie)

---

<sup>1</sup> Na podstawie: ks. Marian Rusecki (red.), *Być chrześcijaninem. Teologia dla szkół średnich*, Lublin 1992.



UWAGA: Fragmenty, które czyta grupa czwarta, odwołują się do tematyki wyłaniającej się z pytania: czy Boga można nazwać Matką? Pytanie jest szczególnie ważne w naszych czasach, kiedy próbuje się na nowo przemyśleć rolę kobiety i matki w społeczeństwie. Prorok Izajasz przedstawia tam bowiem opiekę Boga nad ludźmi w kategoriach troskliwej miłości o swoje dziecko.

Komentując i podsumowując ten fragment, można odwołać się do wykładni KKK 239:

Określając Boga imieniem „Ojciec”, język wiary wskazuje przede wszystkim na dwa aspekty: że Bóg jest pierwszym początkiem wszystkiego i transcendentnym autorytetem oraz że równocześnie jest dobrocią i miłującą troską obejmującą wszystkie swoje dzieci. Ta ojcostwa tkliwość Boga może być wyrażona w obrazie macierzyństwa (por. Iz 66,13; Ps 131,2), który jeszcze bardziej uwydatnia immanencję Boga i bliskość między Bogiem i Jego stworzeniem. Język wiary czerpie więc z ludzkiego doświadczenia rodziców, którzy w pewien sposób są dla człowieka pierwszymi przedstawicielami Boga. Jednak doświadczenie to mówi także, że rodzice ziemscy są omylni i że mogą zdeformować oblicze ojcostwa i macierzyństwa. Należy więc przypomnieć, że Bóg przekracza ludzkie rozróżnienie płci. Nie jest ani mężczyzną, ani kobietą, jest Bogiem. Przekracza także ludzkie ojcostwo i macierzyństwo (por. Ps 27,10), chociaż jest ich początkiem i miarą (por. Ef 3,14–15; Iz 49,15): nikt nie jest ojcem tak jak Bóg.

11. Przeniesienie tematu na grunt nauczania Jezusa: *Wszystkie wypowiedzi Starego Testamentu, które mówią o Bogu jako Ojcu, nie osiągnęły tej wyrazistości, którą cechuje się w interesującej nas kwestii nauczanie Jezusa. Jezus odwołuje się do swojej głębszej, bardziej zażyłej relacji z Ojcem. Nowość owej relacji wyraża się w tym, że Jezus nie tylko określa Boga jako Ojca, ale wprost zwraca się do Niego jak do Ojca.*

*Zdarza się, że Jezus zwraca się do Boga Ojca słowem „Abba”, które mieści w sobie ciepło słowa „tata”, a jednocześnie zachowuje godność kryjącą się w wyrazie „ojciec”; świadczy zarówno o zażyłości, jak i o szacunku. Jest więc nie tyle tytułem, ile czułym określeniem; a w Izraelu – jednym z pierwszych słów, które dziecko uczy się wymawiać.*

## / ODPOWIADAM /

12. Podkreśl, że szukanie Boga wymaga od człowieka całego wysiłku jego rozumu, prawości woli, szczerego serca, a także świadectwa innych, którzy uczyliby go szukać Boga.
13. Przypomnij o pracy domowej z poprzedniej lekcji (znalezienie informacji o Karolu de Foucauld). Poproś uczniów, by przedstawili wiadomości, które znaleźli.

Zaznacz, że bł. Karol de Foucauld może być dla nas wzorem odnajdywania i podtrzymywania więzi z Bogiem.

14. Podsumowując wypowiedzi uczniów, zwróć uwagę przede wszystkim na dwa aspekty życia bł. Karola:
- > pogubienie się w życiu, co wiązało się z utratą wiary, więzi z Bogiem,
  - > odkrycie Boga, zbudowanie relacji synowsko-ojcowskiej.

Jako przykład tej relacji wskaż modlitwę zawierzenia bł. Karola, rozpoczynającą się słowami: „Ojcze, zdaję się na Ciebie” (podręcznik, s. 119).

## / UTRWALAM /

15. Zbierzcie wspólnie najważniejsze informacje z lekcji. Pozwól uczniom, by każdy sam wskazał, co z dzisiejszego spotkania wyniósł dla siebie.

Następnie zaproponuj, by każdy tę najważniejszą dla siebie myśl zanotował w podręczniku na stronie 117 (w dziale CO JA NA TO?) i dopisał kilka zdań wyjaśniających, dlaczego właśnie ta myśl lub ta informacja jest dla niego ważna.

16. Chętni uczniowie mogą odczytać swoje zapiski.

17. Propozycja zadania domowego:

Przemyśl – w kontekście własnych doświadczeń – relacje rodzicielsko-synowskie (rodzicielsko-córczyne) na obu płaszczyznach:

- > syn / córka – ojciec ziemski (albo: moja relacja względem ojca ziemskiego),
- > syn / córka – Bóg Ojciec (albo: moja relacja względem Boga Ojca).

Możesz to przeprowadzić według uproszczonego schematu SWOT (dla każdej z tych relacji wypisać szanse i zagrożenia).

## / MODLĘ SIĘ /

18. Poproś uczniów o wspólne odczytanie modlitwy Karola de Foucauld<sup>2</sup> (podręcznik, s. 119).

Modlitwa ta staje się potwierdzeniem naszego zaufania, którym obdarzamy Boga Ojca.

Ojcze, zdaję się na Ciebie,  
zrób ze mną, co Ci się podoba,  
cokolwiek zrobisz ze mną – dziękuję Ci.  
Jestem gotów na wszystko,  
przyjmuję wszystko,  
byleby Twoje wola spełniła się we mnie,  
we wszystkich Twych stworzeniach –  
nie pragnę niczego więcej, mój Boże.  
W ręce Twoje oddaję ducha mego,  
bo kocham Cię całym sercem  
i z ufnością oddaję Ci się bez reszty;  
gdyż jesteś naszym Ojcem.

---

<sup>2</sup> Karol de Foucauld, modlitwa zawierzenia, cyt. za: ks. Zbigniew Sobolewski, *Głosmy nadzieję ubogim. Zeszyt formacyjny dla parafialnych grup charytatywnych*, Fundacja Pro Caritate, Warszawa 2005, s. 18.

# 25/

## JEZUS CHRYSZTUS – UMIŁOWANY SYN OJCA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie postawy wytrwałości w wierze.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > ukazuje, na czym polega miłość Ojca do Syna,
- > wyjaśnia termin „umiłowany”,
- > rozumie, że miłość zakłada wzajemność,
- > akceptuje Bożą miłość.

**Postawy:** uczeń uznaje w Jezusie Boga.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, prezentacja filmiku, praca z tekstem biblijnym.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, zestaw multimedialny z dostępem do internetu, Pismo Święte.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą – aktem miłości („Boże, choć Cię nie pojmuję..”).
2. Przypomnij zagadnienia poruszone podczas poprzedniej lekcji, poproś chętnych o odczytanie zadania domowego (możesz przeznaczyć kilka minut na omówienie uczniowskich prac).

3. Zapytaj uczniów, czy słyszeli kiedykolwiek o Team Hoyt. Jeśli odpowiedzą pozytywnie, poproś, by powiedzieli, kto to jest.

Następnie zaproponuj wspólne odczytanie z podręcznika informacji zamieszczonych w dziale ODKRYWAM (s. 120):

Z pewnością słyszeliście niejedną poruszającą opowieść o miłości ojca do syna, o poświęceniu, przekraczaniu tego, co niemożliwe. Dick i Rick przeszli do historii jako Team Hoyt. Choć syn urodził się z porażeniem mózgowym, nie chodzi i nie mówi, to uczestniczył w zawodach sportowych ponad tysiąc razy. Przez ponad 30 lat Rick i Dick wzięli udział w 257 triathlonach (w tym 6 zawodach Ironman), 22 duathlonach, 72 maratonach i setkach biegów na krótsze dystanse. Łącznie startowali 1 130 razy. W 2005 roku Hoytowie założyli fundację, która pomaga niepełnosprawnym w udziale w zawodach sportowych i szerzy świadomość o niepełnosprawnościach. Motto organizacji brzmi: „Yes You Can”. Bo jak przekonują Hoytowie, ograniczenia są tylko w naszych głowach.

4. Zapytaj: *Jakie uczucia towarzyszyły wam podczas słuchania opowieści o Dicku i Ricku?*

### **/ SPOTYKAM /**

5. Zaprosz uczniów do dalszego poznawania rodziny Hoytów – wspólnie przeczytajcie z podręcznika ich historię (dział SPOTYKAM, s. 121).
6. Zanalizujcie tę historię. Możesz posłużyć się poniższymi pytaniami:

- > Jak można scharakteryzować relację ojca z synem?
- > Na czym polegało poświęcenie ojca?
- > O co poprosił syn?
- > W jaki sposób Rick i Dick wpływają na innych ludzi?
- > Za co możesz im podziękować?
- > Czego możesz nauczyć się od Ricka i Dicka?

W podsumowaniu warto podkreślić znaczenie ogromnego wysiłku i trudu, jaki podjął ojciec, żeby spełnić marzenie syna. Na każdą jego prośbę odpowiadał „tak”.

## / POZNAJĘ /



7. Wyświetl uczniom dostępny w internecie teledysk do piosenki *Imagine*, którego warstwa wizualna dotyka historii Ricka i Dicka Hoytów<sup>1</sup>.
8. Po wysłuchaniu piosenki zaznacz, że nie bez powodu w polskim tytule słowo „Ojciec” zapisano wielką literą. W warstwie tekstowej ta piosenka odsyła nas do jeszcze innej relacji: Jezusa i Boga Ojca.

Opowiedz o tej relacji. Możesz posiłkować się tekstem z podręcznika (s. 121–122):

Miłość Ojca była dla Jezusa naprawdę najważniejsza. Jan Paweł II powiedział w jednej ze swych katechez środowych: „Jezus żyje i działa w jednym zasadniczym odniesieniu: do Ojca. Do Niego zwraca się często w pełnym synowskiej miłości słowie: Abba; wypowiada je również w czasie modlitwy w Ogrójcu (por. Mk 14,36). Ojca i Syna wiąże miłość wzajemna. Miłość wychodzi od Ojca. Ojciec rodzi Syna i pierwszy zwraca się do Niego. Widać to także podczas chrztu Jezusa w Jordanie, gdy Ojciec wyznaje: »Tyś jest mój Syn umiłowany, w Tobie mam upodobanie« (Mk 1,11). W tym wyznaniu wyczuwamy całą moc upodobania, z jakim Ojciec ogłasza Jezusa Synem, ogarniając Go swą nieskończoną miłością. Słowa Ojca wyrażają wzajemną więź, szczególną i głęboką. Jezus jest własnym Synem Boga, do Niego należy i cieszy się Jego miłością. Ojciec jest złączony z Synem w istnieniu i miłości. Zespala ich jedyna i dogłębna komunია wzajemnej przynależności”.

Jezus odwzajemnia miłość Ojca. Miłość do Ojca wpisuje we wszystkie swoje myśli i działania. Nie odwołuje jej nawet na progu męki i śmierci: „Niech świat się dowie, że Ja miłuję Ojca, i że tak czynię, jak Mi Ojciec nakazał”.

9. Zapytaj: *Na czym polega wzajemna relacja między Bogiem Ojcem a Jezusem – Synem Bożym?*

## / ODPOWIADAM /



10. Poproś uczniów, by otworzyli podręczniki na stronie 123 i wykonali zaproponowane tam zadanie:

---

<sup>1</sup> Teledysk jest publicznie dostępny na platformie YouTube: <https://youtu.be/nj6QF5bHERM>; skopiuj link lub wpisz w wyszukiwarkę frazę: MOGĘ z Ojcem YouTube.

Jesteś umiłowanym dzieckiem Boga. Pamiętasz o tym?

Poniższe wersety biblijne to potwierdzają. Odnajdź je i wypisz tutaj. A potem podkreśl te dwa, które przekonują cię najbardziej.

Możesz zapisać je sobie w kalendarzu lub w smartfonie, by mieć je zawsze pod ręką.

Rozwiązanie:

JESTEM UMIŁOWANYM DZIECKIEM BOGA	
1 J 3,1	Popatrzcie, jaką miłością obdarzył nas Ojciec: zostaliśmy nazwani dziećmi Bożymi: i rzeczywiście nimi jesteśmy. Świat zaś dlatego nas nie zna, że nie poznał Jego.
Iz 64,7	A jednak, Panie, Tyś naszym Ojcem. Myśmy glina, a Ty naszym twórcą. Dziełem rąk Twoich jesteśmy my wszyscy.
Jr 31,3	Pan się mu ukaże z daleka: Ukochałem cię odwieczną miłością, dlatego też zachowałem dla ciebie łaskawość.
Jr 1,5	Zanim ukształtowałem cię w łonie matki, znałem cię, nim przyszedłeś na świat, poświęciłem cię, prorokiem dla narodów ustanowiłem cię.
Ef 1,4-5	Z miłości przeznaczył nas dla siebie jako przybranych synów przez Jezusa Chrystusa, według postanowienia swej woli.
Ps 139,16	Oczy Twoje widziały me czyny i wszystkie są spisane w Twej księdze; dni określone zostały, chociaż żaden z nich [jeszcze] nie nastął.
Ps 139,1b	Panie, przenikasz i znasz mnie.

Oz 11,1	Miłowałem Izraela, gdy jeszcze był dzieckiem, i syna swego wezwałem z Egiptu.
Oz 11,3	A przecież Ja uczyłem chodzić Efraima, na swe ramiona ich brałem; oni zaś nie rozumieli, że troszczyłem się o nich.
Iz 41,15	Nie lękaj się, przychodzę ci z pomocą.
Rz 8,14-16	Albowiem wszyscy ci, których prowadzi Duch Boży, są synami Bożymi. Nie otrzymaliście przecież ducha niewoli, by się znowu pogrążyć w bojaźni, ale otrzymaliście ducha przybrania za synów, w którym możemy wołać: „Abba, Ojcze!”. Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi.

Możesz też zaproponować uczniom, by zamiast samych cytatów wpisali ich krótkie streszczenie, a swoje ulubione dwa cytaty wynotowali na sąsiedniej stronie, w miejscu na zapiski. Przykładowy zapis w tabeli:

JESTEM UMIŁOWANYM DZIECKIEM BOGA	
1 J 3,1	Jestem twoim kochającym Ojcem.
Iz 64,7	To Ja cię stworzyłem.
Jr 31,3	Ukochałem cię miłością odwieczną.
Jr 1,5	Zanim ukształtowałem cię w łonie twej matki, znałem cię.
Ef 1,4-5	Przeznaczyłem cię dla siebie.
Ps 139,16	Jesteś chciany przeze Mnie.
Ps 139,1	Wiem o tobie wszystko.
Oz 11,1	Czuwałem nad tobą, gdy byłeś dzieckiem.
Oz 11,3	Uczyłem cię chodzić i brałem na ramiona.
Iz 41,15	Zawsze jestem z tobą – zawsze cię wspieram.
Rz 8,14-16	Jesteś moim dzieckiem.



## **/ UTRWALAM /**

**11.** W podsumowaniu podkreśl, że każda i każdy z nas jest umiłowanym dzieckiem Boga.

- > Miłość Ojca i Syna jest wzajemna.
- > Każdy z nas jest dzieckiem Boga – dzieckiem umiłowanym.

**12.** Propozycja zdania domowego: Napisz lista do Dicka – ojca albo do syna – Ricka.

## **/ MODLĘ SIĘ /**

**13.** Jako modlitwę końcową odczytajcie dwa wersety z 1 Listu św. Jana 4,15–16 zamieszczone w podręczniku (s. 123):

Jeśli ktoś wyznaje, że Jezus jest Synem Bożym,  
to Bóg trwa w nim, a on w Bogu.  
Myśmy poznali i uwierzyli miłości, jaką Bóg ma ku nam.  
Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu,  
a Bóg trwa w nim.



# 26/

## „STAŁ SIĘ CZŁOWIEKIEM”

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zaprezentowanie uczniom głównego wątku historii zbawienia, faktu, że Bóg stał się człowiekiem.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia istotę wcielenia Jezusa,
- > identyfikuje motywy wcielenia i śmierci Jezusa na krzyżu,
- > wylicza cele, dla których Bóg stał się człowiekiem,
- > projektuje własne życie w odniesieniu do Boga-człowieka, uznając Jezusa (Jego słowa i czyny) za wyznacznik najwyższych wartości życia chrześcijańskiego,
- > odkrywa, na gruncie wiary, uzdrawiającą zależność od Jezusa.

**Postawy:** uczeń wyraża wdzięczność za zbawczą mękę i śmierć Jezusa.

**Metody i techniki:** opowiadanie, praca w grupach, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (cztery egzemplarze), obraz Adama Chmielowskiego *Ecce homo* – cały i detal (zdjęcia do wyświetlenia lub wydrukowania), komputer i rzutnik multimedialny, artykuł Sławomira Zastawnickiego *Bóg stał się człowiekiem, aby człowiek stał się Bogiem*.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. We wprowadzeniu do modlitwy początkowej zasygnalizuj planowaną tematykę lekcji: zaznacz, że Bóg stał się człowiekiem przede wszystkim dla nas, dla naszego zbawienia. Przyszedł na ziemię dla każdego

z nas, przyszedł jako Święty Bóg do grzesznego stworzenia – by nas wyzwolić z niewoli słabości. Przyszedł, jak przychodzi lekarz do chorego: w myśl zasady, że „nie potrzebują lekarza zdrowi, lecz ci, którzy się źle mają” (Mt 9,12).

Po tym wprowadzeniu poproś jednego z uczniów o odczytanie z podręcznika (s. 127) wiersza ks. J. Twardowskiego pt. *Prośba*.

2. Ponownie zapowiedz tematykę lekcji. Wskaż, że istotnym elementem historii zbawienia i wpisanego w nią planu Boga (planu zbawienia człowieka) jest wcielenie Jezusa: Bóg stał się człowiekiem w pełnym tego słowa znaczeniu. Momentem kulminacyjnym tego planu jest odkupieńcza śmierć Jezusa i Jego zmartwychwstanie.

### / SPOTYKAM /

3. Opowiedz uczniom o najbardziej znanym obrazie Adama Chmielowskiego – przyszłego Brata Alberta: *Ecce homo*. Zaznacz, że tytuł nawiązuje do słów Piłata o ubiczowanym Jezusie: *ecce homo* czyli „oto człowiek”. Obraz zaś namalowany przez Chmielowskiego, choć przedstawia postać ubiczowanego i ukoronowanego cierniem, na pierwszym miejscu stawia co innego.
4. Wyświetl uczniom **reprodukcję tego wizerunku** i poproś, by sami wskazali, co Chmielowski zaakcentował, co uwydatnił.



Jeśli uczniowie nie znali wcześniej tego wizerunku i nie będą potrafili samodzielnie odpowiedzieć na to pytanie, prowadź ich pytaniami:

- > Która plama kolorystyczna jest największa? Co to jest? (czerwony płaszcz)
- > Co zazwyczaj symbolizuje ten kolor? (miłość)
- > Zwróćcie uwagę na to, jak jest udrapowany płaszcz, jak układają się poszczególne linie. Co przypomina wam jasny kształt szaty wychylającej się ponad nim? (serce)

W tym momencie możesz pokazać **kadr, który to uwypukla – zbliżenie „serca”**.



5. Podsumuj:

*Tytuł obrazu Adama Chmielowskiego wskazuje na dwie sprawy: na wcielenie (Syn Boży stał się człowiekiem) i na mękę (jest to cytat, tak właśnie Piłat nazwał ubiczowanego Jezusa). Jego warstwa graficzna – na przyczynę tych zdarzeń.*

## / POZNAJĘ /

6. Zaznacz, że rozważając wcielenie, należy postawić sobie trzy podstawowe pytania: o przyczynę wcielenia, o jego cel oraz o praktyczne wnioski dla naszego życia chrześcijańskiego, które płyną z ziemskiego życia Jezusa. Dodaj, że dziś właśnie poszukacie na nie odpowiedzi.

7. Przejdź do pytania pierwszego: *Dlaczego Bóg stał się człowiekiem?*

Powiedz, że szukając na nie odpowiedzi, można m.in. odwołać się do słów św. Grzegorza z Nyssy, który pisał: „Nasza chora natura wymagała uzdrowienia; upadła – potrzebowała podniesienia, martwa – wskrzeszenia. Utraciliśmy posiadane dobra, trzeba było je nam przywrócić. Byliśmy zamknięci w ciemnościach, trzeba było nam przynieść światło. Będąc w niewoli, oczekiwaliśmy Zbawiciela; jako więźniowie potrzebowaliśmy pomocy, jako niewolnicy wyzwolicieła. Czy te powody były bez znaczenia? Czy nie zasługiwały one na wzruszenie Boga, na to, by zniżył się aż do poziomu naszej ludzkiej natury i nawiedził ją, skoro ludzkość znajdowała się w tak opłakanym i nieszczęśliwym stanie?”<sup>1</sup>.

8. Przypomnij pytanie drugie: *Po co Bóg stał się człowiekiem?*

Zaproponuj uczniom wspólne poszukiwanie odpowiedzi; zaznacz, że podczas tej lekcji została już ona – przynajmniej w części – zwerbalizowana, teraz jedynie trzeba ją odtworzyć.

Ważne, by w rozmowie padły następujące stwierdzenia:

- > Dla nas i dla naszego zbawienia.
- > Dla nas samych, a więc z miłości do nas.
- > Bóg przychodzi do nas, by nas pociągnąć ku sobie; jest tak blisko nas, że bliżej już nie można: staje się jednym z nas.

---

<sup>1</sup> Św. Grzegorz z Nyssy, *Oratio catechetica*, 15: PG 45, 48 B.

- > Skoro Bóg jest tak blisko nas, to i my jesteśmy teraz blisko Boga – On ma udział w naszej naturze, a my – w Jego.

Możesz posłużyć się również artykułem Sławomira Zatwardnickiego *Bóg stał się człowiekiem, aby człowiek stał się Bogiem* z portalu Opoka.pl lub tekstem z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 125).



## / ODPOWIADAM /

9. Przywołaj trzecie pytanie zapowiedziane wcześniej: *Jakie praktyczne wnioski dla naszego życia chrześcijańskiego płyną z ziemskiego życia Jezusa?*

Podziel klasę na cztery grupy i rozdaj Pismo Święte. Każda grupa będzie miała za zadanie odpowiedzieć w punktach na pytanie: *Czego uczy nas Jezus na różnych etapach swojego życia?*

Każda z grup bierze pod uwagę inny etap życia Jezusa:

**Grupa I:** dzieciństwo,

**Grupa II:** życie ukryte (Nazaret),

**Grupa III:** działalność publiczna,

**Grupa IV:** śmierć.

Powiedz, że uczniowie mają swobodę w dobieraniu pozostałych źródeł informacji – powinni odwołać się do Ewangelii, ale mogą też, korzystając z telefonów, szukać informacji w artykułach dostępnych w internecie.



10. Podsumowując wypowiedzi przedstawicieli każdej z grup, możesz przywołać myśl Josepha Ratzingera zawartą w jego w książce *Bóg Jezusa Chrystusa*, Kraków 1995, s. 69–85. Autor rozważa tam wskazane wyżej fazy życia Jezusa – po to, by spróbować ponownie pójść tą drogą. Wskaż wniosek: *W rozważaniu ziemskiego życia Jezusa nie chodzi zatem o teoretyzowanie, ale o praktykę: o naśladowanie i życie wiarą.*
11. Zbierz wnioski, jakie uczniowie wyprowadzili z nauczania i działalności Jezusa. Podkreśl najważniejsze i najcenniejsze spośród ich myśli.
12. Jako podsumowanie możesz przytoczyć opowiastkę *O św. Antonim i szewcu*, która jednoznacznie sugeruje, że życie chrześcijańskie realizuje się w konsekwentnie przeżywanej codzienności – przez sumienne wypełnianie swoich obowiązków w zgodzie z tym, czego uczy Ewangelia. Jest to

najprostsza droga osiągnięcia zbawienia. Jest to zarazem korzyść, jaką człowiek może odnieść z faktu, że Bóg stał się człowiekiem.

Oto opowiadka:

Opowiadają, że święty Antoni Pustelnik, prowadzący bardzo świętobliwe życie, usłyszał kiedyś wewnętrzny głos: „Antoni, ty nie jesteś jeszcze tak doskonały, jak pewien szewc w Aleksandrii”. Pustelnik wybrał się zaraz do Aleksandrii, aby odszukać owego szewca i dowiedzieć się, na czym polega tajemnica jego świętości. Szewc przyznał się od razu: „Nie robię nic nadzwyczajnego. Moje życie jest zupełnie zwyczajne i szare. Jestem biednym szewcem. Gdy rano wstaję, modlę się za całe miasto, w którym mieszkam, a szczególnie za moich sąsiadów i przyjaciół. Potem zasiadam do pracy i pracuję rzetelnie przez cały dzień. Unikam fałszu, staram się dotrzymać słowa. Chcę żyć uczciwie i szczerze służyć Bogu. Oto całe moje życie”.

### / UTRWALAM /

13. Propozycja zadania domowego: Zrób wieczorem rachunek sumienia z całego dnia, odnosząc wszystko do nauczania Jezusa z Nazaretu. W dalszej perspektywie: uczynić z tego stałą praktykę.
14. Druga propozycja zadania domowego (zob. podręcznik, dział PODEJMUJĘ WYZWANIE, s. 127):

Napisz krótką rozprawkę na wybrany temat:

- (1) „I stał się człowiekiem” – człowiek beneficjentem wcielenia.
- (2) *Ecce Homo* – mój Bóg.
- (3) „Syn Boży stał się człowiekiem, aby uczynić nas Bogiem” (św. Atanazy).

Niech to będzie dla ciebie ważny tekst – napisz go na ozdobnym papierze.

### / MODLĘ SIĘ /

15. Katechezę zakończcie tą samą modlitwą, którą ją rozpoczęliście (ks. Jan Twardowski, *Prośba* – podręcznik, s. 127).

# 27/

## JEZUS – BÓG I CZŁOWIEK

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zaprezentowanie uczniom podstawowej prawdy wiary wyrażającej się w dogmacie o dwóch naturach Jezusa Chrystusa: Boga i człowieka.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia sens orzeczenia dogmatycznego w Kościele katolickim,
- > uogólnia/definiuje dogmat o zjednoczeniu natur w Chrystusie,
- > opisuje tradycję chrześcijańską związaną z kształtowaniem się wiary, która wyraża przekonanie, że Jezus Chrystus, będąc jedną osobą, posiada dwie natury: boską i ludzką,
- > argumentuje swoje stanowisko związane z uznaniem/odrzucaeniem wiary w Jezusa Chrystusa jako Boga i człowieka w kontekście praktyki życiowej.

**Postawy:** uczeń uznaje prawdziwe Bóstwo i prawdziwe człowieczeństwo Jezusa.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, miniwykład, praca z podręcznikiem, debata „za i przeciw”.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Papież Benedykt XVI zachęcał, by tekst wyznania wiary stał się częścią codziennej modlitwy każdego wierzącego. Odmawiany w duchu pobożności pozwala ugruntować podstawy wiary chrześcijańskiej.

Zapowiadając modlitwę na rozpoczęcie lekcji (*Credo*), poproś uczniów, aby zwrócili szczególną uwagę na te fragmenty, które dotyczą Jezusa Chrystusa.

2. Zapytaj uczniów, czego dowiadujemy się z wypowiedzianego właśnie wyznania wiary o Jezusie.

Z ich wypowiedzi wyprowadź zagadnienie, które będzie przedmiotem omówienia na lekcji: *Jezus jest Bogiem i człowiekiem*.

3. Następnie zapytaj uczniów, czy łatwo jest przyjąć tę prawdę.

Dopytaj, na czym polegają (lub gdzie tkwią) trudności w jej zaakceptowaniu. Podkreśl, iż wiara polega na tym, że mimo trudności w zrozumieniu jakiegoś orzeczenia, mimo braków dowodów człowiek uznaje daną prawdę wiary, która w konsekwencji wpływa na jakość jego codziennego życia.

## / SPOTYKAM /

4. Nawiązując do wprowadzenia, przedstaw pokrótce historię formowania się dogmatu o zjednoczeniu natur w Chrystusie.

Na marginesie przypomnij, czym w Kościele katolickim jest dogmat. Możesz się na przykład odwołać do wyjaśnienia przedstawionego w katechizmie. Według *Katechizmu Kościoła katolickiego* dogmat to prawda-twierdzenie zawarte w objawieniu Bożym, przedstawione członkom Kościoła przez Magisterium Kościoła w formie zobowiązującej „do nieodwołalnego przylgnięcia przez wiarę” (KKK 88).

Wskaż przede wszystkim na działalność arian i głoszonej przez nich doktryny teologicznej, pochodzącej od Ariusza (zm. 336), odrzucającej dogmat Trójcy Świętej i wpisującej się w nurt antytrynitaryzmu; doktryna ta powstała na gruncie sporów o rozumienie chrześcijańskiego monoteizmu. Arianizm m.in. negował współistotność i równość osób Trójcy Świętej oraz boskość Chrystusa – dlatego został przez Kościół odrzucony i był zwalczany jako pogląd heretycki, czyli sprzeczny z wiarą.

5. Następnie wspomnij o współczesnych wersjach arianizmu, tzn. teoriach, które w naszych czasach kwestionują boskość Jezusa.

Przykłady znajdziesz w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 129):



Niestety, także nasza epoka dała się zwieść hasłom w duchu ariańskim. Dzisiejsi arianie dają się wszędzie słyszeć, są bardzo głośni. Powtarzają, że Jezus jest mędrcem jak Budda, reformatorem jak Zaratustra, moralistą jak Konfucjusz, prorokiem jak Mojżesz czy Mahomet. Powtarzają, że jest marzycielem, człowiekiem wtajemniczonym, społecznikiem, anarchistą, hippisem, wreszcie supergwiazdą: *Jesus Christ superstar*. Nie uznają „tylko”, że Jezus jest Bogiem. A przecież, jak powie św. Paweł, „próżna jest nasza wiara, jeśli Jezus nie powstał z martwych, jeśli nie jest najwyższym potwierdzeniem życia, jeśli nie jest Bogiem”. Nieuznawanie bóstwa w Jezusie jest jednocześnie odrzuceniem istoty chrześcijaństwa. Dla autentycznego chrześcijanina nie jest rzeczą najważniejszą, że Jezus był wielkim wtajemniczonym – znamy innych; nie jest ważne, że wskazywał nam drogę do rewolucji – mamy innych pewniejszych w tym zakresie przewodników. Najważniejszą kwestią w odniesieniu do Jezusa pozostaje uznanie Jego boskości.

Puentą niech będzie stwierdzenie, że nieuznawanie bóstwa w Jezusie jest jednocześnie odrzuceniem istoty chrześcijaństwa.

## / POZNAJĘ /

6. Dodaj, że jednoznaczne stanowisko w przywoływanej sprawie wyrażone zostało w 451 roku, na Soborze Chalcedońskim. Oto istota ówczesnych ustaleń:

Jezus Chrystus, będąc jedną osobą, posiada dwie natury, boską i ludzką, a ich zjednoczenie dokonało się:

- > **bez zmiany natur** – spotkanie ze sobą natury boskiej i ludzkiej w Jezusie Chrystusie nie zmieniło w żaden sposób ani Jego ludzkiej, ani boskiej natury;
- > **bez pomieszania** – dwie natury Jezusa Chrystusa po zjednoczeniu nie uległy pomieszanemu; nie powstała więc jakaś trzecia bosko-ludzka natura, Jezus ma dwie odrębne natury, boską i ludzką, a każda z nich zachowała specyficzne dla siebie właściwości;
- > **bez rozdzielenia** – mimo obecności dwóch natur w Jezusie Chrystusie po wcieleniu nie było dwóch osób, lecz jedna, w której spotkało się ze sobą bóstwo i człowieczeństwo; nie wolno więc rozdzielać Jezusa Chrystusa Boga od Jezusa Chrystusa człowieka;

> **bez rozłączenia** – po wniebowstąpieniu Jezusa Chrystusa natura ludzka nie odłączyła się od boskiej; tak więc Jezus Chrystus również po wniebowstąpieniu pozostał w pełni Bogiem i w pełni człowiekiem<sup>1</sup>.

7. Po przedstawieniu dogmatu o dwóch naturach możesz przeprowadzić z uczniami debatę „za i przeciw”.

**Grupa I** przedstawia argumenty za przyjęciem wiary wyrażonej we wspomnianym dogmacie – nie wyłączając konsekwencji życiowych tejże wiary.

**Grupa II** koncentruje się na przywołaniu argumentów przeciwnych.

Podziału na dwa zespoły można dokonać dowolnie, chociaż (o ile byłaby taka możliwość) sytuacją optymalną byłoby pozwolić uczniom wybrać grupę według własnych przekonań.

## / ODPOWIADAM /

8. Powróć do wyrażenia „bez rozłączenia” i jego konsekwencji. Zaznacz, że Jezus Chrystus, Syn Boży, stając się człowiekiem i pozostając nim na zawsze, „...otworzył nam drogę, którą, jeśli idziemy, życie i śmierć doznają uświęcenia i nabierają nowego sensu” (Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, 22).

## / UTRWALAM /

9. Podsumowaniem całej lekcji może być historia *O dziecku w płomieniach* Kazimierza Wójtowicza, która obrazuje ufność, jaką człowiek pokłada w Bogu, kiedy daje wyraz swojej wierze, niejednokrotnie wbrew ludzkiej logice, ale zawsze w pełnej wolności:

W nocy zapalił się nieoczekiwanie dom. Rodzice, uciekając w popłochu, nie zauważyli, że ich najmłodsza pociecha gdzieś się zawieruszyła: pięcioletni chłopiec w ostatniej chwili uciekł na poddasze. Teraz, gdy cały dom stoi już w płomieniach, wszelka pomoc z zewnątrz nie ma żadnych szans.

---

<sup>1</sup> Opracowano na podstawie: Wincenty Granat, *Dogmatyka katolicka*, Wydawnictwo KUL, Lublin 1962, s. 237–238; Grzegorz Strzelczyk, *Traktat o Jezusie Chrystusie*, Więź, Warszawa 2005, s. 345–346.

Nagle na górze otwiera się okno, staje w nim dziecko i woła rozpaczliwie o ratunek.

Ojciec rozkazuje krótko: – Skacz!

Chłopiec jednak widzi tylko dym i płomienie, boi się, ale słyszy głos ojca, odpowiada: – Tatusiu, ja cię nie widzę!

Ojciec na to krzyczy z całych sił: – Ale ja cię widzę, to wystarczy, skacz!

I chłopiec skoczył prosto w ratujące ramiona ojca<sup>2</sup>.

## / MODLĘ SIĘ /

10. Katechezę zakończ modlitwą z podręcznika (s. 131): *Jezus Chrystus, Bóg i człowiek, Odkupiciel*.

Możesz poprosić jednego z uczniów, by odczytał to zdanie, a następnie zaprosić uczniów do krótkiej medytacji.

Możesz też zaproponować wspólne podśpiewanie go na melodię lednicką albo zastąpić tę modlitwę cichą medytacją nad Hymnem o kenozie (Flp 2,1–11) lub innym fragmentem biblijnym, wskazującym na bóstwo i człowieczeństwo Syna Bożego.



---

<sup>2</sup> Kazimierz Wójtowicz, *Opowiadki*, Wydawnictwo TUM, Wrocław 1993, s. 64.

# 28/

## HISTORYCZNOŚĆ JEZUSA Z NAZARETU

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zapoznanie uczniów z faktem historyczności osoby Jezusa z Nazaretu oraz, pośrednio, umacnianie uczniów w rozwoju wiary.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyciąga historyczne teksty, które potwierdzają fakt historyczności Jezusa z Nazaretu,
- > przedstawia historię kwestionowania historyczności Jezusa z Nazaretu,
- > analizuje dane źródłowe dotyczące historyczności Jezusa,
- > przedstawia i uzasadnia swoje stanowisko w dyskusji na temat historyczności Jezusa.

**Postawy:** uczeń uzasadnia historyczność Jezusa.

**Metody i techniki:** miniwykład, praca z podręcznikiem, samodzielne poszukiwanie informacji, analiza tekstu, debata „za i przeciw”.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, urządzenia z dostępem do internetu (np. smartfony), zdjęcie Całunu turyńskiego oraz zdjęcie oblicza z Całunu, list gończy (wydruk dla każdej grupy), slajd z cytatem z KKK, komputer, rzutnik multimedialny.

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Zaprosz uczniów do wspólnej modlitwy; zaproponuj *Ojcze nasz* – modlitwę, której nauczył na sam Jezus, kiedy przebywał na ziemi i głosił królestwo Boże.
2. Rozpocznij lekcję **opowieścią o Całunie Turyńskim**: *Wielu ludzi szuka znaków obecności Jezusa. Są i tacy, którzy szukają namacalnych śladów – czegoś, co pozwoli im „dotknąć” ziemskiego życia Jezusa. Jednym z takich znaków jest dla wielu osób Całun turyński.*



Wyświetl zdjęcie Całunu i opowiedz nieco o nim. Możesz skorzystać z poniższej informacji:

Całun turyński – lniane płótno, na którym odwzorowana jest postać ludzka (w postaci „negatywu”). Jest to sylwetka osoby, która zmarła wskutek ukrzyżowania. Według tradycji chrześcijańskiej w płótno to został po śmierci owinięty Jezus Chrystus, a charakter i umiejscowienie śladów odpowiada opisowi Jego ran przedstawionemu w Ewangelii. Całun przechowywany jest w Turynie – stąd jego nazwa.

Jako ciekawostkę możesz też wyświetlić zdjęcie twarzy z Całunu – uzyskało je, gdy przekształcono „negatyw” widniejący na Całunie w „pozytyw”.

Kontynuuj opowieść o Całunie: *Ten starożytny kawałek płótna przebadano wielokrotnie, pod różnymi kątami, by potwierdzić bądź obalić jego autentyczność. Tradycja mówi, że to całun pogrzebowy Jezusa. Czy rzeczywiście? Pewności nie mamy. Widzimy jednak, że ślady, które się na nim zachowały, mają wiele wspólnego z tym, co wiemy o męce Jezusa.*

3. Przejdź do tematu: *Całun z Turynu nie jest dowodem na historyczne istnienie Jezusa, ponieważ nie mamy pewności, czy to właśnie Jezusa w nim pochowano – nawet jeśli wielu chrześcijan wierzy, że tak właśnie było. Podobnie dowodami nie są inne relikwie Jezusowe, jak drzewo krzyża czy gwoździe – wszystkie one pozostają związane z wiarą, nie z nauką.*
4. *Czy mamy zatem w ogóle jakieś dowody potwierdzające istnienie Jezusa, skoro nie są nimi relikwie? Tak! Historyczność Jezusa potwierdza – ku*

*zaskoczeniu wielu – całkiem bogaty materiał źródłowy, tak w chrześcijańskim, jak i w niechrześcijańskim piśmiennictwie. Są to przede wszystkim źródła pisemne.*

## / SPOTYKAM /

5. Zaproponuj uczniom poszukiwanie śladów obecności Jezusa. Polem eksploracji będzie internet.

Podziel klasę na dwie grupy (lub ich wielokrotność):

**Grupa I** poszukuje argumentów potwierdzających historyczność Jezusa z Nazaretu.

**Grupa II** poszukuje argumentów, które powyższemu miałyby przeczyć.



By poszukiwaniom nadać charakter przygody, można odwołać się do westernowej formuły, w której zostanie wykorzystany **list gończy** (rozdać wydruki listu).



6. Przedstawiciele grup prezentują efekty swojej pracy. W razie potrzeby skoryguj lub uzupełnij. Możesz w tym celu wykorzystać **fragmenty tekstów źródłowych**.
7. Podsumuj pracę uczniów. Na przykład:

*Mimo że władze uznały Jezusa za groźnego przestępcę – tak niebezpiecznego, że postanowiły Go zabić i zabiły – było też wielu takich, którzy zachwycili się Jego działalnością, nauczaniem i wypełnili Jego posłanie: „Idźcie na cały świat i głoscie dobrą nowinę o moim przyjściu” (por. Mk 16,15). Wszem i wobec opowiadali o Jego ziemskich dokonaniach – to od nich wiemy wszystko, co wiemy o Jezusie. Świadectw apostołów, uczniów Jezusa, jest wiele. Tradycja kościelna postanowiła je zebrać i obecnie stanowią większość ksiąg Nowego Testamentu.*

*Liczne świadectwa o Jezusie z Nazaretu znajdziemy również w piśmiennictwie pozachrześcijańskim.*

## / POZNAJĘ /

8. Uczniowie pracują z podręcznikiem (dział SPOTYKAM i POZNAJĘ, s. 133–134), w tych samych grupach:

**Grupa I**, która poszukiwała dotąd w internecie argumentów przeczących historyczności Jezusa, przygotowuje informację nt. historii kwestionowania historyczności Jezusa z Nazaretu.

**Grupa II**, która poszukiwała dotąd w internecie argumentów za historycznością Jezusa, przedstawia (na przykład w punktach) źródła, które ową historyczność potwierdzają.

9. Przedstawiciele grup prezentują wyniki.

### / ODPOWIADAM /

10. Zaproponuj dyskusję na temat historyczności Jezusa – tego, co ona wnosi w nasze życie.

11. Może to być swobodna rozmowa; możesz też zaproponować debatę „za i przeciw”: grupa pierwsza broni poglądu, że ta historyczność wnosi wiele w nasze życie, grupa druga – tezy przeciwnej.

Poproś uczniów, by szukając argumentów, przyglądali się własnemu życiu i życiu ludzi wokół nich.

### / UTRWALAM /

12. Wspólnie przeczytajcie **cytat z KKK**, który przedstawia oficjalne stanowisko Kościoła katolickiego (można go przeczytać z podręcznika lub wyświetlić slajd):



**KKK 423** Wierzimy i wyznajemy, że Jezus z Nazaretu, urodzony jako Żyd z córki Izraela w Betlejem, w czasach króla Heroda Wielkiego i cezara Augusta I, z zawodu cieśla, który umarł ukrzyżowany w Jerozolimie za czasów namiestnika Poncjusza Piłata, w czasie rządów cezara Tyberiusza, jest odwiecznym Synem Bożym, który stał się człowiekiem.

13. Podsumuj zajęcia: *Jezus Chrystus jest postacią historyczną. I nie jest to tylko prawda wiary, ale też mocno uargumentowany fakt.*

14. Propozycja zadania domowego (zob. podręcznik, dział PODEJMUJĘ WYZWANIE, s. 135):

Zdarza ci się czasem spotkać kogoś, kto twierdzi, że Jezus nie istniał? Albo ma co do Jego istnienia większe lub mniejsze wątpliwości? Porozmawiaj z nim lub z nią na ten temat. Jeśli w trakcie rozmowy odkryjesz luki w swojej wiedzy lub braki w argumentacji, odwołaj się do materiałów źródłowych, które poznałeś podczas tej lekcji.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

**15.** Lekcję zakończ modlitwą św. Tomasza z Akwinu o dar mądrości (podręcznik, s. 135):

Stwórco niewypowiedziany!  
Ty czynisz zrozumiałym język niemowląt,  
Ukształtuj i mój język i wlej w moje usta łaskę swego błogostawieństwa.  
Daj mi jasność rozumienia,  
zdolność zapamiętywania,  
łatwość uczenia się,  
dokładność wyjaśniania i omawiania.  
Gdy rozpoczynam – pouczaj mnie,  
gdy rozwijam i wyjaśniam – kieruj mną,  
gdy dokończę – dopełnij łaską zrozumienia.  
Ty, który jesteś prawdziwym Bogiem i człowiekiem,  
dawaj mi smak Bóstwa i dobrego człowieczeństwa.  
Amen.



# 29/

## ZIEMSKIE ŻYCIE JEZUSA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie ważnych wydarzeń z życia Jezusa, które świadczą o Jego człowieczeństwie.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > poznaje Jezusa jako prawdziwego człowieka,
- > rozumie, że Jezus doświadczał tego samego, czego doświadcza każdy człowiek.

**Postawy:** uczeń traktuje Chrystusa jako źródło nadziei odnośnie do własnego życia, obecnego i przyszłego.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstów biblijnych.

**Środki dydaktyczne:** Pismo Święte (ewentualnie wydrukowane fragmenty biblijne), podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Po modlitwie rozpoczynającej lekcję wprowadź uczniów w temat: *Na poprzedniej rozmawialiśmy o źródłach potwierdzających historyczność Jezusa Chrystusa. Dzisiaj postaramy się na nowo odkryć zwyczajne życie Boga-człowieka. Ale zanim o Jezusie (chwila ciszy), zastanówmy się, co możemy powiedzieć sami o sobie? (daj uczniom możliwość wypowiedzenia się)*

*Świetnie, że tak dobrze znacie swoje dotychczasowe życie, potraficie się nim dzielić z innymi. Zastanówmy się co, tak z głowy, wiemy o ziemskim życiu*

Jezusa? (wymieńcie najważniejsze wydarzenia: narodziny w Betlejem, życie ukryte w Nazarecie, działalność publiczna, śmierć, zmartwychwstanie)

2. Kontynuuj: *Już narodziny Jezusa były nietypowe (aniołowie, mędrcy, polowanie na przyszłego króla), niemniej Jezus to nie tylko człowiek, ale i Syn Boga; zważywszy na sytuację polityczną w Izraelu – nic dziwnego, że Herod, który rządził z nadania rzymskiego, uznał Go za zagrożenie. Dowiedzmy się, co na ten temat napisali ewangeliści – Mateusz i Łukasz.*

## / POZNAJĘ /



3. Podziel uczniów na cztery grupy. Każdej podaj jeden lub dwa egzemplarze Pisma Świętego i przydziel dwa teksty biblijne (zob. niżej; jeśli nie dysponujesz tyloma egzemplarzami Biblii, możesz wydrukować [plik z cytatami](#)). Uczniowie mają za zadanie przeczytać wskazane teksty i zatytułować je. Tytuł powinien odzwierciedlać treść, być jego syntezą.

Czas na wykonanie zadania: 3–4 minuty. Po tym czasie przedstawiciele grup referują i zapisują odpowiedzi na tablicy.

Teksty biblijne (podaj tylko sigła, bez propozycji tytułu!):

### **Grupa I**

Mt 1,18–25 (proponowany tytuł: Narodzenie Jezusa)

Łk 2,22–24 (proponowany tytuł: Ofiarowanie w świątyni)

### **Grupa II**

Mt 2,13–15 (proponowany tytuł: Ucieczka do Egiptu)

Łk 2,41–51 (proponowany tytuł: Jezus w świątyni)

### **Grupa III**

Mt 2,19–23 (proponowany tytuł: Powrót do Nazaretu)

Mt 3,13–17 (proponowany tytuł: Chrzt Jezusa)

### **Grupa IV**

Łk 2,21 (proponowany tytuł: Obrzezanie)

Mt 4,12–15 (proponowany tytuł: Pole działalności)

4. Zwróć uwagę na chronologię wydarzeń. Podsumuj: *Pomimo spektakularnego początku życie Jezusa – no może po za ucieczką do Egiptu i dysputą w świątyni z kapłanami – niewiele się różniło od życia normalnego dziecka w tamtych*

czasach. Myślę, że i od naszego też się niewiele różni (narodziny w rodzinie, wychowanie, kształtowanie wiary). Zobaczmy więc, czy kolejne lata działalności Jezusa przypominały życie przeciętnego człowieka.

5. Poproś uczniów, by otworzyli podręczniki na temacie *Ziemskie życie Jezusa* i przeczytali zamieszczone tam fragmenty Pisma Świętego (dział POZNAJĘ, s. 137–138):



- > Mt 19,13–15 (swobodny dostęp do Jezusa, przywileje dzieci)
- > Mk 3,31–32 (miał rodzinę w węższym i szerszym znaczeniu)
- > J 7,1–4 (chodził na święta, unikał niebezpieczeństw, rozmawiano z Nim)

Zapytaj: *Co mówią nam te fragmenty o ziemskim życiu Jezusa?* Stwórzcie dalszy zapis życiorysu Jezusa.

6. Przejdź do kolejnej części: *Zastanówmy się, jak to było przy śmierci Pana Jezusa?*



Wyznacz grupom kolejne teksty biblijne do przeczytania:

**Grupa I:** J 18,1–4.12–14

**Grupa II:** J 19,1–4

**Grupa III:** Łk 22,35–37

**Grupa IV:** Łk 22,42–45

Każda grupa po przeczytaniu tekstu odpowiada na to samo pytanie:  
*O czym świadczy ta sytuacja?*

Oczekiwane odpowiedzi:

**Grupa I:** Jezus był poddany władzy państwowej.

**Grupa II:** Jezus był bity, szydzono z Niego, choć był niewinny.

**Grupa III:** Jezus był zupełnie świadom tego, co Go czeka.

**Grupa IV:** Jezus bardzo się bał.

## / ODPOWIADAM /

7. Przywołaj postać Piotra Jerzego Frassatiego, znaną uczniom z jednej z wcześniejszych lekcji. Zacytuj jego słowa: *Pragnę odpłacać za miłość Jezusa, którą otrzymuję w komunii świętej, przez odwiedziny i pomoc ubogim.*

8. Zaznacz, że nie była to bynajmniej pusta deklaracja. Uczniowie z łatwością przekonają się o tym, jeśli przeczytają informację zamieszczoną w podręczniku, w dziale SPOTYKAM (s. 137).

Zaproś ich do cichej lektury tego fragmentu.

### / UTRWALAM /

9. Następnie zaproponuj wykonanie zadania zamieszczonego w dziale UTRWALAM (s. 138) – najlepiej z pamięci. Jeśli jednak uczniowie będą mieli problem z uzupełnieniem zdania, pozwól im skorzystać z Pisma Świętego.

Rozwiązanie: *Tych zaś, których **przeznaczył**, tych też **powołał**, a których powołał – tych też **usprawiedliwił**, a których usprawiedliwił – tych też **obdarzył chwałą** (Rz 8,30).*

### / MODLĘ SIĘ /

10. Raz jeszcze przypomnij w kilku zdaniach, co powiedzieliście sobie o ziemskim życiu Jezusa. Następnie zaproponuj wspólne odmówienie modlitwy *Ojciec nasz* – tej, której Jezus nas nauczył.

Modlitwę zakończcie wezwaniem: *Któryś za nas cierpiał rany, Jezu Chryste, zmiłuj się nad nami.*

# 30/

## UMARŁ ZA NAS I DLA NASZEGO ZBAWIENIA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie, że Jezus Chrystus umarł na krzyżu po to, aby zbawić każdego człowieka.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, że Jezus umarł za jego grzechy,
- > rozumie, że Jezus poniósł najstraszliwszą karę za niego,
- > rozumie, że Jezus został ukrzyżowany po to, aby go zbawić.

**Postawy:** uczeń wyraża wdzięczność za zbawczą mękę i śmierć Jezusa.

**Metody i techniki:** analiza tekstów biblijnych, rozmowa kierowana.

**Środki dydaktyczne:** fragmenty KKK wraz z pytaniami do tekstu (załącznik do wydrukowania po egzemplarzu dla każdej grupy), podręcznik, Pismo Święte (po jednym egzemplarzu na ławkę).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Po modlitwie początkowej przypomnij temat poprzedniej lekcji: *Podczas poprzedniej katechezy poznaliśmy ziemskie życie Jezusa. I wiecie już, że jako pobożny żyd Jezus udawał się do Jerozolimy na święto Paschy, tam też dokonał swego żywota. Jak myślicie, dlaczego tak musiało być? Dlaczego Jezus musiał tak cierpieć? Ukrzyżowanie w tamtych czasach było najhaniebniejszą śmiercią, nawet prawo rzymskie zakazywało krzyżowania obywateli rzymskich, więc dlaczego?*

Pozwól na swobodną rozmowę na ten temat.

## / POZNAJĘ /

2. Zaproponuj: *Zobaczmy, co na ten temat mówi Pismo Święte.*



Rozdaj uczniom Biblię (po jednym egzemplarzu na ławkę) i poproś, by odnaleźli i przeczytali fragment Księgi Rodzaju 3,14–15.

Następnie zapytaj: *Jak rozumiecie ten tekst? Do kogo on się odnosi? (zapowiedź pokonania szatana, dotyczy Jezusa i Maryi)*

3. Przypomnij, że ten krótki tekst nazywany jest protoewangelią. Jeśli uczniowie nie znają tego terminu lub nie pamiętają go, zaproponuj im, by jedna osoba przeczytała na głos informację zawartą w podręczniku (dział POZNAJĘ, s. 141).

4. Skomentuj: *Jezus jest tym zapowiedzianym Mesjaszem, Zbawicielem, który ma zgładzić szatana i pokonać go. A więc Jezus przyszedł wypełnić Bożą obietnicę. Zobaczmy, czy ten ogólny zarys jest w Piśmie Świętym jakoś doprecyzowany. Wszak Księga Rodzaju to zaledwie początek drogi do zbawienia.*



5. Poproś uczniów, by odnaleźli w Piśmie Świętym fragment Księgi Izajasza: Iz 50,4–9a (jeśli będą mieli z tym kłopot, przypomnij szybko, jak ułożone są księgi w Starym Testamencie: Pięcioksiąg, księgi historyczne, mądrościowe, potem prorocy – a wśród nich Izajasz jako pierwszy).

6. Rozpocznij rozmowę kierowaną:

- > Do kogo odnosi się ten obraz? (do Jezusa)
- > Co prorok Izajasz dokładnie opisuje? (jak będzie cierpiał Jezus)
- > Wymieńcie szczegóły, które odpowiadają męce i śmierci Jezusa. („Poddałem grzbiet mój bijącym, nie zasłoniłem twarzy przed zniewagami i opluciem”...)

Odpowiedź na ostatnie pytanie (cytaty) zapisz na tablicy.

7. Zapytaj: *Jak myślicie, czy u podstaw tak wielkiego cierpienia Pana Jezusa leżało tylko wypełnienie proroctw? Postaramy się odpowiedzieć sobie na to pytanie, analizując nauczanie Kościoła.*

Podziel klasę na cztery grupy i każdej daj po jednym tekście do analizy oraz dołączone do niego pytania:



**Grupa I:** KKK 598

**Grupa II:** KKK 599

**Grupa III:** KKK 600

**Grupa IV:** KKK 609

Daj uczniom czas na przeczytanie tekstów i znalezienie odpowiedzi. Następnie głośno odczytuj poszczególne pytania i poproś przedstawicieli grup o odpowiedź. Odpowiedzi zapisuj na tablicy.

### **Grupa I**

- > Co o przyczynie śmierci Jezusa mówi Kościół? (to właśnie grzesznicy byli sprawcami i jakby narzędziami wszystkich mąk, które wycierpiał boski Odkupiciel)
- > Kto ponosi największą odpowiedzialność za mękę Jezusa? (trzeba uznać, że nasza wina jest w tym przypadku większa niż Żydów)
- > Dlaczego to nas, chrześcijan, tak poważnie obciąża Kościół? (to nie złe duchy ukrzyżowały Go, lecz to ty wraz z nimi Go ukrzyżowałeś i krzyżujesz nadal przez upodobanie w wadach i grzechach)

### **Grupa II**

- > Co było przyczyną tak bolesnej męki Pana Jezusa? (należy ona do tajemnicy zamysłu Bożego)

### **Grupa III**

- > Czego dowiadujemy się o Bogu? (dla Boga wszystkie chwile są terazniejsze)
- > Czego dowiadujemy się o człowieku? (człowiek będąc wolnym, uczynił to, co Bóg zamierzył)
- > Z czego wynikały złe czyny ludzi? (z zaślepienia)

### **Grupa IV**

- > W jaki sposób Pismo Święte zapowiada śmierć Jezusa? (jako tajemnicę powszechnego odkupienia, to znaczy wykupu, który wyzwala ludzi z niewoli grzechu)
- > Co o śmierci Jezusa mówi św. Paweł? (Chrystus umarł – zgodnie z Pismem – za nasze grzechy)

8. Podsumuj wyniki pracy: *W analizowanych tekstach biblijnych i dokumentach Urzędu Nauczycielskiego Kościoła odnajdujemy prorocтва, które wypełniają się w Jezusie: zapowiedzi powszechnego zbawienia.*
9. Zapytaj: *A co wiemy o postawie samego zainteresowanego, czyli Jezusa? Czy w swych decyzjach był wolny, czy zdominowany przez Ojca? Chciał zrobić to, co zrobił, czy może musiał? Czy czuł lęk przed taką śmiercią?*
10. Rozdaj grupom kolejne teksty wraz z pytaniami.

**Grupa I:** KKK 606

- > Czy Jezus w swych decyzjach był wolny?
- > Czy Jezus chciał tego, co zrobił?
- > Czego wyrazem jest taka postawa Jezusa?

**Grupa II:** KKK 607

- > Co jest motywem wcielenia Syna Bożego?
- > Czy Jezus odczuwa lęk?
- > Dlaczego Jezus decyduje się na taką śmierć?

**Grupa III:** KKK 608

- > Co Jan Chrzciciel mówi o Jezusie?
- > Jakie posłanie wyraża życie Jezusa?

**Grupa IV:** KKK 609

- > Czym kierował się Jezus, przyjmując na siebie ciężar męki?
- > Co jest aktem najwyższej wolności?

11. Wyniki pracy (w pełnych zdaniach) przedstawicie grup zapisują na tablicy. Następnie wszyscy uczniowie przepisują je jako notatkę z lekcji. Można do tego celu wykorzystać notatnik zmieszczony w podręczniku na końcu każdego działu (s. 156–159).

**/ SPOTYKAM /**

12. Zapytaj: *Czy dzisiaj są osoby gotowe naśladować doskonałą miłość Jezusa? Naśladować do końca – aż po oddanie życia? Otwórzcie podręczniki na stronie 141, a poznacie pewną lekarkę.*
13. Pozwól uczniom przeczytać w ciszy informację o Joannie Beretcie Molli. Następnie w rozmowie kierowanej zbierzcie wiadomości zawarte w tekście:



- > Kim była Joanna Beretta Molla? (lekarką, żoną, matką, chrześcijanką)
- > Co takiego szczególnego zrobiła? (oddała życie za swoją córkę)
- > Dlaczego się na to zdecydowała? (z miłości)

### / ODPOWIADAM /

14. Powiedz, że oddać życie za drugiego człowieka to heroizm. Niewielu to potrafi. Nikt też od nas takiej ofiary nie wymaga. Niemniej każdy z nas czasem rezygnuje z czegoś dla drugiego człowieka (a rodzice małych dzieci robią to bardzo często!).

Podjmij krótką rozmowę na ten temat.

- > Rozpocznij od pytań o rodziców – o to, czy uczniowie pamiętają (czy dostrzegli) takie przypadki poświęcenia u swoich rodziców.
- > Następnie przejdź do pytań o inne osoby z otoczenia uczniów.
- > Na koniec możesz zapytać, czy pamiętają (czy dostrzegli) takie sytuacje w gronie ich klasy: to, że ktoś coś poświęcił lub z czegoś zrezygnował dla dobra koleżanki lub kolegi. Jeśli tak – mogą teraz o tym opowiedzieć. I podziękować.

### / UTRWALAM /

15. Podsumuj temat: *Wydarzenia męki i śmierci Jezusa w sposób szczególny przeżywamy w Wielki Piątek. W tym to dniu, jedynym dniu w ciągu roku, nie jest sprawowana liturgia eucharystyczna. Adorujemy krzyż Pana Jezusa, wspominamy Jego drogę na Golgotę i przeżywamy razem z Nim męczeńską i odkupieńczą śmierć. Dzisiaj poznaliśmy biblijne zapowiedzi tego wydarzenia, nauczanie Kościoła, a także postawę samego Jezusa. Ta katecheza uświadomiła nam, że „Bóg tak umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie umarł, ale żył wiecznie”.*

16. Zapowiedz temat kolejnej lekcji: zmartwychwstanie. Poproś uczniów, by wieczorem przed następnym spotkaniem zastanowili się nad tym wydarzeniem jako fundamentem chrześcijaństwa oraz własnej wiary.

### / MODLĘ SIĘ /

17. Jako modlitwę końcową odczytajcie czwartą pieśń o Słudze Pańskim (podręcznik, s. 143).

# 31/

## ZMARTWYCHWSTAŁ, JAK ZAPOWIEDZIAŁ

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** wzmacnianie uczniów w rozwoju wiary w zmartwychwstanie Jezusa z Nazaretu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > definiuje pojęcie zmartwychwstania,
- > opisuje zapowiedzi Jezusa o jego zmartwychwstaniu,
- > objaśnia tradycję judeochrześcijańską związaną ze starotestamentowymi i nowotestamentowymi zapowiedziami zmartwychwstania Mesjasza,
- > argumentuje swoje stanowisko w kontekście wiary w zmartwychwstanie Jezusa.

**Postawy:** uczeń kształtuje swoje życie w świetle prawdy o zmartwychwstaniu i w perspektywie życia wiecznego.

**Metody i techniki:** opowiadanie, świadectwo, debata „za i przeciw”, praca z podręcznikiem, praca z obrazem filmowym.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, film, prezentacja.

**Zadanie dla uczniów – do wykonania przed tą katechezą:**

Poproś uczniów, aby przemyśleli tajemnicę zmartwychwstania jako fundamentu chrześcijaństwa i własnej wiary.

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Powiedz uczniom, że w przestrzeni religijnej, w przestrzeni wiary spotykamy się z sytuacjami, które przerastają możliwości poznawcze człowieka. A takim trudnym zagadnieniem, przerastającym ludzkie poznanie, jest zmartwychwstanie. Nie oznacza to jednak, że nie powinniśmy podejmować refleksji na ten temat.
2. Po tym komentarzu zaproś uczniów do modlitwy – będzie nią wiersz ks. Jana Twardowskiego (podręcznik, s. 147).

### / SPOTYKAM /

3. Przywołaj dwie postaci świętych: Tomasza Apostoła i Pawła z Tarsu (możesz skorzystać z podręcznika, dział SPOTYKAM, s. 145).

Powiedz: *Historia Tomasza (od którego imienia mamy dziś przytyk: „Tomek niedowiarek” lub „niewierny Tomasz”) pokazuje, jak trudno było uczniom Jezusa uwierzyć w zmartwychwstanie, tak bardzo odbiegało ono od ich wyobrażeń i tak dalece przekraczało zdolność pojmowania.*

*Z drugiej strony mamy wypowiedź św. Pawła, wskazującą na fundamentalne znaczenie zmartwychwstania Jezusa dla zasadności funkcjonowania chrześcijaństwa. Zwracał na to uwagę m.in. papież Benedykt XVI: „Zmartwychwstanie Jezusa stanowi podstawę chrześcijańskiego orędzia. Prawdziwość świadectwa, że Chrystus powstał z martwych, decyduje o istnieniu lub nieistnieniu wiary chrześcijańskiej”<sup>1</sup>.*

4. Powróć do Tomasza. Przypomnij słowa wypowiedziane przez Jezusa: „Błogosławieni, którzy nie widzieli, a uwierzyli” (J 20,28–29). Dodaj, że możemy je odnieść do siebie, do swojej wiary. Wątpliwości dotyczące zmartwychwstania, jeśli się rodzą, wcale nie są dowodem na niewiarę chrześcijan, ale stanowią swoisty punkt wyjścia do refleksji nad kluczowymi zagadnieniami związanymi z wiarą, która ostatecznie nie jest wiedzą, nie jest pewnością. Jest wielce prawdopodobne, że taka logika legła

---

<sup>1</sup> Benedykt XVI, *Jezus z Nazaretu. Od wjazdu do Jerozolimy do Zmartwychwstania*, Znak, Kraków 2019.

u podstaw wypowiedzi papieża Grzegorza Wielkiego, który komentując to wydarzenie, powiedział: „Więcej pomaga naszej wierze niewiara Tomasza niż wiara apostołów”<sup>2</sup>.

## / POZNAJĘ /

5. Zaproponuj uczniom wewnętrzną debatę na temat wiary w zmartwychwstanie Jezusa.

Podziel ich na dwa zespoły, wyznacz liderów. Jedna grupa będzie miała na celu przedstawianie argumentacji „za”, druga „przeciw”.

Jeśli w klasie są osoby niewierzące, uczniowie mogą podzielić się sami, pozostając w zgodzie ze swoimi przekonaniami. Jeśli takie rozwiązanie nie jest możliwe, podziel ich według innego klucza, np. losowo. Wyznacz zasady: prowadzącym jesteś ty i ty udzielasz głosu; uczestnicy mogą wygłaszać poglądy i przedstawiać argumenty. Zaznacz, że stanowisko Kościoła oraz uczonych wypowiadających się na podjęty temat zostanie zaprezentowane na podsumowanie debaty.

6. Po debacie w krótkim wykładzie przedstaw zagadnienie zmartwychwstania. Uwzględnij następujące kwestie:

- > zapowiedzi Starego Testamentu o nadejściu Mesjasza, o Jego zbawczej śmierci,
- > zawarte w Nowym Testamencie zapowiedzi samego Jezusa w kontekście Jego samoświadomości Mesjańskiego posłannictwa,
- > ewangelijne opowieści o zmartwychwstaniu Jezusa, które stało się urzeczywistnieniem prorocत्व, co teraz szczególnie mocno sobie uzmysławiamy.



W tym celu sięgnij do cytatów z Pisma Świętego, a szczególnie:

- > Łk 24,5–8 oraz 24,44–46 (oba zamieszczone w podręczniku),
- > J 2,19–23 (w podręczniku),
- > ewentualnie dodatkowo Mt 28,5–7.

---

<sup>2</sup> Grzegorz Wielki, *Homilia 26*, 8, w: tenże, *Homilie na ewangelie*, tłum. W. Szoldrski, wstęp J.S. Bojarski, oprac. M. Maliński, Warszawa 1969.

Dlaczego szukacie żyjącego wśród umarłych? Nie ma Go tutaj; zmartwychwstał. Przypomnijcie sobie, jak wam mówił, będąc jeszcze w Galilei: Syn Człowieczy musi być wydany w ręce grzeszników i ukrzyżowany, lecz trzeciego dnia zmartwychwstanie. Wtedy przypomniły sobie Jego słowa... (Łk 24,5-8).

Musi się wypełnić wszystko, co napisane jest o Mnie w Prawie Mojżesza, u Proroków i w Pismach (...). Tak jest napisane: Mesjasz będzie cierpiął i trzeciego dnia zmartwychwstanie (Łk 24,44-46).

Anioł zaś przemówił do niewiast: „Wy się nie bójcie! Gdyż wiem, że szukacie Jezusa Ukrzyżowanego. Nie ma Go tu, bo zmartwychwstał, jak zapowiedział. Pójdźcie, zobaczcie miejsce, gdzie leżał. A idźcie szybko i powiedźcie jego uczniom: Powstał z martwych i oto udaje się przed wami do Galilei. Tam Go ujrzycie. Oto, co wam powiedziałem” (Mt 28,5-7).

7. Nawiązując do klasowej debaty, możesz przywołać podstawowe założenia z artykułu: *Śledztwo w sprawie zmartwychwstania* Piotra Zychowicza<sup>3</sup>. Oto jego fragment:

Pomiędzy chrześcijanami a ateistami toczy się spór, czy wydarzenie to rzeczywiście miało miejsce. Zdaniem tych ostatnich jest to mit, legenda, która została rozpropagowana w Europie przez grupę nawiedzonych sekciarzy lub oszustów. Według nich mamy do czynienia z największym kłamstwem w historii świata. Diabolicznym spiskiem lub fatalną pomyłką, której konsekwencje nie mają sobie równych w dziejach planety.

Ateiści przekonują, że zmartwychwstanie – podobnie jak inne wydarzenia nadprzyrodzone – z logicznego punktu widzenia po prostu nie mogło mieć miejsca. Twierdzenie, że było inaczej, wykształconego i myślącego logicznie człowieka może narazić tylko na śmieszność i kompromitację w dobrym towarzystwie. Charakterystyczna jest choćby opinia czołowego ideologa ateizmu, brytyjskiego profesora Richarda Dawkinsa. Zapytany niegdyś, co jego zdaniem stało się z ciałem Jezusa Chrystusa, stwierdził: – To samo, co się stanie z ciałami wszystkich nas, gdy umrzemy. Rozłożyło się. Teorie, że Jezus wstał z grobu, a następnie wstąpił do nieba, są mniej więcej tak samo dobrze udokumentowane jak baśń o Jasiu i magicznej fasoli.

---

<sup>3</sup> Piotr Zychowicz, *Śledztwo w sprawie zmartwychwstania*, tygodnik „Uważam Rze”, [www.rp.pl/artukul/856042-Sledztwo-w-sprawie-zmartwychwstania.html](http://www.rp.pl/artukul/856042-Sledztwo-w-sprawie-zmartwychwstania.html) (dostęp: 28.01.2019).

Zmartwychwstanie jest całkowicie niezgodne z ustaleniami zaawansowanej nauki.

Właśnie na ogół w ten sposób przedstawiany jest spór o autentyczność zmartwychwstania. Z jednej strony występują godni szacunku, mający racjonalne, rzeczowe argumenty naukowcy i ludzie rozumu, z drugiej – traktowani pobłażliwie zabobonni chrześcijanie, którzy nie pasują do dzisiejszych czasów. Czy ludzie, którzy wierzą, że Chrystus powstał z grobu, nie mają żadnych poważnych argumentów i opierają się na ślepej, sprzecznej z logiką wierze?

8. W odpowiedzi na to ostatnie pytanie oddaj głos uczonym, którzy mają poglądy inne niż Dawkins. Możesz streścić ich poglądy lub wyświetlić prezentację z cytatami<sup>4</sup>:



**Prof. Richard Bauckham** (szkocki Uniwersytet Świętego Andrzeja) uważa, że naukowymi metodami możemy dojść tylko do jednego prawdopodobnego i logicznego wyjaśnienia: Jezus Chrystus rzeczywiście zmartwychwstał. I nie jest to żadna bajka czy zabobon, bo do tego wniosku doszliśmy przecież, stosując klasyczny warsztat historyka. Poprzez krytyczną analizę źródeł.

**Prof. Craig Kenner** (Eastern University, Pensylwania) twierdzi, że gdybyśmy w przypadku jakiegokolwiek innego wydarzenia historycznego mieli taki materiał dowodowy, jakim dysponujemy w przypadku zmartwychwstania, byłibyśmy go na sto procent pewni i nikt by go nie negował. „Wielu ludzi chce w tym jednym wypadku zrobić wyjątek, bo zmartwychwstanie kłóci się z ich naukowym światopoglądem, który nie dopuszcza możliwości wydarzeń nadprzyrodzonych. W tym wypadku to jednak nasi adwersarze opierają się na przypuszczeniu, a my na faktach, a nie na «ślepej wierze». Wiem, o czym mówię, bo sam byłem kiedyś ateistą i byłem przekonany, że zmartwychwstanie po prostu nie mogło mieć miejsca. Ale po wielu latach pracy naukowej przekonałem się, że Bóg czasami naprawdę robi coś nadprzyrodzonego”.

**Prof. Edwin M. Yamauchi** (Uniwersytet w Miami) powiedział: „Wszystko to, o czym mówiliśmy, świadczy, że zmartwychwstanie to nie jest legenda. Ko-

---

<sup>4</sup> Opracowano na podstawie: Piotr Zychowicz, *Śledztwo w sprawie zmartwychwstania*.

ronnym dowodem jest jednak fenomen, jakim było i jest chrześcijaństwo. Gdyby Chrystus umarł i został pochowany jak każdy inny człowiek, upłynęłoby wiele lat, być może nawet stuleci, zanim legenda o Jego zmartwychwstaniu zaczęłaby oddziaływać na ludzi. Tak to bowiem jest z mitami, że potrzebują czasu. Tymczasem w tym wypadku od razu po śmierci Jezusa Jego uczniowie głosili Ewangelię i oddawali za nią życie. A chrześcijaństwo rozprzestrzeniło się w błyskawicznym tempie: Rzym, Syria, Mezopotamia. Z setek wiernych szybko zrobiły się tysiące i dziesiątki tysięcy”.

**Prof. Robert H. Stein** (Seminarium Teologiczne Południowych Baptystów w Louisville): „Zmartwychwstanie nie tylko odmieniło ludzkość w sensie duchowym czy metafizycznym. Ono miało również skutki czysto materialne, polityczne. Całkowicie odmieniło bieg historii. Można śmiało powiedzieć, że było najważniejszym wydarzeniem w historii ludzkości. Czy spisek kilku nawiedzonych uczniów czy też powstała po latach mglista legenda mogłyby na dłuższą metę zrobić tyle zamieszania? Choć to wydaje się nieprawdopodobne, zmartwychwstanie jest jedynym logicznym wyjaśnieniem tajemnicy zniknięcia ciała Jezusa z Nazaretu. Sceptycy często pytają nas, dlaczego wierzymy w coś takiego jak zmartwychwstanie. Tymczasem to my powinniśmy ich pytać: dlaczego wy nie wierzycie, skoro dostarczamy wam tylu dowodów”.

## / ODPOWIADAM /

9. Przypomnij jedno ze słynnych lapidarnych kazań ks. M. Malińskiego: „Jezus Chrystus żył, umarł i zmartwychwstał. Ale wy i tak w to nie wierzycie. Amen”.
10. Zaznacz, że jakkolwiek wielu ludzi zmagają się z tą wiarą, nie zmienia to faktu, że Jezus Chrystus zstąpił z nieba, umarł i zmartwychwstał dla nas wszystkich. Po to, abyśmy mieli życie wieczne. Jest to powód do wielkiej radości i jednocześnie nadziei.
11. Zadanie domowe (przygotowanie do kolejnej lekcji): Poproś uczniów, aby w różnych źródłach, nie wykluczając internetu, wyszukali symbole Ducha Świętego, a następnie wydrukowali je lub wykonali zdjęcia, kserokopie i przynieśli na kolejną katechezę.

## / MODLĘ SIĘ /

12. Na koniec lekcji raz jeszcze odczytajcie z podręcznika wiersz ks. Jana Twardowskiego *Modlitwa*<sup>5</sup> – razem z wprowadzeniem do niego (podręcznik, s. 147).

*Jan Twardowski (1915–2006), polski ksiądz, poeta, często w swoich wierszach poruszał najtrudniejsze sprawy wiary. Robił to przez odwołanie się do prostej symboliki albo do zachwyty, który ostatecznie nie na każde pytanie znajduje odpowiedź. Wtedy pozostaje tylko jedno: refleksyjne milczenie.*

*Takim tematem, gdzie wszelka ludzka erudycja kapituluje, jest tajemnica zmartwychwstania Jezusa – pusty grób...*

Jezu Frasobliwy  
na przekór wszystkim  
bez parasola na deszczu  
z gołymi kolanami  
słaby bo bezstronny  
nieśmiały jakbyś debiutował wierszem  
z prośbą o prostotę  
samotny bo spokrewniony ze światem  
pewnie martwią Cię ludzie  
którzy są jak katechizm  
na każde pytanie  
muszą mieć odpowiedź.

---

<sup>5</sup> Ks. Jan Twardowski, *Modlitwa*, w: tenże, *Nie przyszedłem pana nawracać. Wiersze 1945–2006*, wyd. 13, Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2018, s. 150.



# 32/

## DUCH ŚWIĘTY – SPEŁNIONA OBIETNICA OJCA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie wiary w aspekcie pragnienia otwartości na działanie do Ducha Świętego.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > odkrywa pogłębione rozumienie działalności Ducha Świętego w Kościele,
- > objaśnia tradycje związane z rozumieniem działalności Ducha Świętego w ekonomii zbawienia (w Starym Testamencie, w Nowym Testamencie oraz w czasach Kościoła),
- > definiuje dary Ducha Świętego oraz owoce Ducha Świętego,
- > modyfikuje swoją wiarę w aspekcie otwartości na działanie Ducha Świętego.

**Postawy:** uczeń kształtuje osobistą relację z Duchem Świętym.

**Metody i techniki:** pogadanka, praca z tekstem, praca z podręcznikiem, ilustracje.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte, KKK 694–701, plastelina lub taśma do przyklejenia ilustracji na tablicy.

### Zadanie dla uczniów – do wykonania przed tą katechezą:

Uczniowie proszeni są o wyszukanie w różnych źródłach (nie wykluczając internetu) i wydrukowanie/skserowanie symboli Ducha Świętego.

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Od wybranego ucznia weź ilustrację przedstawiającą symbolicznie Ducha Świętego (najlepiej pod postacią gołębiczy) i przywieś na tablicy. Zaproś do modlitwy słowami *Hymnu do Ducha Świętego* (niech odczyta ją jeden z uczniów, a reszta grupy wysłucha w skupieniu).
2. Zapowiadając tematykę lekcji, wskaż na trudności związane z omówieniem. Podkreśl, że Duch Święty, jako trzecia Osoba Trójcy Świętej, jest nieuchwytny bezpośrednio dla naszych zmysłów.

Przywołaj tradycję przedstawiania Ducha Świętego pod różnymi symbolami, czego potwierdzeniem mogą być przyniesione przez uczniów ilustracje. Zbierz je i przymocuj na tablicy. Zapowiedz, że do tych symboli będziecie odwoływać się w trakcie zajęć, próbując zrozumieć istotę natury i działalności Ducha Świętego.

### / SPOTYKAM /

3. Przypomnij modlitwę, którą codziennie odmawiał Jan Paweł II, a którą uczniowie poznali podczas jednej z wcześniejszych lekcji (temat 17 – podręcznik, s. 81). Zaznacz, że jest to modlitwa do Ducha Świętego. Możecie ją – dla przypomnienia – odczytać.

### / POZNAJĘ /

4. Przejdź do tematu symboliki. Powiedz: *Tajemnica Ducha Świętego, czy w ogóle Trójcy Świętej, jak podkreślał papież Paweł VI, „nieskończenie przekracza to, co my po ludzku możemy pojąć” (Paweł VI, Wyznanie wiary Ludu Bożego, 2). Chcąc zrozumieć i wyrazić to, co niepojęte, często odwołujemy się do symboliki. Główne symbole Ducha Świętego należą do świata przyrody i nie zakładają określonych kształtów, kojarzą się przede wszystkim z jakąś ogarniającą obecnością, gwałtowną interwencją, przenikającym działaniem. Ducha Świętego nie można dotknąć, ale „słyszysz się” Jego głos; jest jak powiew wiatru: rozpoznaje się Jego obecność i działanie po skutkach, ale nie można stwierdzić, „skąd przychodzi i dokąd podąża” (J 3,8)<sup>1</sup>.*

---

<sup>1</sup> Na podstawie: Marian Rusecki (red.), *Być chrześcijaninem dziś*, Wydawnictwo KUL, Lublin 1992, s. 108–109.

5. Zaznacz, że już w tradycji biblijnej mamy do czynienia z różnymi symbolami Ducha Świętego. Najczęściej spotykane to:

- > woda,
- > namaszczenie,
- > ogień,
- > obłok i światło,
- > pieczęć,
- > ręka,
- > palec,
- > gołębica.

O ile to możliwe, przywołując te symbole, rozpoznaj je na przyniesionych przez uczniów ilustracjach.

6. Podziel uczniów na osiem grup. Każdej grupie wręcz kartkę z opisem jednego z symboli Ducha Świętego, zaczerpniętym z KKK. Poproś uczniów, by zapoznali się z otrzymanymi informacjami.



Następnie przedstawiciele każdej z grup wyjaśniają znaczenie otrzymanego symbolu własnymi słowami.

7. Podsumuj: *Wszystkie wasze wypowiedzi przybliżają nam obraz Ducha Świętego; obraz ukształtowany w długiej tradycji judeochrześcijańskiej. Dużą rolę odegrali w tej tradycji ojcowie Kościoła (wybitni teologowie pierwszych wieków chrześcijaństwa). Wiarę w boską godność Ducha Świętego i zarazem odrębność od Ojca i Syna sformułował ostatecznie I Sobór Konstantynopolski w roku 381.*

8. W tym miejscu możesz zaproponować uczniom, by zajrzeli do podręczników (s. 149) i przeczytali wypowiedź jednego z takich starożytnych teologów (Orygenes) i podsumowanie myśli innego (Grzegorza z Nazjanzu).

## / ODPOWIADAM /

9. Duch Święty dla wierzących to nie tylko przedmiot wiedzy, ale działająca w świecie i życiu każdego wierzącego osoba Boska. Podejmij z uczniami konwersację na ten temat. Podsumuj ją stwierdzeniem, że dziś Ducha Świętego poznajemy w Kościele, a szczególnie:

- > w Pismach, które On natchnął,
- > w Tradycji, której zawsze aktualnymi świadkami są ojcowie Kościoła,
- > w Nauczycielskim Urzędzie Kościoła, któremu On asystuje,
- > w liturgii sakramentalnej, w której przez jej słowa i symbole Duch Święty prowadzi nas do komunii z Chrystusem,
- > w modlitwie, w której wstawia się za nami,
- > w charyzmatkach i urzędach, które budują Kościół,
- > w znakach życia apostołskiego i misyjnego,
- > w świadectwie świętych, w którym ukazuje swoją świętość i kontynuuje dzieło zbawienia (KKK 688).

10. Przypomnij uczniom siedem darów Ducha Świętego i ich wartość; możesz to uczynić na przykładzie osoby i życia Jana Pawła II.

*Dodaj: Siedem darów Ducha Świętego w teologii katolickiej to dary, których Duch Święty udziela ochrzczonym, bierzmowanym, aby podtrzymywać życie moralne chrześcijan. Za źródło biblijne klasyfikacji siedmiu darów Ducha Świętego uznaje się fragment z Księgi Izajasza 11,2–3.*



Poproś jednego z uczniów, by odnalazł ten cytat w Biblii i odczytał na głos.

Szerszy fragment:

I wyrośnie różdżka z pnia Jessego,  
wypuści się odrośl z jego korzeni.  
I spocznie na niej Duch Pański,  
duch mądrości i rozumu,  
duch rady i męstwa,  
duch wiedzy i bojaźni Pańskiej.  
Upodoba sobie w bojaźni Pańskiej.  
Nie będzie sądził z pozorów  
ni wyrokował według pogłosek;  
raczej rozsądzi biednych sprawiedliwie  
i pokornym w kraju wyda słuszny wyrok.  
Iz 11,1–4



11. Wskaż, że skutkiem działania łaski Ducha Świętego są zawsze coraz obfite owoce Ducha w życiu wierzących, które św. Paweł wymienia w Liście do Galatów 5,22–23. Ponownie poproś jednego z uczniów, by odnalazł ten

cytat w Biblii i odczytał na głos; a drugiego, by wypisywał dary zawarte w tym tekście na tablicy:

miłość, radość, pokój, cierpliwość, uprzejmość, dobroć, wierność, łagodność, opanowanie.

Następnie wyjaśnij, że tradycyjna lista owoców Ducha Świętego jest nieco dłuższa, powstała bowiem w czasach, kiedy oficjalnym testem biblijnym była dla Kościoła Wulgata (przekład łaciński), a tam owoców jest właśnie dwanaście. Oto one:

miłość, radość, pokój, cierpliwość, łaskawość, dobroć, uprzejmość, cichość, wierność, skromność, wstrzemięźliwość, czystość.

### **/ UTRWALAM /**

**12.** W podsumowaniu zaznacz, że Duch Święty, którego Chrystus wylewa na nas, buduje, ożywia i uświęca Kościół, będący sakramentem komunii Trójcy Świętej i ludzi.

**13.** Propozycja zadania domowego: W podręczniku, w dziale PODEJMUJĘ WYZWANIE, przedstawione zostały trzy zadania. Wybierz jedno z nich i zleć jego wykonanie uczniom:

- > Opisz, jak tradycja chrześcijańska przedstawia działalność i objawianie się Ducha Świętego.
- > Omów charyzmaty, których udziela ludziom Duch Święty.
- > Zapoznaj się ze specyfiką działalności katolickiego Ruchu Odnowy w Duchu Świętym.

**14.** Zadanie domowe nr 2 (przygotowanie do kolejnej katechezy): Poproś uczniów, by wyszukali w internecie ciekawe wypowiedzi znanych ludzi dotyczące życia po śmierci i przynieśli je na kolejne zajęcia.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

**15.** Jeśli masz odstęp do nagrań utworów łódzkiej grupy ewangelizacyjnej Mocni w Duchu, możesz na zakończenie wysłuchać z uczniami piosenki *Pozwól się odnaleźć*. Jeśli nie – wybierz dowolną modlitwę do Ducha Świętego.



# 33/

## ŚMIERĆ... I CO DALEJ?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** przedstawienie chrześcijańskiego spojrzenia na rzeczywistość pośmiertną człowieka.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > uświadamia sobie (odkrywa) w sposób pogłębiony problematykę śmierci i życia pozagrobowego,
- > objaśnia myśl i terminologię chrześcijańską związaną z eschatologią,
- > kształtuje refleksyjną postawę wobec śmierci i życia wiecznego,
- > modyfikuje swoją wiarę (umacnia) w aspekcie otwartości na królestwo niebieskie.

**Postawy:** uczeń żyje ze świadomością spotkania z Chrystusem w dniu sądu. Okazuje szacunek zmarłym. Modli się za zmarłych i pamięta o nich.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, praca z tekstem, praca z podręcznikiem.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, utwór muzyczny, komputer z dostępem do internetu, rzutnik multimedialny lub tablica interaktywna, zaczerpnięte z internetu myśli znanych ludzi na temat śmierci i ewentualnego życia po śmierci, smartfony uczniów z dostępem do internetu.

### Zadanie dla uczniów – do wykonania przed tą katechezą:

W ramach zadania domowego uczniowie zostali poproszeni o wyszukanie w internecie ciekawych wypowiedzi znanych ludzi dotyczących życia po śmierci.

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą za zmarłych („Wieczny odpoczynek...”). Podając intencję, proś uczniów, by przywołali w pamięci bliskie im osoby, które już zmarły. Zaznacz, że w chrześcijaństwie modlitwa za zmarłych ma duże znaczenie.

Możesz zaproponować, że modlitwę tę odmówicie po łacinie („Requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis. Amen”).

2. Powiedz: *Martin Heidegger, niemiecki filozof, egzystencjalista, zwykł mówić, że 100% ludzi umiera; śmierć jest nieunikniona, życie człowieka zmierza właśnie ku niej. To prawda, śmierć dotyczy każdego z nas bez wyjątku. Dlatego nie tylko Heidegger się o niej wypowiadał. Tę tematykę znajdziemy w wypowiedziach zarówno wielkich ludzi, jak i tych, których spotykamy na co dzień; obecna jest nawet w tekstach piosenek.*

### / SPOTYKAM /

3. W nawiązaniu do ostatniego stwierdzenia możesz zaproponować odsłuchanie piosenki Normalsów pt. *Do stracenia* (nagranie dostępne jest w internecie, na oficjalnym kanale YouTube zespołu) i jednocześnie **wyświetlić jej tekst**.
4. Podejmij rozmowę na temat tej piosenki. Wyłania się z niej rozpaczliwe pytanie: „Śmierć... i co dalej?”. Zaznacz, że taka rozterka sama w sobie nie jest niczym złym, może stać się punktem wyjścia osobistych poszukiwań.



### / POZNAJĘ /

5. Poproś uczniów, którzy przygotowali wypowiedzi różnych ludzi na temat śmierci i ewentualnego życia pośmiertnego, o ich przedstawienie (jeśli praca domowa nie została odrobiona lub została odrobiona przez niewielu uczniów, daj uczniom kilka minut na poszukiwania w sieci, we własnych smartfonach).
6. Przejdź do rozmowy kierowanej, opartej na zacytowanych przez uczniów wypowiedziach. Prowadź ku następującej konkluzji: śmierć, a raczej jej



świadomość, staje się ośrodkiem życia – skłania, by dobrze żyć tutaj na ziemi, a to staje się zadatkem wiecznej szczęśliwości.

Aby uwypuklić tę myśl, możesz w dyskusji przywołać kilka z poniższych wypowiedzi sławnych ludzi:

- > Lew Tołstoj: „Jeśli życie jest Dobrem, to Dobrem jest i śmierć, bez której nie ma życia”.
- > Seneka: „Trzeba się nam pierwaj przygotować do śmierci, niżeli do życia” lub „Cokolwiek robisz, pamiętaj o śmierci”.
- > Stefan Kisielewski: „Śmierć nadaje sens życiu, dlatego trzeba mieć ją zawsze przy sobie – w myśli”.
- > Stanisław Jerzy Lec: „To, że umarł, nie jest jeszcze dowodem, że żył”.
- > Św. Teresa z Lisieux: „Ja nie umieram; ja wstępuję do życia”.
- > Ks. Józef Tischner: „Śmierć jest owocem życia, który w nas dojrzewa i daje znać o sobie w każdej naszej chwili, w każdym momencie naszej terażniejszości. Ten owoc nas buduje. Śmierć nas buduje i my się budujemy dzięki świadomości ostatniego doczesnego akordu”.
- > Stefan Swieżawski: „Chrześcijanin jest powołany przez swoją wiarę do trwania w stanie największej rewolucji. To, co wydaje się śmiercią, naprawdę jest dopiero pełnym życiem”.

7. Podsumowawszy dyskusję, przypomnij, że istnieje osobna dziedzina teologiczna, zajmująca się tymi zagadnieniami: eschatologia.

Poproś uczniów o odczytanie z podręcznika informacji zawartych w dziale POZNAJĘ (s. 153).

## / ODPOWIADAM /

8. Zapytaj uczniów, czy kiedykolwiek zastanawiali się nad tym, jak będzie wyglądało ich życie po śmierci. Poproś o przedstawienie swoich wyobrażeń.
9. Dodaj, że wprawdzie „ani oko nie widziało, ani ucho nie słyszało, ani serce człowieka nie zdołało pojąć, jak wielkie rzeczy Bóg przygotował” (1 Kor 2,9), niemniej mamy prawo – i zapewne ochotę – wyobrazić to sobie.

Jako rozwinięcie możesz przytoczyć dwie anegdoty, które Kazimierz Wójtowicz umieścił w *Opowiastkach* (s. 121 i 24).



Pierwsza:

Znanego francuskiego pisarza F. Mauriaca (1885–1970) zagadnął kiedyś ironicznie pewien dziennikarz: – Panie Mauriac, szanuję pana jako człowieka wykształconego i mądrego. Stoi pan mocno w świecie. Ale jednego nie mogę zrozumieć: tego, że pan jest katolikiem. Jak może pan wierzyć w życie po śmierci? Jak pan sobie to wyobraża? Jak ma ono, pańskim zdaniem, wyglądać?

Laureat literackiej nagrody Nobla (1952) odpowiedział zaskakująco: – Ja sobie w ogóle niczego nie wyobrażam. Zostawiam tę sprawę Panu Bogu i nie mieszam się w to, jaką niespodziankę chce On zgotować dla swoich.

Druga:

Dwóch mnichów (pobożnych i roztropnych) umówiło się, że ten, który pierwszy umrze, da znać drugiemu o tym, czy zaświaty wyglądają właśnie tak, jak to oni sobie wyobrażali, czy też inaczej. Meldunek miał być krótki i rzeczowy, miał zawierać tylko jedno słowo: albo „TOTALITER” (= całkowicie tak), albo „ALITER” (= inaczej). Po śmierci pierwszego z nich przyszła wiadomość: „TOTALITER ALITER” (= całkowicie inaczej!).

10. Podsumuj: *Wyobrażenia o życiu wiecznym w królestwie niebieskim ćwiczą naszą kreatywność i lotność myśli, ale nie są w stanie nawet zbliżyć się do przyszłej rzeczywistości. Z zasady nie są niczym złym, ale wartościowsze jest zajęcie się tym, na co mamy wpływ w perspektywie śmierci: na nasze życie.*

Na potwierdzenie powyższych słów można przywołać treść napisu nagrobnego, który w młodości przygotował dla siebie Benjamin Franklin<sup>1</sup> (podręcznik, dział ODPOWIADAM, s. 154).

Tu spoczywa,  
oddane na pokarm robakom,  
ciało B. Franklina,  
drukarza,  
jak oprawa starej książki,  
z której karty  
zostały wydarte,

---

<sup>1</sup> Cyt. za: Thomas S. Kidd, *Benjamin Franklin: The Religious Life of a Founding Father*, Yale University Press, New Haven – Londyn 2017, s. 56 (tłumaczenie własne).

a złączenia i tytuł usunięte.  
Jednak to dzieło nie zginie,  
bo wyjdzie,  
jak zawsze wierzył,  
ponownie w nowym,  
bardziej wytwornym wydaniu,  
przejrzanym i poprawionym  
przez Autora.

## / UTRWALAM /

11. Podsumuj lekcję w dwóch punktach:

- > Śmierć nie jest końcem. Jest początkiem nowości przekraczającej wszelkie ludzkie oczekiwania.
- > Jezus Chrystus przez swoje zmartwychwstanie otwiera nam dostęp do nowego życia (zob. KKK 654).

12. Propozycja zadania domowego: Zachęć uczniów, by podjęli wyzwanie zaproponowane w podręczniku (s. 155):

Wyobrażasz sobie czasem, co inni pomyślą o tobie po twojej śmierci? I co kiedyś po tobie pozostanie? Dziś masz ku temu okazję: zredaguj mowę na własny pogrzeb. Opowiedz w niej o najcenniejszych dziełach, jakich w życiu dokonałeś. Mottem twojej przemowy niech będą słowa wyryte na grobie Jana Kiepury (1902-1966): „Gdy człowiek umiera, nie pozostaje po nim na tej ziemi nic oprócz dobra, które uczynił innym”.

Możesz zaproponować uczniom pewną dowolność formy: zamiast mowy pogrzebowej chętni niech przygotowują własny nekrolog (lub epitafium nagrobne, jak Benjamin Franklin) bądź spiszą testament duchowy (zaznacz, że nie chodzi tu o rozdysponowanie majątku!).

Praca ma na celu zmotywowanie uczniów do namysłu nad swoim życiem, nad jego wartością.

## / MODLĘ SIĘ /

13. Zakończ lekcję modlitwą.

CZĘŚĆ 4

**BÓG**  
**W DOROSŁYM**  
**ŻYCIU**

# 34/

## WIARA W JEDNEGO BOGA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** rozwijanie umiejętności oceniania relacji człowieka z Bogiem w świetle pierwszego przykazania Dekalogu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > oddaje cześć jednemu Bogu;
- > formułuje zasady wynikające z pierwszego przykazania Bożego.

**Postawy:** uczeń pogłębia wiarę w jednego Boga.

**Metody:** rozmowa kierowana, pytania i odpowiedzi, skojarzenia.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (1 egzemplarz do odczytania perykopy), prezentacja na temat tzw. symboli wiary, komputer, rzutnik multimedialny.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Modlitwa.
2. Odczytaj z podręcznika tekst zamieszczony w części ODKRYWAM (s. 162):

Dla nas, żyjących w XXI wieku, monoteizm (z jęz. greckiego: wiara w jednego Boga) jest czymś dość naturalnym. Żyjemy w świecie zdominowanym przez religie abrahamowe – judaizm, chrześcijaństwo i islam. Wszystkie

trzy wyrażają wiarę w jednego Boga. Każda z nich jednak rodziła się w pewnym napięciu z kultami politeistycznymi, czyli wyznającymi wielobóstwo. Co ciekawe, chrześcijaństwo u swych początków spotkało niespodziewanego sojusznika w szerzeniu monoteizmu w obszarze politeistycznej kultury greckiej i rzymskiej – sprzymierzeńcem tym była filozofia Platona, a później przede wszystkim Arystotelesa, obie znacznie starsze niż samo chrześcijaństwo.

3. Możesz poszerzyć informacje tam zawarte. Na przykład:

*Izraelici, wchodząc do Ziemi Obiecanej (do Kanaanu), napotykali ludzi wierzących w wiele bóstw, przedstawianych często pod postacią zwierząt. Były to bóstwa lokalne, to znaczy: ludzie, którzy wierzyli w ich moc, wierzyli również, że działanie danego bóstwa ogranicza się do konkretnego miejsca. Żydzi często ulegali wpływom religijnym Kananejczyków, ponieważ wymagania Dekalogu były dla nich trudne.*

*Chrześcijanie z kolei spotkali się z politeizmem, gdy tylko rozpoczęli misję wśród Greków i Rzymian. Z powodu swojego monoteizmu przez blisko trzyście lat byli, z różną mocą, prześladowani.*

*Także Mahomet, głoszący monoteizm wśród Arabów, spotkał się z oporem i dlatego musiał uciekać z Mekki do Jasribu, które to miasto na pamiątkę tego wydarzenia nazwano Miastem Proroka, czyli Medyną.*

## / SPOTYKAM /

4. Zapytaj uczniów o postać Abrahama, o skojarzenia, jakie się z nim rodzą.

Odpowiedzi uczniów zapisuj na tablicy – w formie krótkich haseł. Podkreśl te, które wiążą się z tematem lekcji: z monoteizmem, odniesieniem Abrahama do Jedynego Boga. W razie potrzeby dodaj odpowiednie pojęcia.

## / POZNAJĘ /

5. Odczytaj fragment Księgi Wyjścia zamieszczony w podręczniku (dział POZNAJĘ, s. 163) wraz z wyjaśnieniem:



„Wtedy mówił Bóg wszystkie te słowa: «Ja jestem Pan, twój Bóg, który cię wprowadził z ziemi egipskiej, z domu niewoli.

Nie będziesz miał cudzych bogów obok Mnie! (...) Nie będziesz oddawał im pokłonu i nie będziesz im służył, bo Ja Pan, Bóg twój, jestem Bogiem zazdrośnym, który za nieprawość ojców karze synów do trzeciego i czwartego pokolenia, tych, którzy Mnie nienawidzą. Okazuję zaś łaskę aż do tysięcznego pokolenia tym, którzy Mnie miłują i przestrzegają moich przykazań»”.

Wj 20,1-3.5-6

Judaizm co do zasady bardzo srogo traktował wszelkie wykroczenia przeciw pierwszemu przykazaniu. Mogły się one kończyć śmiercią, np. poprzez ukamieniowanie. Przede wszystkim jednak wszelkie nieszczęścia, jakie spotykały cały lud Izraela, odczytywano jako skutek odstępstw od wiary w jedynego Boga. Z kolei zawsze, gdy byli wierni Bogu, Izraelici dostrzegali, że Bóg im błogosławi. Tak było np. podczas podboju Kanaanu lub w czasach powstania Machabeuszów.

## / ODPOWIADAM /

### 6. Podsumuj dalszym fragmentem, z działu ODPOWIADAM:

Wyznawcy religii politeistycznych wierzą w istnienie wielu bóstw. W niektórych spośród tych religii można dostrzec ślad intuicji monoteistycznej: na przykład tam, gdzie jedno bóstwo uznawane jest za najwyższe, a wszystkie pozostałe – za zależne od tego jednego. Taką religią jest hinduizm. Są też religie, które wyznają dualizm, czyli walkę dobra i zła jako równych sobie wartości czy bóstw.

Chrześcijanie, podobnie jak przedstawiciele innych religii abrahamowych, to monoteiści.

Istnienie jednego Boga jest podstawową prawdą naszej wiary. Bóg jest wszechmocny i wszechwiedzący. Jest także Stwórcą wszystkiego, co istnieje. Jego istnienia doświadczamy na dwa sposoby: pierwszy to poznanie naturalne, drugi – objawienie. Katolicka tradycja podkreśla, że każdy człowiek może przy użyciu swoich zdolności dojść do przekonania o istnieniu jednego Boga. Jednocześnie podstawowym źródłem poznania jednego Boga pozostaje wspomniane już objawienie: Bóg sam objawia siebie

człowiekowi – w historii życia Abrahama i jego potomków, czyli dziejach Izraela, a ostatecznie i w pełni w Jezusie z Nazaretu.

Kościół swoją wiarę wyraża w skrótowy sposób w wyznaniach wiary, nazywanych symbolami lub *credo* (co po łacinie znaczy „wierzę”). Znasz na pewno dwa najpopularniejsze symbole: Skład Apostolski (czyli starożytne rzymskie chrzcielne wyznane wiary, używamy go podczas modlitwy osobistej) i Symbol nicejsko-konstantynopoliński (tego używamy podczas Mszy Świętej w niedziele i uroczystości). Jednak to nie wszystkie wyznania wiary starożytnego Kościoła. Najstarsze z nich, bardzo krótkie, znajdziemy w Nowym Testamencie; brzmi: „Panem jest Jezus”. Kolejne są już nieco dłuższe (ale nadal krótkie) i zawierają dwa twierdzenia: wyznają wiarę w jednego Boga, który jest w trzech osobach, a zarazem potwierdzają, że jest to wiara Kościoła.

### / UTRWALAM /

7. Podsumuj lekcję, zbierz najważniejsze informacje. Możesz w tym celu wykorzystać **prezentację** oraz **komentarz do prezentacji**.
8. Zaproponuj uczniom zadanie domowe, które nawiązuje do przedstawionej prezentacji (znajdziesz je w podręczniku, w dziale PODEJMUJĘ WYZNANIE, s. 165):

Poszukaj w internecie dwóch starożytnych chrześcijańskich wyznań (może to być Wyznanie wiary św. Grzegorza Cudotwórcy, *Quiquaque* bądź inne). Przeczytaj je, a następnie napisz, w jaki sposób wyrażają one wiarę w jednego Boga.

### / MODLĘ SIĘ /

10. Lekcję zakończ modlitwą *Słuchaj, Izraelu*. Wprowadzając do niej, możesz wspomnieć, że jest ona ważną częścią codziennej modlitwy pobożnego Izraelity.

Słuchaj, Izraelu, Pan jest naszym Bogiem – Pan jedynie. Będziesz więc miłował Pana, Boga twójego, z całego swego serca, z całej duszy swojej, ze wszystkich swych sił. Pozostaną w twym sercu te słowa, które ja ci dziś



nakazuję. Wpisz je twoim synom, będziesz o nich mówić, przebywając w domu, w czasie podróży, kładąc się spać i wstając ze snu. Przywiążesz je do twojej ręki jako znak. One ci będą ozdobą między oczami. Wypisz je na odrzwiach swojego domu i na twoich bramach.

Pwt 6,4-9



# 35/

## KTO (CO) JEST MOIM BOGIEM?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zachęcenie uczniów do oddawania czci jednemu Bogu oraz rozwijanie w nich umiejętności oceniania relacji człowieka z Bogiem w świetle pierwszego przykazania.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > podaje przykłady wpływu zabobonu, bałwochwalstwa, wróżbiarstwa, magii, ateizmu, symonii na relację z Bogiem,
- > wymienia współczesne bożki,
- > uzasadnia, iż nie da się pogodzić ezoteryki z wiarą chrześcijańską,

**Postawy:** uczeń oddaje cześć jednemu Bogu.

**Metody:** praca z podręcznikiem, praca w grupach, wykład.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, samoprzylepne kartki, duży arkusz papieru.

### PRZEBIEG LEKCJI

#### / ODKRYWAM /

1. Modlitwa początkowa.
2. Wprowadź w tematykę lekcji. Możesz w tym celu odczytać z podręcznika fragment zawarty w dziale ODKRYWAM (s. 166):

Przyjmując chrzest, wyznajemy (lub robią to w naszym imieniu rodzice i rodzice chrzestni), że Bóg jest dla nas najważniejszy – jeden Bóg w Trójcy Osób. Chrzest prowadzi nas do zbawienia i chroni od zła.

Zdaniem niektórych ludzi tę drugą funkcję spełnia również czerwona kokardka przyczepiona do niemowlęcego wózka lub czerwona nitka noszona na przegubie ręki: ma chronić przed rzuceniem uroku czy przekleństwa.

Mogłoby się wydawać, że taka wstążeczka lub nitka to nic złego – chcemy przecież chronić tych, na których nam zależy. Przeciwnie! Wiara w Boga i wiara w zabobony wykluczają się. A mimo to wiara w zabobony jest dziś jednym z największych problemów chrześcijan.

### 3. Zapytaj uczniów o inne przesady, które znają.

Możesz to zrobić na dwa sposoby:

- (a) Poprosić, by wymieniali je głośno, a odpowiedzi zapisywać na tablicy.
- (b) Rozdać uczniom kartki samoprzylepne i poprosić, by zapisali na nich trzy przesady, które uważają za najśmieszniejsze lub najbardziej absurdalne (w zależności od warunków uczniowie mogą zrobić to samodzielnie lub w małych grupach – do czterech osób). Kartki przyklepie na dużym arkuszu papieru z napisem „Przesady” i powieście go w widocznym miejscu.

Zadanie podsumuj plebiscytem na najciekawszy lub najdziwniejszy przesąd.

## / SPOTYKAM /

### 4. Uczniowie odczytują samodzielnie tekst na temat pierwszych chrześcijan i ich stosunku do pierwszego przykazania (podręcznik, s. 167).

Podkreśl, że wielu z nich wolało zginąć niż złamać pierwsze przykazanie.

### 5. Zapytaj uczniów, co zaciekało ich w tekście. Odpowiedzi pozostaw bez komentarza, chyba że pojawią się pytania dotyczące praktyk pokutnych.

W przypadku takiego pytania możesz wyjaśnić, że Kościół w starożytności stosował znacznie surowszą pokutę niż my, zwłaszcza gdy chodziło o grzech publiczny. Grzechy ciężkie wyznawano publicznie, wobec całej wspólnoty, a pokuta była długotrwała, mogła trwać kilka lat, a nawet – w przypadku najpoważniejszych grzechów – do końca życia. Na jej czas pokutnik był wyłączony ze wspólnoty eucharystycznej (innymi słowy: po liturgii słowa musiał opuścić zgromadzenie liturgiczne).

## / POZNAJĘ /

6. Przedstaw współczesne problemy związane z pierwszym przykazaniem. Możesz skorzystać z informacji zawartych podręczniku (dział POZNAJĘ, s. 167–168) lub odwołać się do rozpoznanych przez nas problemów obecnych w środowisku, w którym żyją nasi uczniowie.

Horoskopy to najczęściej niewinna zabawa. Mało kto w nie wierzy. Zazwyczaj jesteśmy świadomi, że w redakcjach gazet czy portali internetowych pisze się je bez żadnego „patrzenia w gwiazdy”. Jeśli jednak na horoskopy zaczynamy wydawać pieniądze, pojawia się problem. Kto płaci za wróżbę, ten zazwyczaj jest przekonany o jej prawdziwości – tym samym potwierdza swoją wiarę w zabobony.

Są też inne wykroczenia przeciwko pierwszemu przykazaniu, które przychodzą nam z łatwością. Na przykład wiara w to, że jakiś gest czy inny rytuał zapewni nam szczęście bądź uchroni od pecha. Wielu początkowo traktuje takie rytuały jak niewinna zabawę, z czasem jednak zaczyna obawiać się, że ich zaniechanie doprowadzi do nieszczęścia – a taka obawa to już wiara w zabobony, poważny problem.

To stare formy bałwochwalstwa, czasem tylko w nowym opakowaniu. Jednak są też całkiem nowe. Na przykład rozrywka. Sama w sobie nie jest ona grzechem, jeśli jednak ulegamy jej tak dalece, że zapominamy o naszych obowiązkach, albo jeśli wydajemy na nią ogromne sumy pieniędzy – staje się problemem, także w kontekście pierwszego przykazania. Nadmierna fascynacja telewizją, gramami, serialami online czy nawet sportem może stać się współczesną formą idolatrii.

Jest jeszcze jedna płaszczyzna, na której możemy oddalić się od Boga: pułapka samodoskonalenia. Dążenie do idealnej sylwetki to zapewne najmniej groźna jej postać, inne – jak programowanie neurolingwistyczne czy niektóre formy duchowości wschodu, okraszone teoriami psychologicznymi – są już niebezpieczne. Przede wszystkim jednak błędny i moralnie wątpliwy jest tutaj punkt wyjścia: koncentracja na własnym rozwoju dla własnych korzyści, skłaniająca nas do podejmowania działań, które nie prowadzą do właściwego celu.

## / ODPOWIADAM/



7. Poproś jednego z uczniów, by przeczytał głośno fragment Księgi Wyjścia 32,31–34, dotyczący złotego cielca. Pozostali uczniowie niech śledzą tekst (podręcznik, dział ODPOWIADAM, s. 168):

I poszedł Mojżesz do Pana, i powiedział: „Oto niestety lud ten dopuścił się wielkiego grzechu. Sporządzili sobie boga ze złota. Przebacz jednak im ten grzech! A jeśli nie, to wymaż mnie natychmiast z Twojej księgi, którą napisałeś”. Pan powiedział do Mojżesza: „Tylko tego, który zgrzeszył przeciw Mnie, wymażę z mojej księgi. Idź teraz i prowadź ten lud, gdzie ci rozkazałem, a mój anioł pójdzie przed tobą. A w dniu mojej kary ukarzę ich za ich grzech”.

8. Zarysuj kontekst tego wydarzenia: *Było to już po zawarciu przymierza. Mojżesz wrócił na górę Synaj, wezwany przez Boga. To właśnie wtedy otrzymał do Boga Dekalog i inne nakazy, regulujące życie narodu wybranego. Jego spotkanie z Panem trwało bardzo długo, wiele dni. W końcu ludzie zaczęli się niepokoić. Nie wiedzieli, co się stało z Mojżeszem – ich jedynym łącznikiem z Bogiem. Poszedł i nie wraca...*

*Czuli się niepewnie. Wreszcie postanowili, że zastąpią Boga wizerunkiem. Zebrali całe złoto i ulali z niego posąg cielca. Co więcej, zaczęli przed nim składać ofiary. To rozgniewało Boga. Mojżesz jednak wstawił się za Izraelitami.*

*Ta historia pokazuje nam, jak trudne jest utrzymanie wiary w niewidzialnego Boga, zwłaszcza jeśli żyje się wśród ludów czczących widzialnych bogów.*

*Nasza sytuacja jest bardzo podobna, otaczają nas bowiem mniej wymagające kultury czy parareligie, którym łatwo można ulec. Droga chrześcijan jest wymagająca, jednak dzieje Izraelitów pokazują nam, i to wielokrotnie, że każda inna prowadzi do nieszczęścia.*

9. Uczniowie odczytują dwa ostatnie akapity z działu ODPOWIADAM:

Wiele rzeczy może zastępować w naszym życiu Boga. Najłatwiej i najbezpieczniej jest ich unikać, ponieważ gdy się ich spróbuje, zazwyczaj trudno się od nich oderwać. Taka jest moc przyzwyczajenia, na przykład do różnych rytuałów, które mają zapewnić nam szczęście.

Wiara jest darem, ale i poważnym zdaniem: całkowicie zaufać Bogu, tak jak Abraham. I odrzucić wszystkie bożki, tak jak on je odrzucił.

### **/ UTRWALAM /**

**10.** Podsumuj lekcję w kilku zdaniach. Możesz wykorzystać podsumowanie z podręcznika (dział UTRWALAM, s. 168):

Zapamiętaj:

- > Chrześcijanie wierzą w jednego Boga.
- > Ta wiara wymaga od nas, byśmy nie czynili sobie bożków – nie pokładali nadziei we wróżbach i horoskopach ani w dziwnych rytuałach pozornie zapewniających szczęście.
- > Jeśli Bóg jest na pierwszym miejscu, to wszystko jest na swoim miejscu.

### **/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /**

**11.** Zachęć uczniów, by podjęli wyzwanie zapisane w podręczniku (s. 169):

Nie sposób całkowicie zrezygnować ze smartfona czy komputera. Takie mamy czasy. Spróbuj jednak (dzisiaj! odkładanie tego wyzwania nie ma sensu) zrezygnować z tych czynności wymagających użycia komputera bądź smartfona, które nie są konieczne potrzebne.

Co to mogłoby być? Masz jakiś pomysł? Podejmiesz wyzwanie?

### **/ MODLĘ SIĘ /**

**12.** Na zakończenie lekcji pomódlcie się słowami Psalmu 29 (podręcznik, s. 169).



# 36/

## „SŁOWO POWIEDZIANE, NIESZCZĘŚCIE ZASIANE”

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie relacji człowiek – Bóg w kontekście pierwszego przykazania Dekalogu; przedstawienie uczniom postaw świętych, wyznających wiarę w jednego Boga.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > formułuje zasady wynikające z pierwszego przykazania Bożego;
- > pogłębia swoją wiarę w jednego Boga;
- > podejmuje walkę z grzechami przeciw pierwszemu przykazaniu.

**Postawy:** uczeń z szacunkiem wypowiada imię Boga oraz odpowiedzialnie posługuje się słowami.

**Metody:** Praca z podręcznikiem, praca z tekstem, rozmowa kierowana, praca w grupach

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (1 egzemplarz do odczytania perykopy), prezentacja multimedialna.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Modlitwa początkowa.
2. Wprowadź uczniów w temat. Możesz miejscu zacytować fragment książki *Adieu. Przypadki księdza Grossera* autorstwa Jana Grzegorzcyka<sup>1</sup>, rozmo-

---

<sup>1</sup> Jan Grzegorzcyk, *Adieu. Przypadki księdza Grossera*, Poznań 2007, s. 174.

wę głównego bohatera – ks. Wacława, literata – z proboszczem, ks. Bronisławem zwanym „Gołąbkim”:

Część tekstu dał do przeczytania Gołąbkowi jeszcze przed jego wyjazdem.

– Czyta się niezłe, ale przydałoby się więcej pozytywów. Taak. Ludzie pragną nadziei – usłyszał przy śniadaniu.

– Pozytywy będą, ale później. Najpierw muszę wprowadzić do piwnicy, żeby zapalić światło. Inaczej nikt nie zauważy, że ono się pali.

– Uważaj, żebyś nie wpadł do katakumb – przekomarzał się Bronisław. – Żyjemy w świecie zastraszonego chrześcijaństwa. Więcej światła, jak mówił na łożu śmierci Goethe. Idź na łąki umajone, synku. Mamy maj. Jesteś księdzem katolickim.

– Katolik potrafi się śmiać w piwnicy. Przy świeczce. To jest dla mnie humor chrześcijański. „Chociażbym przechodził ciemną doliną...”

– Wacku, zrobisz jak uważasz, ja wyraziłem tylko swoje odczucia. Zgadzam się, bycie pisarzem katolickim to coś więcej niż umiejętność pisanie i wiara w Matkę Boską, ale nie szarżuj. Nie piszesz dla krytyków literackich. I pamiętaj, żebyś komuś nie zaszkodził. Taak. Znasz to ludowe powiedzenie: „Słowo napisane – nieszczęście zasiane”.

Zaznacz, w jakim kontekście pada przysłowie „Słowo napisane, nieszczęście zasiane”.

W tym miejscu możesz zaproponować uczniom, by dowiedzieli się więcej na temat tej książki i jej autora. Punktem wyjścia może być jedna z ciekawostek ukryta w kodzie QR w podręczniku.

3. Wskaż, że internet jest przestrzenią, w której częściej niż „na żywo” mamy do czynienia z niewłaściwym wykorzystaniem słowa. Zapytaj uczniów o ich doświadczenie z hejtem.

## **/ SPOTYKAM /**

4. Korzystając z refleksji na temat hejtu zawartych w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 171), wskaż na współczesne problemy ze słowem wypowiedzianym w różnych sytuacjach, z odpowiedzialnością za nie.

Raz jeszcze zaznacz newralgiczny charakter przecznczeni wirtualnej (internet). Wiele osób właśnie tam dopuszcza się ataków na Kościół.

5. Zapytaj uczniów, czy znają takie przypadki – czy spotkali się z tym zjawiskiem w mediach społecznościowych, w portalach internetowych. Poproś o przykłady takiego zachowania – zapisz je na tablicy.

Wskaż kilka przykładów „z ostatniej chwili” (mogą dotyczyć waszej lokalnej wspólnoty lub całego Kościoła – ważne, by były to świeże sprawy, z którymi uczniowie mogli się zetknąć w ostatnim czasie).

6. Jeśli któraś z przywołanych sytuacji wymagałaby wyjaśnienia, skomentuj ją.

## / POZNAJĘ /

7. Odwołując się do informacji zawartych w dziale POZNAJĘ (podręcznik, s. 171), wskaż na podwójne znaczenie terminu „słowo”. Podkreśl związek wypowiedzianych przez nas słów ze spotkaniem ze Słowem Boga.

Wolność słowa jest jedną z kluczowych wartości współczesnej kultury europejskiej. Możemy mówić, z niewielkimi wyjątkami, co tylko nam się podoba. Niestety zupełnie przy tym zapominamy, że to, co mówimy, a jeszcze bardziej to, co piszemy, nie pozostaje bez konsekwencji. Nie doceniamy mocy słowa.

Z Księgi Rodzaju dowiadujemy się, że Bóg korzysta ze Słowa – Logosu – aby stworzyć świat. Jan Ewangelista napisał: „Na początku było Słowo”, a także: „Słowo stało się ciałem i zamieszkało wśród nas” (J 1,1.14). Tym Słowem jest Jezus Chrystus, druga osoba Trójcy Świętej. Z Nim powinniśmy wiązać każde nasze słowo.

## / ODPOWIADAM /



8. Odczytaj fragment Ewangelii według św. Mateusza 5,13-16 (jeśli nie dysponujesz Pismem Świętym, możesz skorzystać z podręcznika – dział ODPOWIADAM, s. 171):

Wy jesteście solą ziemi. Lecz jeśli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? Na nic się już nie przyda, chyba na wyrzucenie i podeptanie przez ludzi. Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też lampy i nie umieszcza pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciła wszystkim, którzy są w domu. Tak niech wasze światło jaśnieje przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie.



9. Podziel uczniów na grupy. Poproś, by odczytali komentarz do tego fragmentu zawarty w podręczniku i zastanowili się, w jaki sposób mogą stanąć w obronie swojej wiary. I jak sami mogą być „solą ziemi i światłem dla świata”.

Po kilku minutach poproś, by przedstawiciele grup przedstawili przemyslenia swoje i koleżanek, kolegów.

10. Przedstaw kilkoro świętych znanych ze szczególnej umiejętności posługiwania się słowem. Możesz samodzielnie wybrać świętych (np. spośród swoich ulubionych) lub skorzystać z prezentacji.
11. Propozycja zadania domowego: zachęć uczniów, by podjęli wyzwanie zaproponowane w podręczniku:

Poszukaj w internecie wypowiedzi, postu bądź filmu atakującego religię, Kościół, księży. Przygotuj odpowiedź – obronę chrześcijańskich wartości. Zanotuj ją na razie tutaj. Gdy będziesz gotów, możesz odpowiedzieć również w przestrzeni publicznej.

Zadeklaruj, że Ty również przygotujesz swój przykład i swoją odpowiedź – apologię (obronę) chrześcijaństwa.

### / UTRWALAM /

12. Uczniowie samodzielnie odczytują z podręcznika podsumowanie tematu zawarte w dziale UTRWALAM (s. 172).

### / MODLĘ SIĘ /

13. Zakończ lekcję krótką modlitwą do Ducha Świętego (podręcznik, s. 173). Nim ją odczytasz, zaznacz, że modlitwa ta nawiązuje do słów pochodzących z liturgii sakramentu bierzmowania.

Duchu Święty,  
daj mi potrzebną siłę  
do mężnego wyznawania wiary  
i postępowania według jej zasad.  
Amen.



# 37/

## SZACUNEK WOBEC IMIENIA BOŻEGO

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie relacji pomiędzy Bogiem i człowiekiem w świetle drugiego przykazania Dekalogu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wskazuje sytuacje, w których imię Boga wzywane jest słusznie i te, w których wzywane jest bezzasadnie,
- > kształtuje w sobie postawę szacunku wobec imienia Bożego.

**Postawy:** Uczeń z szacunkiem wypowiada imię Boga, nie nadużywa imienia Bożego.

**Metody:** Rozmowa kierowana, burza mózgów, praca w grupach.

**Środki dydaktyczne:** prezentacja przedstawiająca ubiór arcykapłana żydowskiego (zob. załącznik), tertragram JHWH (zob. załącznik), urządzenie multimedialne, duże arkusze papieru, podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zapytaj uczniów o powiedzenia związane ze słowem „Bóg” czy imieniem „Jezus Chrystus”. W razie potrzeby odpowiedz uczniom – tak by wymienili jak najwięcej przykładów.

Zapytaj, w jakich sytuacjach ludzie używają tych powiedzeń i powiedzonek; poproś, by uczniowie ocenili ich zasadność.

3. Wstępną część lekcji podsumujcie tekstem z podręcznika (dział ODKRYWAM, s. 174):

Na górze Horeb Bóg objawił Mojżeszowi swoje imię. Trudno nam dziś pojąć, jak wielkie to miało znaczenie. W czasach Mojżesza imię oznaczało istotę danej osoby. Dlatego tak ważne są te momenty, w których Bóg zmienia imię człowiekowi: Abram staje się Abramem, Saraj – Sarą, Jakub – Izraelem.

Kiedy natomiast Bóg objawia człowiekowi swoje imię, oznacza to, że ujawnia mu całego siebie.

Żydzi traktowali imię Boga, które poznał Mojżesz, z wielkim szacunkiem. Wypowiadali je tak rzadko, że dziś nie mamy pewności, jak powinno ono brzmieć.

## / SPOTYKAM /

4. Zapytaj uczniów o postać żydowskiego arcykapłana. Z czym im się kojarzy. Co o nim wiedzą z Biblii lub z dotychczasowych lekcji religii.

Spodziewana odpowiedź: uczniowie powinni znać imiona Annasza i Kajfasza (jeśli nie, przypomnij im powiedzenie „Annasza do Kajfasza” i jej biblijne źródło – proces Jezusa; J 18,12–24).

Wy tłumacz uczniom, kim był arcykapłan: *Arcykapłan (lub najwyższy kapłan) był zwierzchnikiem religijnym Izraela. Wywodził się zawsze z rodu Aarona. Był przełożonym kapłanów i lewitów. Sprawował opiekę nad Namiotem Spotkania, a potem nad Świątynią Jerozolimską – tylko on i tylko raz do roku mógł wchodzić do najważniejszego miejsca Świątyni, Świętego Świętych, aby domówić modlitwę przebłągalną za grzechy całego ludu Izraela.*

*Arcykapłan spośród innych kapłanów wyróżniał się strojem liturgicznym (w tym momencie możesz wyświetlić prezentację). Jego zasadniczą częścią to efod, czyli czterokolorowa wierzchni szata. Oprócz niej arcykapłan nosił napiersnik zwany choszen, wysadzany dwunastoma szlachetnymi kamieniami, a na głowie zawój, którego opaskę stanowił złoty diadem – na nim wryty był napis: „poświęcony dla Pana”.*



5. Korzystając z tekstu zamieszczonego w podręczniku (SPOTYKAM, s. 175), przedstaw szczególnie zadanie i przywilej arcykapłana: wypowiedanie Imienia Bożego:

Dopóki istniała Świątynia Jerozolimska, imię Boga wybrzmiewało tylko w jej murach i tylko jeden raz w roku. Wypowiadał je najwyższy kapłan Izraela, czyli arcykapłan, w święto Jom Kipur.

Jom Kipur znaczy po hebrajsku „Dzień Pojednania”. Był to – i wciąż jest – dla ludu Izraela dzień pokuty i prośby o przebaczenie grzechów. Tego dnia arcykapłan wchodził do Świątyni Jerozolimskiej, do miejsca zwanego Święte Świętych, i wypowiadał imię Boga. Było to wydarzenie tak ważne, a dla samego arcykapłana nierzadko tak emocjonujące, że wielu z nich mdlało. Do Świętego Świętych nikt poza arcykapłanem nie miał wstępu, dlatego na wszelki wypadek arcykapłan, nim wszedł tam wypowiedzieć Imię Boże, przewiązywał się sznurem, którego drugi koniec pozostawał na zewnątrz Świętego Świętych – by w razie omdlenia inni mogli go stamtąd wyciągnąć.

Gdy w roku 70 po Chrystusie Świątynia Jerozolimska została zburzona i nie było już możliwości wypowiadać imienia Bożego w święto Jom Kipur, jego wymowa została zapomniana.

## / POZNAJĘ /



6. Odczytajcie z Biblii historię Mojżesza spotykającego Boga w gorejącym krzaku (Wj 3,13-15). Jeśli nie dysponujesz Biblią, możesz poprosić uczniów o odczytanie tego fragmentu z podręcznika (s. 175):

Mojżesz zaś rzekł Bogu: „Oto pójde do Izraelitów i powiem im: Bóg ojców naszych posłał mnie do was. Lecz gdy oni mnie zapytają, jakie jest Jego imię, to cóż im mam powiedzieć?” Odpowiedział Bóg Mojżeszowi: „JESTEM, KTÓRY JESTEM”. I dodał: „Tak powiesz synom Izraela: JESTEM posłał mnie do was”. Mówił dalej Bóg do Mojżesza: «Tak powiesz Izraelitom: „PAN, Bóg ojców waszych, Bóg Abrahama, Bóg Izaaka i Bóg Jakuba posłał mnie do was. To jest imię moje na wieki i to jest moje zawołanie na najdalsze pokolenia.

W kilku pytaniach sprawdź, co uczniowie zapamiętali z przeczytanej perykopy:

- > Kim są rozmówcy? (Bóg i Mojżesz).
- > Jakie zastrzeżenie zgłasza Mojżesz? (Skoro mam wydać Izraelitom polecenia, na pewno zapytają, kto mnie z nimi przysyła).
- > Co odpowiada Bóg (Najpierw ujawnia swoje imię, a następnie mówi, że jest Bogiem Abrahama, Izaaka i Izraela, czyli Bogiem, w którego wierzyli patriarchowie narodu wybranego – ich Bogiem).

7. Skomentuj, korzystając z podręcznika: *Bóg ujawnił swoje imię Mojżeszowi. Stało się ono jednym z największych skarbów Izraela, najpilniej strzeżonym. Oczywiście jest ono zapisane wielokrotnie na kartach Starego Testamentu, jednak z szacunku nie było wypowiadane – czytając Biblię, pobożni żydzi zastępowali je innymi określeniami; na przykład słowem Adonai, to znaczy: Pan. Dziś również nie wymawiają oni Imienia Bożego.*

*Również chrześcijanie nie powinni go wypowiadać bez potrzeby – dlatego w wielu przekładach Pisma Świętego (na przykład w Biblii Tysiąclecia) tam, gdzie w oryginale pojawia się Imię Boże zapisane czterema literami JHWH, używa się słowa „Pan”, często pisanego wersalikami lub kapitalikami, to znaczy PAN lub PAN.*

8. Na koniec dodaj: *Mojżesz nie bez powodu pyta o imię Boga. Dla Izraelitów poznać imię to poznać tego, kto je nosi. Ten sam Mojżesz otrzyma nakaz ochrony tego Imienia, zapisany na pierwszej z tablic Dekalogu – możecie o tym przeczytać w dziewiętnastym rozdziale Księgi Wyjścia.*

## **/ ODPOWIADAM /**

9. Podkreśl, że nasze rozumienie ochrony imienia Boga jest nieco inne niż w Izraelu. Możesz w tym celu wykorzystać fragment z podręcznika (dział ODPOWIADAM, s. 176):

Jest kilka powodów, dla których rygory drugiego przykazania nie są dziś w Kościele tak radykalne jak w dawnym Izraelu. Pierwszym jest Wcielenie: Bóg stał się człowiekiem; przyszedł na świat w osobie Syna Bożego – Jezusa Chrystusa. Ponadto nasza kultura zupełnie inaczej pojmuje funkcję imienia. Nie oznacza to jednak, by dziś nie obowiązywały nas żadne zasady dotyczące wzywiania Boga.

Przede wszystkim musimy pamiętać, że gdy wypowiadamy słowo „Bóg” lub Imię Boże, wyznajemy swoją wiarę. Mamy prawo to robić, jednak łączy

się z tym obowiązkiem chrześcijańskiego świadectwa. Kiedy używamy go jak każdego innego słowa, przekraczamy granice, w jakich możemy go używać. Dla Mojżesza imię JHWH było cennym darem, my także powinniśmy traktować możliwość używania go jako dar.

Podobnie przysięga może być wiązana z imieniem Boga tylko w wyjątkowych sytuacjach. Przykładem jest rota ślubowania, jakie składają w Polsce postowie i senatorowie. Każdy z nich ma prawo użyć na jej zakończenie słów: „Tak mi dopomóż Bóg”. Jeśli ktoś z nas w podniosłej chwili czuje potrzebę odwołania się do autorytetu Boga, ma prawo to zrobić. Ale już formułka „jak Boga kocham” potwierdzająca nasze słowa bywa raczej użyciem Imienia Bożego do czczych celów.



10. Pokaż uczniom **tetragram JHWH** – w wersji hebrajskiej i polskiej (plik do wyświetlenia lub wydrukowania). Powiedz, że w języku hebrajskim zapisuje się tylko spółgłoski. Trzeba więc dobrze znać kontekst, by właściwie rozpoznać słowa; a przede wszystkim – trzeba znać brzmienie tych słów, by je odczytać.

Zaznacz, że więcej na ten temat uczniowie dowiedzą się, wykonując zadanie domowe.

11. Podziel uczniów na grupy, rozdaj kartki A4 (po dwie na grupę) i wyznacz zadanie:

Każda grupa stara się znaleźć jak najwięcej przypadków, w których używa się imienia Bożego (lub słowa „Bóg”) w uzasadniony sposób. Sytuacje te należy spisać na pierwszej kartce.

Następnie na środku drugiej kartki uczniowie zapisują słowo „Bóg”, a wokół niego wypisują – w różnej odległości – znalezione przykłady. Zasada: im bardziej uzasadnione użycie, tym bliżej słowa „Bóg” je zapisujemy; najmniej uzasadnione (czy też najbardziej nieuzasadnione) zapisujemy najdalej. Możesz zaproponować, by dla ułatwienia pracy uczniowie podzielili swoje przykłady na trzy grupy: (1) użycie konieczne, (2) użycie wysoce wskazane, (3) sytuacje, w których ewentualnie można użyć Imienia Bożego bądź słowa „Bóg”.

12. Poszczególne grupy przedstawiają efekty swojej pracy przed całą klasą. Jeśli pojawią się różnice w ocenie zasadności użycia Imienia Bożego, poddaj

je pod wspólną dyskusję – przyjmij w niej rolę moderatora, nie dyskutanta (koryguj tylko wtedy, gdy nikt z uczniów nie oceni właściwie danego przykładu).

### **/ UTRWALAM /**

#### **13. Podsumuj lekcję:**

*Dla wyznawców religii mojżeszowej znajomość Imienia Bożego była równoznaczna z wielką bliskością Boga. To imię było (i jest) dla nich drogocenne. Od początku strzegli go mocno – tak mocno, że dziś nie mamy pewności, jak je wymawiać.*

*Jako chrześcijanie spotykamy Boga przede wszystkim w Jezusie Chrystusie i Jego imię czcimy w sposób szczególny.*

*Jak my rozumiemy przykazanie „Nie będziesz brał imienia Pana, boga twego, na daremno”? Przede wszystkim zważamy na to, by używać wszystkich określeń Boga w sposób godny i z należytym szacunkiem, chroniąc je i reagując, gdy inni używają ich w niewłaściwy sposób.*

### **/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /**

#### **14. Propozycja zadania domowego (podręcznik, s. 177):** Poproś uczniów, by zbadali, a następnie napisali, skąd wzięły się najbardziej popularne rekonstrukcje imienia Boga: „Jahwe” i „Jehowa” (lub ewentualnie inne, jeśli je znajdą).

### **/ MODLĘ SIĘ /**

#### **15. Na koniec lekcji pomódlcie się słowami Psalmu 115. Jego tekst znajdziesz w podręczniku (s. 177); zaznaczono w nim, gdzie w hebrajskim oryginale pada Imię Boże, które w przekładzie Biblii Tysiąclecia zastąpione jest słowem Pan.**



# 38/

## NIEDZIELA – DZIEŃ DLA BOGA, DLA BLIŹNIEGO I DLA SIEBIE

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie norm wynikających z trzeciego przykazania Dekalogu w odniesieniu do realiów dzisiejszego życia.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > rozumie potrzebę świętowania niedzieli;
- > odczytuje w świętowaniu niedzieli zachętę do odpoczynku i kontemplacji świata.

**Postawy:** Uczeń angażuje się w życie Kościoła przez uczestnictwo w Eucharystii przynajmniej co niedzielę oraz wyraża dezaprobatę dla zachowań sprzecznych z trzecim przykazaniem.

**Metody:** rozmowa kierowana, burza mózgów, praca w grupach

**Środki dydaktyczne:** arkusze papieru do pracy w grupach

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Modlitwa.
2. Zapytaj uczniów, z czym kojarzy im się niedziela, co zazwyczaj robią w tym dniu (przykłady podane nie muszą być pozytywne). Następnie zapytaj, czy ich zdaniem niedziela wyróżnia się spośród innych dni tygodnia – a jeśli tak, to czym.
3. Przejdź do przykazań dotyczących świętowania niedzieli. Zapytaj:



- > Jakie zakazy i nakazy w tym dniu obowiązują chrześcijanina?
- > Z czego one wynikają?

Jako podsumowanie wypowiedzi uczniowskich zaproponuj cichą lekturę działu ODKRYWAM z podręcznika (s. 178):

Mamy dwa przykazania, które dotyczą świętowania niedzieli. Pierwsze z nich to oczywiście trzecie przykazanie Dekalogu. Nakazuje ono przede wszystkim odpoczynek, na wzór tego, jaki po akcie stworzenia miał Bóg. Drugie przykazanie, kościelne, to nakaz uczestnictwa w każdej niedzielę i wskazane święta kościelne we Mszy Świętej.

### / SPOTYKAM /

4. Zapisz na tablicy hasło: „Kto pracuje w niedzielę?”
5. Poproś uczniów, żeby podali przykłady profesji, które wiążą się z pracą w niedzielę i święta.

UWAGA: Zadbaj o to, by na tablicy znalazły się zarówno przykłady osób (zawodów), które powinny pracować w te dni, jak i przykłady zawodów wykonywanych w tym czasie, choć to nie jest wcale konieczne.

Następnie poproś uczniów, aby spośród wynotowanych przykładów wskazali te, które muszą być wykonywane w niedzielę dla wspólnego dobra, bezpieczeństwa. Propozycje uczniów podkreśl, a w razie wątpliwości podaj pod dyskusję.

6. Zainicjuj dyskusję na temat pozostałych zawodów wypisane na tablicy: *Dlaczego wykonawcy tych zawodów też pracują w dni świąteczne?*

Moderuj rozmowę tak, by uczniowie przyglądali się omawianemu zagadnieniu z perspektywy zarówno pracownika (zapewnienie sobie pracy, a przez nią utrzymania, poniesiony koszt – urata dnia wolnego), jak i konsumenta, różnych usług, które te osoby zapewniają.

7. Nawiąż do rozmowy z początku lekcji – o naszych niedzielnych zajęciach. Zapytaj: *Ile z tego, co robimy każdej niedzieli, wymaga pracy innych osób?*

W razie potrzeby zadaj pytania pomocnicze: *Z iloma pracującymi osobami spotykasz się, gdy idziesz do kina? Albo do kawiarni? Albo gdy jedziesz*

*odwiedzić krewnych?* Możesz w nich odwołać się do zajęć wymienionych przez uczniów na początku lekcji (patrz punkt 2).

8. Tę część lekcji podsumujemy lekturą tekstu z działu POZNAJĘ (podręcznik, s. 179):

Katalog rzeczy, które można robić w szabat i których tego dnia robić nie wolno, stał się jedną z najważniejszych spraw w życiu Izraela. Również chrześcijanie w ciągu dziejów tworzyli katalogi zajęć, których nie należy podejmować w dzień święty. Dzisiaj zalecamy po prostu, by powstrzymać się od pracy, która nie jest konieczna.

Co robić w niedzielę? Wziąć udział we Mszy Świętej – to nasz przywilej i nasze zobowiązanie. A jak wypełnić resztę dnia? Odpowiedź w dużej mierze zależy od tego, czym zajmujesz się na co dzień. Osoba pracująca fizycznie być może odpocznie „w kapciach” – spędzi ten dzień, nie podejmując żadnych czynności; a ten, kto pracuje przy biurku, wybierze jakąś aktywną formę wypoczynku – nawet taką, która pozwala się zmęczyć fizycznie. Bez względu na to, jak zdecydujemy się spędzać niedzielę, miejmy na uwadze tych, którzy tego dnia muszą pracować: nie powinniśmy nadmiernie wykorzystywać ich pracy. Tym osobom należy się szacunek, ponieważ wykonując swoje obowiązki, poświęcają nam czas, który mogliby przeznaczyć dla siebie i dla rodziny.

Niedziela to taki dzień, w którym możemy wiele rzeczy robić wspólnie z najbliższymi. Warto o to zadbać. Wspólne niedzielne posiłki są bardzo ważne – to okazja do spotkania przy stole, bez pośpiechu; i do rozmowy. Czy wiesz, że w pierwsi chrześcijanie nie rozchodzili się od razu po Eucharystii, lecz jedli jeszcze wspólny posiłek, na który każdy przynosił coś od siebie? Ten posiłek – spotkanie przy stole – nazywali *agapą* (*agape* po grecku znaczy „miłość” albo „dobroć”).

Wspólny posiłek to pierwszy krok. Co powiesz na kolejne? Na przykład na rodzinny spacer, przejażdżkę rowerową, wspólną wyprawę do lasu? Albo familijne spotkanie przy planszówkach. To będzie dobry kierunek.

## / POZNAJĘ /

9. Odwołaj się do wiedzy z poprzedniej lekcji. Zapytaj:

- > Jakie były szabatowe zakazy w Izraelu?
- > Które z nich Kościół przejął, a które nie?

10. Odczytajcie głośno fragment Ewangelii Łukaszej (6,6–10) zawarty w podręczniku:



W inny szabat [Jezus] wszedł do synagogi i nauczał. A był tam człowiek, który miał uschtą prawą rękę. Uczni zaś w Piśmie i faryzeusze śledzili Go, czy w szabat uzdrowia, żeby znaleźć powód do oskarżenia Go. On wszakże znał ich myśli i rzekł do człowieka, który miał uschtą rękę: „Podnieś się i stań na środku!”. Podniósł się i stanął. Wtedy Jezus rzekł do nich: „Pytam was: Czy wolno w szabat czynić coś dobrego, czy coś złego, życie ocalić czy zniszczyć?”. I spojrzawszy dookoła po wszystkich, rzekł do niego: „Wyciągnij rękę!”. Uczynił to, i jego ręka stała się znów zdrowa.

11. Zapytaj: *Czym się różni chrześcijańskie odniesienie do dnia świętego od ujęcia judaistycznego?*

12. Podziel uczniów na trzy grupy (lub na wielokrotność tej liczby). Rozdaj grupom duże arkusze papieru (po jednym) i wyznacz zadania:

- > **Grupa I** (I i IV lub I, IV i VII) wynotowuje odpowiedzi na pytanie: Co w niedzielę mogę zrobić dla siebie samego?
- > **Grupa II** (II i V lub II, V i VIII): Co w niedzielę mogę zrobić dla moich najbliższych?
- > **Grupa III** (III i VI lub III, VI i IX): Co mogę zrobić w niedzielę dla pozostałych bliźnich?

Efekty pracy wieszamy na tablicy (lub w innym miejscu) jeden obok drugiego, tak aby powstała tabela.

W razie potrzeby uzupełnij ją lub zaproponuj uczniom, by widząc całość, zastanowili się czy, chcą coś uzupełnić w swojej części lub dodać coś do propozycji kolegów z innych grup.

## / UTRWALAM /

13. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (dział UTRWALAM, s. 180):

„Pamiętaj, abyś dzień święty święcił”.

Niedziela dla chrześcijanina nie jest w pierwszym rzędzie dniem „bez”: bez pracy, bez podróży, bez wysiłku. To również dzień „dla”: dla Boga, co wyrażamy w obecności na Mszy Świętej oraz we wspólnej modlitwie rodzinnej; dla naszych najbliższych, co potwierdzamy, spędzając z nimi wspólnie czas. Jest to również dzień dla wszystkich bliźnich – dlatego powstrzymujemy się od zakupów czy innych spraw, by jak najmniej obciążać osoby, które pracują w dzień święty dla naszego dobra. Nie prowadzimy remontów ani nie wykonujemy innych głośnych prac, nie urządzamy też hałaśliwych spotkań, by nie zakłócać bliźnim dnia odpoczynku. Niedziela to również dzień dla nas samych, dzień wyróżniony, w którym odrywamy się od codziennych trosk i pokazujemy bliskim, jak ich kochamy.

## / PODEJMUJĘ WYZWANIE /

14. Powiedz: *Wiemy, jak wiele osób pracuje w niedzielę, by inni mogli odpoczywać. Być może są wśród nich nasi bliscy – krewni, sąsiedzi, znajomi? Niech każdy z was ułoży krótką modlitwę w ich intencji. To będzie wasze zadanie domowe.*

## / MODLĘ SIĘ /

15. Lekcję zakończ modlitwą Anioł Pański. Możesz w tym miejscu wspomnieć o starej tradycji: *Niegdyś chrześcijanie przerwali w południe pracę, by odmówić modlitwę Anioł Pański; odmawiali ją również o szóstej rano i wieczorem – na koniec i na początek dnia. Niektórzy praktykują ten zwyczaj do dziś. Ale to nie jedyny zwyczaj z nią związany: papież odmawia ją wspólnie z wiernymi w każdą niedzielę – w samo południe.*

Anioł Pański zwiastował Pannie Maryi.

I poczęła z Ducha Świętego.

Zdrowaś Maryjo...

Oto ja Służebnica Pańska.  
Niech mi się stanie według słowa Twego.  
*Zdrowaś Maryjo...*

A Słowo Ciałem się stało.  
I zamieszkało między nami.  
*Zdrowaś Maryjo...*

Módl się za nami święta Boża Rodzicielko,  
abyśmy się stali godnymi obietnic Chrystusowych.

Módlmy się: Łaskę Twoją prosimy Cię, Panie, racz wlać w serca nasze, abyśmy którzy za zwiastowaniem anielskim Wcielenie Chrystusa, Syna Twego, poznali, przez Mękę Jego i Krzyż do chwały zmartwychwstania byli doprowadzeni. Przez Chrystusa Pana naszego.  
Amen.

# 39/

## NIEDZIELA CZY SZABAT?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** przedstawienie biblijnego uzasadnienia świętowania niedzieli oraz Zmartwychwstania jako początku nowego czasu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wymienia żydowskie zasady obchodzenia szabatu,
- > omawia stosunek Jezusa do szabatu.

**Postawy:** Uczeń ma świadomość i przekonanie, że niedziela jest czasem radośnego i świętowania z Bogiem i bliskimi; zachęca rodzinę do takiego sposobu jej spędzania.

**Metody:** rozmowa kierowana, praca z podręcznikiem, praca w grupach.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Modlitwa.



2. Zapytaj uczniów o treść trzeciego przykazania. Wskaż, że w Piśmie Świętym (Wj 20, 8-11) brzmi ono tak:

Pamiętaj o dniu szabatu, aby go uświęcić. Sześć dni będziesz się trudził i wykonywał wszystkie swoje zajęcia. Dzień zaś siódmy jest szabatem Pana, Boga twego. Nie będziesz przeto w dniu tym wykonywał żadnej pracy ani ty sam, ani syn twój, ani twoja córka, ani twój niewolnik, ani twoja niewolnica, ani twoje bydło, ani przybysz, który przebywa w twoich bramach. W

sześć dni bowiem uczynił Pan niebo, ziemię, morze oraz wszystko, co jest w nich, siódmego zaś dnia odpoczął. Dlatego pobłogosławił Pan dzień szabat i uznał go za święty.

3. Postaw problem: *Skoro tak brzmi tekst biblijny, to czy powinniśmy świętować w niedzielę, czy może jednak w sobotę?*

Podsumowując rozmowę, możesz wykorzystać tekst zamieszczony w podręczniku (dział ODKRYWAM, s. 182):

Dla Żydów najważniejszym dniem tygodnia, poświęconym przede wszystkim Bogu, jest szabat, czyli sobota. Religijni Żydzi podlegają w tym dniu licznym ograniczeniom. Należą do nich przede wszystkim zakaz pracy i podróżowania. Szabat świętowany jest według tradycyjnej rachuby czasu: rozpoczyna się w piątek o zachodzie słońca i kończy wraz z zachodem słońca w sobotę.

Chrześcijanie od samego początku zamiast szabat u czczą niedzielę. Tego dnia świętujemy zmartwychwstanie Jezusa – wydarzenie, w którym dopełnił się akt stworzenia i nasze zbawienie.

## / SPOTYKAM /

4. Przedstaw uczniom, jak świętowany jest szabat w judaizmie. Możesz też polecić, by samodzielnie przeczytali informacje zawarte w podręczniku, w dziale SPOTYKAM (s. 183):

Judaizm, podobnie jak dzisiejsze chrześcijaństwo, nie jest jednorodny. Dzieli się na wiele odłamów, które także w różnym stopniu przestrzegają przepisów dotyczących szabat, pochodzących przede wszystkim ze Starego Testamentu oraz Talmudu.

Szabat jest wspomnieniem stworzenia. Jednak nie tylko. W szabat Żydzi wspominają i świętują to, co Bóg uczynił dla nich w dziejach: przede wszystkim wyjście z Egiptu, które jest najważniejszym punktem historii narodu wybranego. Szabat ma też odniesienia mesjańskie. Jest dniem oczekiwania.

Świętowanie szabat ma w judaizmie trzy zasadnicze wymiary. Pierwszym jest oddanie tego czasu Bogu, czyli modlitwa wspólna i indywidualna, dziękczynienie za wielkie dzieła Boże. Drugim jest spędzenie tego czasu z rodzi-

ną, poświęcenie go najbliższym. Trzeci wymiar, łączący dwa poprzednie, to wspólne posiłki. Tradycyjnie w ciągu szabatu rodzina zasiada do czterech takich posiłków, przygotowanych według ściśle określonych zasad.

## / POZNAJĘ /

5. Rozpocznij rozmowę kierowaną:

- > Jak odbieracie taką formę świętowania?
- > Czym różni się ona od naszego przeżywania niedzieli?
- > Co was najbardziej ciekawi w przeżywaniu szabatu?

Rozmowę podsumuj pytaniem:

- > Czy znajdujecie w żydowskim sposobie świętowania szabatu elementy, które chcielibyście wprowadzić do naszego sposobu świętowania niedzieli? Jeśli tak – to które?

6. Podziel uczniów na małe grupy, najlepiej trzy- lub czteroosobowe. Zadaniem każdej z grup jest przygotowanie listu, w którym wyjaśnią osobie wyznającej judaizm, dlaczego my, chrześcijanie, za dzień świętu uważamy niedzielę, nie sobotę, i podobnie jak wyznawcy judaizmu powołujemy się na trzecie przykazanie Dekalogu.

Podpowiedz, że pomoc znajdą w podręczniku, w dziale POZNAJĘ (s. 183). Jest tam pewien starożytny tekst i kilka słów komentarza do niego:

„Mieli zwyczaj w określonym dniu o świcie zbierać się i śpiewać na przemian pieśni ku czci Chrystusa jako Boga, i (...) związali się przysięgą dotyczącą nie jakichś występków, lecz że nie będą popełniać kradzieży, rozbojów, cudzołóstwa, że nie będą składać fałszywej przysięgi ani zapierać się wobec żądających zwrotu powierzonej im własności. Po tych obrzędach zazwyczaj rozchodzili się i znowu zbierali się, aby spożyć wspólny i niewinny posiłek”<sup>1</sup>.

Prawdopodobnie pierwsi chrześcijanie wywodzący się z judaizmu, na przykład Piotr i pozostali apostołowie, świętowali zarówno szabat, jak i niedzielę. Widzimy ich bowiem na kartach Dziejów Apostolskich w Świątyni

---

<sup>1</sup> Pliniusz Młodszy, *List do cesarza Trajana*, przeł. A. Świderkówna, cyt. za: *Pierwsi świadkowie. Pisma Ojców Apostolskich*, Kraków 1998.



Jerozolimskiej czy w synagogach. Ci jednak spośród chrześcijan, którzy wywodzili się z innych religii i nie znali judaizmu, nie mieli takiej potrzeby, a nawet możliwości. Żydzi byli bowiem zamkniętą społecznością. Szybko więc podstawowym dniem świętowania stała się wyłącznie niedziela.

7. Przedstawiciele grup czytają przygotowane listy. Każdy z nich podsumuj. W ocenie uwzględnij zarówno argumentację, jak i formę wypowiedzi. Najlepsze prace możesz nagrodzić oceną wpisaną do dziennika.

## / ODPOWIADAM /

8. Zbierz argumenty przedstawione w listach. Podsumuj je krótko – np. wynotuj na tablicy.
9. Następnie wspólnie odczytajcie fragment Ewangelii Łukaszej Łk 24,13-16.28-35 (podręcznik, s. 183–184).



Tego samego dnia dwaj z nich byli w drodze do wsi, zwanej Emaus, oddalonej o sześćdziesiąt stadiów od Jerozolimy. Rozmawiali oni ze sobą o tym wszystkim, co się wydarzyło. Gdy tak rozmawiali i rozprawiali z sobą, sam Jezus przybliżył się i siedł z nimi. Lecz oczy ich były jakby przesłonięte, tak że Go nie poznali. (...)

Tak przybliżyli się do wsi, do której zdążali, a On okazywał, jakoby miał iść dalej. Lecz przymusili Go, mówiąc: „Zostań z nami, gdyż ma się ku wieczorowi i dzień się już nachylił”. Wszedł więc, aby zostać wraz z nimi. Gdy zajął z nimi miejsce u stołu, wziął chleb, odmówił błogosławieństwo, połamał go i dawał im. Wtedy otworzyły się im oczy i poznali Go, lecz On zniknął im z oczu. I mówili nawzajem do siebie: „Czy serce nie pałało w nas, kiedy rozmawiał z nami w drodze i Pisma nam wyjaśniał?”

W tej samej godzinie wybrali się i wrócili do Jeruzalem. Tam zastali zebranych Jedenastu, a innych z nimi, którzy im oznajmili: „Pan rzeczywiście zmartwychwstał i ukazał się Szymonowi”. Oni również opowiadali, co ich spotkało w drodze i jak Go poznali przy łamaniu chleba.

10. Poproś uczniów, by sami spróbowali wpasować przeczytany fragment Ewangelii w dzisiejszą lekcję – dostrzec w nim argument przemawiający za świętowaniem niedzieli.

*W razie potrzeby pomóż im: W tej opowieści widzimy najważniejsze elementy liturgii eucharystycznej – to po łamaniu chleba rozpoznawali się pierwsi chrześcijanie, tak jak po łamaniu chleba uczniowie rozpoznali zmartwychwstałego Pana. Zmartwychwstanie jest dla chrześcijan nowym stworzeniem. Dlatego dniem świętym, dniem, w którym dziękujemy Bogu za wszelkie dobro, jakie nam wyświadcza, jest właśnie niedziela: łączymy w tym dniu stworzenie, które dokonało się przez Boże słowo, i zbawienie, które dokonało się dzięki Słowu Wcielonemu – Jezusowi, Synowi Bożemu.*

*Tak jest od początku, już pierwsi chrześcijanie świętowali ten właśnie dzień. Trzecie przykazanie nie zostało przez to anulowane. Przeciwnie, zostało dopełnione.*

### **/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /**

11. Propozycja zadania domowego: zachęć uczniów, by w najbliższą niedzielę, nim pójdą spać, przeanalizowali dokładnie cały swój dzień i sprawdzili, z których swoich niedzielnych zajęć i czynności musieliby zrezygnować, gdyby chcieli restrykcyjnie przestrzegać żydowskich nakazów i zakazów dotyczących szabat (por. podręcznik, s. 185).

### **/ MODLĘ SIĘ /**

12. Lekcję zakończ modlitwą za Naród Żydowski, którą Jan Paweł II odmówił w Warszawie, w jednym z najważniejszych miejsc pamięci Zagłady<sup>2</sup>:

Boże Abrahama, Boże Proroków, Boże Jezusa Chrystusa. W Tobie zawarte jest wszystko, do Ciebie zmierza wszystko, Ty jesteś kresem wszystkiego. Wysłuchaj naszych modlitw, jakie zanosimy za Naród Żydowski, który ze względu na swoich przodków jest Tobie nadal bardzo drogi. Wzbudź w Nim nieustannie coraz żywsze pragnienie zgłębiania Twej Prawdy i Twej Miłości. Wspomagać Go by zabiegając o pokój i sprawiedliwość mógł objawić światu moc Twego błogosławieństwa. Wspieraj Go, aby doznawał szacunku i miłości ze strony tych, którzy jeszcze nie rozumieją wielkości doznanych przez Niego cierpień, oraz tych, którzy solidarnie w poczuciu wzajemnej troski wspólnie odczuwają ból zadanych Mu ran. Pamiętaj

---

<sup>2</sup> Modlitwa Jana Pawła II za Żydów, Warszawa, Umschlagplatz, 11 czerwca 1999 roku.

o nowych pokoleniach, o młodzieży i dzieciach, aby niezmiennie wierne Tobie trwały w Tym, co stanowi szczególną Tajemnicę ich powołania. Umocnij wszystkie pokolenia, aby dzięki ich świadectwu ludzkość pojęła, że Twój zbawczy zamiar rozciąga się na całą ludzkość, i że Ty Boże jesteś dla wszystkich narodów początkiem i ostatecznym celem. Amen.

# 40/

## WŁASNY RYTM ŻYCIA (ORA ET LABORA)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** rozwijanie w uczniach umiejętności oceniania relacji człowieka z Bogiem w świetle trzeciego przykazania Dekalogu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > jest świadom, jak ważna jest równowaga pomiędzy aktywnością a życiem duchowym;
- > rozumie czas jako dar od Boga, który należy roztropnie wykorzystywać dla dobra własnego i innych;
- > analizuje swoje niedzielne aktywności w świetle trzeciego przykazania Bożego.

**Postawy:** Uczeń angażuje się w praktyki religijne indywidualnie i we wspólnocie Kościoła; uwzględnia trzecie przykazanie Dekalogu w planowaniu swoich niedzielnych zajęć.

**Metody:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca z kalendarzem, zadanie matematyczne.

**Środki dydaktyczne:** kartka z kalendarza lub planera – na siedem dni (wydruk z komputera), kolorowe pisaki, podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Zaproponuj, by chętni uczniowie przedstawili swoje zadania domowe z poprzedniej lekcji.
3. Poproś uczniów o wykonanie zadania zamieszczonego w dziale ODKRYWAM (podręcznik, s. 186):

Na początek proste zadanie matematyczne: zastanów się, ile czasu poświęcasz Bogu każdego dnia, tygodnia, w ciągu miesiąca lub przez cały rok. Ile to jest w procentach? Możesz odliczyć czas poświęcany na sen.

Policzyłeś? Wiesz już, jaką część swojego dnia poświęcasz Bogu?

Daj uczniom kilka minut na obliczenia. Następnie zaproponuj, aby ochotnicy przedstawili wyniki obliczeń.

## / SPOTYKAM /

4. W kilku zdaniach przedstaw życie zakonne, zwłaszcza życie zakonów kontemplacyjnych, jako specyficzny sposób poświęcenia całego życia Bogu. Możesz wykorzystać tekst z działu SPOTYKAM (podręcznik, s. 187):

Zakony kontemplacyjne to specyficzna forma życia. Oczywiście życie zakonne zawsze oznacza podporządkowanie się trzem ślubom: ubóstwa, czystości i posłuszeństwa, jednak zakony kontemplacyjne mają w swój charyzmat wpisana jeszcze jedną zasadę: odcięcie się od tego, co na zewnątrz, od świata i poświęcenia się w całości Bogu.

Reguły zakonów kontemplacyjnych różnią się między sobą – niektóre z nich są naprawdę surowe, zakładają np. śluby milczenia, odosobnienia. Nie oznacza to, że osoba decydująca się na życie w takiej wspólnotie przez cały dzień się modli i nie robi nic innego. Przeciwnie, w zakonach kontemplacyjnych poświęcenie całego życia Bogu polega na właściwym łączeniu modlitwy i pracy, wykonywanej najczęściej wewnątrz wspólnoty.

Możesz zastąpić tę część przedstawieniem wybranego zakonu, z którym z jakiegoś powodu mogli się spotkać uczniowie, np. działającego w okolicy.

## / POZNAJĘ /



5. Odczytajcie z Biblii fragment 2 Listu do Tesaloniczan 3,7–13 (jeśli nie macz Biblii, cytuj ten znajdziesz w podręczniku, na s. 187):

Sami bowiem wiecie, jak należy nas naśladować, bo nie wzbudzaliśmy wśród was niepokoju ani u nikogo nie jedliśmy za darmo chleba, ale pracowaliśmy w trudzie i zmęczeniu, we dnie i w nocy, aby dla nikogo z was nie być ciężarem. Nie żebyśmy nie mieli do tego prawa, lecz po to, aby dać wam samych siebie za przykład do naśladowania. Albowiem gdy byliśmy u was, nakazywaliśmy wam tak: Kto nie chce pracować, niech też nie je! Słyszemy bowiem, że niektórzy wśród was postępują wbrew porządkowi: wcale nie pracują, lecz zajmują się rzeczami niepotrzebnymi. Tym przeto nakazujemy i napominamy ich w Panu Jezusie Chrystusie, aby pracując ze spokojem, własny chleb jedli. Wy zaś, bracia, nie zniechęcajcie się w czynieniu dobrze.

6. Wyjaśnij okoliczności powstania tej księgi biblijnej: *Święty Paweł pisał te słowa, kiedy Tesaloniczanie (dzisiejsze Saloniki w Grecji) pojawili się osoby, które całkowicie chciały porzucić pracę i czekać na powtórne przyjście Pana Jezusa.*

Dodaj, że podobne grupy pojawiają się również dzisiaj, ale nie jest to właściwa postawa.

7. Zapytaj uczniów, jaki stosunek do pracy wynika ze słów św. Pawła? Jaka powinna być relacja pomiędzy obowiązkami religijnymi a pracą? Gdzie jest miejsce na czas wolny?

## / ODPOWIADAM /

8. Pokaż uczniom kalendarz, najlepiej w układzie tygodniowym (jeśli nim nie dysponujesz, rozrysuj taki tygodniowy planer na tablicy). Wspólnie zastanówcie się, ile czasu powinniśmy w każdym dniu poświęcać na nasze podstawowe obowiązki: naukę, pracę, sen, rozrywkę, wreszcie sprawy religijne.

Ty jako pierwszy wpisz w ten planer lekcje religii danej klasy oraz niedzielną Mszę jako sprawy religijne. Zapytaj, czy należy dopisać coś jeszcze w tym dziale (uczniowie mogą zaproponować np. codzienna modlitwę, jakieś nabożeństwa).

Następnie innym kolorem wpiszcie zajęcia szkolne i pracę, domowe obowiązki, posiłki oraz rozrywkę – oglądanie filmów i programów telewizyjnych, czytanie, gry, internet itp.

**9. Przeczytajcie głośno tekst z działu ODPOWIADAM (podręcznik, s. 188):**

Każdy z nas ma swoje powołanie i wynikające z niego obowiązki. Każdy jest inny, ma inne zdolności, temperament. Niektórzy służą Bogu głównie poprzez modlitwę, nie odrzucając jednak ciężkiej fizycznej pracy, po to, by żyjąc w skromniejszych niż my warunkach, często w pustelniach, zapewnić sobie utrzymanie.

Nie oznacza to, że reszta z nas może czuć się zwolniona z podejmowania spraw Bożych albo ograniczyć je do codziennego pacierza i Mszy, czyli do podstawowych chrześcijańskich obowiązków.

Nie musimy też rozdzielać modlitwy i pracy. Każdy czas można poświęcić Bogu, a każda czynność może stać się modlitwą (jak pisał Święty Paweł: „czy jecie, czy pijecie, czy cokolwiek innego czynicie, wszystko na chwałę Bożą czyńcie”, 1 Kor 10,31). Oczywiście jest to zadanie wymagające. Przede wszystkim w takim wypadku nie ma mowy o bylejakości. Trzeba solidnie podjąć swoje obowiązki. Warto też prosić Boga, na przykład w krótkiej modlitwie, by nam w wypełnianiu tych obowiązków błogosławił.

**/ PODEJMUJĘ WYZWANIE /**

- 10.** Poproś uczniów, by jeszcze raz policzyli, ile czasu mogą poświęcić Bogu – podobnie jak na początku lekcji. Tym razem niech zastanowią się, w jakim stopniu mogą w tym planie uwzględnić również czas nauki, pracy i odpoczynku (tzn. czy spędzają go w zgodzie ze swoim rytmem tygodnia i przykazaniami).
- 11.** Wyjaśnij, że tej lekcji wyjątkowo nie zakończycie modlitwą. Dzisiaj uczniowie mają pomodlić się modlitwą z podręcznika (s. 189) w domu – już po powrocie ze szkoły, gdy będą przystępować do swoich obowiązków.

CZĘŚĆ 5

**JESTEM  
SPADKOBIERCĄ  
TRADYCJI  
KOŚCIOŁA**



# 41/

## DLACZEGO HISTORIA JEST WAŻNA?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie u uczniów poczucia odpowiedzialności za losy ojczyzny oraz postawy poszanowania dla narodowego dziedzictwa religijnego i kulturowego.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > argumentuje, dlaczego historia nadaje sens życiu każdego człowieka,
- > wskazuje, w jaki sposób znajomość historii decyduje o tożsamości narodowej,
- > uzasadnia wpływ religii na życie społeczno-polityczne,
- > wyjaśnia integralność historii z teologią.

**Postawy:** uczeń z szacunkiem odnosi się do Kościoła i jego historii.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, gadająca ściana, drzewo decyzyjne, artykuł do gazetki szkolnej, wywiad, burza pytań.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, pięć dużych arkuszy papieru, pisaki, mazaki, klej, karteczki samoprzylepne, winieta gazety (do wydrukowania), makieta drzewa decyzyjnego (do wydrukowania).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat: *Historia, jedna z nauk humanistycznych, nie musi być nudna. Studiując tajemnice przeszłości, docieramy do informacji*

*o działaniu, zachowaniu i funkcjonowaniu ludzi w różnych sferach życia. Zgłębiając przemiany dokonujące się na przestrzeni wieków, dowiadujemy się o naszej narodowej tożsamości, poznajemy nasze korzenie, odkrywamy, kim byli nasi przodkowie, a co za tym idzie – kim jesteśmy my sami.*

Możesz też wykorzystać tekst z podręcznika (dział ODKRYWAM, s. 194):

Kim byli moi przodkowie? Poznaję ich religie, obyczaje, kulturę, tradycję. Docieram do tego, co wydarzyło się w życiu innych ludzi, mojego narodu, a także do tego, co działo się w historii świata.

Wiedza historyczna nie musi być stricte naukowa. Może być życiowa i stanowić sens naszego istnienia. To ona prowadzi do poznania tradycji i obyczajów, które zakorzenione są w naszych rodzinach.

Tradycje to element tożsamości narodowej, która w danej grupie buduje wspólnotę i pozwala się z nią utożsamić. Pomagają zrozumieć, kim jesteśmy, skąd się wywodzimy, jacy byli nasi przodkowie. Uczą przeżywać i odbierać wzruszenia i nastroje. Dlatego lubimy obrzędy i zwyczaje.

## / SPOTYKAM /

3. Zaczynij rozmowę kierowaną. Zacytuj Cyncerona: „Historia jest świadkiem czasów, światłem prawdy, życiem pamięci, nauczycielką życia”. Spytaj, jak uczniowie rozumieją to zdanie.

Możecie przeczytać wypowiedzi ich rówieśników (dział SPOTYKAM, s. 195).

Prowadź rozmowę tak, by pokazać, że znajomość historii, przeszłości pozwala lepiej zrozumieć to, co dzieje się teraz.

Podsumuj: *Każdy z nas traktuje ten temat indywidualnie. Ale w niektórych punktach się zgadzamy, na przykład co do tego, że dzięki świadomości historycznej możemy lepiej rozumieć teraźniejszość.*

4. Kontynuuj rozmowę. Rozwiń wątek przodków. Powiedz: *Historia, której uczymy się w szkole i którą poznajemy w domu, pozwala nam dowiedzieć się czegoś o naszych przodkach: jak żyli, czym się zajmowali, jakie wartości były dla nich ważne, jakie znaczenie miała dla nich religia.*

5. Dodaj, posiłkując się końcowym akapitem z działu SPOTYKAM (podręcznik, s. 195): *Historia obejmuje także dzieje naszej wiary i Kościoła, w końcu chrześcijaństwo mocno ukształtowało europejską kulturę. W losach narodów oraz poszczególnych ludzi spotykamy Boga.*

## / POZNAJĘ /

6. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na pięć zespołów. Każdy z nich będzie pracował z wykorzystaniem innej metody. Rozdaj grupom arkusze szarego papieru, pisaki, kolorowe kartki samoprzylepne, wydrukowany formularz drzewa decyzyjnego – jako wzór do przerysowania na dużym arkuszu (dla grupy IV), ewentualnie winiętę gazety (dla grupy II).



### **Grupa I** – gadająca ściana

Uczniowie mają przedstawić wpływ historii na losy człowieka. Mogą korzystać z wiadomości znalezionych w internecie. Swoje opinie zapisują na arkuszu papieru i uzasadniają je.

### **Grupa II** – artykuł

Członkowie grupy II wcielają się w rolę zespołu redakcyjnego, który wydaje gazetkę szkolną. Mają zapoznać się z tekstami zamieszczonymi w podręczniku w dziale POZNAJĘ i napisać krótki artykuł na temat: *Warto znać swoje dzieje.*

### **Grupa III** – wywiad

Młodzież przeprowadza wymyślony wywiad ze swoimi rówieśnikami, próbując znaleźć odpowiedź na pytanie: *Jaką rolę w budowaniu żywej historii możecie odegrać ty i twoi rówieśnicy?*

### **Grupa IV** – drzewo decyzyjne

Uczniowie analizują sytuację wymagającą podjęcia decyzji: *Czy powinienem znać historię swojego kraju?* Ich zadaniem jest określenie i uzasadnienie skutków dokonanego wyboru. W tym celu uzupełniają schemat drzewa decyzyjnego.

### **Grupa V** – burza pytań

*Jak zaangażować młodzież w kształtowanie postaw patriotycznych?* Zadaniem grupy jest ułożenie do powyższego hasła jak największej liczby pytań i zapisanie ich na karteczkach. Najciekawsze przykleją na arkusz papieru.

7. Po wykonaniu zadania poproś przedstawicieli grup o zaprezentowanie wyników pracy swojego zespołu.
8. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Wspólnie wybierzcie najcenniejsze stwierdzenia.

### / ODPOWIADAM /

9. Przejdź do rozmowy kierowanej. Odwołaj się do subiektywnych przekonań uczniów. W razie odmiennych poglądów pozwól uczniom toczyć dyskusję, a sam pozostań w roli moderatora, nie uczestnika. Możesz wykorzystać pytania zaproponowane w podręczniku:
  - > Jakie argumenty przemawiają za tym, by zgłębiać historię?
  - > Co daje nam jej poznanie?
  - > Jak rozumieć stwierdzenie, że historia jest naszą nauczycielką?
  - > Dlaczego każdy człowiek powinien znać historię swojego państwa?
10. Poproś uczniów, by wskazali ze swego grona osobę, która podsumuje rozmowę.

### / UTRWALAM /

11. Podsumuj temat. Na przykład: *Historia to pamięć o naszych przodkach, jej znajomość kształtuje naszą tożsamość – narodową, kulturową, religijną. Dzięki historii wiemy, kim jesteśmy, co dziedziczymy po wcześniejszych pokoleniach. Możemy korzystać z tej wiedzy zarówno indywidualnie, jak i jako naród.*
12. Na koniec możesz raz jeszcze przywołać słowa Cycerona: „Historia jest świadkiem czasów, światłem prawdy, życiem pamięci, nauczycielką życia”.
13. Propozycja zadania domowego (podręcznik, dział PODEJMUJĘ WYZWANIE, s. 197):

Znasz historię swojej rodziny? Ile wiesz o dzieciństwie swoich rodziców? Dziadków? Pradziadków? O tym, co ich ukształtowało? Sprawdź, kto z twoich bliskich (tych żyjących) jest najstarszy. Umów się na rozmowę i zapytaj o ich młodość. Z pewnością usłyszysz wiele interesujących historii.

## / MODLĘ SIĘ /

14. Na zakończenie możesz zaproponować uczniom odśpiewanie pieśni *Boże, coś Polskę*.

Przedtem opowiedz jej historię:

*Większość z was słyszała zapewne – w kościele albo w filmach opowiadających o czasach zaborów – pieśń „Boże, coś Polskę”. Niewielu jednak zna jej historię, dość przewrotną. Otóż ułożył ją w 1816 roku niejaki Alojzy Feliński (słowa; muzyka – Jan Nepomucen Piotr Kaszewski). I w swej pierwszej wersji wcale nie była to modlitwa w intencji kraju, a hymn na cześć Aleksandra I: cara Rosji i króla Królestwa Polskiego (Kongresowego) w jednej osobie. Nosila ona tytuł „Pieśń narodowa za pomyślność króla” i wzorowana była na angielskim hymnie „God save the King”. Refren brzmiał wówczas: „Naszego króla zachowaj nam, Panie!”.*

*Ale Polacy, którym modlitwa za cara przejść przez gardło nie chciała, bardzo szybko przerobili refren. Zaczęli śpiewać: „Naszą ojczyznę racz nam wrócić, Panie”. Pieśń – z nową melodią – zaczęła funkcjonować w drugim obiegu jako pieśń konspirantów, a po klęsce powstania listopadowego stała się manifestacją uczuć patriotycznych. Z czasem dodano nowe zwrotki, znów zmieniono melodię (na tę, którą znamy i dziś: melodię pieśni „Serdeczna Matko”). Stała się tak popularna i tak ważna dla Polaków, że doprowadzony do wściekłości car zabronił ją śpiewać – w 1862 roku na terenie całego zaboru rosyjskiego pieśń „Boże, coś Polskę” stała się pieśnią zakazaną. Ale mimo to – a może właśnie dlatego? – rok później pieśń ta towarzyszyła naszym powstańcom i stąd nazwano ją Marsylianką 1863 roku. Była wielokrotnie przekładana na inne języki.*

*Po uzyskaniu niepodległości śpiewano już „Ojczyznę wolną pobłogosław, Panie” – refren, który znamy i dziś. Niemniej w czasach okupacji hitlerowskiej oraz w PRL wrócono do prośby o przywrócenie wolności Ojczyźnie. Śpiewano wówczas: „Ojczyznę wolną racz nam wrócić, Panie”.*

# 42/

## PIERWSZY KOŚCIÓŁ

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie uczniom, jak powstawał Kościół i jego struktury.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, że Kościół został założony przez Chrystusa,
- > wnioskuje, że Kościół rozwija się dynamicznie,
- > rozumie, że Kościół można postrzegać instytucjonalnie i jako wydarzenie,
- > deklaruje, że Kościół to także on sam.

**Postawy:** uczeń z szacunkiem odnosi się do Kościoła i jego historii.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, metoda burza mózgów.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (po jednym egzemplarzu na ławkę).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Na rozpoczęcie lekcji odmówcie wspólnie Skład Apostolski.
2. Spytaj, gdzie można spotkać ludzi, którzy się modlą. (Prawdopodobne odpowiedzi: kościół, cerkiew, synagoga, zbór, minaret, dom, spotkania modlitewne, np. Lednica).

Zadbaj o to, by w odpowiedziach pojawiły się nie tylko miejsca, lecz również wydarzenia.

3. Powiedz: Wymieniliście między innymi kościół – rozumiany jako budynek. Ale jak widać, on nie jest jedynym miejscem, w którym można się modlić. Kościół – ten pisany wielką literą – istnieje nie tylko w przestrzeni sakralnej. Kościół to wspólnota bosko-ludzka.

## / POZNAJĘ /

4. Zadaj pytanie: *Czy możemy określić początek Kościoła jako wspólnoty?*

Wysłuchaj odpowiedzi uczniów.

Podsumuj: *Za narodziny Kościoła przyjmujemy zesłanie Ducha Świętego. Same początki jego – Kościoła – istnienia nie są szczegółowo znane. Niemniej wiemy to, co najważniejsze. Wzmianki na ten temat możemy znaleźć w Dziejach Apostolskich.*

5. Rozdaj uczniom Pismo Święte i poproś, by odszukali stosowny fragment (rozdziały 1–9 Dziejów Apostolskich). Odczytajcie razem śródtytuły przypisane w Biblii poszczególnym fragmentom i ułóżcie z nich plan wydarzeń. Zapisz go na tablicy, w jednej kolumnie.



Przykładowe hasła w planie: pierwsze wystąpienie Głowy Kościoła, nawrócenie, uzdrowienie, modlitwa, prześladowania, miłość, działalność misyjna, męczeństwo, nawrócenie Szawła, cuda.

6. Powiedz: *Teraz przełożmy wydarzenia z Dziejów Apostolskich na naszą historię – poszukajmy analogicznych wydarzeń w naszych czasach.*

Obok pierwszej kolumny wpisuj propozycje uczniów. W razie potrzeby naprowadzaj ich pytaniami. Przykłady:

- > Pierwsze wystąpienie Głowy Kościoła – wystąpienia papieża.
- > Nawrócenia Żydów, nawrócenie św. Pawła – współczesne nawrócenia (te ciche i te spektakularne; można podać przykłady).
- > Trwanie na łamaniu chleba – Eucharystia.
- > Uzdrowienia za sprawą modlitwy uczniów – współczesne uzdrowienia, na przykład za wstawiennictwem świętych; ale też uzdrowienia duchowe (odpuszczenie grzechów).
- > Modlitwa – modlitwa.

- > Ustanowienie siedmiu – działalność Caritas i inne formy pomocy potrzebującym.
- > Uzupełnienie grona dwunastu, ustanowienie siedmiu – struktury Kościoła.
- > Męczeństwo Szczepana – prześladowania i męczeństwo chrześcijan, np. w krajach islamskich (poproś o przykłady).



7. Poproś o odszukanie fragmentu biblijnego: Ewangelia według św. Łukasza 6,12–19 i odczytanie go. Jest to tekst o powołaniu apostołów:

W tym czasie Jezus wyszedł na górę, aby się modlić, i całą noc trwał na modlitwie do Boga. Z nastaniem dnia przywołał swoich uczniów i wybrał spośród nich dwunastu, których też nazwał apostołami: Szymona, któremu nadał imię Piotr; i brata jego, Andrzeja; Jakuba i Jana; Filipa, Bartłomieja; Mateusza, Tomasza; Jakuba, syna Alfeusza, Szymona z przydomkiem Gorliwy, Judę, syna Jakuba, i Judasza Iskariotę, który stał się zdrajcą.

W razie potrzeby przypomnij uczniom dosłowne tłumaczenie słowa *apostolos* (posłany).

8. W podsumowaniu możesz wykorzystać fragmenty tekstu z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 199):

Pan Jezus powołał dwunastu apostołów (por. Łk 6,12–19). Pod koniec swej ziemskiej działalności zlecił im, by głosili Dobrą Nowinę na całym świecie. Po zesłaniu Ducha Świętego apostołowie wraz z uczniami zaczęli realizować to zadanie – i to od razu z wielkim impetem. Pamiętajś zapewne, że uczniowie po wniebowstąpieniu wrócili z góry zwanej Oliwną do Jeruzalem i zebrali się w Wieczerniku. Było ich wówczas około stu dwudziestu (Dz 1,15). Kiedy dziesięć dni później zstąpił na nich Duch Święty i napełnił ich – wyszli z Wieczernika, a Piotr po raz pierwszy publicznie głosił Zmartwychwstałego. Z jakim skutkiem? Po jego przemowie wyznawców Chrystusa było już trzy tysiące (Dz 2,41).

*Dodaj: Dziś Kościół nadal się rozwija, nie jest on rzeczywistością statyczną. Zostajemy do niego włączeni w chwil przyjęcia sakramentu chrztu. Kościół jest przede wszystkim wspólnotą Boga z ludźmi i ludzi z Bogiem, niemniej oprócz wymiaru duchowego ma też wymiar instytucjonalny.*



## **/ ODPOWIADAM /**

9. Zapytaj uczniów, jak oni definiują Kościół, jak go rozumieją. Porozmawiajcie o tym.

## **/ UTRWALAM /**

10. W kilku zdaniach podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać podsumowanie z podręcznika:

- > Kościół został założony przez Jezusa Chrystusa.
- > Jest on przede wszystkim wspólnotą ludzi z Bogiem i Boga z ludźmi, ale ma też swój wymiar instytucjonalny.
- > Kościół nie jest rzeczywistością statyczną – wciąż się rozwija.

11. Poproś o uzupełnienie krzyżówki w podręczniku (s. 200).

1. Tam prawosławni gromadzą się na niedzielnej liturgii. (CERKIEW)
2. Popularna modlitwa, odmawiana szczególnie w październiku. (RÓŻANIEC)
3. W niej wystawia się Najświętszy Sakrament. (MONSTRANCJA)
4. Miejsce, w którym przechowuje się Najświętszy Sakrament. (TABERNAKULUM)
5. Pierwszy okres roku liturgicznego. (ADWENT)
6. Sakrament, który włącza we wspólnotę Kościoła. (CHRZEST)
7. Inaczej: „Dobra Nowina”. (EWANGELIA)
8. Dosłowne znaczenie słowa „apostoł”. (POSŁANY)

## **/ MODLĘ SIĘ /**

12. Pomódlcie się na koniec katechezy (podręcznik, s. 201):

Miłosierny Boże, wspieraj swą łaską Twój lud na ziemi. Uczyni dzieci tego Kościoła pokoleniem świadków na przyszłe wieki. Spraw, aby w mocy Ducha Świętego Kościół kontynuował dzieło uświęcania, jakie mu zawierzyłeś. „W Tobie, Panie, zaufałem, nie zawstydzę się na wieki”. Nie zawstydzę się! Amen.

# 43/

## JAK NAZWAĆ TO, W CO WIERZYMY?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** Kształtowanie w uczniach przekonania o konieczności poznawania swojej wiary oraz świadczenia o niej.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, czym jest sobór i jaki jest cel jego zwołania,
- > poznaje naukę pierwszych soborów powszechnych,
- > rozumie wagę nauczania soborowego.

**Postawy:** uczeń dąży do jedności z Kościołem.

**Metody i techniki:** praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, praca w grupach.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte (po jednym egzemplarzu na ławkę; jeśli nie na masz tyle, to przynajmniej cztery egzemplarze), kartki A4, informacje o starożytnych soborach).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Zaproponuj modlitwę na początek lekcji, np. Skład Apostolski.
2. Spytaj: *Co to znaczy być wierzącym?*

Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi.

3. Podsumuj rozmowę. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (dział ODKRYWAM, s. 202):

Bardzo często można usłyszeć, że ktoś jest lub nie jest wierzący, że ktoś zmienił religię bądź wyznanie, a ktoś inny dokonał apostazji. Potrzeba jednak określić kryteria, które pozwolą nam zweryfikować, co to znaczy być wierzącym bądź od wiary odstąpić, a także – co to znaczy błędzić w wierze. Jak to wszystko uporządkować?

## **/ SPOTYKAM /**

4. Zaznacz, że pytania o to, co jest treścią wiary, a co nią nie jest, jakie zasady należy koniecznie przyjąć, a co jest dowolne, stawiali sobie chrześcijanie od samego początku. Już wtedy trzeba było znaleźć dobrą metodę rozstrzygnięcia takich spraw.

Zaproponuj uczniom przeczytanie z podręcznika historii zamieszczonej w dziale SPOTYKAM (s. 203) lub sam ją przytocz:

Dzieje Apostolskie pokazują nam losy pierwszego pokolenia chrześcijan. Wiele tam opowieści o zgodzie, o wzajemnej miłości, o nawróceniach. Ale pierwszy Kościół stanowili ludzie tacy jak my – oprócz głębokiej wiary mieli też pytania; i zdarzało się, że znajdowali inne odpowiedzi niż ich współbracia. Co wtedy?

Rozwiązanie pojawiło się przy pierwszej większej kontrowersji. Było to w Antiochii Pizydyjskiej – dużym i znaczącym mieście w Azji Mniejszej. Antiochię, nazywaną niekiedy „przedmieściem Rzymu”, zamieszkiwali głównie Grecy. Żyło tam również wielu Żydów. Święty Paweł przybył do Antiochii, by głosić Ewangelię. Paweł, jak wiadomo, był bardzo aktywnym misjonarzem. Prędko też doszedł do wniosku, że Chrystusa powinni poznać wszyscy, nie tylko Żydzi – dlatego w Antiochii mówił do jednych i drugich. A że miał dar słowa – nawracali się jedni i drudzy.

Wkrótce w mieście powstał młody Kościół, złożony z bardzo różnych osób – o różnych korzeniach. Ale ludzie pamiętali, kto wywodzi się z judaizmu, a kto z pogaństwa. Judeochrześcijanie szybko zaczęli twierdzić, że droga do Chrystusa wiedzie tylko przez judaizm. Wołali do Greków: „Jeżeli się nie poddacie obrzezaniu według zwyczaju Mojżeszowego, nie możecie być zbawieni”. Problem narastał, Kościołowi Antiocheńskiemu groził rozłam...

## / POZNAJĘ /

5. Powiedz: *To początek historii. Nim jednak poznamy ciąg dalszy, powiedzcie, co to jest sobór? Jesteście w stanie wytłumaczyć, w jakim celu może on zostać zwołany?*

Wysłuchaj kilku odpowiedzi. Podpowiedz, że sobór to zebranie biskupów i świeckich chrześcijan z całego świata. Dodaj, że na soborach formułowane są orzeczenia o tym, co jest prawdziwą i niezmienną treścią naszej wiary. Takie orzeczenia nazywamy dogmatami.

6. Powiedz: *Wróćmy zatem do naszej historii. Podczas wspomnianego przed chwilą sporu w Antiochii pojawiła się myśl, jak go rozwiązać.*



Rozdaj uczniom Pismo Święte i poproś o odszukanie oraz przeczytanie fragmentu Dziejów Apostolskich 15,4–14.19–29 (jeśli nie masz tytu egzemplarzy Pisma Świętego, wskazany cytat znajdziesz w podręczniku, s. 203–204).

7. Kiedy uczniowie skończą czytać, kontynuuj: *To spotkanie nazywamy dziś Soborem Jerozolimskim. Później Kościół wielokrotnie wzorował się na nim – przyjął go za model rozwiązywania spraw trudnych, a także wyjaśniania ewentualnych nieporozumień i kontrowersji dotyczących treści wiary chrześcijańskiej. Takie „walne spotkania” nazywane są soborami (jeśli dotyczą Kościoła na całym świecie) lub synodami (jeśli dotyczą jakiegoś regionu). Od tamtej pory Kościół zwołał 21 soborów. Najstarszy z nich odbył się w Nicei w 325 roku. A ostatni – w Watykanie, w latach 1962–1965.*

8. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- > Co było przyczyną zwołania pierwszego soboru?
- > Jakie były rozstrzygnięcia?



9. Podziel uczniów na cztery grupy. Rozdaj materiały.

Wyjaśnij, na czym będzie polegało zadanie: uczniowie w grupach przyjrzą się historii najstarszych soborów powszechnych.

**Grupa I:** Sobór Nicejski (325 rok)

**Grupa II:** Sobór Konstantynopolitański I (381 rok)

**Grupa III:** Sobór Efeski I (431 rok)

## **Grupa IV:** Sobór Chalcedoński (451 rok)

Każda grupa ma za zadanie przeanalizować tekst i odpowiedzieć na pytania:

- > Kto zwołał sobór?
- > Gdzie obradował sobór?
- > W jakim celu go zwołano?
- > Jakie były najważniejsze orzeczenia soboru?

Po zakończeniu pracy przedstawiciele grup przedstawiają jej wyniki. Możesz spisywać je na tablicy.

10. Podsumuj: *Jak widać, nasze wyznanie wiary kształtowało się przez wieki. Sformułowano je na soborach w Nicei i Konstantynopolu. Odmawiamy je do dzisiaj, podczas mszy świętej.*

### **/ ODPOWIADAM /**

11. Spytaj: *Jak powinniśmy postępować, aby było widać, że żyjemy tym, w co wierzymy?*

Pozwól uczniom na wypowiedzi. Następnie dodaj: *W podsumowaniu tej kwestii przyjdzie nam z pomocą Święty Jakub Apostoł.*

Uczniowie pracują w tych samych grupach, co poprzednio. Jeśli wcześniej nie korzystali z Pisma Świętego, rozdaj je teraz (przynajmniej po jednym egzemplarzu na grupę) i poproś, by odszukali fragmenty biblijne i przeanalizowali je:

**Grupa I:** Jk 2,1–4

**Grupa II:** Jk 2,14–18

**Grupa III:** Jk 2,19

**Grupa IV:** Jk 2,21–24

12. Podsumowując efekty pracy nad tekstami, powiedz, korzystając z tekstu w podręczniku (ODPOWIADAM, s. 204): *Każdy, kto przyjął sakrament dojrzałości chrześcijańskiej, powinien nie tylko pogłębiać swoją wiarę, lecz także ją utrzymywać – zobowiązaliśmy się do tego przed Bogiem i zebraniem Kościołem. Nie możemy być anonimowi.*



13. Zaprosz do rozmowy: *Jak możesz świadczyć o Bogu i wierze w Niego? Nie tylko słowami.*

### **/ UTRWALAM /**

14. Poproś uczniów o rozwiązanie krzyżówki zamieszczonej w podręczniku (s. 205). Jeśli będą mieli z tym trudności, możesz pozwolić im na skorzystanie z telefonów komórkowych i odszukanie informacji w internecie. Kiedy skończą, sprawdź poprawność rozwiązania.

1. Miasto, do którego zwołano sobór w 325 roku. (NICEA)
2. Tam odbyło się ważne spotkanie, które bywa nazywane „pierwszym soborem”. (JEROZOLIMA)
3. Miasto, do którego zwołano sobór w 431 roku. (EFEZ)
4. Miasto, do którego zwołano sobór w 451 roku. (CHALCEDON)
5. Miasto, do którego zwołano sobór w 381 roku. (KONSTANTYNOPOL)

15. Podsumuj najważniejsze informacje:

- > Kościół jest wspólnotą, dlatego najważniejsze ustalenia w Kościele – te dotyczące wiary – podejmowane są wspólnotowo, na soborach.
- > To na soborach ujmowano w ramy słów i konkretnych zdań treść naszej wiary, zwłaszcza gdy chrześcijanie zaczęli się gubić w różnych rozwiązaniach.
- > Soborowe orzeczenia o tym, co jest prawdziwą i niezmienną treścią naszej wiary, nazywamy dogmatami.

16. Wyznacz zadanie domowe (będzie potrzebne podczas kolejnej lekcji): poproś uczniów, aby zebrali wiadomości na temat rządów pierwszego władcy Mieszka I, dynastii pierwszych Piastów, rozwoju chrześcijaństwa na ziemiach polskich.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

17. Przypomnij, że wyznanie wiary, które odmawiamy podczas niedzielnej mszy świętej, zostało sformułowane na soborze. Zaprosz uczniów do wspólnego odmówienia tego symbolu.

# 44/

## POCZĄTKI CHRZEŚCIJAŃSTWA NA ZIEMIACH POLSKICH

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** omówienie korzyści płynących dla narodu polskiego z przyjętego przez Mieszka I chrztu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > podaje motywy przyjęcia chrztu przez Mieszka I,
- > uzasadnia znaczenie chrztu dla rozwoju jednoczącego się państwa polskiego,
- > wyjaśnia wpływ religii na życie społeczne, polityczne i kulturalne,
- > podejmuje refleksję nad konsekwencjami tego faktu dla dalszego rozwoju państwa polskiego.

**Postawy:** uczeń z szacunkiem odnosi się do Kościoła w Polsce.

**Metody i techniki:** elementy wykładu, pogadanka, praca z podręcznikiem, praca w grupach, wpis do kroniki, orędzie do narodu, telegram, trójkąt.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, duże arkusze papieru, pisaki, mazaki, arkusz do pracy metodą trójkąta, karteczki samoprzylepne.

**Zadanie dla uczniów – do wykonania przed tą katechezą:**

Uczniowie przed lekcją zbierają wiadomości na temat rządów pierwszego władcy Mieszka I, dynastii pierwszych Piastów, rozwoju chrześcijaństwa na ziemiach polskich.

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zainicjuj rozmowę na temat dynastii Piastów – pierwszej dynastii polskich władców. Sprawdź, jakie informacje zebrali uczniowie, przygotowując się do lekcji. Na koniec rozmowy zasygnalizuj temat dzisiejszego spotkania: *Zastanowimy się dziś nad znaczeniem chrztu przyjętego przez Mieszka I w 966 roku.*

### / SPOTYKAM /

3. Wspomnij o plemionach, które dały początek państwu polskiemu. O dążeniach Mieszka I do umocnienia naszej pozycji na arenie międzynarodowej, wśród państw chrześcijańskich.

Staraj się tą opowieścią zmobilizować słuchaczy do uruchomienia swojej wyobraźni, która będzie im pomocna w wykonywaniu dalszej pracy. Możesz skorzystać z tekstów zawartych w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 209):

W X wieku kształtuje się nowa mapa polityczna Europy. We wschodniej i zachodniej części kontynentu pojawiają się nowe państwa. Ich rozwój nie przebiegał jednolicie, co miało wpływ na panujące stosunki. Aby umocnić swoje pozycje na arenie politycznej, zawierano sojusze.

W Wielkopolsce – kolebce państwa Polan, w skład której wchodziło wiele różnych plemion, grodów – widoczne były procesy centralizacji politycznej.

Sytuacja panująca na ówczesnej arenie politycznej, a zwłaszcza sojusz czesko-wielecki, stanowiła dla młodego państwa zagrożenie. A do jego istnienia niezbędne były dobre stosunki z papieżem i cesarstwem.

By uniezależnić się politycznie od Niemiec, potrzebne było doniosłe wydarzenie religijne, polityczne i kulturowe. Z jednej strony połączyłoby ono w całość wszystkie plemiona, z drugiej podniosłoby rangę władcy wśród rządzących w Europie chrześcijańskiej.



Mieszko I pod wpływem swej żony Dobrawy, córki księcia czeskiego Bolesława I, zdecydował się przyjąć chrześcijaństwo. W 965 roku zawarł z Dobrawą związek małżeński, a rok później przyjął chrzest. Ten fakt stał się punktem zwrotnym w historii Polski. Mieszko I w oczach władców chrześcijańskiej Europy zyskał status równorzędnego partnera. Polska weszła do społeczności chrześcijańskiej, uzyskując korzyści polityczne. Religia chrześcijańska cementowała młode państwo. Kościół łączył i wzmacniał ustrój państwa. Chrześcijaństwo powoli wypierało lokalne kultury plemienne. Nowa religia oraz niepodzielne przymierze pomogły w zacieraniu się różnic pomiędzy plemionami i kształtowały jednolity system państwowości.

## / POZNAJĘ /

4. Zaproponuj uczniom pracę w grupach, której celem będzie ukazanie:

- > okoliczności przyjęcia chrztu,
- > historycznych aspektów wzmacniania pozycji państwa polskiego w Europie,
- > wpływu chrztu na rozwój państwa Polan na płaszczyźnie kościelnej, kulturowej i politycznej.

Podziel klasę na cztery grupy, przydziel zadania. Zaznacz, że każda z grup pracuje na bazie informacji przygotowanych w domu (zadanie domowe z poprzedniej lekcji); jeśli wstępna weryfikacja wykazała niedostateczne przygotowanie uczniów, pozwól im skorzystać z internetu i tam poszukać wiadomości.



Każda grupa pracuje inną metodą:

**Grupa I:** trójkąt<sup>1</sup>

Wręcz grupie **schemat potrzebny do pracy metodą trójkąta** (załącznik). Zadaniem uczniów jest przeanalizować stanowisko Mieszka I – zastanowić się i wypisać możliwe decyzje, ich negatywne i pozytywne skutki (jeżeli takie też zauważą) i uargumentować je.



<sup>1</sup> Zob. *Vademecum katechety*, s. 144.

### **Grupa II:** list<sup>2</sup>

Uczniowie porządkują zebrane informacje dotyczące Mieszka I. Następnie wcielają się w Mieszka i piszą list do wiernego druha, w którym opowiadają o swoich przeżyciach, uczuciach, emocjach.

### **Grupa III:** wpis do kroniki

Zadaniem uczniów jest wyobrazić sobie, że są kronikarzami na dworze Mieszka I. Z tej perspektywy piszą o swoim władcy i jego decyzjach podejmowanych z myślą o państwie.

### **Grupa IV:** orędzie do narodu

Mieszko zapewne takich nie wygłaszał, ale nic nie szkodzi wyobrazić sobie, że to robi. Zadanie brzmi:

Jako książę Mieszko I zamierzasz poślubić czeską księżniczkę Dobrawę i przyjąć chrzest. Czujesz, że powinienesz uzasadnić tę decyzję wobec swojego ludu. W tym celu układasz orędzie do poddanych.

5. Wyznacz czas na realizację zadania: 15–20 minut.
6. Kiedy praca zostanie skończona, liderzy prezentują to, co przygotowały poszczególne grupy, omawiając znaczenie chrztu dla rodzącego się państwa polskiego. Pozostali uczniowie w trakcie prezentacji robią samodzielnie notatki.

W razie potrzeby uzupełnij wypowiedzi uczniów, zwracając uwagę na konieczność umocnienia pozycji państwa Polan na arenie międzynarodowej.

*Powiedz: Przyjęcie chrztu dawało możliwość utworzenia z państwami europejskimi wspólnoty chrześcijańskiej. Książę, przyjmując chrzest, zyskał autorytet wśród możnowładców i duchownych. Cały proces chrystianizacji umożliwił sprowadzenie do kraju duchowieństwa, co pomogło w organizacji struktur kościelnych. Konsekwencje chrztu widoczne były na wielu płaszczyznach – politycznej, społecznej, religijnej, kulturalnej.*

---

<sup>2</sup> Wariacja na temat metody „telegram”. Tamże, s. 118.

### **/ UTRWALAM /**

7. Propozycja zadania domowego: Na ile dzisiaj w Europie możliwe jest życie według tradycji chrześcijańskich? Odpowiedz pisemnie, postaraj się o dobre uzasadnienie.
8. Zadanie przygotowujące uczniów do kolejnej lekcji: poproś, by przed kolejną lekcją odnaleźli piosenkę (lub przynajmniej jej tekst) Lecha Makowickiego *Rok 966*.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

9. Zaproś uczniów do modlitwy spontanicznej, w której mogą podziękować za wszystko, co przyniosła nam decyzja Mieszka I o przyjęciu chrztu.

# 45/

## CHRZEST POLSKI DZIŚ

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie u uczniów postawy poszanowania dla narodowego dziedzictwa historycznego, religijnego i kulturowego.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > przekonuje, dlaczego historia nadaje sens życiu każdego człowieka,
- > wskazuje, że znajomość historii decyduje o tożsamości narodowej,
- > uzasadnia wpływ religii na życie społeczne i polityczne,
- > wyjaśnia integralność historii z religią.

**Postawy:** uczeń z szacunkiem odnosi się do Kościoła w Polsce.

**Metody i techniki:** elementy wykładu, pogadanka, praca z podręcznikiem, słowa kluczowe, redagowanie tekstu na stronie internetowej, list, lapbook.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, pisaki, klej, fragment *Listu Pasterskiego Episkopatu Polski na Jubileusz 1050-lecia Chrztu Polski* dla grupy II (do wydrukowania), wypowiedzi na temat chrztu Polski i znaczenia chrześcijaństwa dla grupy IV (do wydrukowania), podręcznik, kartki A4: białe i kolorowe, kartki samoprzylepne, szary papier, telefony uczniów z dostępem do internetu, w miarę możliwości: piosenka Lecha Makowieckiego *Rok 966* i odtwarzacz.

### Zadanie dla uczniów – do wykonania przed tą katechezą:

Znajdź i przeczytaj słowa piosenki Lecha Makowieckiego *Rok 966*<sup>1</sup>.

---

<sup>1</sup> Zob. <https://www.youtube.com/watch?v=qxK-hjNsSkc> (dostęp: 22.03.2018).

## PRZEBIEG KATECHEZY

### / ODKRYWAM /

1. Po wstępnej modlitwie poproś uczniów, by w nawiązaniu do słów piosenki, której mieli wysłuchać w domu, zaproponowali temat lekcji. Swoje propozycje niech zapiszą na kartkach samoprzylepnych i przykleją do tablicy.
2. Odczytaj poszczególne propozycje. Poproś ich autorów o uzasadnienie.

### / SPOTYKAM /

3. Zaznacz, że dziś dużo się dyskutuje o chrześcijańskich korzeniach Europy. W roku jubileuszu chrztu dużo się też dyskutowało o wpływie decyzji Mieszka I na dzieje Europy Środkowej – jest on niezaprzeczalny.
4. Jeśli masz taką możliwość, zaproś uczniów do wysłuchania piosenki Lecha Makowieckiego *Rok 966*. Poproś, by usiedli wygodnie, zamknęli oczy i wyobrazili sobie, że są świadkami tych zdarzeń.

Jeśli nie dysponujesz nagraniem tej piosenki, możesz korzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku (s. 212–213, dział SPOTYKAM i ODKRYWAM).

### / POZNAJĘ /

5. Podziel uczniów na cztery grupy, przydziel im zadania (pozwól im podczas pracy szukać informacji w internecie) i wyznacz czas na ich wykonanie (15–20 minut):

**Grupa I:** Zadaniem uczniów jest zredagowanie newsa, który ma trafić do internetu. Temat: *Archeolodzy dokonali sensacyjnego odkrycia: Mieszko I nie przyjął chrztu!!!* W wiadomości powinni ukazać możliwe następstwa tego faktu.

**Grupa II:** Napiszcie list do Mieszka I, w którym przedstawicie następstwa jego działań, dostrzegalne po 1050 latach.

**Grupa III:** Wręcz uczniom fragment *Listu Pasterskiego Episkopatu Polski na Jubileusz 1050-lecia Chrztu Polski* i poproś, by go przeczytali, wynotowali





zawarte w nim przesłanie, a następnie podkreślili słowa klucze<sup>2</sup> i ułożyli z nich figurę ilustrującą konstrukcję tekstu.

**Grupa IV:** Wręcz uczniom wypowiedzi dotyczące chrztu Polski i znaczenia chrześcijaństwa dla Europy. Uczniowie na podstawie tych tekstów oraz korzystając z informacji, które znajdują w internecie, przygotowują uproszczoną wersję lapbooka<sup>3</sup>. Temat: *Chrzest Polski dzisiaj*. Zaznacz, by szczególnie uwagę zwrócili na trwałe konsekwencje tego zdarzenia.

6. Po upływie wyznaczonego czasu przedstawiciele grup prezentują efekty swojej pracy, ukazując znaczenie chrztu Polski z perspektywy 1050 lat. Pozostali uczniowie w trakcie prezentacji robią samodzielnie notatki pod tematem lekcji.

W razie potrzeby uzupełnij wypowiedzi uczniów. Możesz też skorzystać z tekstów w podręczniku (dział POZNAJĘ, s. 213–214):

To dzięki chrystianizacji Wielkopole, Małopole, Ślązanie, Wiślanie i inne ludy słowiańskie zaczęli z czasem stanowić jeden naród – i tym narodem są do dziś. Staliśmy się wówczas „obywatelami świata”. I wciąż nimi jesteśmy – na równych prawach z innymi narodami. Jesteśmy na stałe wpisani w krąg krajów Europy i jej kultury – zbudowanej przecież na fundamencie chrześcijańskim.

W homilii podczas uroczystości obchodów 1050-lecia chrztu Polski sekretarz stanu Stolicy Apostolskiej kard. Pietro Parolin stwierdził: „Chrzest, jak ma to miejsce w przypadku każdej duszy, która go przyjmuje, tak i dla narodu polskiego oznaczał radykalny przełom mentalności i kultury, i dał początek nowej drodze rozjaśnionej światłem Chrystusa i nauczaniem Kościoła”.

Na czym polegał ów przełom? Chrzest wprowadził nasz naród w nowy świat, co wyraża się przez nową kulturę, nowe instytucje, struktury i zapisy prawne. Doświadczenie wiary przełożyło się z mocą na postawy moralne – te zaś z czasem naznaczyły wszelką praktykę: odbiły się jasnym śladem na naszym życiu gospodarczym, politycznym i kulturalnym. A także na życiu rodzinnym.

<sup>2</sup> Zob. *Vademecum katechety*, s. 85; Z. Barciński, J. Wójcik, *Metody aktywizujące w katechezie*, Wyd. Klanza, Lublin 1999, s. 53.

<sup>3</sup> Zob. <https://www.gadzetomama.pl/jak-zrobic-lapbooka/> (dostęp: 22.05.18).

To dlatego Sejm Rzeczypospolitej ogłosił rok 2016 Rokiem Jubileuszu 1050-lecia chrztu Polski, podkreślając wagę tego wydarzenia. Obchody tego jubileuszu uświadomiły Polakom potrzebę ciągłego odkrywania wiary zaszczerpionej podczas naszego chrztu i dziękowania za nią oraz za jedność, której znakiem jest sakrament chrztu.

### **/ ODPOWIADAM /**

7. Powiedz: *Chrzest Polski to nie tylko historia – to również przyszłość wszystkich ochrzczonych. Wobec Europy – a więc i wobec nas świat ma bardzo konkretne oczekiwania.*

Następnie spytaj: *Czego świat może oczekiwać od każdego z was? Co wy możecie światu dać? Co macie mu do zaoferowania?* Zaprosz uczniów do dyskusji.

### **/ UTRWALAM /**

8. Propozycja zadania domowego (podręcznik, dział PODEJMUJĘ WYZWANIE, s. 215): *Jak chrzest Polski – wydarzenie sprzed ponad tysiąca lat – wpływa na twoją rzeczywistość? Rozejrzyj się i poszukaj jego śladów – w kulturze, w społeczeństwie, w naszych codziennych rytuałach i zwyczajach. A nawet w języku.*

### **/ MODLĘ SIĘ /**

9. Modlitwa słowami piosenki *Gdzie chrzest, tam nadzieja* (podręcznik, s. 215, piosenkę można przeczytać, zaśpiewać bądź odsłuchać).

# 46/

## „CIEMNE ŚREDNIOWIECZE” – CZY NA PEWNO?

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** poznanie prawdziwych osiągnięć okresu średniowiecza.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > podaje argumenty uzasadniające, że średniowiecze to bardzo ważny okres dla rozwoju kultury i sztuki,
- > wykazuje, że stwierdzenie „ciemne średniowiecze” jest kłamliwe,
- > wymienia osiągnięcia okresu średniowiecza.

**Postawy:** uczeń odważnie przeciwstawia się stereotypom na temat wybranych wydarzeń z przeszłości Kościoła.

**Metody i techniki:** pogadanka, elementy wykładu, analiza tekstu i formułowanie syntetycznych notatek, debata „za i przeciw”.

**Środki dydaktyczne:** teksty do pracy w grupach, podręcznik, noty na temat augustynizmu, tomizmu, franciszkanizmu (załączniki do wydrukowania), dowolne nagranie chorału gregoriańskiego, odtwarzacz.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Po modlitwie przypomnij tematykę poprzednich lekcji. Na przykład: *Omawialiśmy początki chrześcijaństwa w Europie i w Polsce, przypomnieliśmy sobie, co przyjęcie chrześcijaństwa dało naszemu krajowi i oczywiście całej Europie.* Zaprosz uczniów do rozmowy nawiązującej do poprzednich lekcji.



2. Kontynuuj: *Wraz z lekcją o chrzcie Polski przeszliśmy ze starożytności, w której Kościół się narodził, do średniowiecza. Od czasu do czasu można usłyszeć określenia „ciemne średniowiecze”, „ciemne wieki”. Co waszym zdaniem się za nimi kryje?* (wolna dyskusja)

Najciekawsze głosy oraz wnioski z rozmowy możesz zapisać na tablicy; następnie ponad nimi zapisz temat lekcji: „*Ciemne średniowiecze*” – czy na pewno?

3. Poproś uczniów, by na podstawie informacji z lekcji historii określili ramy czasowe tej epoki. Jeśli odpowiedzi będą rozbieżne, pozwól im doprecyzować lub poproś o uzasadnienie przedstawionych ram. Rozmowę możesz podsumować krótkim wykładem:

*Za początek średniowiecza umownie przyjmuje się rok 476, czyli upadek Zachodniego Cesarstwa Rzymskiego. Niektórzy przyjmują jednak, iż średniowiecze rozpoczęło się już w III lub IV wieku, kiedy to w świecie starożytnym, pod wpływem chrześcijaństwa, zaczęła się zmieniać mentalność ludzi (w 313 roku wydano edykt mediolański, w którym cesarz Konstantyn zrównał chrześcijan w prawach z wyznawcami innych religii, dotąd uznawanymi w imperium i ustanowił swobodę wyznania). Za koniec średniowiecza przyjmuje się różne daty: wynalezienie druku przez Gutenberga (ok. 1450), zdobycie Konstantynopola przez Turków i upadek cesarstwa bizantyjskiego (1453), dotarcie Krzysztofa Kolumba do Ameryki (1492).*

Mówiąc, zapisuj daty na tablicy.

4. Kontynuuj temat: *Zarówno rozpiętość czasowa (ponad tysiąc lat!), jak i niejednoznacznie określone granice pozwalają się domyślać tego, co zapewne wiecie z lekcji historii, języka polskiego czy wiedzy o kulturze: średniowiecze było bardzo różnorodną epoką.*

## **/ SPOTYKAM /**

5. Dodaj: *O tym, jak różnorodna była to epoka, świadczą również mniejsze okresy, które w niej wyodrębniamy. Ciekawostką jest nazwa jednego z nich: renesans karoliński – chodzi o czasy panowania Karola Wielkiego i jego wieloraką działalność: nie tylko polityczną, lecz także na polu sztuki i kultury.*

## / POZNAJĘ /

6. Przytocz kilka ciekawostek dotyczących kultury średniowiecza oraz ówczesnego szkolnictwa. Możesz skorzystać z informacji zawartych w dziale POZNAJĘ (podręcznik, s. 217):

Nazwę „średniowiecze”, czyli „wieki średnie”, wprowadzili twórcy następnej w dziejach epoki – renesansu. Uważali oni, że owe wieki to czas przejściowy między epoką starożytną a nowymi czasami odrodzenia, okres przestoju, pewna kulturowa luka między świetną poprzednikom odejście od wartości starożytnych, ciemnotę i zacofanie epoką antyku a czasami nowożytnymi. Ludzie odrodzenia zarzucali poprzednikom odejście od wartości starożytnych, ciemnotę i zacofanie.

Dziś wiemy, że tamto tendencyjne wyobrażenie o dziesięciu wiekach europejskiej historii niewiele ma wspólnego z rzeczywistością. Dzisiaj średniowiecze jest postrzegane jako okres kluczowych przemian, a nie stałego i głębokiego regresu. Epoka ta przyniosła istotne innowacje w przeróżnych dziedzinach (transport, rolnictwo, handel), wielkie odkrycia geograficzne (jak choćby dopłynięcie wikingów do Ameryki) czy wreszcie okresy niekwestionowanego rozkwitu nauki i kultury – w tym właśnie okresie narodziły się uniwersytety, rozwijała się niezwykła architektura romańska i gotycka, wspaniała muzyka i wiele innych dziedzin artystycznych: malarstwo, malarstwo miniaturowe, sztuka witrażowa. Średniowiecze dało nam wielu wybitnych ludzi, z których dorobku intelektualnego wciąż czerpiemy.

7. Dodaj: *Tę epokę naznaczyły też wielkie i ważne postaci. Od ich imion swoją nazwę biorą prądy filozoficzne i teologiczne oraz różne ruchy czy postawy życiowe (możesz zaproponować, by uczniowie wymienili kilka przykładów). Przyjrzymy się dzisiaj trzem z nich.*

8. Podziel klasę na trzy grupy (lub ich wielokrotność). Poproś, by każda z nich wyłoniła ze swego grona osobę, która będzie referowała wyniki pracy. Następnie rozdaj materiały do pracy. Każda z grup zapoznaje się z jedną z głównych postaci średniowiecza oraz związanym z nią prądem bądź ruchem, a zbiera wszystkie te informacje w krótkich równoważnikach zdań.



Wyznacz czas na wykonanie zadania: 8–10 minut.

- Grupa I (lub I i IV):** augustynizm  
**Grupa II (lub II i V):** tomizm  
**Grupa III (lub III i VI):** franciszkanizm

Nim uczniowie skończą pracę, zmaż z tablicy dotychczasowe notatki.

Przedstawiciele grup, referując swoją pracę, zapisują jej efekty na tablicy. Pozostali uczniowie na tej podstawie sporządzają notatkę do lekcji.

### **/ ODPOWIADAM /**

9. Kiedy wszystkie grupy przedstawią wynik swojej pracy, zaproponuj uczniom rozmowę. Temat: *Czy zgadzasz się z ukutym przed stuleciami twierdzeniem, że średniowiecze to „ciemna epoka”?*

Pozwól uczniom na przedstawienie swoich poglądów. Nie argumentuj – ogranicz się do roli moderatora. Jeśli stanowiska się spolaryzują, możesz podzielić uczniów na dwie grupy i zaproponować debatę „za i przeciw”.

### **/ UTRWALAM /**

10. Podsumuj rozmowę i całą lekcję. Zaakcentuj najważniejszą spuściznę, jaka została nam po średniowieczu – uniwersytety, kulturę, sztukę, wielkie prądy filozoficzne i teologiczne, rozwój rolnictwa. Powiedz, że kilku ważnym postaciom średniowiecznym – ważnym dla całego chrześcijańskiego świata oraz tym, które ważne są dla naszego kraju – przyjrzyście się wspólnie podczas kolejnych waszych spotkań.
11. Propozycja zdania domowego: zachęć uczniów, by podjęli wyzwanie zaproponowane w podręczniku na s. 218:

Masz swoją ulubioną postać średniowieczną? Jeśli nie – spróbuj wybrać jedną i przyjrzeć jej się bliżej.

Może będzie to Franciszek z Asyżu – wesoły żebrak, który rozmawiał nie tylko z ludźmi, ale i ze zwierzętami? Intelktualista Anzelm z Canterbury? Guillaume de Machaut – kompozytor i poeta? A może Hildegarda z Bingen – mniszka, która znała się na medycynie, komponowała niezwykłą muzykę, pisała teksty dramatyczne, a biskupi, książęta i królowie, gdy weszli w spór, szukali u niej rady i prosili, by podjęła się roli mediatora. Albo

Albert Wielki – człowiek encyklopedia, ekspert niemal od wszystkiego: filozof, lekarz, ale też geolog, chemik i przyrodnik, autor pierwszego atlasu roślin.

Jest w kim wybierać!

### **/ MODLĘ SIĘ /**

12. Jako modlitwę końcową możesz zaproponować uczniom wspólne wysłuchanie dowolnego fragmentu chorału gregoriańskiego. Albo wspólnie odśpiewanie średniowiecznej pieśni *Bogurodzica* (tekst znajdziesz w podręczniku, s. 219).

# 47/

## ŻYCIE I DZIEŁO ŚW. TOMASZA Z AKWINU

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zapoznanie się z życiem i myślą św. Tomasza z Akwinu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, kim był św. Tomasz z Akwinu,
- > przedstawia wielki wpływ jego nauki na chrześcijaństwo,
- > uzasadnia, że współpraca wiary i rozumu jest dla człowieka wierzącego wyzwaniem również dzisiaj.

**Postawy:** uczeń dąży do zgłębiania nauczania Kościoła.

**Metody i techniki:** dyskusja, analiza tekstów, elementy wykładu.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, wyjaśnienie pięciu dróg poznania Boga wg św. Tomasza (materiał do pracy w grupach, do wydrukowania).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Następnie przypomnij końcową informację z poprzedniej lekcji: *Na poprzedniej katechezie usłyszeliście, że podczas kolejnych naszych spotkań poznamy kilka ważnych dla Kościoła i chrześcijaństwa postaci żyjących w średniowieczu. Co już wiecie o św. Tomaszu z Akwinu?*
3. Jeśli pamięć uczniów zawiedzie, poproś ich, by otworzyli podręczniki na s. 220 i przeczytali informacje zawarte w działach ODKRYWAM

i SPOTYKAM. W tym czasie na tablicy zapisz temat lekcji, a pod nim daty narodzin i śmierci św. Tomasza: 1224 lub 1225 – 1274).

## / POZNAJĘ /

4. Przybliż uczniom Tomaszową myśl o tym, czy człowiek może poznać Boga: *Analizując ludzkie poznanie, św. Tomasz dochodzi do przekonania, że człowiek ma pewne wrodzone poznanie Boga, bardzo ogólne, przedrefleksyjne. Nie posiada jednak wrodzonej, wyraźnej idei Boga – do tej idei może dojść dzięki rozumowej refleksji, opartej na doświadczeniu. Ten pogląd Tomasza można wyrazić, cytując dwa zdania z jego licznych pism: „Jest jakieś poznanie Boga, wspólne i zamazane, które jest dane wszystkim ludziom”. Ale „sam Bóg w Nim rozważany nie jest w sposób naturalny znany człowiekowi, jak tylko na zasadzie Jego podobieństwa. Wypada więc, że poprzez odkryte podobieństwa w rzeczach, dotrze człowiek do Jego poznania poprzez rozumowanie”.*



5. Podziel uczniów na pięć grup. Rozdaj im kartki z fragmentami pięciu dróg poznania Boga św. Tomasza z Akwinu.

Wyjaśnij, na czym polega zadanie: *Podczas ostatniej lekcji rozmawialiśmy między innymi o tym, że zdaniem Tomasza z Akwinu można na drodze rozumowej dojść do przekonania o istnieniu Boga. Święty Tomasz wskazał pięć takich dróg. Dziś je poznacie – każda grupa jedną. Waszym zadaniem jest przeczytać otrzymany tekst i odpowiedzieć na pytanie: W jaki sposób św. Tomasz dochodzi do wniosku, że Bóg istnieje?*

6. Kiedy uczniowie pracują, na tablicy pod tematem lekcji dopisz: *Jak można dojść do przekonania, że Bóg istnieje? Pięć dróg św. Tomasza z Akwinu.*

7. Uczniowie referują wyniki prac. Ich wnioski spisuj na tablicy.

Materiały dla uczniów:

**Grupa I:** dowód z ruchu

**Grupa II:** dowód z przyczyny sprawczej

**Grupa III:** dowód z konieczności

**Grupa IV:** dowód z doskonałości

**Grupa V:** dowód z celowości

8. Podsumowawszy wyniki pracy w grupach, wskaż inne zagadnienia, jakimi zajmował się Akwinata: *Święty Tomasz w swych dziełach poruszył wiele innych zagadnień. Pisał między innymi o naturze Boga (w kategoriach istoty i istnienia). Tego zagadnienia jednak na naszych zajęciach nie poruszymy, ponieważ nie mieliście dotąd zajęć z zakresu metafizyki.*

*Zajmował się też rozważaniami na temat celu istnienia człowieka i cnotami moralnymi. Tomaszowa teologia moralna jest bardzo zrównoważona. Zachowuje ostrożne rozróżnienie pomiędzy porządkiem naturalnym a nadprzyrodzonym. Przyjmuje zasadę: „łaska nie niszczy natury, lecz ją udoskonala”. Zdaniem Tomasza z Akwinu mamy trzy podstawowe cnoty moralne naturalne: sprawiedliwość, umiarkowanie i męstwo. Sprawiedliwością kierujemy się wtedy, gdy w grę wchodzi prawa innych. Umiarkowanie panuje nad naszymi uczuciami, męstwo zaś to cnota, która umożliwia woli podporządkowanie się nakazom rozumu. Wyjątkowo ważną rolę odgrywa również cnota roztropności. Służy ona do rozwiązywania szczegółowych problemów moralnych.*

*Jest wiele innych zagadnień w wielkiej spuściźnie, jaką zostawił nam św. Tomasz. Nie zdołalibyśmy przedstawić ich wszystkich podczas jednej lekcji. Dość powiedzieć, że był to człowiek wybitny. Jego pisma do dziś zadziwiają przenikliwością, klarownością myśli, wszechstronnością zainteresowań Tomasza.*

## **/ ODPOWIADAM /**

10. Poproś uczniów, by jeszcze raz otworzyli podręczniki i przeczytali to, co o Tomasz z Akwinu powiedzieli inni (s. 221–222, ostatni akapit działu POZNAJĘ oraz dział ODPOWIADAM).
11. Rozpocznij rozmowę o związkach rozumu i wiary u Tomasza. Streść krótko jego poglądy:

*Tomasz z Akwinu cenił rozum (a umysł miał wybitny). Kiedyś wyznał: „Dziękuję Bogu, że rozumiałem każdą stronę, którą kiedykolwiek przeczytałem”. Angielski pisarz G.K. Chesterton uważał wręcz, iż św. Tomasz był jednym z wielkich oswoobodzicieli ludzkiego umysłu. Prawdziwą treścią jego nauki było zaufanie do rozumu. Z drugiej strony cechą charakterystyczną Tomasza*

*z Akwinu jest niezwykła wiara – zakorzeniona w naturze, wyrozumiała dla ludzkich słabości i przywar, a równocześnie niedopuszczająca półśrodków i stawiająca najwyższe wymagania. Według wyrażenia św. Tomasza, rozum teologiczny jest „rozumem oświeconym przez wiarę” (ratio fides illustrata), gdyż „łaska nie powoduje zaniku natury, lecz ją uzupełnia”. Uważał, że bardzo trudno człowiekowi bez pomocy religijnej być człowiekiem.*

Następnie zapytaj: *Jak wy postrzegacie tę kwestię? Relację rozumu i wiary? Są sobie nawzajem potrzebne? Są sobie obce? A może widzicie to jeszcze inaczej?*

Pozwól uczniom na swobodną dyskusję. Bądź moderatorem, nie stroną.

12. Na koniec rozmowy możesz przywołać innych myślicieli średniowiecznych, zdaniem których wiara i rozum współpracują ze sobą, zwłaszcza św. Anzelma z Canterbury i jego formułę zaczerpniętą od Augustyna: *fides quaerens intellectum* (wiara poszukująca zrozumienia), oraz drugą: *credo ut intelligam* (wierzę, aby zrozumieć).

## / UTRWALAM /

13. Podsumuj lekcję. Podkreśl, że Tomasz z Akwinu, XIII-wieczny dominikanin, był jedną z najwybitniejszych postaci średniowiecza. Pisma Akwinaty do dziś zadziwiają przenikliwością. Dowodzą, że wiara może – i powinna – iść w parze z rozumem.
14. Propozycja zadania domowego: zachęć uczniów, by wieczorem zajrzeli do podręcznika do działu PODEJMUJĘ WYZWANIE (s. 222) i przeczytali jeszcze kilka słów o Tomaszu oraz odpowiedzieli sobie na postawione tam pytanie:

Tomasz z Akwinu to bardzo ciekawa postać – wybitny umysł, dobroć tak ogromna, że czasem brano ją za naiwność, łagodność, głęboka wiara. I niezwykła pamięć – ponoć jeśli raz przeczytał jakąś książkę, mógł ją cytować z pamięci do końca życia!

Która z cech św. Tomasza z Akwinu jest ci bliska? Którą uważasz za szczególnie wartościową? Czy zechcesz ją naśladować w swoim życiu?



## **/ MODLĘ SIĘ /**

**15.** Lekcję zakończ modlitwą ułożoną przez św. Tomasza (podręcznik, s. 223):

O najświętsza i najśodsza Dziewico Maryjo, Matko Boga (...).

W objęciach Twojej miłości powierzam Ci dziś (...) całe moje życie (...). Wyproś mi także, o najśodsza Pani, prawdziwą miłość, którą z całego serca kochałbym Twojego Najświętszego Syna, a po Nim nade wszystko Ciebie i bliźniego w Bogu i (...) ze względu na Boga. Amen.

# 48/

## WIERNOŚĆ PRAWDZIE - ŚW. STANISŁAW, BISKUP

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** przybliżenie uczniom postaci św. Stanisława oraz okoliczności jego śmierci.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, że biskup zginął za prawdę,
- > wskazuje osobę, która skazała biskupa na śmierć,
- > wyjaśnia, że biskup do końca bronił prawdy i za to oddał życie.

**Postawy:** uczeń występuje w obronie Kościoła w Polsce. Modli się za Kościół i jego pasterzy.

**Metody i techniki:** pogadanka, elementy wykładu, analiza tekstu biograficznego.

**Środki dydaktyczne:** prezentacja Powerpoint o miejscach Krakowa związanych ze św. Stanisławem, nota biograficzna o św. Stanisławie, KKK, podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

/ ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w temat krótką opowieścią, wyświetlając jednocześnie **prezentację**:



(Slajd 1) Zakładam, że niektórzy z was byli lub będą w Krakowie (slajd 2). W końcu to dawna stolica naszego kraju. Jednym z obowiązkowych punktów na trasie każdego turysty, który się tam znajdzie, jest Wawel (slajd 3). Na zamek wchodzi się stromą, brukowaną drogą, którą niegdyś wjeżdżali królowie polscy.

Za bramą po lewej stronie znajduje się bazylika archikatedralna (slajd 4), a w niej groby królewskie. I jeszcze, w centralnym miejscu, srebrna, bogato inkrustowana trumna, w niej zaś relikwie św. Stanisława ze Szczepanowa, niedysyjszego biskupa krakowskiego i męczennika (slajd 5).

Kim on był, dlaczego tam są jego relikwie? O tym za chwilę, bo to niejedyne ciekawe miejsce. Wyjdźmy z katedry.

Ze Wzgórza Wawelskiego można wyjść nie tylko drogą, którą tam przyszliśmy – możemy wybrać bramę w jednej z baszt lub trasę przez Smoczą Jamę (slajd 6). Ta ostatnia droga wyprowadzi nas nad Wisłę, tuż obok ziejącego ogniem wawelskiego smoka. Przy smoku skręcamy w lewo, idziemy jakieś 300 m i po lewej stronie ukazuje nam się przepiękny barokowy kościół (slajd 7). Jesteśmy już na krakowskim Kazimierzu.

Niedaleko kościoła siedzą zazwyczaj młodzi ludzie z przyborami malarskimi (to studenci krakowskiej ASP).

Wejdźmy do środka (slajd 8). Kościół jest dwupoziomowy. W dolnej części mieszczą się grobowce znanych Polaków – to Krypta Zasłużonych (slajd 9), zwana też czasem naszym polskim Panteonem. Górna część to kościół właściwy (slajd 10). Tam, po lewej stronie, idąc do ołtarza, można zauważyć w nawie bocznej umieszczoną za szkłem belkę, na której poćwiartowano ciało św. Stanisława, oraz płytę z śladami jego krwi. Jest to już drugie miejsce z relikwiami tego świętego (slajd 11).

## **/ SPOTYKAM /**

3. Pozostaw prezentację włączoną na ostatnim slajdzie – wizerunku św. Stanisława. Doprecyzuj temat: *Dziś podczas lekcji poznamy bliżej postać św. Stanisława, biskupa i męczennika. Zajmiemy się też jego przeciwnikiem, królem Bolesławem Szczodrym. Zbadamy przyczyny ich sporu oraz śmierci biskupa.*

## / POZNAJĘ /

4. Przybliż uczniom postać św. Stanisława. Możesz skorzystać z tekstu w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 225):

Święty Stanisław ze Szczepanowa, biskup, znany jest między innymi z tego, że cenił prawdę i przedkładał ją ponad uprzejmość, przychylność możnych (nawet króla!) czy własne dobro. Jego bezkompromisowość w tym względzie przymnożyła mu wrogów – zwłaszcza wśród tych, którym z różnych powodów chrześcijański porządek biskupa był nie na rękę. Nie wiemy dokładnie, czego dotyczył konflikt między biskupem Stanisławem a królem Bolesławem Szczodrym, który zakończył się śmiercią męczeńską tego pierwszego. Zachowały się dwie interpretacje owego zdarzenia. Pierwsza, dworska, przedstawia biskupa Stanisława jako buntownika; druga wskazuje na jego protest przeciw niemoralnemu postępowaniu władcy. Jedno jest pewne: św. Stanisław ze Szczepanowa stawał po stronie ludzi krzywdzonych, mocno bronił tego, co uważał za prawdę, i nie bał się jasno mówić, co jest złe – nawet za cenę własnego życia.



5. Podziel uczniów na sześć grup i rozdaj im materiał do dalszej pracy: **opowieść o życiu św. Stanisława wraz z pytaniami do tekstu**. Powiedz, że ich zadaniem będzie przeczytać krótki tekst i wyodrębnić z niego najważniejsze informacje na temat Stanisława ze Szczepanowa. Pomogą im w tym pytania dołączone do tekstu.

Wyznacz czas na wykonanie zadania: 4–5 minut.

Kiedy uczniowie zakończą pracę, przedstawiciele poszczególnych grup referują wyniki. Pozostali uczniowie na podstawie tych wypowiedzi sporządzają notę biograficzną.

6. Poproś uczniów, by zajrzeli do podręczników (s. 225, dział POZNAJĘ) i przekonali się, czego Kościół uczy o prawdzie. Zaproś ich do przeczytania zawartych tam dwóch punktów KKK (2104–2105):

**KKK 2104** Wszyscy ludzie (...) obowiązani są szukać prawdy, zwłaszcza w sprawach dotyczących Boga i Jego Kościoła, a poznawszy ją, przyjąć i zachowywać. Obowiązek ten wyływa z „samej natury ludzi”. Nie jest on sprzeczny ze „szczerym szacunkiem” dla różnych religii, które „nierzadko (...) odbijają promień owej Prawdy, oświecającej wszystkich ludzi”, ani z wy-

maganiem miłości, przynaglającej chrześcijan, „aby wobec ludzi, którzy trwają w błędzie albo w niewiedzy co do spraw wiary, postępowali z miłością, roztropnością i cierpliwością”.

**KKK 2105** Obowiązek oddawania Bogu prawdziwej czci odnosi się do człowieka w wymiarze indywidualnym i społecznym. Jest to „tradycyjna nauka katolicka o moralnym obowiązku ludzi i społeczeństw wobec prawdziwej religii i jedyne Kościoła Chrystusowego”. Prowadząc nieustannie dzieło ewangelizacji, Kościół pracuje nad tym, by ludzie starali się o „kształtowanie w duchu chrześcijańskim sposobu myślenia i obyczajów, praw oraz ustroju własnej społeczności”. Obowiązkiem społecznym chrześcijan jest szanowanie i pobudzanie w każdym człowieku umiłowania prawdy i dobra. Wymaga on od nich, by przyczyniali się do rozpowszechniania jedynej prawdziwej religii, która istnieje w Kościele katolickim i apostołskim. Chrześcijanie są powołani, by być światłością świata. W ten sposób Kościół ukazuje królowanie Chrystusa nad całym stworzeniem, a szczególnie nad społecznościami ludzkimi.

7. Poproś uczniów, by odnieśli treść katechizmu do wydarzeń, które dziś poznali (dyskusja).

## **/ ODPOWIADAM /**

8. Pozostań jeszcze przy przeczytanych fragmentach KKK. Zapytaj, jak uczniowie mogą odnieść je do swojego życia (dyskusja).
9. Podsumowując rozmowę, możesz wykorzystać tekst zamieszczony w podręczniku w dziale ODPOWIADAM (s. 226):

Święty Jan Ewangelista powiedział o Jezusie, że jest On „pełen łaski i prawdy”. Pozostali ewangeliści przyznają, że nawet faryzeusze uważali Go za prawdomównego; twierdzili, że gotów jest mówić prawdę bez względu na okoliczności – nie licząc się z niechęcią czy wrogością słuchaczy.

Zdarza ci się czasem zamilknąć, gdy inni oczekują od ciebie prawdy? Milczeć dla własnego spokoju? Nie stanąć w obronie pokrzywdzonego, by się nie narażać?

Za trwanie przy prawdzie trzeba niekiedy zapłacić wysoką cenę. Obrona i szukanie prawdy są jednak obowiązkami każdego chrześcijanina. Jezus

powiedział o sobie, że jest Prawdą, a zatem trwać przy prawdzie to trwać przy Chrystusie. Bóg nie tylko wymaga od nas, abyśmy byli świadkami prawdy, ale i uzdalnia nas do tej misji.

**Wariant II:** podejmij rozmowę kierowaną o prawdzie, o tym, kiedy należy ją mówić i dlaczego. I przede wszystkim: jak ją przedstawiać, by była informacją, nie oskarżeniem.

### **/ UTRWALAM /**

10. Zbierz najważniejsze informacje. Metoda dowolna: możesz np. poprosić jednego z uczniów, by odczytał swoje notatki z lekcji; albo zapytać uczestników zajęć, którą cechę św. Stanisława uważają za najważniejszą, i poprosić chętnych o odpowiedź.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

11. Wspólnie odmówcie modlitwę za wstawiennictwem św. Stanisława BM (podręcznik, s. 227):

Święty Stanisławie,  
nieustraszony Pasterzu dusz powierzonych Twej pieczy, który w obronie swej owczarni poniosłeś śmierć męczeńską z rąk bezbożnych siepaczy, wyjednaj nam, prosimy Cię pokornie, zasługami Twymi u Boga, abyśmy byli zawsze gorliwymi cnót Twych naśladowcami. Przemożny Patronie ziemi naszej, ochraniaj ją od wszelkich klęsk i niedoli, byśmy dochowali statecznie wiary, którą przed wiekami głosiłeś naszym praojcom i wytrwali w gorącej miłości, służbie Bożej i w jedności z Kościołem świętym, a tak zasłużyli sobie na wieczne zjednoczenie nasze z Bogiem w królestwie niebieskim. Przez Chrystusa, Pana naszego.  
Amen.

# 49/

## BYĆ CZY MIEĆ? ŚWIĘTA JADWIGA KRÓLOWA

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** zaznajomienie się z najważniejszymi cechami charakteryzującymi misję i życie św. Jadwigi, królowej Polski.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > przedstawia dzieje Jadwigi Andegaweńskiej, królowej Polski, świętej,
- > stwierdza, że Jadwiga była w stanie poświęcić własne dobro dla dobra kraju,
- > stwierdza, że każdy chrześcijanin jest wezwany do świadectwa życia chrześcijańskiego.

**Postawy:** uczeń pogłębia własną duchowość.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach.

**Środki dydaktyczne:** teksty źródłowe (do wydrukowania dla każdej z grup), Pismo Święte, podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Rozpocznij rozmowę: *Czy można być dobrym chrześcijaninem, dysponując ogromnym majątkiem i wielką władzą?*

Pozwól uczniom na swobodne wypowiedzi. Moderuj rozmowę, nie bądź stroną w dyskusji. Na koniec dodaj: *Dziś właśnie nad tym się zastanowimy.*

*Nadal pozostajemy w kręgu średniowiecza. Mamy do rozwiązania dwa problemy, oba egzystencjalne. Mierzymy się z nimi w swoim życiu. Każdy rozwiązuje je inaczej – ale od tego, jak je rozwiązuje, zależy całe jego postępowanie.*

*Czy powiedzenie „Verba docent, exempla trahunt” (słowa uczą, przykłady pociągają) jest nadal aktualne? Zanim odpowiemy, spróbujmy rozwiązać dylemat natury filozoficznej: lepiej jest być czy mieć? Jak rozumiecie ten dylemat? (swobodne wypowiedzi uczniów)*

*Podsumuj: Myślę, że w rozwiązaniu tego dylematu pomoże nam przyjrzenie się życiu pewnej osoby, kobiety, która została królem. O kim mowa?*

### **/ SPOTYKAM /**

3. Przedstaw uczniom historię Jadwigi Andegawenki – od narodzin do koronacji i propozycji, by poślubiła Jagiełłę. Możesz w tym celu skorzystać z informacji zawartych w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 229):

Święta Jadwiga Andegaweńska, królowa Polski i patronka rodzin, urodziła się w 1374 roku jako trzecia córka króla Węgier i Polski, Ludwika Andegawskiego. Kiedy skończyła cztery lata, rodzice wybrali jej męża – Wilhelma Habsburga. Dzieci połączono tak zwanym ślubem warunkowym i Jadwiga została wysłana do Wiednia, aby przygotowywać się do roli, jaką w przyszłości miała odegrać – roli władczyni węgierskiej.

Rodzinne plany pokrzyżowała w 1382 roku śmierć króla Ludwika. Węgrzy posadzili na tronie starszą siostrę Jadwigi, Marię, a młodziutka księżniczka została zaproszona na tron Polski. Wkrótce też anulowano warunkowe małżeństwo Jadwigi z Wilhelmem. Królowa miała poślubić Władysława Jagiełłę – i w ten sposób wesprzeć kraj ważnym sojuszem, a sąsiednią Litwę wciągnąć w krąg państw chrześcijańskich.

4. Następnie zapisz temat lekcji na tablicy: *Być czy mieć? Święta Jadwiga Królowa.*

### **/ POZNAJĘ /**

5. Podziel uczniów na trzy grupy. Powiedz: *Poznajmy teraz trochę bliżej bohaterkę naszych dzisiejszych zajęć.*



Rozdaj uczniom wydrukowane **teksty do pracy** (po jednym lub dwa dla grupy). Wyznacz czas na ich przeczytanie. Zadaniem uczniów jest wyłuskać z tych tekstów najważniejsze informacje dotyczące Jadwigi.



6. Przedstawiciele grup referują wyniki swojej pracy. Spisz je – w postaci równoważników zdań – na tablicy.
7. Poproś uczniów, by otworzyli podręczniki i przeczytali, co o Jadwidze napisał Jan Długosz oraz co mówił o niej papież Jan Paweł II, kiedy wyniósł ją do godności świętej (dział POZNAJĘ, s. 229–230).

Następnie zapytaj:

- > W jaki sposób charakteryzuje Jadwigę Jan Długosz?
- > W jaki sposób charakteryzuje Jadwigę Jan Paweł II?

Informacje podane przez uczniów zapisz na tablicy.

## / ODPOWIADAM /

8. Powróć do problemu postawionego na początku lekcji (być czy mieć; czy człowiek bogaty i wpływowy może być dobrym chrześcijaninem). Zapytaj uczniów, jak teraz widzą tę sprawę. Czy coś się w ich spojrzeniu na tę kwestię zmieniło? A może utwierdzili się w swoim dotychczasowym przekonaniu?
9. Przeczytaj fragment Ewangelii przytoczony w podręczniku, w dziale ODPOWIADAM (Mt 19,21–22):



Jezus mu odpowiedział: „Jeśli chcesz być doskonały, idź, sprzedaj, co posiadasz, i rozdaj ubogim, a będziesz miał skarb w niebie. Potem przyjdź i chodź za Mną!”. Gdy młodzieniec usłyszał te słowa, odszedł zasmucony, miał bowiem wiele posiadłości.

Podsumuj. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (ODPOWIADAM, s. 230):

Zakończenie rozmowy Jezusa z bogatym młodzieńcem ukazuje nam, że dobra materialne bywają niekiedy przeszkodą w naśladowaniu Jezusa, „mieć” nierzadko wygrywa z „być”. Jednak przykład zarówno św. Jadwigi, jak i wielu innych postaci ukazują nam, że bogactwo może być przemienione przez Ewangelię, może być użyte dla dobra innych. Okazuje się, że „mieć”

nie musi przeszkadzać, a nawet może być drogą do tego, by pięknie „być” dla Boga i bliźniego.

### **/ UTRWALAM /**

10. Podsumuj w kilku zdaniach temat. Zaznacz, że dla Jadwigi życie zgodne z zasadami chrześcijańskimi było czymś oczywistym. Bogactwo i pozycja nie stanowiły w jej przypadku przeszkody w naśladowaniu Chrystusa – przeciwnie, zostały w tym naśladowaniu dobrze wykorzystane.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

11. Zakończ lekcję modlitwą za wstawiennictwem św. Jadwigi (podręcznik, s. 231):

Boże, w Trójcy Jedyny,  
który obdarzyłeś hojnie Świętą Jadwigę darami swej łaski,  
czyniąc Ją królową i matką narodu polskiego,  
apostołką Ewangelii na Litwie i Rusi,  
protektorką licznych dzieł miłosierdzia chrześcijańskiego,  
patronką życia małżeńskiego i rodzinnego  
oraz odnowicielką Akademii Krakowskiej,  
służącej rozwojowi wiedzy i oświaty w naszej ojczyźnie,  
prosimy Cię pokornie, spraw, abyśmy ożywieni jej przykładem  
i umocnieni wstawiennictwem u Ciebie  
wiernie realizowali nasze powołanie,  
głosząc Twoją chwałę  
i przyczyniając się do rozwoju cywilizacji miłości w świecie.  
Przez Chrystusa, Pana naszego.  
Amen.

CZĘŚĆ 6

**PULS ŻYCIA  
KOŚCIOŁA**

# 50/

## CZAS OCZEKIWANIA (ADWENT)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie postawy całkowitego zaufania Bogu.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, że wolność nie oznacza samowoli,
- > rozumie, że konsekwencje wyborów będą odczuwalne w przyszłości,
- > powierza swoje trudne życie w kochające ręce Boga (zaufanie).

**Postawy:** uczeń przygotowuje się do owocnego przeżywania świąt Bożego Narodzenia.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, burza mózgów, analiza tekstów biblijnych.

**Środki dydaktyczne:** Pismo Święte, podręcznik.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM I SPOTYKAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą *Zdrowaś Mario*.
2. Wprowadź uczniów w temat:

*Spróbujmy sobie wyobrazić, jak wyglądało najważniejsze spotkanie w historii świata. Scenografia nie przypominała negocjacji na szczycie, międzynarodowych rozmów w Jałcie czy obleganych przez dziennikarzy konferencji prasowych szefów wpływowej grupy G8. Spotkanie było ukryte przed ciekawskimi oczami gapiów.*

*Mała izdebka w Nazarecie. Zamknięte drzwi. I potężny archanioł (jego imię znaczy: „Boża moc”, który zapukał do nastolatki. Często zadajemy sobie pytanie: jak długo trwało zwiastowanie? Jak ono wyglądało?*

*Zobaczmy, co o tym wydarzeniu pisze Łukasz.*

## **/ POZNAJĘ /**

3. Poproś jednego z uczniów, by odczytał z Pisma Świętego perykopę z Ewangelii według św. Łukasza 1,26–38.
4. Podkreśl natychmiastową zgodę Maryi. Dodaj: *A przecież nie musiało tak się skończyć, w jeden wieczór. W końcu to bardzo ważna i brzemienna w skutki decyzja, namysł mógł trwać tydzień, miesiąc... Maryja była w nieustannej łączności z Bogiem, ciągle z Nim rozmawiała, była jakby w Nim zanurzona.*
5. Podejmij rozmowę kierowaną:
  - > Które ze słów w tym dialogu archanioła z Maryją są dla was zastanawiające, szokujące, trudne? W razie potrzeby wyjaśnij; możliwe przykłady uczniów: „Nie bój się”; „Pan z Tobą” – Bóg jest; „poczniesz i porodzisz”; syn Maryi „będzie panował” nad światem bez końca; „nie znam męża”; „moc Najwyższego okryje Cię” – Bóg zamieszka w Maryi; „Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego”.
  - > Co obserwujemy w tym dialogu? Pozwól na swobodne wypowiedzi uczniów.
  - > Kto głównie mówi? (anioł)
  - > A jak jest z naszą modlitwą, kto mówi więcej? Pozwól na swobodne wypowiedzi uczniów.
  - > Co z wolnością Maryi? Jak to widzicie? Skomentuj odpowiedzi, przypomnij rozróżnienie „wolność od” i „wolność do”; zaznacz, że trzeba być naprawdę wolnym, by zdecydować się na taki krok, jaki wykonała Maryja.
6. Podsumuj tę część rozmowy: *Maryja w bezwarunkowym zaufaniu podjęła drogę w nieznanne. Mamy w pamięci postawę Abrahama, który także wyszedł w nieznanne, Mojżesza, który wyprowadził z niewoli naród wybrany.*

## / ODPOWIADAM /

7. Kontynuuj rozmowę kierowaną:

- > Jaką postawę przyjmuje Maryja, nastolatka, w dialogu z wysłannikiem Boga? Czy to uległość? (nie, to zaufanie, ale nie bezkrytyczne, Maryja pyta o sprawy zasadnicze i otrzymuje wyczerpującą odpowiedź)

8. Podsumuj: *Dialog zawsze jest dwustronny, jest relacją w pełni obecności. Podobnie modlitwa – jest przebywaniem, trwaniem w relacji z Bogiem. Dialog rodzi się ze słuchania i szukania odpowiedzi. Każda trudna decyzja powinna być rozważana w ciszy własnego serca, może być konsultowana, wątpliwości powinno się wyjaśniać. Każda decyzja jest autonomiczna. Nie można przewidzieć konsekwencji podejmowanych wyborów, ale trzeba rozważyć wszelkie możliwe warianty na tę chwilę. Przyszłość jest w rękach Boga, tylko trzeba wykonać jeden, jedyny gest zaufania – oddać swoje życie Bogu.*

## / UTRWALAM /

9. Wróć do tekstu biblijnego. Powiedz: *Maryja podjęła decyzję w pełni świadomości, nie znając konsekwencji swego wyboru. Ale też wyjaśniła to, czego nie rozumiała. Wysłuchała tego, co Bóg miał Jej do powiedzenia, a wszystko inne złożyła w ręce Najwyższego.*

## / MODLĘ SIĘ /

10. Zakończ lekcję modlitwą Anioł Pański (podręcznik, s. 239). Zaznacz, że ta modlitwa dobrze oddaje ducha Adwentu (wspólnego z Maryją oczekiwania) i Bożego Narodzenia.

# 51/

## NADZIEJA WOLNOŚCI (BOŻE NARODZENIE)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** uczeń przyjmuje prawdę, że Jezus Chrystus jest zapowiedzianym Mesjaszem.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > rozumie, że Jezus przynosi wolność,
- > podaje przykłady wypełnienia proroctw starotestamentowych w osobie Jezusa Chrystusa,
- > rozumie, jakie znaczenie dla ludzkości miało narodzenie Jezusa,
- > podejmuje refleksję nad swoją relacją do Boga.

**Postawy:** uczeń pogłębia więź z Chrystusem.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, prezentacja piosenki, praca w grupie, rozsypanka wyrazowa.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, urządzenie z dostępem do internetu i głośnikami, szary papier (po jednym arkuszu dla każdej z grup), flamastry, fragmenty Starego i Nowego Testamentu do wydrukowania lub Pismo Święte (pięć egzemplarzy).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Zachęć uczniów, aby na początku katechezy wyznali wiarę w Boga – odmówcie Skład Apostolski, a następnie modlitwę do Ducha Świętego.

2. Wprowadź w temat (możesz odczytać poniższe wprowadzenie z podręcznika, s. 240, lub ująć je we własne słowa):

Żyjemy w epoce informatyzacji. Wszechobecne komputery, smartfony pomagają nam w szybkim dostępie do danych z całego świata. Dzięki osiągnięciom naukowym i technicznym szybciej komunikujemy się i podróżujemy. Coraz więcej posiadamy, a coraz mniej „JESTEŚMY” – coraz trudniej nam być szczęśliwymi. Błądzimy w ciemnościach, poszukując miłości, chwytając się chwilowej iluzji, łatwo ulegając złudzeniom. Horacjańskie „Carpe diem” wybrzmiewa w kolejnej odstonie naszego życia. Budząc się po pewnym czasie, wychodząc ze świata wirtualnego, pytamy o wiarę, nadzieję, miłość i... wolność. Tymczasem odpowiedź znana jest od dawna. Odpowiedzią jest JEZUS!

3. Odwołując się do zacytowanego wyżej tekstu z podręcznika (jeśli zastąpiłeś go własnymi słowami – odeślij uczniów do niego w tym momencie), zapytaj: *Jak rozumiecie słowa „coraz więcej posiadamy, a coraz mniej JESTEŚMY”?*

Pozwól uczniom na swobodne odpowiedzi.

## / SPOTYKAM /



4. Jeśli masz dostęp do internetu, odtwórz piosenkę *Tamagotchi* duetu Taconafide (znajdziesz ją na oficjalnym kanale YouTube Taco Hemingwaya, członka duetu<sup>1</sup>).
5. Zapytaj uczniów, co to jest tamagotchi. Jeśli nikt nie będzie znał odpowiedzi (co mało prawdopodobne), powiedz, że wyjaśnienie znajduje w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 241, pierwszy akapit).
6. Odtwórz piosenkę ponownie. Poproś uczniów, by tym razem wsłuchali się uważnie w tekst i znaleźli odpowiedź na pytanie, dlaczego utwór nosi taki właśnie tytuł i dlaczego piosenkarze tak siebie określili – „tamagotchi”. Poślij się następującymi pytaniami:
- > Co to jest tamagotchi?
  - > Dlaczego narratorzy utworu porównują się do tamagotchi?

<sup>1</sup> W celach poglądowych: <https://www.youtube.com/watch?v=odWxQ5eEnfE> (dostęp: 01.01.2020).



- > Jakie są ich pragnienia, tęsknoty?
- > Co przeżywają, czują?
- > Jak radzą sobie z poczuciem osamotnienia?

Po rozmowie na ten temat możesz zaproponować uczniom przeczytanie interpretacji tekstu, którą w portalu groove.pl zamieścił jeden ze słuchaczy duetu Taconafide:

Tamagotchi to elektroniczna zabawka, która pozwala na „hodowanie” zwierzaka na ekranie urządzenia. Zwierzak potrzebuje opieki, jedzenia, zainteresowania. Tak, jak potrzebują go ludzie. W tekście piosenki narratorzy odnoszą się do tamagotchi jako czegoś, czym niejako sami się stali. Chcą tylko jeść, pić i spać. Tak najpewniej objawia się ich depresja, potrzeba wycofania się ze świata, z biegu i pogoni, w której przecież uczestniczą. Utwór opowiada o smutku, potrzebie uwolnienia się od niego, o poszukiwaniu miłości i spełnienia, o które tak trudno. W swojej zwrotce Taco wspomina kobietę, którą kocha. Czuje, że życie wymyka mu się z rąk, że nie będzie w stanie już go poskładać. Jednocześnie korzysta ze swojego sukcesu, wydaje pieniądze i zapija ból po utraczonej miłości.

Podobnie jak w przypadku Quebo, który również szuka miłości, nie „wytapetowanej” laski z Tidera, a kogoś, kto go zrozumie, otworzy się na niego, nauczy go czegoś. Tymczasem jedyne, co mu pozostaje, to samotność i seriale w pustym mieszkaniu. Miłość jest dla narratorów nieuchwytnym stanem, uczuciem, którego szukają, a którego ciągle nie potrafią znaleźć. Czują się oddzieleni od niej szybko – widzą ją, ale nie mogą osiągnąć<sup>2</sup>.

W podsumowaniu warto podkreślić tęsknoty i pragnienia każdego człowieka, niezależnie od czasów, w jakich żyjemy. Wskaż na Jezusa, którego przyjście na ziemię zmieniło bieg historii. On jest prawdziwym Mesjaszem, wybawia od grzechu, od śmierci, daje prawdziwą wolność. A przede wszystkim – Jego obecność w świecie jest największym dowodem miłości Boga do człowieka. Bóg staje się człowiekiem, Słowo staje się Ciałem.

---

<sup>2</sup> Zob. <https://www.groove.pl/taconafide/tamagotchi/piosenka/936889> (dostęp: 20.12.2019).

## / POZNAJĘ /



7. Zaproponuj uczniom obejrzenie zwiastuna filmowej serii „The Bible Series” z piosenką *Mary Did You Know*<sup>3</sup>.

Tłumaczenie piosenki (fragment):

Mario, czy już wiesz,  
kim okaże się Twój syn, Twój mały chłopiec?  
Mario, czy wiesz,  
że te stóпки dwie po wodzie będą kroczyć?  
Mario, czy wiesz,  
że ta mała dłoń powstrzyma wielki wiatr?  
Że dałaś życie temu, co Tobie życie dał?  
Mario, czy już wiesz (...)  
że Twój synek ma wybawić nas od złego?  
Czy ty wiesz, że twój chłopiec już niebiańskie ścieżki zna,  
że patrząc w Jego oczy, najświętszą widzisz twarz.

8. Porozmawiaj krótko o tych słowach. Zapytaj, do jakiego zdania z Ewangelii się odwołują.

(Oczekiwana odpowiedź: „Lecz Maryja zachowywała wszystkie te sprawy i rozważała je w swoim sercu”, Łk 2,19).

9. Podsumuj: *Maryja wszystkie sprawy związane z jej synem, Jezusem, rozważała w swoim sercu. Wiedziała, że On jest zapowiedzianym przez proroków Mesjaszem.*
10. Podziel uczniów na pięć grup. Każdej daj duży arkusz papieru i flamastry oraz kartki zawierające po dwa cytaty: jeden ze Starego, jeden z Nowego Testamentu.



(Jeśli uczniowie są biegli w odszukiwaniu fragmentów w Biblii i masz pięć egzemplarzy Pisma Świętego, możesz im je rozdać i zlecić, by sami znaleźli wskazane fragmenty).

Zaznacz, że zadaniem uczniów jest przeczytać tekst ze Starego Testamentu i odpowiedzieć na pytanie, z jakim proroctwem dotyczącym Jezusa mają

---

<sup>3</sup> Teledysk jest publicznie dostępny na oficjalnym profilu YT producenta: <https://youtu.be/1Z-ZfAlrgJs> (dostęp: 20.12.2019).

do czynienia. Jeśli nie znajdą odpowiedzi sami, niech przeczytają cytaty z Nowego Testamentu.

Wyznacz czas na wykonanie zadania: 5 minut.

Teksty dla poszczególnych grup:

**Grupa I:** Jr 33,14–15; Mt 1,1.6.16

**Grupa II:** Mi 5,1; Łk 2,1–6.21

**Grupa III:** Iz 7,14; Mt 1,22–25

**Grupa IV:** Iz 8,23–9,1; Mt 4,12–13

**Grupa V:** Iz 11,1–5; Łk 4,17–19

11. Kiedy uczniowie czytają fragmenty biblijne, narysuj na tablicy tabelę:

PROROCTWA ST I ICH WYPEŁNIENIE	
Jr 33,14–15	
Mi 5,1	
Iz 7,14	
Iz 8,23–9,1	
Iz 11,1–5	

12. Po upływie 5 minut przedstawiciele grup referują wyniki pracy i uzupełniają tabelę na tablicy.

Oczekiwany rezultat:

PROROCTWA ST I ICH WYPEŁNIENIE	
Jr 33,14–15	Mesjasz będzie się wywodził z pokolenia Dawida
Mi 5,1	Narodzi się w Betlejem
Iz 7,14	Z Dziewicy
Iz 8,23–9,1	Przyjdzie do pogan
Iz 11,1–5	Będzie pasterzem swojego ludu

13. Podsumowując pracę w grupach, możesz posłużyć się tekstem z podręcznika (dział POZNAJĘ, s. 241):

„Tak Bóg umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne” (J 3,16).

Jako chrześcijanie wierzymy, że miłość zawsze nam towarzyszy. Wielkim znakiem tej miłości było Boże Narodzenie: Bóg tak bardzo nas kocha, że sam stał się człowiekiem i doświadczył wszystkiego, co ludzkie – radości, ale i smutku, miłości, ale i cierpienia.

W Jezusie spełniły się wszystkie zapowiedzi mesjańskie – w Nim Bóg zrealizował swój plan zbawienia człowieka, uwolnienia go od śmiertelnych skutków grzechu.

Narodzenie Jezusa jest wypełnieniem tego, co Bóg zapowiedział przez proroków. Cała starotestamentowa historia Izraela oparta była na obietnicy Boga, była nasycona pasją przyszłości, pasją ery mesjańskiej – królestwa Bożego. Oczekiwaniem. W Jezusie wszystkie te mesjańskie obietnice zostały zrealizowane.

## **/ ODPOWIADAM /**

**14.** Zachęć uczniów, by otworzyli podręczniki i przeczytali tekst zamieszczony w dziale ODPOWIADAM (s. 241–242).

Poproś, aby zastanowili się, co mogą uczynić dla ludzi samotnych, zagubionych, którzy być może są wokół nich.

**15.** Nawiązując do wypowiedzi papieża Franciszka, zachęć uczniów, by podjęli wyzwanie zaproponowane w podręczniku:

Znasz kogoś samotnego? Rozejrzyj się – może w twoim otoczeniu jest ktoś taki, tylko jeszcze go zauważasz...

Masz już? Świetnie! Odwiedź tę osobę albo zadzwoń, zapytaj, w czym możesz pomóc. Niech święta Bożego Narodzenia będą czasem radości dla każdego.

## **/ UTRWALAM /**

**16.** Podsumuj zajęcia. Wspólnie uczniami zbierz najważniejsze myśli. Możesz też posłużyć się cytatami z *Credo* i KKK:

- > „Dla nas ludzi i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba. I za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy” (*Credo*).
- > „Słowo stało się Ciałem, abyśmy poznali w ten sposób miłość Bożą” (KKK 458).
- > „Słowo stało się Ciałem, aby nas zbawić i pojednać z Bogiem” (KKK 457).

### **/ MODLĘ SIĘ /**

**17.** Jako modlitwę na koniec lekcji zaproponuj wspólne odśpiewanie kolędy *Bóg się rodzi* (lub innej, jeśli uczniowie mają jakąś ulubioną).

# 52/

## WOLNOŚĆ JEZUSA (WIELKI POST)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie uczniom Wielkiego Postu jako drogi do wolności Jezusa.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > wyjaśnia, w jaki sposób Jezus pokonuje pokusy złego ducha,
- > uzasadnia, że postawa Jezusa jest drogą do wolności,
- > odkrywa związek swojego życia z życiem Jezusa,
- > tłumaczy, że Wielki Post staje się okazją do pogłębienia relacji z Bogiem,
- > świadomie uczestniczy w nabożeństwach Wielkiego Postu.

**Postawy:** uczeń wyraża wdzięczność za zbawczą mękę i śmierć Chrystusa. Jest przekonany o wartości udziału w nabożeństwie drogi krzyżowej i gorzkich żali.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, prezentacja filmu, praca w grupie.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, urządzenie multimedialne z dostępem do internetu, Pismo Święte (przynajmniej cztery egzemplarze).

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję Modlitwą Pańską lub modlitwą do Ducha Świętego.
2. Podaj uczniom podstawowe informacje o Wielkim Poście. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika (ODKRYWAM, s. 244):

Wielki Post trwa od Środy Popielcowej do Mszy Wieczery Pańskiej włącznie i jest przygotowaniem do świąt Zmartwychwstania Pańskiego. Czas ten przypomina nam zarazem o tym, że Jezus, nim rozpoczął swą publiczną działalność, spędził czterdzieści dni na pustyni; modlił się, pościł, był kuszony przez złego ducha. W Biblii liczba 40 ma szczególne znaczenie, dotyczy dzieł oczyszczenia i przygotowania: Mojżesz przebywał na Synaju czterdzieści dni i nocy, czterdzieści lat błąkali się na pustyni synowie Izraela, nim weszli do Ziemi Obiecanej. Wielki Post powinien więc być czasem, w którym spotykamy się z Bogiem i otwieramy na Jego łaskę.

### 3. Rozpocznij rozmowę:

- > Dlaczego obchodzimy Wielki Post?
- > Jakie znacze zwyczajów związane z Wielkim Postem?

## / SPOTYKAM /

### 4. Nawiąż do myśli o poście jako czasie przygotowania na dni paschalne.

*Dodaj: Jedną z form takiego duchowego przygotowania są rekolekcje. Dziś coraz częściej – obok rekolekcji tradycyjnych – proponuje się nam rekolekcje internetowe. Przygotowują je różne ośrodki. Kilka lat temu jeden z ośrodków Ruchu Światło-Życie również takie zaproponował. Różne osoby odpowiadały w nich na pytania „Czym jest dla mnie...”. W podręczniku znajdziecie odpowiedzi na pierwsze z nich: Czym jest dla mnie Wielki Post?*

### 5. Poproś o odczytanie fragmentu zamieszczonego w podręczniku w dziale POZNAJĘ – zapisu wielkopostnych rekolekcji internetowych (s. 245).

Jeśli dysponujesz urządzeniem multimedialnym z dostępem do internetu, możesz zamiast lektury podręcznika zaproponować uczniom wspólne obejrzenie tego odcinka rekolekcji<sup>1</sup>.



### 6. Przedyskutuj z uczniami przeczytane (lub wysłuchane) wypowiedzi, posługując się następującymi pytaniami:

- > Czym jest Wielki Post dla wymienionych osób?
- > Jak pragną one wykorzystać czas Wielkiego Postu?
- > A czym jest Wielki Post dla was?

<sup>1</sup> <https://youtu.be/ezoWq1RlzT0> (dostęp: 04.09.2019).

Podsumowując rozmowę, podkreśl znaczenie Wielkiego Postu jako szansy na pogłębienie relacji z Panem Jezusem.

## / POZNAJĘ /

7. Przypomnij, że czterdzieści dni postu nawiązuje między innymi do pobytu Jezusa na pustyni. Jezus spędził tam czterdzieści dni i czterdzieści nocy, poszcząc i modląc się. Był też kuszony przez złego ducha.



8. Zaproponuj uczniom w tej części pracę z tekstem biblijnym i podziel ich na grupy – dwie lub cztery, zależnie od liczebności klasy. Rozdaj egzemplarze Pisma Świętego.

**Grupa I** analizuje tekst z Ewangelii według św. Łukasza 4,1–13.

**Grupa II** analizuje tekst z Ewangelii według św. Mateusza 4,1–11.

Alternatywa:

**Grupy I i II** analizują tekst z Ewangelii według św. Łukasza 4, 1–13.

**Grupy III i IV** analizują tekst z Ewangelii według św. Mateusza 4,1–11.

Pytania do pracy w grupach:

- > Na jakie pokusy zostaje narażony Pan Jezus?
- > Jaką postawę przyjmuje wobec złego ducha?
- > Co jest źródłem wolności Jezusa?

9. Kiedy podsumujesz wypowiedzi uczniów, zaprosz ich do odczytania tekstu z podręcznika (dział POZNAJĘ, ostatnie dwa akapity, s. 246):

Jezus pokonuje pokusy złego ducha: pokusę posiadania, władzy i pychy. Pokazuje nam, jakie jest prawdziwe źródło wolności, skąd brać odwagę i w jaki sposób walczyć ze złem. Walcząc z Szatanem, Jezus posługuje się słowem Bożym, w którym jest moc samego Boga. Zauważ, że Jezus nie polemizuje ze złym duchem, ale w sposób zdecydowany, spokojny, w całkowitej wolności odpiera ataki szatana. Pomimo pragnienia i głodu Jezus jest pewny siebie, odważny, mężny, a przede wszystkim ma wewnętrzny pokój.

Skąd czerpie opanowanie, męstwo? Wie, że nie jest sam – jest zjednoczony z Ojcem i Duchem Świętym. Tu odnajdziesz źródło Jego wolności: w jedności z Ojcem, w mocy Ducha Świętego. Tu odnajdziesz źródło swojej wolności.



## / ODPOWIADAM /

10. Zapytaj: *Jak ty możesz przeżyć Wielki Post? Co może być twoją pustynią? Jak odpowiesz na pokusy i trudności dnia codziennego? W jaki sposób możesz stawać się wolnym człowiekiem?*

Zaproś uczniów do autorefleksji.

11. Następnie poproś ich, by przeczytali z podręcznika rady Ojca Pio (s. 246–247) i mając je w pamięci, zastanowili się, jak mogą przechodzić rozmaite trudy, świadomi, że nie są w tych doświadczeniach sami, ale towarzyszy im Jezus.

Przykłady takich doświadczeń znajdują w podręczniku, w dziale PODEJMUJĘ WYZWANIE (s. 248–249). Jest tam również miejsce na wpisanie odpowiedzi. Poproś, by zrobili to zadanie teraz, podczas lekcji.

Przykładowe rozwiązanie:

MOJE TRUDNE DOŚWIADCZENIA W CODZIENNOŚCI	JESTEM Z JEZUSEM
Doświadczam obmowy, fałszywego oskarżenia	Pamiętam, że Jezusa nazwano bluźniercą, ponieważ nazwał się Synem Bożym.
Upokorzenie	Jezus był bity, sztychowano z Niego, nałożono koronę cierniową, Jezus rozumie moje upokorzenie.
Pokusa posiadania więcej, niż potrzebuję i mam	Jezus był kuszony, wystawiony na próbę. Nie bój się, pokusa daje sposobność do okazania wierności, Jezus jest twoją siłą.
Niezrozumienie	Uczniowie nie rozumieli Jezusa, dopiero po zmartwychwstaniu i otrzymaniu daru Ducha Świętego zaczęli właściwie interpretować słowa Jezusa.
Wstyd	Jezusa obnażono z szat, a On nie stracił swej godności. W Jego oczach zawsze jestem ukochanym dzieckiem.

Utrapienia, przeciwności, niepowodzenia	Spróbuję je pokochać, kształtują moją cierpliwość i wytrwałość.
Pokusa dominacji nad innymi, poczucie, że jestem lepszy od innych	Nie powinienem zdawać się wyłącznie na siebie. Warto pamiętać, że nie wszystko ode mnie zależy.
Samotność	Jezus na pustyni był sam, ale w zjednoczeniu z Ojcem i Duchem Świętym. Nawet jeśli czuję się samotny, jest ze mną Jezus.
Zostają pokrzyżowane moje plany	Widocznie Bóg ma dla mnie lepszy plan, zaufam Mu.
Inne...	

W tej części pracy ważne jest, żeby uczniowie zrozumieli, że Jezus jest we wszystkim podobny do nas, oprócz grzechu. Powiedz: *Jezus przychodzi nam z pomocą w utrapieniach, jest z nami, gdy jesteśmy samotni, odrzuceni, gdy doświadczamy pokus. Jezus rozumie nas, bo sam przeszedł tę drogę, aż po krzyż. „W czym bowiem sam cierpiał, będąc doświadczany, w tym może przyjść z pomocą tym, którzy są poddani próbom!” (Hbr 2,18).*

*Wielki Post to czas, kiedy jestem z Jezusem, mogę lepiej zrozumieć siebie i swoje życie. Jezus pomaga mi być wolnym człowiekiem. Bez doświadczenia krzyża w codzienności, radość poranka zmartwychwstania nie będzie pełna.*

## / UTRWAŁAM /

12. Podsumuj lekcję. Zbierz najważniejsze myśli (lub poproś o to uczniów).  
Na przykład:

- > Jezus przez 40 dni i nocy przebywał na pustyni, gdzie pościł i modlił się, a następnie był kuszony przez złego ducha.
- > Wielki Post jest czasem naszej pustyni.
- > Jezus sam był doświadczany, aby wskazać nam drogę do wolności.

13. Zadanie domowe: Wybierz jedną radę Ojca Pio i zapisz ją sobie w kalendarzu lub w smartfonie. Staraj się nią kierować podczas Wielkiego Postu.

## / MODLĘ SIĘ /

14. Zaprosz uczniów do wspólnego odmówienia (lub wysłuchania) Psalmu 31, który bywa nazywany „modlitwą w próbie” (podręcznik, s. 249):



Panie, do Ciebie się uciekam,  
niech nigdy nie doznam zawodu;  
wybaw mnie w Twojej sprawiedliwości!  
Skłoń ku mnie ucho,  
pośpiesz, aby mnie ocalić.  
Bądź dla mnie skałą mocną,  
warownią, aby mnie ocalić.  
Ty bowiem jesteś dla mnie skałą i twierdzą;  
przez wzgląd na imię Twoje kieruj mną  
i prowadź mnie.



# 53/

## PRZEZ ŚMIERĆ DO CHWAŁY (TRIDUUM PASCHALNE)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** kształtowanie postawy świadomego przeżywania Triduum Paschalnego.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > charakteryzuje poszczególne dni Triduum Paschalnego,
- > rozumie i wyjaśnia związek męki, śmierci i zmartwychwstania Jezusa z obchodami Triduum Paschalnego,
- > odkrywa żywą obecność Jezusa w liturgii Triduum Paschalnego,
- > uczestniczy w Triduum Paschalnym.

**Postawy:** uczeń pogłębia więź z Chrystusem.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, prezentacja filmów, praca w zespole.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, urządzenie multimedialne z dostępem do internetu, Pismo Święte (po jednym egzemplarzu na ławkę), film *Pasja* Mela Gibsona.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję Modlitwą Pańską lub modlitwą do Ducha Świętego.
2. Porozmawiaj z uczniami na temat znaczenia Wielkiego Postu i sposobów dobrego przeżywania tego czasu.

3. Przejdź do tematu: *Wielki Post przygotowuje nas do najważniejszego święta chrześcijan: Zmartwychwstania Pańskiego. Świętujemy wówczas wydarzenia, podczas których w sposób ostateczny objawiła się Boża miłość do człowieka. Zwykliśmy nazywać ten czas świętem Zmartwychwstania Pańskiego lub Wielkanocą (ta druga nazwa wskazuje właśnie na noc zmartwychwstania jako najważniejszą i największą w roku – i w dziejach świata), ale tak naprawdę świętujemy nie samo tylko zmartwychwstanie, lecz całą Paschę Pana: Jego mękę, śmierć i zmartwychwstanie.*
4. Wyjaśnij termin „Triduum Paschalne”. Na przykład: *Triduum Paschalne (termin „triduum” pochodzi z łaciny i oznacza „trzy dni”) to dni, kiedy świętujemy Paschę Jezusa Chrystusa: Jego mękę, śmierć i zmartwychwstanie. W kalendarzu liturgicznym Triduum rozpoczyna się nieszporami i wieczorną mszą świętą w Wielki Czwartek, a kończy II nieszporami Niedzieli Wielkanocnej. W sformułowaniu „triduum” nie chodzi o wyliczanie czasu, lecz kolejne fazy misterium paschalnego: wieczerzę pożegnalną, śmierć na krzyżu, złożenie w grobie i zmartwychwstanie.*
5. Zapytaj: *Dlaczego chrześcijanie uroczysto obchodzą Triduum Paschalne?*

Chętni uczniowie odpowiadają.

## / SPOTYKAM /

6. Podziękuj uczniom za ich wypowiedzi. Powiedz, że w podręczniku znajdują kilka głosów na ten temat – głosów ich rówieśników – zebranych przez jedną z katolickich dziennikarek<sup>1</sup>. Zaproś uczniów do przeczytania tych wypowiedzi (podręcznik, dział SPOTYKAM, s. 251).

**Agnieszka:** Nie można ucieszyć się z pustego grobu, nie płacząc wcześniej pod krzyżem na Golgocie.

**Alicja:** Po przeżyciu Triduum ma się poczucie jedności z Panem i wielką radość, że towarzyszyliśmy Mu do końca w Jego cierpieniu, jak i w radosnym zmartwychwstaniu. Musimy mieć świadomość, że aby zrozumieć radość ze zmartwychwstania naszego Pana, trzeba poznać Jego cierpienie, ból, a przede wszystkim mieć świadomość, że cierpiał za mnie i za ciebie.

---

<sup>1</sup> Aleksandra Bąk, *Triduum Paschalne – warto tam być*, „Niedziela” 2014 nr 15.

**Sebastian:** Pamiętam czasy, kiedy nie chodziłem na Triduum i w związku z tym nie rozumiałem, dlaczego te święta są tak istotne – ot, należy jedynie pójść do kościoła w niedzielę i poniedziałek. Po swoim pierwszym przeży-  
tym w pełni Triduum w rodzinnej parafii nie wyobrażam sobie nie pójść na liturgię Triduum Paschalnego, o ile tylko będę miał taką możliwość.

7. Omów z uczniami powyższe świadectwa. Zapytaj: *Co pomogło Agnieszce, Alicji, Sebastianowi w zrozumieniu istoty Triduum Paschalnego?*

## / POZNAJĘ /

8. Powróć do nazwy i czasu trwania Triduum Paschalnego. Wyjaśnij: *Pascha Jezusa Chrystusa to jedno wydarzenie: od wieczerzy z uczniami, przez mękę, po zmartwychwstanie. Nie bez powodu Kościół używa tu hebrajskiego terminu „Pascha” (przejście): to wydarzenie jest przejściem przez śmierć do życia; przejściem od niewoli grzechu do wolności zbawienia i nadziei życia wiecznego.*



9. Jeśli dysponujesz dostępem do internetu i rzutnikiem multimedialnym lub tablicą interaktywną, możesz zaprezentować uczniom krótki film *Jezus cię kocha – to nie ściema*<sup>2</sup>, dostępny na YouTube.

Film jest czterominutową składanką scen zaczerpniętych z serii *The Bible* oraz z filmu *Syn Boży*. Towarzyszy mu piosenka *Crave* („Pragnę”) grupy For King & Country.

Po obejrzeniu go zaznacz, że Jezus przez swoją mękę, śmierć i zmartwychwstanie dał nam nadzieję: śmierć nie jest ostatnim słowem.



10. Rozdaj uczniom Pismo Święte. Wspólnie przeczytajcie cztery fragmenty Ewangelii przybliżające wydarzenia paschalne: Łk 22,14–20 (wieczerza oraz modlitwa w Ogrójcu), Łk 23,33 (ukrzyżowanie), Łk 23,44–46 (śmierć na krzyżu), Mk 16,1.5–6 (pusty grób).

Jeśli nie dysponujesz odpowiednią liczbą egzemplarzy Pisma Świętego, wspomniane fragmenty Ewangelii znajdziesz również w podręczniku (s. 251–252).

<sup>2</sup> Dostępny online: <https://youtu.be/TvqbdUhrAg> (dostęp: 01.01.2020).

Jeśli dysponujesz filmem Mela Gibsona *Pasja*, możesz – zamiast czytania Biblii – zaproponować uczniom obejrzenie odpowiadających im fragmentów filmu.

11. Przeprowadź z uczniami rozmowę, która pomoże im uporządkować wiadomości:

- > Co wydarzyło się w Wieczerniku?
- > Na czym polegała i jaka była ofiara Jezusa na krzyżu?
- > Czym było zmartwychwstanie Jezusa dla Jego uczniów?
- > Czym jest ono dla nas?

W podsumowaniu podkreśl, że Jezus – dla naszego zbawienia i odkupienia – przyjął na siebie ogromne cierpienie. A pusty grób Jezusa jest znakiem Jego zmartwychwstania i jednym ze źródeł naszej nadziei na życie wieczne.

12. Przybliż uczniom liturgię poszczególnych dni paschalnych. Możesz skorzystać z tekstu zamieszczonego w podręczniku (dział POZNAJĘ, s. 252):

Dokumenty Kościoła nazywają Triduum Paschalne „kulminacją życia liturgicznego”. Jeszcze jedną rzecz warto wiedzieć dla lepszego zrozumienia przebiegu tych świąt: w żydowskiej tradycji dni były liczone od zapadnięcia zmroku. Kościół po części przejął tę tradycję, rozpoczynając uroczyste dni nieszpornymi już o zachodzie słońca dnia poprzedniego. Dotyczy to również Triduum Paschalnego – najbardziej uroczystych dni Kościoła: od czwartku wieczora do piątku wieczora (1. dzień), od piątku wieczora do soboty wieczora (2. dzień), od soboty wieczora do niedzieli wieczora (3. dzień). Oto liturgia na poszczególne dni:

**Wielki Czwartek:** w tym dniu w każdej diecezji sprawowana jest tylko jedna msza święta – w katedrze. Jest to tzw. Msza Krzyżma Świętego. Biskup błogosławi oleje chorych i katechumenów oraz konsekruje święte krzyżmo. Wieczorem zaczyna się Triduum Paschalne (to jedna wielka liturgia rozłożona na trzy dni) – rozpoczynamy je uroczystą Mszą Wieczerzy Pańskiej, którą sprawujemy na pamiątkę ostatniej wieczerzy Jezusa z uczniami. Liturgia Wielkiego Czwartku kończy się przeniesieniem Najświętszego Sakramentu do tzw. ciemnicy.

**Wielki Piątek:** w tym dniu nie jest sprawowana Eucharystia (jeśli nie liczyć czwartkowej wieczornej Mszy Wieczerzy Pańskiej). Adoruje się Pana Jezusa, odbywają się nabożeństwa *Drogi krzyżowej* oraz *Gorzkich żali*. Najważniejszym momentem Wielkiego Piątku jest wieczorna Liturgia Męki Pańskiej: czyta się i rozważa Mękę Pańską, adoruje krzyż, wierni otrzymują komunię świętą. Liturgię kończy przeniesienie Najświętszego Sakramentu do Grobu Pańskiego.

**Wielka Sobota i Wigilia Paschalna:** w ciągu dnia trwa adoracja Najświętszego Sakramentu, nie odprawia się mszy. Przynosimy do kościoła pokarmy przeznaczone na wielkanocny stół, by je poświęcić. Czuwamy przy grobie Pana Jezusa. Po zachodzie słońca rozpoczyna się Wigilia Paschalna. Składa się ona z następujących części: liturgia światła, liturgia słowa, liturgia chrzcielna, liturgia eucharystyczna, procesja rezurekcyjna i błogosławieństwo.

## / ODPOWIADAM /

13. Zachęć uczniów, by odczytali z podręcznika pierwszy akapit z działu ODPOWIADAM (s. 253):

Gdy rozpoczynamy obchody Triduum Paschalnego, pamiętajmy, że to, co wydarzyło się historycznie dwa tysiące lat temu, staje się realnie obecne – w sposób sakramentalny. Wiemy, że to działanie Ducha Świętego, którego nie zdołamy pojąć, ale możemy być pewni, że Pan pragnie, abyśmy w tym czasie przeżywali z Nim te święte tajemnice, tak jakbyśmy byli uczestnikami Wieczernika. Jakby czas, w którym jesteśmy, przestał mieć znaczenie, a ważny był tylko „święty czas”, który przybliży nasze życie ku zmartwychwstaniu. Pan Jezus mówi dziś do ciebie słowami, którymi zwrócił się do apostołów w Wieczerniku: Gorąco pragnę spożyć tę Paschę z tobą, zanim będę cierpiał... Zostań z Nim. Na adoracji przy grobie wsłuchaj się w ciszę, a usłyszysz, że Jego serce bije dla ciebie.

14. Przedyskutujcie treść tego akapitu:

- > Dlaczego Triduum Paschalne nie jest tylko historycznym upamiętnieniem wydarzeń sprzed 2000 lat?
- > Do czego zaprasza nas Jezus?



15. Następnie poproś uczniów, aby odczytali z podręcznika fragmenty *Dzienniczka* siostry Faustyny Kowalskiej i odpowiedzieli na pytanie, w jaki sposób Faustyna towarzyszy Jezusowi w Jego męce i śmierci, aż po radość zmartwychwstania.
16. Nawiąż do wypowiedzi młodych ludzi, przedstawionych na początku lekcji. Zachęć uczniów, aby zastanowili się nad swoim udziałem w Triduum Paschalnym, zwróć szczególną uwagę na możliwość adoracji przy grobie Pańskim.
17. Zaproponuj uczniom, by zajrzeli do podręcznika i przeczytali dział **PODEJMUJĘ WYZWANIE** (s. 254):

Uczestniczysz w obchodach Triduum Paschalnego?  
Zaplanuj swoje tegoroczne przygotowanie do Zmartwychwstania Pańskiego. W czym weźmiesz udział? Jak się przygotujesz do liturgii poszczególnych dni paschalnych?

Zachęć, by swoją odpowiedź zapisali na tej samej stronie, w miejscu przeznaczonym na notatki.

### **/ UTRWALAM /**

18. W kilku zdaniach podsumuj lekcję. Możesz skorzystać z podręcznika (s. 254):

Triduum Paschalne rozpoczyna się Mszą Wieczery Pańskiej w Wielki Czwartek, a kończy drugimi nieszporami Niedzieli Wielkanocnej.

Wielki Piątek nie jest ostatnim słowem Boga w historii zbawienia, ostatnim słowem jest radość poranka Wielkiejnocy.

W Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego i w kolejne dni możemy pozdrawiać się słowami: „Chrystus zmartwychwstał. Prawdziwie zmartwychwstał!”. W ten sposób potwierdzamy naszą wiarę w zmartwychwstanie.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

19. Poproś jednego z uczniów, by odczytał z Biblii (lub z podręcznika, s. 279) psalm dziękczynny zawarty w Księdze Izajasza 63,7–9:



Sławić będę dobrodziejstwa Pańskie,  
chwalebne czyny Pana,  
wszystko, co nam Pan wyświadczył  
i wielką dobroć dla domu Izraela  
jaką nam okazał w swoim miłosierdziu  
i według mnóstwa swoich łask  
Powiedział On: „Na pewno ci są moim ludem  
Synami, którzy Mnie nie zawiodą!”  
I stał się dla nich wybawicielem  
W każdym ich ucisku  
To nie jakiś wysłannik lub anioł  
Lecz Jego oblicze ich wybawiło.  
W miłości swej i łaskawości  
On sam ich wykupił  
On wziął ich na siebie i nosił  
Przez wszystkie dni przeszłości.

# 54/

## ODEJŚCIE I OBECNOŚĆ (WNIEBOWSTĄPIENIE PAŃSKIE)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** ukazanie znaczenia wniebowstąpienia Jezusa dla życia chrześcijan.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > rozumie, że Jezus wstępując do Ojca, dokonał przeobcowstwa naszego człowieczeństwa,
- > wyjaśnia, jak należy rozumieć nakaz Jezusa: „bądźcie moimi świadkami”,
- > analizuje swoje życie jako wędrówkę do nieba,
- > uznaje, że każdy człowiek jest częścią Bożego planu.

**Postawy:** uczeń pogłębia więź z Chrystusem.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, opowiadanie, prezentacja filmu, praca w grupie.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, Pismo Święte, urządzenie multimedialne z dostępem do internetu, wzór diagramu wraz z pytaniami dla każdej grupy (załącznik), arkusz szarego papieru i flamastry (dla każdej grupy), plastelina i taśma do przyklejenia gotowych diagramów do tablicy bądź ściany.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję modlitwą (Skład Apostolski).

2. Zapytaj uczniów, kiedy ostatnio powiedzieli, pomyśleli (albo usłyszeli, gdy ktoś inny mówi), że czują się „niebiańsko”, „jak w niebie”.

Podsumuj wypowiedzi uczniów. Powiedz, że to powiedzenie świadczy o jednym: wyobrażamy sobie stan nieba jako stan szczęścia.

Dodaj: *Ale nie wszyscy do niego dążymy. Niektórzy widzą tę sprawę na opak: zamiast dążyć do tego, co nazywamy niebem, próbują niebo stworzyć sobie na ziemi. Wypierają ze swojej świadomości istnienie niebieskiej ojczyzny, z zapalem ulepszają to, co mają na ziemi, jak gdyby wierzyli, że zostaną tu na zawsze. A przecież ziemia nigdy nie będzie niebem.*

*Z drugiej strony, droga do nieba wiedzie wyłącznie przez ziemię. Pamiętajmy o tym i nie rezygnujmy z doskonalenia się podczas naszego ziemskiego życia.*

3. Zapytaj: *Która z tych dwóch postaw jest wam bliższa i dlaczego?*

## / SPOTYKAM /

4. Poproś uczniów, by odczytali z podręcznika zamieszczoną tam opowiastkę Brunona Ferrero<sup>1</sup> (s. 255):

Podczas wniebowstąpienia Jezus rzucił okiem w kierunku ziemi znikającej w ciemności. Tylko nieliczne małe światła błyszcząły nieśmiało w mieście Jeruzalem. Archanioł Gabriel, który przybył na powitanie Jezusa, zapytał:

– Panie, co to za światełka?

– To moi uczniowie, zgromadzeni na modlitwie wokół mojej Matki. Mam plan, że jak tylko wstąpię do nieba, wyślę im mojego Ducha Świętego, aby te drżące płomyczki stały się nieugaszonego ogniem, powoli rozpalającym miłość wśród wszystkich narodów ziemi!

Archanioł Gabriel ośmielił się ponownie zapytać:

– A co zrobisz, Panie, jeśli ten plan się nie powiedzie?

Po chwili ciszy Pan odpowiedział mu łagodnie:

– Ale ja nie mam innego planu.

---

<sup>1</sup> Bruno Ferrero, *Jesteś częścią Bożego planu*, w: tegoż, *Życie jest wszystkim, co posiadamy. Krótkie opowiadania dla ducha*, przeł. Dariusz Torz, Wydawnictwo Salezjańskie 2005, s. 24.

*Jesteś małą lampeczką, drżącą pośród niezmiernego mroku. Ale stanowisz część Bożego planu. I jesteś niezastąpiony.*

*Ponieważ nie ma innego planu.*

5. Omów z uczniami tę opowiadkę, posługując się następującymi pytaniami:

- > Jaki jest plan Boga wobec człowieka?
- > Jak rozumiesz stwierdzenie, że jesteś niezastąpiony i że jesteś częścią Bożego planu?

Podsumowując rozmowę, podkreśl niepowtarzalność i wyjątkowość każdego człowieka w kontekście Bożego planu.

## / POZNAJĘ /

6. Poproś jednego z uczniów, aby na głos odczytał z Pisma Świętego fragment o wniebowstąpieniu: Dz 1,8–11. Pozostali uczniowie mogą śledzić tekst tej perykopy w podręczniku (s. 257):



„Gdy Duch Święty wstąpi na was, otrzymacie Jego moc i będziecie moimi świadkami w Jeruzalem i w całej Judei, i w Samarii, i aż po krańce ziemi”. Po tych słowach [Jezus] uniósł się w ich (apostołów) obecności w górę i obłok zabrał Go im sprzed oczu. Kiedy jeszcze wpatrywali się w Niego, jak wstępował do nieba, przystąpili do nich dwaj mężowie w białych szatach. I rzekli: „Mężowie z Galilei, dlaczego stoicie i wpatrujecie się w niebo? Ten Jezus, wzięty od was do nieba, przyjdzie tak samo, jak widzicie Go wstępującego do nieba”.

Jeśli dysponujesz urządzeniem multimedialnym z dostępem do internetu, możesz odtworzyć jeden z krótkich filmów o wniebowstąpieniu dostępnych w sieci.



7. Spytaj: *Jaką obietnicę otrzymują uczniowie w dniu wniebowstąpienia?*

Zwróć uwagę, że w tekście biblijnym uwzględnione są dwie rzeczywistości: ziemską i niebieską.

8. Zaproś do przeczytania komentarza, zamieszczonego w podręczniku pod tekstem biblijnym (dział POZNAJĘ, s. 257–258).

Podejmij rozmowę na podstawie przeczytanego tekstu:

- > Jak należy rozumieć rzeczywistość ziemską i niebieską?
- > Jaką postawę powinien przyjąć uczeń Jezusa wobec rzeczywistości ziemskiej i niebieskiej?

## / ODPOWIADAM /

9. Powiedz: *Jezus wstąpił do nieba, wrócił do Ojca. Ale czy to wniebowstąpienie jest odejściem?*

Zaznacz, że odpowiedź uczniowie znajdą w tekstach zamieszczonych w podręczniku (dział ODPOWIADAM, s. 258–259). Zachęć do wspólnej lektury tego fragmentu.

Po jego przeczytaniu podejmij rozmowę kierowaną:

- > Dlaczego nie powinniśmy odczuwać osamotnienia po wniebowstąpieniu Jezusa?
- > Co dokonało w nas wniebowstąpienie Jezusa?
- > W jaki sposób mamy budować królestwo dobra na ziemi?
- > W jaki sposób ty możesz świadczyć, że Bóg jest miłością?

10. Podziel uczniów na grupy 3–4-osobowe i wyznacz zadanie:

Każda grupa przygotowuje swój projekt „5 kroków do nieba” z wykorzystaniem diagramu kołowego. W projekcie tym uczniowie przedstawiają, jak – jako ta właśnie grupa szkolnych znajomych – mogą przygotowywać się do czekającej ich wieczności. Innymi słowy: jak dobrze przejść przez życie.



Rozdaj wzory diagramu (załącznik) oraz arkusze szarego papieru i flamastry.

Uczniowie uzupełniają diagram, korzystając z przeczytanego właśnie i omówionego tekstu. Zaznacz, że wskazania przedstawione w tekście są natury ogólnej, zadaniem uczniów jest przełożyć je na konkret, uszczegółowić.

Polecenia do diagramu:

- (1) Opiszcie swoją grupę – co was łączy, jakie obawy i nadzieje? Co mogłyby was inspirować (możne to być np. fragment Pisma Świętego). Ustalcie czas trwania projektu.
- (2) Ze względu na kogo to robicie? Kim on jest? Co jest dla niego ważne?
- (3) Rozwiązanie. Jakie ta osoba ma oczekiwania i jak je możecie zaspokoić?
- (4) Analiza partnerów. Szukajcie partnerów: ponieważ w tym projekcie cel jest wspólny, czasami warto współpracować z osobami, które mają większe doświadczenie. Jakie kompetencje powinni mieć ludzie, którzy będą z wami działać?
- (5) Harmonogram: ustalcie konkretne stałe działania, które pomogą wam w realizacji zamierzeń.

Po wykonaniu zadania przedstawiciele grup odczytują projekty.

Podsumowując je, podkreśl, że chrześcijanin żyje obecnością Jezusa, darami Ducha Świętego i odczytuje plan Boga w swoim życiu, wypełniając nakaz Jezusa „będziecie moimi świadkami”.

Przykładowe rozwiązanie (diagramy uczniów mogą od niego odbiegać):

- (1) Nasze motto: „Nadzieja zawieść nie może”. Obawiamy się o swoją przyszłość, o to, czy zrealizujemy nasze marzenia, plany. Czy będziemy pamiętać o ostatecznym celu naszego życia. Projekt trwa całe życie.
- (2) Jest Bogiem, który stworzył niebo i ziemię, jest wszechmocny, sprawiedliwy, miłosierny. Jest miłością i dlatego pragnie odpowiedzi człowieka na miłość. Pragnie, aby oddawać Mu należną cześć i chwałę. Potrzeba, aby wszyscy zostali zbawieni i kiedyś radowali się niebem.
- (3) Pan Bóg, pragnie, abyśmy budowali królestwo Boże na ziemi, świadczyli wobec innych, że Bóg jest miłością, czynili dobro wobec bliźnich, dbali o dobro wspólne, dzielili się z innymi skarbem wiary.
- (4) Będziemy szukać rady u osób, które żyją Ewangelią, w naszych rodzinach, wśród rówieśników, kierowników duchowych i innych ludzi, z którymi możemy w zaufaniu rozmawiać o wierze.
- (5) Żyjemy na co dzień obecnością Pana Jezusa, który wstąpił do nieba i zesłał nam Ducha Świętego. Dlatego będziemy codziennie się modlić,

stawiać sobie pytania o naszą wiarę i wspólnie szukać na nie odpowiedzi, przystępować do sakramentów, czytać Pismo Święte. Będziemy też – zgodnie z przykazaniem miłości – troszczyć się o najbliższych, rodzinę, przyjaciół.

11. Propozycja zadania domowego (dział PODEJMUJĘ WYZWANIE, s. 260):  
*„Głowa w niebie i stopy mocno na ziemi!” Jak rozumiesz tę zachętę? Jak może ją rozumieć chrześcijanin? Napisz o tym.*

Zaznacz, że uczniowie znajdują w podręczniku miejsce na odpowiedź – niech je dobrze wykorzystają.

### **/ UTRWALAM /**

12. Podsumuj lekcję. Pozwól uczniom wybrać najważniejsze – ich zdaniem – treści lub wskaż je sam. Zaznacz dwie myśli: (1) Jezus Chrystus, który zstąpił na ziemię, nie opuścił swego Ojca, a wstępując do Niego, nie opuścił swoich uczniów. (2) W uwielbionej naturze Jezusa Chrystusa chwałę odbiera całe stworzenie.

### **/ MODLĘ SIĘ /**

13. Katechezę zakończ modlitwą – fragmentem Drugiej prefacji o Wniebowstąpieniu Pańskim (podręcznik, s. 261; jedna osoba odczytuje tekst modlitwy, wszyscy odpowiadają „Amen”):

Zaprawdę godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne,  
abyśmy zawsze i wszędzie Tobie składali dziękczynienie,  
Panie, Ojczy święty, wszechmogący, wieczny Boże,  
przez naszego Pana, Jezusa Chrystusa.

On po swoim zmartwychwstaniu  
jawnie się ukazał wszystkim swoim uczniom  
i na ich oczach wznosił się do nieba,  
aby dać nam udział w swoim bóstwie.  
Amen.



# 55/

## WIARA DOMAGA SIĘ DEKLARACJI (BOŻE CIAŁO)

### ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

**Cel ogólny:** umacnianie wśród uczniów postawy chrześcijańskiego świadectwa.

**Cele szczegółowe. Uczeń:**

- > podaje informację, kiedy obchodzimy Uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa,
- > rozumie, czym dla wierzących jest procesja z Najświętszym Sakramentem,
- > wyjaśnia związek udziału we mszy świętej z potrzebą dawania świadectwa.

**Postawy:** uczeń włącza się w akcje ewangelizacyjne, apostołskie i charytatywne.

**Metody i techniki:** rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, praca z filmem, kolorowe kapelusze doktora de Bono.

**Środki dydaktyczne:** podręcznik, urządzenie multimedialne z dostępem do internetu, komplety pięciu kolorowych kapeluszy (ewentualnie kartek) dla każdej z grup: biały, czerwony, czarny, żółty, zielony.

### PRZEBIEG KATECHEZY

#### / ODKRYWAM /

1. Rozpocznij lekcję Modlitwą Pańską.

2. Przeczytaj na głos tekst zamieszczony w podręczniku, w dziale ODKRYWAM (s. 262):

Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa, czyli Boże Ciało, obchodzimy w czwartek po uroczystości Trójcy Przenajświętszej. Dawniej w ów dzień niesiono Najświętszy Sakrament, aby wybłagać odwrócenie nieszczęść i uprosić dobrą pogodę. W uroczystej procesji do czterech ołtarzy śpiewano początek czterech Ewangelii.

Dziś również ku uczczeniu Chrystusa obecnego w Najświętszym Sakramencie idziemy w procesji do czterech ołtarzy. Przy każdym z nich czyta się fragment Ewangelii nawiązujący do Eucharystii. W ten sposób deklarujemy i okazujemy naszą miłość do Eucharystii. Dziękujemy Bogu za nią, wielbimy Go i wyznajemy wiarę w Jego realną obecność pośród nas.

3. Postaw pytania sprawdzające, ile uczniowie zapamiętali z tekstu:

- > Kiedy obchodzimy Uroczystość Ciała i Krwi Chrystusa?
- > Jak dawniej, a jak współcześnie obchodzi się tę uroczystość?
- > Czym dla wierzących jest procesja z Najświętszym Sakramentem?

**/ SPOTYKAM /**

4. Opowiedz w kilku zdaniach o zorganizowanej przed kilku laty akcji „Nie wstydzę się Jezusa”. Zaznacz: *Akcja nie była jednorazowa, wciąż trwa. Na czym polega? Pomysłodawcy akcji, zainspirowani zdaniem Jezusa zapisanym w Ewangelii Mateuszowej 10,33: „Kto się Mnie zaprze przed ludźmi, tego zaprę się i Ja przed moim Ojcem”, postanowili zachęcić młodych ludzi, by przyznawali się do Jezusa. Mówią: „Żyjemy w świecie, w którym Boga odstawia się na dalszy plan. Samozwańcze »autorytety«, wykorzystując potęgę mediów, stawiają się ponad Prawdą, wyszydzając Dobro, poniżając Miłość, atakując Kościół katolicki. Nawet św. Piotr zaparł się Jezusa. Zrobił to ze strachu. Ale chwilę potem zrozumiał swój błąd i gorzko zapłakał... Dzisiaj również młodzi ludzie boją się przyznać do tego, co głęboko skrywają w swoich sercach – wiary w Boga. Dodajmy im odwagi! Przez akcję »Nie wstydzę się Jezusa« chcemy obudzić sumienia Polaków. Młodych i dojrzałych. Stań do walki z samym sobą! Ze wstydem i obojętnością. Zdecydowanie opowiedz się za Jezusem i własną postawą nakłoń innych do odważnego wyznania wiary”<sup>1</sup>.*

<sup>1</sup> Źródło: [www.mt1033.pl](http://www.mt1033.pl) (dostęp: 02.02.2020).


*Do akcji przyłącza się wiele osób, również bardzo znanych. Każdy może wziąć w niej udział, wymagania są dwa: (1) daj świadectwo – noś w widocznym miejscu brelok akcji z napisem „Nie wstydzę się Jezusa”; (2) spełniaj duchowe uczynki miłosierdzia.*

*Dziś w akcji uczestniczy już ponad milion Polaków. Dołączyły do niej również osoby znane. Na przykład Kuba Błaszczykowski.*

5. Zachęć uczniów, by przeczytali informacje zawarte w podręczniku (dział SPOTYKAM, s. 263). Informacje dotyczą udziału Jakuba Błaszczykowskiego, piłkarza, w akcji „Nie wstydzę się Jezusa”.
6. Omów z uczniami wypowiedź piłkarza. Możesz posłużyć się następującymi pytaniami:
  - > W jaki sposób Jakub Błaszczykowski uzasadnia potrzebę dawania świadectwa?
  - > Co jest dla niego najważniejsze?

W podsumowaniu przytocz cytaty z Youcatu zamieszczony w podręczniku: „Pan mnie potrzebuje. Zostałem ochrzczony, bierzmowany i jestem odpowiedzialny za to, żeby ludzie w moim otoczeniu doświadczali Boga i poznali prawdę (por. 1 Tm 2,4)”.

## / POZNAJĘ /

7. Jeśli dysponujesz komputerem z dostępem do internetu oraz rzutnikiem multimedialnym lub tablicą interaktywną, możesz zaproponować uczniom krótki film katolickiego vlogera Christophera Stefanicka *The Mass* („Msza”; film jest publicznie dostępny na oficjalnym kanale YouTube autora<sup>2</sup>; w zasobach YouTube można znaleźć również wersję z polskim lektorem, zatytułowaną *Msza święta jest niezwykła [lektor]*). 
8. Po obejrzeniu filmu postaw pytanie:
  - > Na czym polega niezwykłość Eucharystii?

Zainicjuj rozmowę na ten temat.

---

<sup>2</sup> [https://www.youtube.com/watch?v=1fvX\\_LTK7Bk](https://www.youtube.com/watch?v=1fvX_LTK7Bk) (dostęp: 02.02.2020).

9. Zaproponuj obejrzenie kolejnego materiału (lub stresć go pokrótce): zwiastuna filmu *Powołany*, z wypowiedzią ks. Dominika Chmielewskiego<sup>3</sup>.

Podjmij rozmowę o tym filmie:

- > Co zaskoczyło księdza podczas sprawowania mszy świętej dla Indian?
- > Jaką moc ma Eucharystia?

Podsumowując dyskusję, przywołaj słowa ks. Dominika Chmielewskiego:

Eucharystia ma moc uzdrowienia, uwolnienia i ogłoszenia Bożego Królestwa w naszym życiu, Eucharystia to całe nasze życie. Po wyjściu z Eucharystii mamy stać się Eucharystią, mamy stać się wydarzeniem męki, śmierci i zmartwychwstania w nas i dla wszystkich, do których nas Bóg pośle.

10. Poproś jednego z uczniów, by odczytał z podręcznika słowa, które papież Franciszek wypowiedział niegdyś w uroczystość Bożego Ciała (podręcznik, dział POZNAJĘ, s. 263–264):

Karmiąc się Ciałem i Krwią Chrystusa, upodabniamy się do Niego, przyjmujemy w sobie Jego miłość, nie po to, aby trzymać ją zazdrośnie dla siebie, ale by dzielić się nią z innymi. Ta logika wpisana jest w Eucharystię. Kontemplujemy w niej bowiem Jezusa – chleb łamany i ofiarowany, krew przelaną dla naszego zbawienia. Jest to obecność, która jak ogień spala w nas postawy egoistyczne, oczyszcza z tendencji, by dawać tylko wtedy, gdy sami otrzymaliśmy, i rozpala pragnienie, abyśmy i my w jedności z Jezusem stali się chlebem łamanym i krwią przelaną dla braci. Dlatego uroczystość Bożego Ciała jest tajemnicą zauroczenia Chrystusem i przekształcania w Niego. Jest też szkołą konkretnej miłości, cierplivej i ofiarnej, jak [miłość] Jezusa na krzyżu.

*Zaznacz: W tej samej wypowiedzi papież Franciszek podkreślił, że Boże Ciało uczy nas, byśmy byli bardziej gościnni i dyspozycyjni wobec ludzi samotnych i zepchniętych na margines, którzy poszukują zrozumienia, pomocy i wsparcia. „Obecność Jezusa żyjącego w Eucharystii jest jak brama, otwarta między świątynią a drogą, między wiarą a historią, między miastem Boga, a miastem człowieka”. Wskazuje również na znaczenie ludowej pobożności eucharystycznej, czego wyrazem są procesje z Najświętszym Sakramentem.*

---

<sup>3</sup> <https://youtu.be/1ehIWwq52EI> (dostęp: 02.02.2020).

*Zdaniem papieża procesje eucharystyczne to wymowny znak, że Jezus, który umarł i zmartwychwstał, nadal przemierza drogi świata, jest z nami i nas prowadzi, wspiera w dobrych działaniach, pociesza w utrapieniach<sup>4</sup>.*

**11.** Podejmij rozmowę z uczniami na temat słów papieża:

- > Co sprawia w nas Eucharystia?
- > Dlaczego zdaniem papieża uroczystość Bożego Ciała jest „tajemnicą zauroczenia Chrystusem”? Jak to rozumieć?

## **/ ODPOWIADAM /**

**12.** Zacytuj słowa Jezusa: „Kto spożywa moje Ciało i Krew moją pije, trwa we Mnie, a Ja w nim” (J 6,56). Zachęć uczniów, aby zastanowili się, jaki jest związek pomiędzy uczestnictwem we mszy świętej i dawaniem świadectwa.

Na podsumowanie rozmowy możesz przytoczyć słowa Jana Pawła II:

Eucharystia jest pokarmem duchowym, z którego czerpiemy wewnętrzną moc do dawania świadectwa i dzięki któremu możemy przynosić obfity owoc. Dlatego tak ważne jest uczestnictwo we Mszy św., przede wszystkim niedzielnej. (...) Wszelka ludzka działalność nabiera w Chrystusie głębsze znaczenia, stając się prawdziwym świadectwem. Wyrosła z ducha modlitwy, jest w konsekwencji otwarta na Boga nieskończonego i wiecznego. Pragnie temu Bogu służyć i z Niego czerpać siłę i światło do chrześcijańskiego postępowania. „W Nim [bowiem] żyjemy, poruszamy się i jesteśmy” (Dz 17,28). Dzięki wierze rozpoznajemy urzeczywistnianie się Bożego planu miłości w naszym życiu, odkrywamy stałą troskę Ojca, który jest w niebie<sup>5</sup>.

**13.** Podziel klasę na pięcioosobowe grupy. Każdej wręcz pięć kolorowych kapeluszy lub pięć kolorowych kartek i wyjaśnij zasady gry „Kolorowe kapelusze doktora De Bono”:

---

<sup>4</sup> Por. papież Franciszek, rozważanie przed modlitwą Anioł Pański oraz słowo przed wieczorną procesją eucharystyczną w Ostii, 3 czerwca 2018 r., <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2018-06/papiez-aniol-boze-cialo-procesja-ostia.html> (dostęp: 02.02.2020).

<sup>5</sup> Jan Paweł II, homilia w czasie liturgii słowa odprawionej w Gorzowie, przed kościołem Braci Polskich Męczenników 2 czerwca 1997 roku.

Za chwilę dostaniecie zagadnienie do omówienia. Każdy z was będzie reprezentował inny typ myślenia i sposób wypowiedzania się; zależnie od tego, jaki kolor kapelusza wybierze, będzie odwoływał się do faktów, emocji, liczb, przywoływał wady bądź zalety pomysłu. Oto charakterystyka poszczególnych kapeluszy:

**Kapelusz biały** – mówisz o faktach, liczbach, danych, terminach itp. Wszystkie informacje są obiektywne i możliwe do zweryfikowania. Chętnie rozpoczynasz wypowiedź słowami „Faktem jest...” lub podobnymi, odwołujesz się do konkretnych faktów.

**Kapelusz czerwony** – dzielisz się przeczuciami oraz emocjami odczuwanymi na myśl o poruszonym zagadnieniu (chętnie używasz zwrotów „Cieszę się...”, „Podoba mi się...”, „Wyrażam zadowolenie...”).

**Kapelusz zielony** – przedstawiasz alternatywny pomysł lub uzupełniasz któreś z istniejących rozwiązań („A gdybyśmy tak spróbowali...”, „A może warto by było...” itp.).

**Kapelusz żółty** – jesteś optymistą, mówisz o korzyściach i nadziejach, jakie wiążą się z konkretnym rozwiązaniem („Mocnym punktem tego rozwiązania jest...”).

**Kapelusz czarny** – jesteś pesymistą, przedstawiasz wady i niedociągnięcia konkretnego rozwiązania („Nie podoba mi się...”, „Mam zastrzeżenia do...”).

14. Kiedy uczniowie rozdzielią między siebie kartki/kapelusze, przedstaw problem, którym mają się zająć: *Co by było, gdyby wszyscy wierzący zaczęli świadczyć o Jezusie?*

Uczniowie w grupach wypowiadają się na ten temat, odpowiednio do wybranego koloru kartki.

15. Po ośmiu, dziesięciu minutach poproś uczniów, by przedstawili konkluzje, do jakich doszli w poszczególnych grupach.

## / UTRWALAM /

16. Podsumuj najważniejsze myśli. Możesz skorzystać z konkluzji przedstawionych przez uczniów lub z podsumowania zawartego w podręczniku:

- > Procesje eucharystyczne są wymownym znakiem, że Jezus, który umarł i zmartwychwstał, nadal przemierza drogi świata, dołącza do nas i prowadzi nasze pielgrzymowanie: karmi naszą wiarę, nadzieję i miłość.
- > „Kto się przyzna do Mnie przed ludźmi, do tego i Ja przyznam się przed moim Ojcem, który jest w niebie” (Mt 10,32).
- > Doświadczenie żywej obecności Boga podczas Eucharystii przynagła mnie do dawania świadectwa o wielkich rzeczach, jakie On uczynił dla mnie.

## / MODLĘ SIĘ /

17. Poproś uczniów, by w ciszy i skupieniu odczytali z podręcznika fragment Psalmu 71. Gdy zauważysz, że skończyli, powiedz głośno „Amen”.



Wejść, głosząc wspaniałe czyny Pana,  
i będę przypominał Jego tylko sprawiedliwość.  
Boże, Ty mnie uczyłeś od mojej młodości,  
i do tej chwili głoszę Twoje cuda.  
Lecz i w starości, i w wieku sędziwym  
nie opuszczaj mnie, Boże,  
gdy moc Twego ramienia głosić będę  
całemu przyszłemu pokoleniu – Twą potęgę,  
i sprawiedliwość Twą, Boże, sięgającą niebios,  
którą tak wielkich dzieł dokonałeś:  
o Boże, któż jest równy Tobie?

**Redakcja** / Grażyna Piskorz  
**Korekta** / Agnieszka Czapczyk, Paulina Jeske-Choińska

**Projekt graficzny** / Adam Piasek  
**Zdjęcie na okładce** / Shutterstock  
**Skład** / Joanna Dąbrowska, so-design.eu  
**Przygotowanie wersji elektronicznej** / Stanisław Tuchołka, panbook.pl

**Zdjęcia w załącznikach i prezentacjach** / Adobe Stock, archiwum fotograficzne wydawnictwa, archiwum fotograficzne „Przewodnika Katolickiego”, Centrum Formacji Duchowej SALWATORIANIE Kraków, Flickr, Pixabay, Shutterstock, Unsplash, Wikimedia Commons

**Opracowanie graficzne prezentacji** / Adam Piasek (projekt), Magdalena Marciniak (wykonanie)

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2020

**ISBN 978-83-8065-393-1** (wydanie papierowe)  
**ISBN 978-83-8065-391-7** (wydanie elektroniczne)

### **Wydawca**

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.  
Wydawnictwo  
ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań  
tel. 61 659 37 13  
wydawnictwo@swietywojciech.pl

### **Zamówienia**

Dział Handlowy  
ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań  
Obsługa księgarń i hurtowni:  
sprzedaz@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 57 (79)  
Obsługa zamówień detalicznych:  
sklep@swietywojciech.pl | tel. 61 659 37 61 (55)  
www.swietywojciech.pl